

Geçen Sayıdan Bu yana

Geçen sayıdan bu yana geçen süreçte, ülkede önemli olaylara tanık olduk.

Büyük yankı uyandıran ünlü SUSURLUK kazasıyla ortaya çıkan çapraşık ilişkiler; yıllardır yaşanan olağan dışı dönem yönetimleriyle, yine yıllardır faili bulunamayan cinayetleriyle toplumda oluşan soru yumağının çözülmesini başlattığı gibi; ortaya çıkarılışı ne amaçla olursa olsun laik bir devlet düzeni içinde asla kabul edilemez olan tarikat adı altındaki çarpık ilişkilerde tüm toplum katmanlarının yığinsal tepkilerine yol açmıştır.

Giderek yükselen toplumsal muhalefetin temiz bir Türkiye özlemi, gerek alanlarda gerekse en son örneğini yaşamakta olduğumuz "aydınlık bir gelecek için hergün 1 dakika karanlık" somut eyleminde tanımını bulmaktadır.

Her alanda "yapanın yanına kar kalması'nın alışkanlığı içindeki bir ortamda, bu yaşananların nesnel temeli nedir?

Yıllardır uluslararası düzeyde oluşturulan "yeni dünya düzeni" ne koşut uygulamaya sokulan çok uluslu sermaye güdümlü "küreselleşme"den ülkemizde payını almıştır. Bu sistemin ekonomik ve politik birçok gereklerinden biri olan özelleştirme ile üretim ekonomisi yerini rant ekonomisine terk etmiştir. Özelleştirme adı altında her sektörde en karlı işletmeler bir avuç rantiyenin eline teslim edilmek istenmektedir.

Üretim politikaları ülke gerçekleri yerine, "Bergama'daki Siyanürlü altın" örneğinde olduğu gibi çok uluslu şirketlerin (yörenin en verimli topraklarını kirlenme pahasına ve halkın karşı çıkmasına rağmen) güdümüne bırakılmaktadır.

Dolayısıyla rantın hem oluşumunda ve hem de paylaşımında her yolu mübah görenlerin bu yoldaki çapraşık ve karmaşık ilişkilerinin üst düzeyde ortaya çıkardığı kokuşmuşluğun yanısıra; rantın teslim aldığı üretimsizlik sonucu giderek artan işsizlik, yetersiz öğrenim koşulları vb. sorunlarla bunalan işçi, memur, öğrenci vb. katmanların en insancıl ekonomik ve demokratik istemleri son derece acımasız bir biçimde engellenmek ve bastırılmak istenmektedir.

Kuşkusuz ülke genelinde yaşanan tüm bu olumsuzluklardan meslek alanımızda payını almaktadır.

Yapılı çevrenin oluşumuna doğrudan katkı koyan, kültürel ve doğal çevreye karşı sorumlu ve duyarlı bir meslek grubunun odası olarak, bu alanda çaba gösteren ve gerçek korumadan yana tavırlarımız yönetimlerce hazmedilememekte; en son İstanbul Şubemiz örneğinde olduğu gibi, ilgili bakanlıkla yapılmış protokol ve yargı kararlarına rağmen mekanlarından atılarak cezalandırılmak istenmektedir.

Dahası; kentin sorumlu, uzman teknik eleman odaları olmanın gereği ve kentdaşlık görevi ve anlayışıyla sağlıklı bir kent oluşumuna yönelik her türlü öneri, girişim ve eylemlerimiz yönetimlere ters gelmektedir. En son 1995 sonunda yaşadığımız bir sel felaketinin ardından, TMMOB'ye bağlı 17 mimar ve mühendis odasının il koordinasyon kurulu olarak oluşturduğumuz ortak komisyonca hazırlanan, durumun saptanması ve alınması gereken önlemleri içeren teknik raporumuz aradan 1 yıl geçtikten sonra (üstelik de aynı çapta olmasada benzeri bir felaket yaşandıktan sonra) sorumluları rahatsız edebilmektedir. Burada dramatik olan; doğrudan sorumlu yönetimlerce değil, üyelerimiz olan bürokratlarca talihsiz polemiklere girilmesi ve sanki önlemleri almaları gereken kendileri değilmişcesine odalarımıza saldırıda bulunulmasıdır.

Böylelikle, meslektaş dayanışması zayıflatılarak odalarımızın demokratik baskı görevi engellenmek istenmektedir.

İşte, bu yazının başından beri "geçen sayıdan bu yana" başlığıyla sıralamaya çalıştığımız, ülke genelindeki olumsuz (belki de olumlu!) gelişmeler ve Odamız boyutuna yansımaları bunlar!

Tüm bu olumsuzluklara karşın umudumuzu yitirmedığımızı belirtiyor, "her karanlık gecenin mutlaka aydınlık bir sabaha ulaşacağı" bilinciyle bu gecelerin uzun sürmemesini diliyoruz.

Saygılarımızla
YÖNETİM KURULU

Mimarlık Eğitimi, meslek yaşamınca sürmesi gereken, lisans eğitimiyle alınan bilgi ve yetenekle değil, süreç içinde yeni teknolojileri, yeni gelişmeleri kavraması gereken bir eğitim. Mimarlık eğitiminin bugünkü durumu ve ileriye dönük önerilerin geliştirilmesinin; sorunun bütün boyutlarıyla ilgililerince tartışılması ile mümkün olacağı inancıyla dosya bağlamında ele aldık. DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölüm Başkanı Çetin Türkçü, Prof. Dr. Necati Şen, Prof. Dr. Orcan Gündüz, Salih Zeki Pekin, Güngör Kaftancı, Gürhan Tümer, 'Mimarlık Eğitimi' üzerine eğitimi verenler ve bu eğitimden geçerek mesleğe atılanlara 'meslek içi eğitim' i verenler olarak önerilerini, beklentilerini dile getirdiler.

İngiltere'de mimarlık eğitimini Necdet Teymur, Mimarlar Odası ve akreditasyonu Arif Şentek, Türkiye'deki Mimarlık Fakülteleri kontenjanlarını Eti Ak-yüz yazıları ile dosya bütününde yer aldı.

Mimarlık Eğitimi Fakültelerde alınan lisans eğitiminin yanısıra ulusal, uluslararası yaz okullarıyla destekleniyor. Mimarlar Odası İzmir Şubesi DEÜ Mimarlık Fakültesi ve İYTE Mimarlık Fakültesi birlikteliğiyle düzenlenen Birgi yaz okulu, Akdeniz Ülkeleri Mimarlar Birliği UMAR'ca her yıl Akdeniz ülkeleri mimarlık öğrencilerine yönelik düzenlenen UMAR Yaz Okullarından Fas ve Yunanistan'da gerçekleştirilen çalışmaların bir değerlendirmesi katılanlarca hazırlandı.

DEÜ Mimarlık Fakültesi, Proje, Yapı, Temel Tasarım, İç mekan derslerine ait öğrenci projeleri ile, İYTE yüksek lisans öğrenci eğitim-öğretim sayfalarında yer aldı.

Gelecek sayıda dosya başlığında, 'Korumacılık : Aykırı söylemler-Aykırı uygulamalar'ı ele alacağız. Korumacılık'a farklı bir boyutta yaklaşmaya çalışacağız.

YAYIN KURULU

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Kullanmakta Olduğu Binadan Hukuk Çiğnenerek Çıkarıldı

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, 2.1.1995 tarihinde Kültür Bakanlığı ile yaptığı 10 yıl süreli protokol gereği Yıldız Sarayı Dış Karakol Binasında çalışmalarına başlamıştır.

Ancak Kültür Bakanlığı protokole aykırı olarak, 13 Haziran 1996 tarihinde protokolü tek yanlı olarak iptal ettiğini Odaya bildirmiştir.

Mimarlar Odası, İstanbul 3. İdare mahkemesinde 8.7.1996 tarihinde Bakanlığın Protokolü iptali ve tahliye istemi ile ilgili işlemi hakkında yürütmeyi durdurma davası açmıştır. Diğer yandan İstanbul Şube Başkanının Kültür Bakanı ile yaptığı görüşmede, Odaya davayı kazanacağı bu nedenle mahkeme sonucundan önce binanın boşaltılacağı Bakanlık tarafından ifade edilmiştir.

30 Kasım Cumartesi günü İstanbul polisi Oda binasını çevirmiş ve zorla Odaya eşyaları ve evraklarının bir kısmı çöp kamyonuna doldurularak götürülmüştür.

İstanbul 3. İdare Mahkemesi 28.11.1996 tarihli kararında (karar 2 Aralık'ta saat 12.30'da yazıdan çıkmıştır) oybirliği ile Mimarlar Odası haklı bulmuştur. Mahkeme kararında " ... uyuşmazlık konusu yer davacıya tahsis edildikten sonra protokole belirlenen kurallara uyulmadığına ilişkin herhangi bir tespit bulunmadığından Odaya tahsis edilen mekanların Bakanlık ve başka kuruma tahsis edilemeyeceği ve boşaltılmasının istenemeyeceği gibi protokolün tesis edildiği tarihte mevcut olan 15.1.1992 tarih ve 13372 sayılı karar dayanak alınmak suretiyle, tesis edilen protokolün iptali ve anılan yerin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne tahsis edilmesi yolundaki işlemlerde idarenin güvenilirliği ve devamlılığı ilkelinde gözönüne alındığında açık ve inandırıcı bir biçimde ortaya konulmayan ihtiyaç unsuruna dayanıldığı savunulan işlemlerde, sebep yönünden de hukuka aykırı bulunmadığı gibi uygulanması halinde telafisi güç bir durum meydana gelebileceğinden yürütmenin durdurulması hakkındaki istemin 2577 sayılı idari yargılama usulü kanununun 27. maddesi uyarınca teminat alınmaksızın dava sonuna kadar kabulüne 28.11.1996 gününde oybirliğiyle karar verildi" denmiştir.

Görüldüğü gibi Bakanlık uygulaması hukuk kuralları çiğnenerek gerçekleştirilmiştir. Konu Büyük Millet Meclisine, Yargı Organları Başkanlarına iletilmiş, mahkeme kararları uygulanmadığı için Mimarlar Odası tarafından sorumlular hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Yine konu hakkında çok sayıda sivil toplum örgütleri ile diğer meslek odaları bakanlığın bu uygulama ve işgalini protesto eden açıklamalar yapmışlardır. Benzer girişimler halen devam etmektedir. İzmir'de Şubemizce yapılan açıklama verilen gazete ilanı ile görüşlerimiz aşağıdadır.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi ve Ege Bölgesi Birimleri Toplantısı Sonuç Bildirisi

Mimarlar Odası'nın 1 Aralık 1996 tarihinde İzmir'de yapılan Ege Bölgesi birimleri ortak toplantısında son günlerde ülke gündeminde yer alan önemli gelişmeler ele alınmış ve aşağıdaki görüşler dile getirilmiştir.

Susurluk'ta meydana gelen trafik kazası sonucu ortaya çıkan tablo devleti kuşatan hukuk dışı ilişkileri ortaya sermiştir. Kaza sonrası gelişmeler kamuoyunda kaygıyla izlenmektedir. Karanlık güçlerin gün ışığına çıkarılmayışı bu ilişkilerin ulaştığı boyutu göstermesi nedeniyle oldukça düşündürücüdür. Kamuoyunun bu konuda devletten beklentisi olayın üzerine gidilerek gereken duyarlılığın gösterilmesi ve yasadışı ilişkilerin demokratik hukuk devleti kuralları içinde açığa çıkarılmasıdır.

Diğer yandan, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Kültür Bakanlığıyla arasındaki protokole göre kullanmakta olduğu Yıldız Sarayı Dış Karakol binasından polis marifetiyle çıkarılmıştır. Kültür Bakanlığı ve ilgili genel müdürlük yargıya yansımış olan bir konuda, yargı kararını beklemeden odanın belge ve dokümanlarını gece yarısı çöp kamyonuyla Beyoğlu Belediyesinin depolarına taşıtmışlardır. Bu ve benzeri yasa dışı uygulamalar Mimarlar Odası'nın yıllardır kent yağması-na ve talana karşı yürüttüğü mücadeleyi önleyemeyecek aksine güçlendirecektir. Ancak olay hukukun üstünlüğü ilkesinin çiğnenmesi açısından kaygı vericidir.

Hukuk birarada yaşayabilmenin, bir başka deyişle çağdaş toplumun varlığını sürdürebilmesinin temel şartıdır. Her iki olayda bir kez daha gözler önüne serilen yasa dışı uygulamaları kınıyor, yasaların uygulanmasını hukuk devleti olabilmenin gereği olduğunu kamuoyuna duyuruyoruz.

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
TMMOB Mimarlar Odası Aydın Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Manisa Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Uşak Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Muğla Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Nazilli Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Bodrum Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Fethiye Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Kuşadası Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Salihli Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Söke Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Didim MDG
TMMOB Mimarlar Odası Dikili MDG
TMMOB Mimarlar Odası Milas MDG
TMMOB Mimarlar Odası Urla MDG

Kamuoyuna

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, Kültür Bakanlığıyla arasındaki 10 yıllık süreli protokole göre kullanmakta olduğu Yıldız Sarayı Dış Karakol binasındaki çalışma mekanından, Kültür Bakanlığınca polis marifetiyle çıkarılmıştır. Oda'nın tüm belge ve eşyalarına el konmuş, çalışma olanağı yok edilmiştir.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'nin meslek ve toplum yararına sürdürdüğü çalışmaları hukuk dışı bu uygulamayla fiilen durdurulmuş, anayasal ve yasal görevlerine engel olunmuştur.

Yürütmeyi durdurma kararı ile sonuçlanmış olanı davanın sonucu bile beklenmeden. Anayasanın 135. maddesine göre kurulmuş olan kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan Mimarlar Odası'na karşı takınan demokrasi ve hukuk dışı, bu tavrı ve Bakanlık uygulamasını protesto ediyoruz.

Kültür Bakanlığının bu yasa dışı uygulamadan vazgeçmesini, çağdaş demokrasinin temel unsurları olan Meslek Odaları ve sivil toplum kuruluşlarının her türlü siyasi baskılardan uzak tutulmasını, topluma ve çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirirken engellenmemesini istiyor. Kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz.

İzmir Barosu
İzmir Tabip Odası
İzmir Veteriner Hekimleri Odası
İzmir Diş Hekimleri Odası
İzmir Eczacı Odası
İzmir Serbest Muhasebeciler Mali Müşavirler Odası
TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği
TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB İç Mimarlar Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği
TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB Maden Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
TMMOB Orman Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi
TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi
TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

Demokratik Türkiye İnsanca Yaşam Mitingi Yapıldı

18 Ocak Cumartesi günü Ankara'da TMMOB organizasyonunda yaklaşık beşbin mimar ve mühendisin katıldığı "Demokratik Türkiye İnsanca Yaşam" mitingi yapıldı. Mitinge İzmir'den İl Koordinasyon Kurulu organizasyonunda yaklaşık 130 mimar ve mühendis katıldı.

Mühendis ve mimarlar milingde ekonomik ve demokratik haklarını talep etti. Miting aracılığı ile siyasi iktidara aşağıdaki mesaj iletili.

TMMOB olarak, kamu çalışanı mühendis, mimar, şehir ve bölge plancılarının ekonomik sorunlarının çözümünde son derece önemli gördüğümüz kamuoyunda da haklılığı kabul edilen ve destekleneceğini umduğumuz önerilerimiz şunlardır:

1- Bugün birçok meslek grubuna (örneğin Askeri Personel, Hakim ve Savcılar, Mülki İdari Personel gibi) ödenen tazminatlar, benzeri bir düzenleme ile (657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na ek bir madde ilave edilerek) MÜHENDİSLİK-MİMARLIK-TAZMİNATI adı altında mühendis, mimar, şehir ve bölge plancılarına da ödenmelidir.

2- Teknik Hizmetler Sınıfı kapsamında ödenen Özel Hizmet Tazminatları'nın tavanı artırılarak en az %260 olmalı, bu oranın emekli maaşlarına yansıtılan oranı da yükselterek emeklilerin mağduriyeti de önlenmelidir.

3- Uygulamakta olan EK GÖSTERGELER birinci derecede görev yapan üyelerimiz için en az 7500 olmak üzere kadro derecelerine göre yeniden düzenlenmelidir.

4- İŞ GÜÇLÜĞÜ, İŞ RISKİ ve TEMİNDE GÜÇLÜK ZAMMI gibi ek ödemelerin gösterge puanlarında ve katsayılarında tatmin edici bir düzenlemeye gidilmeli, en az enflasyon oranında (%90) artırılmalıdır.

5- Yetki alınmasına karşın arttırılmayan lojman tazminatlarının (kira yardımı) tavanı 20 milyon liraya yükseltilmelidir.

6- Sözleşmeli statüde çalışan üyelerimizin durumları da 657 Sayılı Yasa kapsamında çalışanlar için yapılacak iyileştirmeye uyumlu hale getirilmeli, kurumlar arası farklı uygulamalara son verilmeli, uyum ve eşitlikleri sağlanmalı, II nolu celvelde çalışan mühendis, mimar, şehir ve bölge plancıları I nolu celvele geçirilmelidir.

7- Geçici statüde çalışan mühendis, mimar ve şehir plancıları kadroya alınarak iş güvencesine kavuşturulmalıdır.

8- Kapsam dışı personel uygulamasına son verilerek, bu statüde olanların toplu iş sözleşmesinden yararlanmaları sağlanmalıdır.

NE İSTİYORUZ?

- Kamu çalışanlarının gaspedilen zorunlu tasarruflarlarının geri verilmesini istiyoruz.

- Üyelerimizin tümünü etkisi altına almış olan ve işsizlik alanını giderek büyüten yatırımsızlık politikalarına son verilmesini ve yeni istihdam alanlarının açılmasını ve Gayri Safi Milli Hasıla'daki payımızın yükseltilmesini istiyoruz.

- Sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesini, işsizlik sigortasının başlatılmasını istiyoruz.

Bütün bu isteklerimizin karşılanabilmesi için:

- Bütçenin yarısından fazlasını tutan güvenlik ve savaş harcamalarının üretim alanlarına yönlendirilmesini istiyoruz.

- Demokratikleşme adımlarının atılmasını ve ülkede barışın bir an önce sağlanmasını istiyoruz.

Bu isteklerimizi dile getirmeye ve sürekli olarak gündemde tutmaya kararlıyız.

Mimarlar Odası Danışma Kurulu Avanos'ta Toplandı

Mimarlar Odası 35. Dönem 1. Oda Danışma Kurulu 12-13 Ekim '96 günlerinde Avanos'ta toplandı. Danışma Kurulu gündeminde Merkez Yönetim Kurulu Çalışma Programının tartışılması ve TMMOB Yönetim Kurulu tarafından askıya alınan Mimarlar Odası Yönetmeliğinin 9b maddesi yer alıyordu.

Geniş katılımı ile gerçekleşen Danışma Kurulu'nda Merkez Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan ve üyelerine gönderilen Çalışma Programı Taslağı'nın dili, içeriği, taşıdığı belirsizlikler, Mimarlar Odası'nın gündeminde bulunan konulara ilişkin Merkez Yönetim Kurulu'nun somut eylem alanları saptayamaması, katılan delegelerce eleştirildi.

TMMOB tarafından askıya alınan Mimarlar Odası yönetmeliğinin 9b maddesi ile ilgili gündemde TMMOB'nin dağılımını yaptığı askıya alma kararının TMMOB Yönetim Kurulu kararını yansıtmadığı ve kendilerinin tartışma kararı almalarına rağmen yazılım hatası nedeniyle askıya alma olarak algılandığı, bundan böyle yazıların yürütme tarafından takip edileceği belirtilince söz konusu maddeyle ilgili tartışmalar sona erdi. MYK Danışma Kurulu'nda saptanan eğilimler doğrultusunda çalışma programı ve 9b. maddesi ile ilgili çalışmalar yürütecek.

Gündeme Danışma Kurulu'nda eklenen maddeyle Mimarlık Vakfı ve belediyeler yasasında yapılacak değişikliklerle ilgili taslak görüldü, bir komisyon kurularak rapor hazırlandı. Bu rapor doğrultusunda şubeler çalışmalara devam edecekler.

"İzmir Kentinde Gündem 21" Toplantıları Yapılıyor

Birleşmiş Milletler organizasyonunda Rio - 1992 Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda yerel yönetimlerin kendi yerel gündem 21 programlarını oluşturmaları önerisi doğrultusunda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Haziran ayında İstanbul'da yapılan Habitat II İnsan Yerleşmeleri Konferansı'na hazırlık olarak İzmir Kentinde Gündem 21 çalışması yapılmış ve yayın halinde getirilmiştir.

Habitat II sonrası STK'larında katılımı ile benzeri çalışmaların sürmesi yaklaşımı sonunda İzmir Kentinde Gündem 21'in ikincisi için İBSB'nin çağrısıyla toplantılar, yapılmaya başlanmıştır. Toplantılarda ana tema GÜNDEM 21 "İZMİR'İN KENTLEŞME VE ÇEVRE SORUNLARI İLE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" olarak saptanmıştır. Bu amaçla Şubemizde yer aldığı bir Yürütme Kurulu oluşturulmuştur. Kentleşme sorunları, Çevre Sorunları ve Göç ile ilgili sorunlar adı altında üç ana komisyon oluşturulmuş ve alt başlıklar saptanmıştır. Kentimizde bulunan bütün kurum ve kuruluşlar ile STK'ların çağrıldığı bir genel kurul toplantısı yapılarak saptanmış ve saptanacak olan konularda bir dizi çalışma yürütülecektir.

İzmir'in 21. yüzyıla girerken sorunlarının ve çözümlerinin tartışıldığı, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kentleşme ilkeleri ile ele alınarak ikibinli yıllarda daha yaşanabilir bir kent olarak gelişmesini sağlamak hedeflenmektedir. Bu çalışmaya Şubemiz etkin bir şekilde katılmaktadır.

Doğan Hasol'dan 'Mimarlık Dünyasında Bir Gezinti'

Yem Yapı Fuarı etkinlikleri içerisinde gerçekleşen söyleşide Doğan Hasol çok sayıda ülkeden günümüz mimarlığını yansıtan yapıları slaytlar eşliğinde sundu. Sullivan, Mies Van Der Rohe, Wright, Corbusier'in ve dünyaca ünlü diğer mimarların yapıtlarını örneklemeye kullanarak mimarlık akımlarından söz eden Hasol'un konuşması mimarlar ve mimarlık öğrencileri tarafından ilgi ile izlendi. Kültürpark İsmet İnönü Sanat Merkezinde yapılan söyleşide Hasol, günümüz mimarlığının ulaştığı düzey ve kapsamı hakkında görüşlerini anlattı.

Nafi Çil Resim Sergisi Şubemizde Açıldı

Nafi Çil, kaotik ve kör doğuşu içindeki bir sanat ortamında, berrak bir bilinç ve derin bir duyarlılıkla, varoluşunu gerçekleştirme kaygısıyla mimar ve ressam olarak çalışmalarını her iki alanda da özgün, felsefi düşünce ile geliştirmektedir. Mimarlık ve resim sanatının farklı olanaklarını etkileşim sınırları içinde değerlendiren, birbirinden yararlanarak gerçekleştiren Nafi Çil, bireysel varlığının derinliklerinden kaynaklanan engin bir duyarlılığı, kendi sanat anlayışının bilinci ile besleyip, zenginleştirmeyi ilke edinmiş bir sanatçıdır.

Kula doğumlu Nafi Çil, ortaokul yıllarında, Ressam Sadık Renkler'in öğrencisi oldu. 1967 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ni Yüksek Mimar olarak bitirdi. Aynı yıllarda yontu sanatına da ilgi duyan Nafi Çil heykeltıraş Sadi Çalık'ın denetiminde 2,5 yıl heykel çalıştı. Hocası olan ve "Çağdaş İnsan Varlığı" kuramını ortaya koyan yaratıcı, düşünür, Ressam Prof. Süleyman Velioglu'nun varlığında etkinlik kazanan Akatünvel sanat grubuna 1970 yılında katıldı.

Sanatçı değişik zamanlarda Avrupa'nın çeşitli müzelerinde resim sanatı, İtalya'da mimarlık sanatı ile ilgili olarak incelemeler yapmıştır.

Bugüne kadar yirminin üzerinde kişisel sergi açan sanatçı, çeşitli karma sergilere de katılmıştır. Yapıtları, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde, Münih, İstanbul, Ankara ve İzmir'de özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

Yeni yıl kokteyli ile açılışı yapılan sergi üyelerimizin yoğun ilgisini çekti.

Yapıda Cam Semineri

Şubemiz ve Yapı Endüstri Merkezi işbirliğiyle düzenlenen 'Yapıda Cam Semineri' 30 Kasım Çarşamba günü gerçekleştirildi. Bölge birimlerimizde katıldığı seminer, şubemizin yapı malzemesi ve teknolojisinde geline aşamaları meslek içi eğitimi olarak ele alıp aktaracağı çalışmaların birincisini oluşturması açısından önemliydi. İsmet İnönü Kültür ve Sanat Merkezinde düzenlenen seminerde Şube başkanımız Gayyur Haydaroglu, DEÜ Mimarlık Fakültesi'nden Prof. Dr. Mehmet Türeyen, Y Mimar İknur Türkseven, Camtaş'dan Yücel Akyürek, İzocam'dan Korhan İskel, Çatı Yapı Ürünleri İzmir Temsilciliği'nden Engin Koznal, Yorgias'tan M.Sinan İzgür, Cam Elyal'tan Engin Atşar, Özer Yapı Dekorasyon'dan M. Tahsin Yücear'da Çuhadaroglu'ndan Yenil Oktuğ, Fen İş'ten, Ersöz Duran Endem Cephe Sistemleri'nden Enis Özgül konuşmacı olarak katıldı.

Seminer'de Cam Üretimi ve kullanımındaki tarihsel gelişmeden başlanarak çevre kontrol camları, cam seçimi, camın yapının diğer alanlarında kullanımı, dekoratif camlar, cam orijinal diğer yapı elemanları, cam cephe doğrama sistemleri geniş bir şekilde ele alındı.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Kullanmakta Olduğu Binadan Hukuk Çiğnenerek Çıkartıldı

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, 2.1.1995 tarihinde Kültür Bakanlığı ile yaptığı 10 yıl süreli protokol gereği Yıldız Sarayı Dış Karakol Binasında çalışmalarına başlamıştır.

Ancak Kültür Bakanlığı protokole aykırı olarak, 13 Haziran 1996 tarihinde protokolü tek yanlı olarak iptal ettiğini Odaya bildirmiştir.

Mimarlar Odası, İstanbul 3. İdare mahkemesinde 8.7.1996 tarihinde Bakanlığın Protokolü iptali ve tahliye istemi ile ilgili işlemi hakkında yürütmeyi durdurma davası açmıştır. Diğer yandan İstanbul Şube Başkanının Kültür Bakanı ile yaptığı görüşmede, Odaya davayı kazanacağı bu nedenle mahkeme sonucundan önce binanın boşaltılacağı Bakanlık tarafından ifade edilmiştir.

30 Kasım Cumartesi günü İstanbul polisi Oda binasını çevirmiş ve zorla Odaya eşyaları ve evraklarının bir kısmı çöp kamyonuna doldurularak götürülmüştür.

İstanbul 3. İdare Mahkemesi 28.11.1996 tarihli kararında (karar 2 Aralık'ta saat 12.30'da yazıdan çıkmıştır) oybirliği ile Mimarlar Odası haklı bulmuştur. Mahkeme kararında: "... uyuşmazlık konusu yer davacıya tahsis edildikten sonra protokole belirlenen kurallara uyulmadığına ilişkin herhangi bir tespit bulunmadığından Odaya tahsis edilen mekanların Bakanlık ve başka kuruma tahsis edilemeyeceği ve boşaltılmasının istenemeyeceği gibi protokolün tesis edildiği tarihte mevcut olan 15.1.1992 tarih ve 13372 sayılı karar dayanak alınmak suretiyle, tesis edilen protokolün iptali ve anılan yerin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne tahsis edilmesi yolundaki işlemlerde idarenin güvenilirliği ve devamlılığı ilkelere de gözönüne alındığında açık ve inandırıcı bir biçimde ortaya konulmayan ihtiyaç unsuruna dayanıldığı savunulan işlemlerde, sebep yönünden de hukuka aykırı bulunmadığı gibi uygulanması halinde telifisi güç bir durum meydana gelebileceğinden yürütmenin durdurulması hakkındaki istemin 2577 sayılı idari yargılama usulü kanununun 27. maddesi uyarınca teminat alınmaksızın dava sonuna kadar kabulüne 28.11.1996 gününde oybirliğiyle karar verildi" denmiştir.

Görüldüğü gibi Bakanlık uygulaması hukuk kuralları çiğnenerek gerçekleştirilmiştir. Konu Büyük Millet Meclisine, Yargı Organları Başkanlarına iletilmiş, mahkeme kararları uygulanmadığı için Mimarlar Odası tarafından sorumlular hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Yine konu hakkında çok sayıda sivil toplum örgütleri ile diğer meslek odaları bakanlığın bu uygulama ve işgalini protesto eden açıklamalar yapmışlardır. Benzeri girişimler halen devam etmektedir. İzmir'de Şubemizce yapılan açıklama verilen gazete ilanı ile görüşlerimiz aşağıdadır.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi ve Ege Bölgesi Birimleri Toplantısı Sonuç Bildirisi

Mimarlar Odası'nın 1 Aralık 1996 tarihinde İzmir'de yapılan Ege Bölgesi birimleri ortak toplantısında son günlerde ülke gündeminde yer alan önemli gelişmeler ele alınmış ve aşağıdaki görüşler dile getirilmiştir.

Susurluk'ta meydana gelen trafik kazası sonucu ortaya çıkan tablo devleti kuşatan hukuk dışı ilişkileri ortaya sermiştir. Kaza sonrası gelişmeler kamuoyunda kaygıyla izlenmektedir. Karanlık güçlerin gün ışığına çıkarılmayı bu ilişkilerin ulaştığı boyutu göstermesi nedeniyle oldukça düşündürücüdür. Kamuoyunun bu konuda devletten beklentisi olayın üzerine gidilerek gereken duyarlılığın gösterilmesi ve yasadışı ilişkilerin demokratik hukuk devleti kuralları içinde açığa çıkarılmasıdır.

Diğer yandan, Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Kültür Bakanlığıyla arasındaki protokole göre kullanmakta olduğu Yıldız Sarayı Dış Karakol binasından polis marifetiyle çıkarılmıştır. Kültür Bakanlığı ve ilgili genel müdürlük yargıya yansımış olan bir konuda, yargı kararını beklemeden odanın belge ve dokümanlarını gece yarısı çöp kamyonuyla Beyoğlu Belediyesinin depolarına taşımışlardır. Bu ve benzeri yasa dışı uygulamalar Mimarlar Odası'nın yıllardır kent yağmasına ve talana karşı yürüttüğü mücadeleyi önleyemeyecek aksine güçlendirecektir. Ancak olay hukukun üstünlüğü ilkesinin çiğnenmesi açısından kaygı vericidir.

Hukuk birarada yaşayabilmenin, bir başka deyişle çağdaş toplumun varlığını sürdürebilmesinin temel şartıdır. Her iki olayda bir kez daha gözler önüne serilen yasa dışı uygulamaları kınıyor, yasaların uygulanmasının hukuk devleti olabilmenin gereği olduğunu kamuoyuna duyuruyoruz.

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
TMMOB Mimarlar Odası Aydın Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Manisa Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Uşak Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Muğla Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Nazilli Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Bodrum Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Fethiye Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Kuşadası Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Salihli Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Söke Temsilciliği
TMMOB Mimarlar Odası Didim MDG
TMMOB Mimarlar Odası Dikili MDG
TMMOB Mimarlar Odası Milas MDG
TMMOB Mimarlar Odası Ürpa MDG

Kamuoyuna

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, Kültür Bakanlığıyla arasındaki 10 yıllık süreli protokole göre kullanmakta olduğu Yıldız Sarayı Dış Karakol binasındaki çalışma mekanından, Kültür Bakanlığınca polis marifetiyle çıkarılmıştır. Odaya'nın tüm belge ve eşyalarına el konmuş, çalışma olanağı yok edilmiştir.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi'nin meslek ve toplum yararına sürdürdüğü çalışmaları hukuk dışı bu uygulamayla fiilen durdurulmuş, anayasal ve yasal görevlerine engel olunmuştur.

Yürütmeyi durdurma kararı ile sonuçlanmış olan davranın sonucu bile beklenmeden, Anayasanın 135. maddesine göre kurulmuş olan kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu olan Mimarlar Odası'na karşı takınılan demokrasi ve hukuk dışı, bu tavrı ve Bakanlık uygulamasını protesto ediyoruz.

Kültür Bakanlığının bu yasa dışı uygulamadan vazgeçmesini, çağdaş demokrasinin temel unsurları olan Meslek Odaları ve sivil toplum kuruluşlarının her türlü siyasi baskılardan uzak tutulmasını, topluma ve çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirirken engellenmemesini istiyor, Kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz.

İzmir Barosu
İzmir Tabip Odası
İzmir Veteriner Hekimleri Odası
İzmir Diş Hekimleri Odası
İzmir Eczacı Odası
İzmir Serbest Mufassebeciler Mali Müşavirler Odası
TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Gemi Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği
TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB İç Mimarlar Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Jeofizik Mühendisleri Odası İzmir Temsilciliği
TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB Maden Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB Makina Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
TMMOB Orman Mühendisleri Odası Ege Bölge Şubesi
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Bölge Şubesi
TMMOB Şehir Plancılar Odası İzmir Şubesi
TMMOB Tekstil Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

Demokratik Türkiye İnsanca Yaşam Mitingi Yapıldı

18 Ocak Cumartesi günü Ankara'da TMMOB organizasyonunda yaklaşık beşbin mimar ve mühendisin katıldığı "Demokratik Türkiye İnsanca Yaşam" mitingi yapıldı. Mitinge İzmir'den 11 Koordinasyon Kurulu organizasyonunda yaklaşık 130 mimar ve mühendis katıldı.

Mühendis ve mimarlar mitingde ekonomik ve demokratik haklarını talep etti. Miting aracılığı ile siyasi iktidara aşağıdaki mesaj iletilti.

TMMOB olarak, kamu çalışanı mühendis, mimar, şehir ve bölge plancılarının ekonomik sorunlarının çözümünde son derece önemli gördüğümüz, kamuoyunda da haklılığı kabul edilen ve destekleneceğini umduğumuz önerilerimiz şunlardır:

1- Bugün birçok meslek grubuna (örneğin Askeri Personel, Hakim ve Savcılar, Mülki İdari Personel gibi) ödenen tazminatlar, benzeri bir düzenleme ile (657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na ek bir madde ilave edilerek) MÜHENDİSLİK-MİMARLIK TAZMİNATI adı altında mühendis, mimar, şehir ve bölge plançlarına da ödenmelidir.

2- Teknik Hizmetler Sınıfı kapsamında ödenen Özel Hizmet Tazminatları'nın tavanı artırılarak en az %260 olmalı, bu oranın emekli maaşlarına yansıtılan oranı da yükselterek emeklilerin mağduriyeti de önlenmelidir.

3- Uygulamakta olan EK GÖSTERGELER birinci derecede görev yapan üyelerimiz için en az 7500 olmak üzere kadro derecelerine göre yeniden düzenlenmelidir.

4- İŞ GÜÇLÜĞÜ, İŞ RİSKİ ve TEMİNİNDE GÜÇLÜK ZAMMI gibi ek ödemelerin gösterge puanlarında ve katsayılarında tatmin edici bir düzenlemeye gidilmeli, en az enflasyon oranında (%90) artırılmalıdır.

5- Yetki alınmasına karşın artırılmayan lojman tazminatlarının (kira yardımı) tavanı 20 milyon liraya yükseltilmelidir.

6- Sözleşmeli statüde çalışan üyelerimizin durumları da 657 Sayılı Yasa kapsamında çalışanlar için yapılacak iyileştirmeye uyumlu hale getirilmeli, kurumlar arası farklı uygulamalara son verilmeli, uyum ve eşitlikleri sağlanmalı, II nolu celvelde çalışan mühendis, mimar, şehir ve bölge planıcıları I nolu celvele geçirilmelidir.

7- Geçici statüde çalışan mühendis, mimar ve şehir planıcıları kadroya alınarak iş güvencesine kavuşturulmalıdır.

8- Kapsam dışı personel uygulamasına son verilerek, bu statüde olanların toplu iş sözleşmesinden yararlanmaları sağlanmalıdır.

NE İSTİYORUZ?

- Kamu çalışanlarının gaspedilen zorunlu tasarruflarının geri verilmesini istiyoruz.
 - Üyelerimizin tümünü etkisi altına almış olan ve işsizlik alanını giderek büyüten yatırımsızlık politikalarına son verilmesini ve yeni istihdam alanlarının açılmasını ve Gayri Safi Milli Hasıla'daki payımızın yükseltilmesini istiyoruz.
 - Sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesini, işsizlik sigortasının başlatılmasını istiyoruz.
- Bütün bu isteklerimizin karşılanabilmesi için:
- Bütçenin yarısından fazlasını tutan güvenlik ve savaş harcamalarının üretim alanlarına yönlendirilmesini istiyoruz.
 - Demokratikleşme adımlarının atılmasını ve ülkede barışın bir an önce sağlanmasını istiyoruz.
- Bu isteklerimizi dile getirmeye ve sürekli olarak gündemde tutmaya kararlıyız.

Mimarlar Odası Danışma Kurulu Avanos'ta Toplandı

Mimarlar Odası 35. Dönem 1. Oda Danışma Kurulu 12-13 Ekim '96 günlerinde Avanos'ta toplandı. Danışma Kurulu gündeminde Merkez Yönetim Kurulu Çalışma Programının tartışılması ve TMMOB Yönetim Kurulu tarafından askıya alınan Mimarlar Odası Yönetmeliğinin 9b maddesi yer alıyordu.

Geniş katılımı gerçekleşen Danışma Kurulu'nda Merkez Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan ve üyelere gönderilen Çalışma Programı Taslağı'nın dili, içeriği, taşıdığı belirsizlikler, Mimarlar Odası'nın gündeminde bulunan konulara ilişkin Merkez Yönetim Kurulu'nun somut eylem alanları saptayamaması olması, katılan delegelerce eleştirildi.

TMMOB tarafından askıya alınan Mimarlar Odası yönetmeliğinin 9b maddesi ile ilgili gündemde TMMOB'nin dağıtımını yaptığı askıya alma kararının TMMOB Yönetim Kurulu kararını yansıtmadığı ve kendilerinin tartışma kararı almalarına rağmen yazılım hatası nedeniyle askıya alma olarak algılandığı, bundan böyle yazıların yürütme tarafından takip edileceği belirtilince söz konusu maddeyle ilgili tartışmalar sona erdi. MYK Danışma Kurulu'nda saptanan eğilimler doğrultusunda çalışma programı ve 9b. maddesi ile ilgili çalışmalar yürütülecek.

Gündeme Danışma Kurulu'nda eklenen maddeyle Mimarlık Vakfı ve belediyeler yasasında yapılacak değişikliklerle ilgili taslak görüşüldü, bir komisyon kurularak rapor hazırlandı. Bu rapor doğrultusunda şubeler çalışmalara devam edecekler.

"İzmir Kentinde Gündem 21" Toplantıları Yapılıyor

Birleşmiş Milletler organizasyonunda Rio - 1992 Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda yerel yönetimlerin kendi yerel gündem 21 programlarını oluşturmaları önerisi doğrultusunda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Haziran ayında İstanbul'da yapılan Habitat II İnsan Yerleşmeleri Konferansına hazırlık olarak İzmir Kentinde Gündem 21 çalışması yapılmış ve yayın halinde getirilmiştir.

Habitat II sonrası STK'larında katılımı ile benzeri çalışmaların sürmesi yaklaşımı sonunda İzmir Kentinde Gündem 21'in ikincisi için İBSB'nin çağrısıyla toplantılar yapılmaya başlanmıştır. Toplantılarda ana tema GÜNDEM 21 "İZMİR'İN KENTLEŞME VE ÇEVRE SORUNLARI İLE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" olarak saptanmıştır. Bu amaçla Şubemizde yer aldığı bir Yürütme Kurulu oluşturulmuştur. Kentleşme sorunları, Çevre Sorunları ve Göç ile ilgili sorunlar adı altında üç ana komisyon oluşturulmuş ve alt başlıklar saptanmıştır. Kentimizde bulunan bütün kurum ve kuruluşlar ile STK'ların çağrılı olduğu bir genel kurul toplantı yapılarak saptanmış ve saptanacak olan konularda bir dizi çalışma yürütülecektir.

İzmir'in, 21. yüzyıla girerken sorunlarının ve çözümlerinin tartışıldığı, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir kentleşme ilkeleri ile ele alınarak ikibinli yıllarda daha yaşanabilir bir kent olarak gelişmesini sağlamak hedeflenmektedir. Bu çalışmaya Şubemiz etkin bir şekilde katılmaktadır.

Doğan Hasol'dan 'Mimarlık Dünyasında Bir Gezinti'

Yem Yapı Fuarı etkinlikleri içerisinde gerçekleşen söyleşide Doğan Hasol çok sayıda ülkeden günümüz mimarlığını yansıtan yapıları slaytlar eşliğinde sundu. Sullivan, Mies Van Der Rohe, Wright, Corbusier'in ve dünyaca ünlü diğer mimarların yapıtlarını örneklemeye kullanarak mimarlık akımlarından söz eden Hasol'un konuşması mimarlar ve mimarlık öğrencileri tarafından ilgilili izlendi. Kültürpark İsmet İnönü Sanat Merkezinde yapılan söyleşide Hasol, günümüz mimarlığının ulaştığı düzey ve kapsamı hakkında görüşlerini anlattı.

Nafi Çil Resim Sergisi Şubemizde Açıldı

Nafi Çil, kaotik ve kör doğuşu içindeki bir sanat ortamında, berrak bir bilinç ve derin bir duyarlılıkla, varoluşunu gerçekleştirme kaygısıyla mimar ve ressam olarak çalışmalarını her iki alanda da özgün, felsefi düşünce ile geliştirmektedir. Mimarlık ve resim sanatının farklı olanaklarını etkileşim sınırları içinde değerlendirerek, birbirinden yararlanarak gerçekleştiren Nafi Çil, bireysel varlığının derinliklerinden kaynaklanan engin bir duyarlılığı, kendi sanat anlayışının birinci ile besleyip, zenginleştirmeyi ilke edinmiş bir sanatçıdır.

Kula doğumlu Nafi Çil, ortaokul yıllarında Ressam Sadık Renkler'in öğrencisi oldu. 1967 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ni Yüksek Mimar olarak bitirdi. Aynı yıllarda yontu sanatına da ilgi duyan Nafi Çil heykeltıraş Sadi Çalık'ın denetiminde 2,5 yıl heykel çalıştı. Hocası olan ve "Çağdaş İnsan Varlığı" kuramını ortaya koyan yaratıcı, düşünür, Ressam Prof. Süleyman Velioglu'nun varlığında etkinlik kazanan Akatünvel sanat grubuna 1970 yılında katıldı.

Sanatçı değişik zamanlarda Avrupa'nın çeşitli müzelerinde resim sanatı, İtalya'da mimarlık sanatı ile ilgili olarak incelemeler yapmıştır.

Bugüne kadar yirminin üzerinde kişisel sergi açan sanatçı, çeşitli karma sergilere de katılmıştır. Yapıtları, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde, Münih, İstanbul, Ankara ve İzmir'de özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

Yeni yıl kokteyli ile açılışı yapılan sergi üyelerimizin yoğun ilgisini çekti.

Yapıda Cam Semineri

Şubemiz ve Yapı Endüstri Merkezi işbirliğiyle düzenlenen 'Yapıda Cam Semineri' 30 Kasım Cumartesi günü gerçekleştirildi. Bölge birimlerimizde kahıldığı seminer, şubemizin yapı malzemesi ve teknolojisinde gelinen aşamaları 'meslek içi eğitim' olarak ele alıp aktaracağı çalışmaların birincisini oluşturması açısından önemliydi. İsmet İnönü Kültür ve Sanat Merkezinde düzenlenen seminerde Şube başkanımız Gayyur Haydaroglu, DEÜ Mimarlık Fakültesi'nden Prof. Dr. Mehmet Türeyen, Y Mimar İknur Türkseven, Camtaş'dan Yücel Akyürek, İzocam'dan Korhan İşikel, Çatı Yapı Ürünleri İzmir Temsilciliği'nden Engin Koznal, Yorglas'tan M.Sinan İzgür, Cam Elyaf'tan Engin Afşar, Özer Yapı Dekorasyon'dan M. Tahsin Yücear'da Çuhadaroglu'ndan Yenil Oktuğ, Fen İş'ten, Ersöz Duran Endem Cephe Sistemleri'nden Enis Özgül konuşmacı olarak katıldı.

Seminer'de Cam Üretimi ve kullanımındaki tarihsel gelişmeden başlanarak çevre kontrol camları, cam seçimi, camın yapının diğer alanlarında kullanımı, dekoratif camlar, cam orijinal diğer yapı elemanları, cam cephe doğrama sistemleri geniş bir şekilde ele alındı.

F a r u k S a n

1921 senesinde İstanbul, Beşiktaş, Yıldız'da doğdum. Yıldız'lı olmamın sebebi de, babam o zaman Yıldız Sarayı mensubuymuş. Evini Yıldız Sarayı'na yakın yaptırmış. Benim için en enteresan tarafı da, doğduğum evde 29 yaşına kadar oturmuş olmam. Bütün tahsilimi de bu küçük çevre içinde yani Beşiktaş, Yıldız ve Fındıklı'da bitirmişim. İlkokulu Yıldız'daki özel bir okulda okudum. Orta eğitime de Kabataş Lisesi'nde devam ettim. Bu küçük çevrede hayatımın 29 senesini geçirmek suretiyle, dostlarımın, ahabplarımın çektiği talebelik sıkıntılarını ben çekmedim. Bu çevrede her işimi hallettim. Bazıları Adana'ya gidiyor, bazıları bilmem babası tayin oluyor, öyle bir problemim olmadı. Bu bakımdan, mektebi bitirip yedek subaylığımıza başladığım zaman -o zaman tayinle olduğu için - İzmir'e Hava Kuvvetleri Hava Tümeni'ne tayin oldum. İzmir'i o zaman tanıdım, ablam da buradaydı, onun yanında barındım. Yani askerliğimi yaparken de rahat ettim. Çok güzel bir askerlik yaptım, bilmiyorum, bazı kimseler askerlikten şikayet eder; ama benim askerliğim son derece güzel geçti. Çünkü, buranın hava tümenine bağlı olan Bandırma, Bursa, Balıkesir gibi hava meydanları inşa halinde olduğu için bana bir pilot ile bir uçak tahsis ettiler. Sabahları işimin icabına göre o uçakla Bursa'ya da, Bandırma'ya da gidebiliyordum, oradaki işlerimi görüp dönüyordum. O devrede adeta uçak sahibi gibi faydalandım bundan.

Faruk San- Mimar olmama gelince, talebelik hayatımda mimarlıkla hiç alakam yoktu. Şöyle ki, İstanbul'daki evimizde daima tepeden Boğaz'ı, Adaları, Sarayburnu'nu gördüğüm için, denize karşım meylim çoktu ve gençliğimde kaptan olmaya karar vermişim. Fakat ailemin büyüklerinden birisi kaptan olduğu için. onun da mani olmasıyla, beni teşebbüsümünden -Heybeli Ada'da okula girmek için teşebbüs etmişim- vazgeçirdiler. Aile hayatı olmaz diye istemediler. Ben de tabii genç olarak fazla direnemedim bu işe. Liseden mezun olduğum zaman, biraz boşluktaydım. Ailem, 7 kardeşten 4'ünü kaybetmiş. Ben ortaokuldayken, Akademide mimarlığı bitiren ağabeyim mimar olduğu sene, daha fiili meslek hayatına atılmadan, ablasını ziyarete giderken trende üşüterek zatürre olmuş ve vefat etmiş. Annem, bundan evvel de 20 yaşında bir kızını kaybettiği için sarsıldı

Benim mimar olmam için ısrarla baskı yaptılar. O senelerde de bütün üniversitelere girmek serbestti. Akademinin mimari kısmıyla. Mühendis mektebine girmek imtihana tabiydi. Akademi'ye müracaat edip imtihana girdim. Her ihtimale karşıda iktisat fakültesine yazıldım. İmtihani kazandım. 40 kişi aldılar ve Akademi'ye dahil oldum.

Hikmet Gökmen- İzmir'e askerlik için geldiniz ve İzmir'de kaldınız...

Faruk San- İzmir'i çok beğendim. Şöyle de düşündüm; demek biraz mantığım da genç olmama rağmen çalışıyormuş. İstanbul'a gitsen, o heyûlanın içinde ne olacağım belli değil. Fakat burada sebat edersem iyi imkanlar olduğunu gördüm. Bir de İzmir'i sevdim. Tenhalığını sevdim. Bilhassa beni, şu berbat ettiğimiz Kordon'un o zamanki hali çok bağladı buraya, çok tesiri altında kaldım. Fakat en büyük sıkıntım da muhitim yoktu, çevrem yoktu. Mektep hayatını bitirir bitirmez yüzde yüz olarak memur olmayacağıma karar verdim, serbest çalışacağım dedim. Serbest çalışmak için de bir insanın çevresi olması lazım. İşte, bu noksanlığımdan dolayı biraz ürkütlüm İzmir'de. Fakat bir takım ufak tefek şanslar bana yardım etti; şöyle ki, yedek subaylığım esnasında, o da aynı yerde yedek subay olan Fahri Nişli ile tanıştım. Fahri Nişli buranın yerlisi olduğu için çevresi ve ismi olan bir mimardı. Yedek subaylığım biter bitmez -o benden biraz evvel bitirdi- "Gel benimle çalış" dedi. Ben de onun yanına girdim. Sebebi de, açıkçası; biraz çevreyi tanımak, İzmir'i tanımak, muhit edinmekti. Hakikaten bundan Fahri vasıtasıyla çok istifade ettim. Tatlı bir beraberliğimiz oldu. Ondan sonra bir de şu bana cazip geldi: İzmir'de isim yapmış yahut tanınmış mimar çok azdı. Buna mukabil, İzmir imkanları geniş olan bir şehirdi. İzmir'in mimar için şöyle de bir şansı vardı. İzmir vaktiyle bir yangın geçirmiş. Yangından sonra Mustafabey ve Alsancak semti için bir şehir planı demiyorum, parselasyon planı yapılmış. O zaman şöyle bir plan yapmışlar. Parselleri büyük bırakmışlar ve dört cepheli bina yapmak imkanı hasıl olmuş. Yani böyle bitişik, bugünkü gibi değil, dört cepheli binalar yapmak imkanı... Tabii, bu mimara birtakım imkanlar veriyor. Ben serbest çalışmakta hala ısrar ederken, Fahri'nin yanındayken, dayılarım Çamaltı'nda İstanbul için büyük tuz işi yapıyorlardı. Burada bir büroları vardı. Benden rica ettiler, dediler ki "Faruk, biz haftada iki vapur yahut taka tuz istiyoruz. Seni haftada 2'ser saatlen 4 saat meşgul eder. Biz sana sımşarı da göstereceğiz, sen yalnız bankadan parayı çekip uzun parasını ödeyeceksin. Sana yazıhanemizi verelim. Kordon'da eski Merkez Bankası'nın bitişğinde, istiyorsan orada kendin için de çalış." Kabul ettim. Fahri'ye de allahaismarladık dedim. O da bana, "Allah kolaylık versin" dedi ve bu şekilde orada işe başladım. Ama orada bir iş yok. O sırada tanışmış olduğum Adnan Yurdatan (Ege Bölgesi Millî Reasürans Müdürü) bana yakınlık gösterdi. "Gel Faruk, sana birtakım işler vereyim biraz faydalı olur" dedi. "Nedir?" dedim. "Yangın hasarlarının tespiti" Sigorta şirketlerine, diğer şirketlere beni tavsiye etti. Böylece herhangi bir yerde, Alaşehir'de, Nazilli'de, yani bütün Ege'de yangın olduğu zaman haber veriyorlardı, gidiyordum, tespit yapıyordum. Bu raporlarımın karşılığında bir para alıyordum, iyi bir para, belki 200-300 lira, ama çok iyi paraydı o zaman. Bu sayede bir de Levantenler ile tanıştım, daha doğrusu gayri müslimler ile tanıştım.

Onların yangın hasarlarını tespit ettim. Hatta şöyle de birşey oldu: Yun Mensucat, Pamuk Mensucat Fabrikalarının, VALÖR AGREE işini verdiler bana. Yani yangından evvel gittim, bütün binaların planlarını çıkardım, rölelerini yaptım bu binaları değerlendirdim. Bu büyük bir çalışmaydı, yani yorucu bir çalışmaydı. Sigorta yaptırılan sigorta şirketi arasında anlaşma sağladım. Yani ben binayı sigortalayacağım, siz de hasar olduğu zaman bu hesap üzerinden para ödeyeceksiniz diye bir anlaşma yaptım. Levantenlerden büyük para aldım. Asıl Levantenlerin sevgi ve saygısını kazandım. Bundan sonra bana ikinci büyük yardımı yapanlar Museviler oldu. Musevilerden son derece istifade ettim ve Musevilerle çalışmanın son derece faydalı ve emin olduğuna inandım. Şöyle ki; yaptıracakları işi yapmadan evvel iyi araştırma yapıyorlar. Bu araştırmalardan müspet netice alırlarsa, size açık kapı bırakıyorlar. Bir misal olarak söyleyeyim size. Ben daha doğru dürüst bina yapmış değilim; o zaman Musevilerin içinde büyük aile olan Gomel'ler beni çağırdılar. "Biz 3 kardeşiz, 3 kardeş, bize 250 metrekairelik daireler yapacaksınız. Diğer katı, zemin katını da belki kiraya veririz yahut yakınlarımıza veririz" dediler. O zaman daha kat mülkiyeti yok. "Senin hakkında yaptığımız tahkikatla bu işi yapacağın kanaatindeyiz. Yalnız biz meşgul insanlarız, bizimle temas kurman zordur, sana muhasebecimiz, akrabamız Jojo Gomel'i tanıtıyoruz. Muhasebe müdüründe açık kredin var, ne harcamak istersen harçayabilirsin. Evvela proje çiz bize göster, ondan sonra tatbikatını da sen yap, açık kredi veriyoruz. Bizim tek isteğimiz, bina bittikten sonra hanımlar bu hususta

Kemer apartmanı

başımızı ağrıtmamız" Şimdi bu büyük bir şanstı. Zaten hayatta gençlere tavsiye edeceğim, her insanın bir şansı olur, şansı gelir, ama şansı iyi değerlendirmesi, iyi keşfetmesi lazım. Bunu iyi değerlendirir, iyi keşfederse ve ısrarla üzerine giderse başarılı olmayan insan olmayacağı kanaatindeyim. Eline geçen şansı iyi değerlendirmek lazım, ben bunu iyi değerlendirdim. Bana böyle bir imkan çıkınca, kafamda tasarladığım şeyleri yapma fırsatı buldum.

H.G.- İlk yapınız mıydı efendim?

F.S.- Aşağı yukarı ilk yapım. Daha önce Osman Kibar'a çirçir fabrikası yaptım, ama bunlar mimarlıkla pek alakası olmayan işlerdi. Ondan sonra, o kadar iş yaptım ki kafamdaki fikirlerle, yani İzmir'de alışılmamış şeyler yaptım. Bir kere, geldiğimde İzmir'de inşaat deyince kalfalara gidilirdi. Yani mimar fikri yoktu, yalnız İzmir'de değil Türkiye'de de böyleydi. Bilhassa İstanbul'da inşaatlar Ermeni kalfaların elindeydi. Şimdi böyle açık bir maddi imkan verildikten sonra, bu binanın projesini yaparken, 4 cepheli de olduğu için bundan da istifade ederek, eskiden aralıklara konan mutfak, en iyi yerlerden birine koydum. Hanımları memnun edici bol miktarda dolap yaptım. Dolapların içinde ayakkabı dolabı, ütü dolabı gibi şeylerde vardı. Bunlar ufak şeylerdi, ama milletin içini iyice gıcıkladı. Çatı katına çatı bahçesi yaptım, bir de havuz koydum. Tabii, zengin bir bina oldu, giren hayran kaldı. "Aa bu dolap, bu mutfak, bu şey filan". Binayı gezmek isteyenlerin çoğunu hanımlar oluşturmaktaydı. Yaptıklarım hanımların hoşuna gidine, ben de bu yolda devam ettim. Hanımlar o kadar sevdiler ki, mesela bayramlarda talan İstanbul'dan gelen birtakım kimseler apartmanı gezdiriyorlar, yani benim kadar gurur duyuyorlar apartmandan... Öyle oldu ki, İstanbul'un o zaman en büyük firmalarından biri olan Dumeks beni İstanbul'a çağırdı. İstanbul'da Taşlık'taki arsalarına bir apartman yapmamı istediler. Biz ekibimiz ile beraber oraya gittik, arsayı tespit ettik. Taşlık'ta yapmış olduğumuz bir apartmanımız vardır. Onları da memnun ettik. Yani, bu sayede İstanbul'a da kaydık. Ondan sonra diğer musevi kolonisi de bütün işlerini bize vermeye başladı; hatta o kadar ileri gitti ki Karataş'taki Düşkünler Evi'ni de biz yaptık.

H.G.- Sene kaçtı?

F.S.- Efendim, 1955 olması lazım, seneleri pek iyi hatırlamıyorum.

Meydan apartmanı

Yapı Kredi Bankası

Sultan Oteli

H.G. - Gömel Apartmanı yıkıldı herhalde...

F.S. - Şimdi yeni yıktılar. Yerine yeni bina yapıldı. Onlarla olan tanışıklığımdan çok istifade ettim. İşler çoğaldıktan sonra yalnız çalışamayacağına karar verdim. Evvelce benimle çalışmış arkadaşlarımdan içinden iki arkadaşımı işlere ortak yaptım. Onlarla ortak olduktan sonra, onlar sayesinde, işlerimiz daha ilerledi ve daha başarılı işler yapmaya başladık. Mesela, Verbek'in Cumhuriyet meydanı köşesinde, büyük bir bahçe içinde Belçika Konsolosluk binası vardı. O bir gün bana geldi: "Faruk, biz bu evde bir karı koca yaşıyoruz, bu bize çok geliyor. Bize burada apartmanlar yapsanda onu değerlendirsek" dedi. Bir proje yapmamı istedi. Çalışmalar sonucunda oraya 3 blok sığdırdık. Şimdi İktisat Bankası'nın olduğu bina, onun yanındaki Abdi mağazasının olduğu bina, arkada da İhracatçılar Birliği'nin olduğu bina. Daha, doğru dürüst kat mülkiyeti çıkmamıştı. Ama kendimize göre bir kat mülkiyeti hesabı yaparak, proje ve şartlarımızı kapsayan bir dosya hazırladık. Bize o kadar inanmışlardı ki, dosyayı tetkik etmeden hemen imzaladılar. Yani, bana bir kat daha ver, iki kat daha ver gibi bir konuşma geçmedi aramızda. Ne talep ettiyse aynen verdiler. Ben aşağı yukarı 50 senelik mimarım, bu süre zarfında yaptığım işlerde en rahat ettiğim, en muvaffak olduğum işler, maalesef yabancılarla, yabancı menşeli insanlarla yaptığım işlerdir. Kat mülkiyeti çıktıktan sonra bu işlere girdik. Şu Kordon'da gördüğünüz ilk Kat Mülkiyeti Kanunu dahilinde yapılan bina, içinde bulunduğumuz binadır (Katlar Apartmanı). Bu bina aslında beni rahatsız eder. Şu bakımdan rahatsız eder: Kordon'da bir girişi vardır. Gördünüz mü?... Biz binayı yaptığımız zaman İkinci Kordon'un lalı geçmezdi. Birinci Kordon'a ağırlık vererek güzel bir antre yapmaya kalktım. Hayatımda kat alanlarla ilk münakaşam bu konuda oldu. Çünkü, daha önce pasajı olan Kordonboyu Apartmanı'nı yapmıştık. Antreleri çok iyi değerlendirdik ve onlara geniş yer ayırdık. Bunlar i-tiraz ettiler, kaba inşaatı bitmiş bir binaya, İkinci Kordon'dan giriş istiyoruz diye ağırlık koyunca, hem rahatsız olduk, hem de avukatlar yapmak mecburiyetinde olduğumuzu söylediler. Gördüğünüz o koridoru yaptık, apartman kapıcısının dairesini rezil ettik, kalorifer dairesini rezil ettik. Şimdi hergün bu apartmanın antresinden geçerken son derece rahatsız oluyorum. Zemin katını kendimize ayırdık, yazıhane yaptık (Şu anda banka olan). Aylarca arkadaşlarımızla orada çalıştık. Hatta enteresan birşey; yazıhanenin içinde küçük bir havuz vardı, üzeri de aydınlığa bakıyordu. kubbeli. Havuz yapma fikri de şuradan doğdu. Eski İzmir Türk evlerinde artezyenler varmış, su akarmış. Su var, onu rahatsız etmeyelim diye sudan istifade ederek havuza bağladık. Birkaç sene aktı o su, ama sonunda bina temelleri oturunca kesildi gitti, ömürlü olmadı. Apartman kat işine başladıktan sonra bir hayli iş yaptık. Yani bu Kordon'u rezil edenlerin arasında biz başlarda geliriz.

H.G. - Estağfurullah.

F.S. - Öyle öyle, ben öyle kabul ediyorum. Mesela köşede Kelebek Mobilya var, onun üzerindeki Kemer Apartmanı yaptık. O apartmanın sahibi çok hürmet ettiğim, çok kıymetli Türkiye'nin zenginlerinden, ağalarından Hilmi Fırat'dı. O da beni çok severdi. Geldi birgün "Faruk bey, ben bir arsa aldım" dedi. "Hayırlı olsun" dedim. Getirdi, çapını koydu, 350 - 400 metrekarelik köşe bir yer. "Çok güzel, Güzel iki daire yaparız" dedim. "İzmir'de en büyük daire kaç metrekare?" diye sordu. "Bizimi yaptıklarımızda en büyüğü 180 metrekare" dedim. Ben dedi, buraya tek daire istiyorum. "Ailecek mi oturacaksınız, çoluk çocuk?" "Hayır hiçbir, kiraya vereceğim" dedi. "Kiraya verecekseniz pek hesaplı değil" dedim. "Sen bu hesapları, ticaret tarzını bilmezsin, ben bunları İzmir'de yaşayan yabancı tütün şirketleri müdürlerine, konsoloslara vereceğim" dedi. Hele o zamanın parasıyla senelik 50 bin... yapar" dedi. "Siz ne arzu ederseniz yaparız, hele böyle imkan vererseniz bana, ben daha memnun olurum ama, benim bu hesaba aklım pek ermedi" dedim. Binayı yapmaya başladık. Öyle bir planladık ki, gayet güzel, apartmanın içinde banyosu, helası ayrı misafir dairesi bile vardı. Her imkanı kullandık orada. Şahane bir daire oldu. Bina meydana çıkınca Hilmi Bey'in çocukları geldiler. "Biz babamıza söyleyemiyoruz, seni çok sever, ne olur bundan biz istifade edelim." "Valla, sizin söyleyemediğiniz birşeyi ben söyleyemem" dedim. Yapılırken haftada bir gelir, beni çağırırdı, gider binaya bakardık. Ne yaptınız, ne ettiniz diye sorardı. Bir hafta şoför geldi dedi ki, patron geldi, binayı geziyor, çok sinirli, sizi istiyor haberiniz olsun dedi. Gittim. Gel bakalım mimarbaşı-bana mimarbaşı derdi- neler yapıyorsun falan dedi. Geldi, orada bir dolabı açtı, "Nedir bu?" dedi. "Ayakkabı dolabı" dedim. "Ben senden Tanca Mağazası istemedim, nedir bu kepa-zelik, kaç ayakkabı girer buraya" dedi. Daha önceki konuşmamız doğrultusunda, "Şimdi, size hesap vereyim. Bir tütün şirketinin müdürünün en aşağı 6 ayakkabısı vardır, karısının iki mislidir; çocukları da varsa, bizim hesabımıza göre buraya sığ-

mayacaklar. Sizden programı öğrenirken bunu da söylediğiniz için, buna göre bu binayı düşündüm" dedim. "Allah Allah, ben Tanca Mağazası yapıyorsun zannettim" dedi ve kesli orada konuşmayı, şölöre döndü, hadi oğlum gidelim biz dedi.

Ondan sonra da bir daha hiç birşeye karışmadı. Sonra Söke'de kendine bir ev yapmak istedi. Güzel bir arsa üzerinde iki katlı, alaturka hamamlı bir ev yapmamı istedi. "Seni icabında çağıracağım, ver projeyi, benim burada çok iyi kalfam var yaptırırım" dedi. Başlangıçta inşaat iyi gidiyordu, 10 günde bir 15 günde bir çağırıyor gidiyoruz. İlah ediyoruz, yardımcı oluyoruz. Aa 1-1.5 ay geçli, çağırıyor, eyvah birşey mi oldu diye düşünmeye başladım. Aşağı yukarı 2-3 ay sonra gene bir çağırıldık, merakla gittim. Sana bir sürprizim var dedi. Gittim bir baktım, bizim iki katlı bina üç kat olmuş. Villa üç kata çıkmış, apartmanla villa arasında birşey olmuş. "Ne yaptınız Hilmi Bey, nedir bu" dedim. "Ne bozuldu, gel şimdi seni götürüyüm" dedi. Üçüncü kata çıkarttı, bak dedi, etrafa bak dedi, ne var ne yok. Bak dedi çiftliğe, Kemer Çiftliği bu kattan gözüküyor, aşağı kattan gözüküyor. Hilmi Bey, bunu bana vaktiyle söyleseydiniz de bu projeyi ona göre yapsaydım olmaz mıydı, dedim. Ben şimdi karar veremedim, bu apartman mı, villa mı?... Alsancak'ta Çerkezköy'ün bulunduğu binayı yaptım ve Cappadonna'ya yaptım. Cappadonna o zaman Alsancak'ta manüfaturacı. Meğerse biz Cappadonna'ya staj yaptırılmış. Adam apartmanlıca başladı ve bizden çok daha fazla kazandı. Çünkü onun bir hüneri vardı, manüfaturacılık tezgahından yetişmiş. Yani tezgahlılık yaparak çok muvaffak oldu. Ben yakınlarıma bina yapmamı. Sevdiğim arkadaşlarımla işlerini yapmak istemem yani, münasebet kurmam. Akrabalarımla da kurmam, muhakkak bir pürüz çıkar. Bunlar gibi yüzlerce maceramız var...

H.G.- Demek ki konut yaptırmaktan bu nedenlerle vazgeçtiniz.

F.S.- Kat yaptığımız insanların kalitesi gittikçe düşmeye başladı. Hem istekleri bakımından, hem de davranışları bakımından bizi rahatsız etmeye başladılar. Arkadaşlarımızla, ortaklarımızla oturduk dedik ki, bizim bu işten kurtulmamız lazım. Neticede biz, bu kat yapıp satma müşterisinin kalitesinin düşmesinden dolayı. O zaman bizim yetiştirdiğimiz işçiler vardı. Yani bize bağlı, bizimle çalışan, Cappadonna bütün bunları aldı bizden... Bana öyle bir mukavele getirdiler ki başka firmaların, başka mimarların mukavelelerinin son maddesi "fenni şartlara uygun olacaktır, lüks olacaktır" filan diye laflarla biter. Adam yazmış yahut yazdırmış "Faruk San ve arkadaşlarının kalitesinde olacaktır". Mukaveleyi getirip gösterdiler bana, o zaman, Baktık ki bu işler hem bizi fazla meşgul ediyor, hem de maddeten verimli olmuyor, yani tatmin edici birşey olmuyor. Çünkü şöyle de birşey var. Bizim kadromuz genişleyince, bu apartmanı yapanlar bir mimar, bir kalfayla bu işi idare ediyorlar; biz de 3 mimar, 2 tane mühendis falan olunca tatmin edici bir neticeye varmadı. Dedik ki biz mesleğimizi öyle bir şekilde icra edelim ki, bir manüfaturacı, bir yumurtacı, kat yapıp satsın. Yani seviyesine inmeyelim, işportaya inmeyelim, gelemeyecekleri bir yola gelelim. O zaman biz prefabrikeye yapmaya karar verdik, pek yanaşmasınlar bu konuya diye. Bir de düşündük, memlekette bir sanayi ilerlemesi var, zaten prefabrikenin ağırlığı sanayi üzerine... Başlangıçta onda da çok sıkıntı çektik ama, sebat ettik. Orada yaptığımız işlerin %75'ini yine yabancılara yaptık.

H.G.- Prefabrikeye kaç yılında başladınız?

F.S.- Prefabrikeye, 1970-75 arası

H.G.- Galiba bu işe İzmir'de ilk başlayan sizsiniz.

F.S.- Bizden evvel su kanalları yapan Şahap Demirağ vardı. Şahap bey bizden öncedir, ama basit şekilde tutuyordu. Biz zaman zaman ilerledik, bilmiyorum siz fark ettiniz mi; biz artık en ileri tekniği kullanmaya başladık. Mesela Çeşme Yolu'nun büyük köprülerini bize yaptırılar. Şimdi hali hazır da da Ankara Metrosu'nun beton işlerini biz yaptık. Bu işlerde bize taşeron olarak verildi. Geçen halta İzmir'in metro beton segmanlarını taşeron olarak verdiler. Mesela Ankara Belediyesi para ödeyecekse, İzmir Belediyesi para ödeyecekse biz girmezdik. Ankara'nın parasını Kanada-lılar, İzmir'in parasını da Almanlar ödüyor. Yani onlar da şu şekilde geliyorlar: Gidip Sanayi Odası'ndan, Ticaret Odası'ndan, müesseselerden yahut birliklerden araştırma yapmıyorlar. Daha önce yabancılara yapmış olduğumuz işlere bakarak ve o yabancıyla gidip konuşarak karar veriyorlar. Öyle gelip ihaleye de çıkarmıyorlar, size verdik diyorlar. Bizim bir şirketimiz daha vardı, ana şirket sayılır. Afa İnşaat diye, bunu yapmak üzere, ilk defa 40 sene sonra devlet inşaatı aldık. Devletin de işinin pek yabancısı olduğumuzun sonunda farkına vardık. Çünkü kimse de giremedi, ancak prefabrike imkanı olan 180 günde bitmesi, mevsime yetişmesi lazımdı. Biz bundan istifade ederek girdik ve büyük kalem bir işti. Biz işi alınca evvela bize bankalar ü-

şüştü. Çünkü bizim mali imkanımızla onu yürütmemiz mümkün değildi, muhakkak kredi almamız icabediyordu. Bankalar teminat mektubunu benden alırsa şu kadar kredi veririm falan; neyse bir tanesi, o sırada müdürlük binasını yeni bitirdiğimiz bir banka, fazla ağırlık koydu, anlaştık onlarla. Yüzde 110 faizle işe başlayacaktık. 180 günde, mevsime yetişeceği için hem giren az oldu, hem de 180 günü geçirdiğimiz zaman, günde aşağı yukarı 100 milyonluk bir tazminat... Onun için korkutuyordu. Bu kadar sıkı müddete karar veren devlet dairesi, 51 gün yer teslimi yapamadı bize. Sonra bizim işimiz ters döndü. Biz gayet iyi organize olduk, çok güzel bir çalışma yaptık, gayet süratlı gidiyor. Meydan müdürü geldi bizi tebrik etti. "Biz senelerdir burada iş yapıyoruz, sizin gibi intizamlı çalışanı görmedik" falan dedi. O sırada da 5 Nisan kararları mı ne, hani Ekonomi Paketi çıktı ve ödemeler durduruldu. 104 milyarlık hakediş çıkmıştı bize. Aracı olan kontrol ekibiyle de aramızda bir sürtüşme çıktı. Paramızı alamadık. Alamadığımızı banka duyar duymaz ne yapı biliyor musunuz? Geldi kredi borcunuzu yüzde 600 faiz yaptık dedi... Bu durumun yabancısı olduğumuzdan çok sıkıntı çektik. Devreye avukatlarımız girdi, biz Ankara'lara taşınarak, bürokrasi halta siyasi yollardan hakkımızı aramaya koyulduk. Aylar süren temaslarmızdan sonra Ankara'da yakından tanımak imkanı elde ettik.

Netice bu tanışmadan sonra Ankara'dan nefret ederek 45 senelik inşaat şirketimizi dondurmaya karar verdik.

İmkanlarımızı zorlayarak borçlarımızı ödedik.

Şimdi, çalışma ağırlığımızı tamamen prefabrik şirketimize vermiş bulunuyoruz.

H.G.- Prefabrikeye geçtikten sonra yaptığınız işler...

F.S.- Tamamen sanayiye kaydık. Çok iş yaptık, hem de inşaatını yaptık. Tek başına bir mimarın, ben dünya üzerinde pek fazla muvaffak olduğu kanaatinde değilim, muhakkak ekip çalışması gerekiyor. Biz üç ortak olduğumuz zaman, kendiliğinden, bir karar vererek değilde, zamanla ben organizatör olarak kaldım. Bir de karşılıklı aramızda yaş hümmeti vardı. Onlar beni ağabey olarak bilirdiler, hiçbir zaman bunu kaybetmediler. Tasavvur ediyor musunuz, Türkiye tarihinde yok, ben bulamadım, biz 25 sene kolektif şirket olarak çalıştık. 4-5 seneden fazla kolektif olarak çalışan bizim meslekte insanlar yok, rastlamadım. Ondan sonra da anonim şirketle. Yani anonim şirket olmakta biz geç kaldık. Ondan sonra kadro genişledi, bugün en aşağı 10-15 mühendis çalışıyor fabrikada. Şirkette bir hatamız da şu oldu: Her işi kendimiz hallederiz zannettik. Şirketin ekonomik durumunu, hukuki durumlarını da kendi mühendis, mimar kafamızla halletmeye çalıştık, aldandık. Muhakkak bir profesyonel araştırmacı sokmamız lazımdı. Para işini programlayan birisini... Mesleğimizde, tahmin ediyorum ilk bilgisayarı kullanan firma olduk, ki o zamanlar yoktu bile. Üniversitede program yaptırır, kendi makinemizde bunları kullanırdık. Bugün bizim projelerimizin bir kısmı fabrikada bilgisayarla çiziliyor. Çok şey değişti. Biz vaktiyle talebelik hayatımızda grafit kalemimizi, mürekkebinizi bulmak için günlerce uğraşırdık. Aydınlar kağıdını -para kadar kıymetli- arardık bulurduk, bulmaya çalışırdık, yoktu. Çok sıkıntılı yetiştiğimiz için bugünün bolluğuna da pek alışamadık bu bakımdan.

H.G.- Bu kadar deneyimli bin olarak genç meslektaşlarınıza neler söylemek istersiniz.

F.S.- Gençlere tavsiyem; zannederim hitap edilecek kısmı o, -ki bugün çok zor olan birşey- şanslarından istifade etmek için sabretmeliler, ama elle şans geçtiği zamanda iyi kullanmalılar. Ben bunları yaptığım için hayatımdan memnunum. Ama öyle sıkıntılı günler oldu ki, ben buradan yangın ekspertizine gittiğim zaman mesela, ne bileyim Alaşehir'e gittiğim zaman kirpiklerim tozdan beyaz olurdu, tanınmayacak hale geldim. Gece kalmam icabettiği zaman hanlarda kaldım, bitlendim. Sıkıntı çektim, ama sonra feraha çıktım.

Netice olarak şunu söyleyebilirim:

Şirket ve ortakların iş sahiplerine itimat vermek prensibine göre çalışmıştır. Bu güven verme şirketimizin ana sermayesi olmuştur. Bu davranışımız yazılı mukavelelerin önünde yer almıştır. Aynı davranış genç meslektaşlarımızda tavsiye ederim, çünkü bundan biz çok faydalandık. Ama bugünkü zamanda geçerliliğinden şüpheliyim.

H.G.- Bu hale geldiniz. Bu hale kolay gelinmiyor.

F.S.- Evet gelinmiyor.

H.G.- Ege Mimarlık adına çok teşekkür ediyorum.

F.S.- Ben de çok teşekkür ederim.

Asılacaksan bile...

İngiliz Mimarlık Eğitimi ve Türkiye için dersler

Necdet TEYMUR *

Bağlam ve Gerekçe: Neden İngiliz Mimarlık Eğitimi?

Böylesi bir soru, gözünü İngilizce konuşulan ülkelerin yayın ve mimarlık söylemi ile açmış olan mimar kuşakları için hiç de kritik bir soru değil. İngiltere, birçok on yıldır, yüksek eğitim, lisansüstü eğitim ve de (en azından, ekonomik kriz öncesi dönemde), mesleki pratik yapmak için gidilmesi en çok arzu edilen (ve de gidilen) iki-üç ülkeden birisi. Bu arka plan, Şimdilerde İngiliz ME'ne duyulan ilginin nedenlerini açıklayabilir. Ancak, bu yazının yazılmasının ana nedeni bunlar değil. Bu ilgiyi, daha başka ve Türkiye'de son yıllarda oluşan bazı ekonomik, kültürel ve ideolojik gelişmelere bağlamak daha yerinde olur. Türkiye'nin ticari alanda Batı'ya ve dış dünya'ya açılması, AB ve Gümrük Birliği ilişkileri, 'Onlar'ca kabul edilme isteği, mesleklerdeki ve üniversite eğitimindeki değişiklikler, üniversitelere yeni kimlik, hedef ve kaynak aramaları, meslek/eğitim ilişkilerine model arayışları, dış kurumlara akredite olma çabaları,... gibi gelişme ve eğilimler, mimarları ve eğitimcileri, meslek/eğitim ilişkilerini Türkiye'den çok önce ve çok daha ileri düzeyde kurumsallaştırmış ülkelere bakmaya itmiş bulunuyor.

Bu bağlamdaki arayış ve tartışmalara yararlı olacağını umarak, İngiliz ME'nin özlü bir tarihini ve tanımını, eleştirel bir gözle yapmaya çalışacağım. 25 yılını o ülkede okuyarak ve öğretim üyesi olarak geçirmiş ve son 15 yılda da ME'ni birçok yönleriyle araştırmış birisi olarak, yazımdaki görüşlerin, standart bilgi ve kişisel deneyimler kadar araştırmalara da dayandığını söylememde yarar var.

Sorun ve Yöntem

ME'ni, salt yapılan değil, irdelenebilecek bir 'sorun' olarak aldığımızda başka bir ülkenin eğitim sistemini anlayabilmek ve özellikle de, bizim bağlamımızla ilişkisini kurabilmek için, deneyimlerin anlatımı ve hatta yazılı bilgiler, kendi başlarına yetmeyebilir. Burada, eğitimsel olguları çözümlemeye ve karşılaştırmaya yarayabilecek bir çerçeve gerekebilir. Buna göre, adı geçen eğitim sisteminin Hedef ve Bağlamları, Nesneleri, Yöntemleri ve Yönetimi, birbirleriyle ilişkilendirerek irdelenebilir. Ancak eğitimi açılmıyan bu dörtlünün, Sosyolojik, İdeolojik, Epistemolojik ve Pedagojik açılardan, teker teker ve birbirleriyle ilişkilendirilerek ele alınması da gereklidir. Bu yöntemle, başka bir ülkenin ME üzerine, yüzeysel olmayan, verilerle gözlemleri, hedeflerle görüşleri birbirine karıştırmayan bir bilgilenme sürecine girmek olası.

ME ve Türkiye Üzerine Genel Bir Gözlem

İnsanlık tarihinin her döneminde binalar yapılmış, bina yapanlar olmuş ve bunlar arasında giderek sınıflaşma, ihtisaslaşma, meslekleşme ve yasallaşma olmuştur. Benzeri bir bakışla, her dönemde öğrenme ve öğretim de olmuştur. Ancak, 'mimarlık' diye bir mesleğin diğer yapı meslek ve sanatlarından ayrılması, bunun yasal olarak tanımlanması ve bu mesleğe girecek üyelerin zorunlu bir formal eğitimden geçmesi, tarihsel olarak çok yeni olgular. İngiliz ME'ni de bu tarihsel süreç içinde görmek gerekir.

İngiltere ME'nin tarihine bakarken, son yıllarda Türkiye'de yoğunlaşan bazı tartışmaların sergilediği doğru / yanlış konular, varsayımlar ve olası sonuçları düşünmemek elde değil. Tarih tekrerrür edecekse hiç olmazsa daha akıllıca else diye de ümitlenmek istiyor insan!

İngiltere'de Mimar Olma Sürecinin Tarihsel Kökenleri

Geçen yüzyıllarda tüm Avrupa'da var olan 'mimar' kavramı ve bununla uyumlu 'meslek' tanımı, İngiltere'de de bazen önce, bazen de sonradan izleyerek gelişti. Endüstri devrimini ilk başlatan ve bir dünya imparatorluğu kuran ülke olarak ise, bina elde etme yöntem ve kurallarını çok öncelerde kurumsallaştırmayı başardı İngiltere. Bu gelişimin son üç yüzyıllık bölümünü kısaca şöyle özetleyerek bugünkü düzenin tanımına biraz ışık tutabiliriz:

17.yy'a kadar genellikle, sürveyan, usta, marangoz gibi adlarla inşaatçılık yapılmış, yapının nitelik, boyut ve sahipliğine göre bu roller, 'tasarım'dan müteahhitliğe, spekülâtör'lükten mühendisliğe, zenaatkarlıktan duvarcılığa kadar bir dizi değişim içinde yürütülmüştü. Bu arada, krallara, kiliseye ya da asillere hizmet veren ve ayrıcalıklı nitelik ve boyutta yapıları gerçekleştiren Wren ve Hawksmoor gibi bireyler de 'mimar' denebilecek işler üstlenmişti. Bu tür kişiler, bir tür 'Saray Mimarlığı' ile 'İmar İskan Bakanlığı' arasında görevlere getirilmiş, bu bakımdan da kendi dönemlerine damgalarını vurmuşlardı.

Bu yüzyıla kadar var olmayan bir 'eğitim' düzeni, zenaatkarlık gibi bağımsız ve saygın bir uğraşın, yukarıdan inme bir kurumsallıkla yetiştirilemeyeceği kanısından da kaynaklanmaktaydı. Fransa'da 1671'de kurulan Fransız Mimarlık Akademisi'nin ve resmi inşaat sürecinin bir parçası olarak tüm ustalık dallarında eleman yetiştirilmesinin bir benzeri yoktu İngiltere'de. Aslında, komşusunda bu değin önceleri başlayan formal eğitime karşın İngiltere'nin 20. yy başlarına dek akademik bazlı bir mimarlık eğitimi kurmamış olması ve bunun üniversite sistemine tümünden girmesinin ise ancak 1960'larda gerçekleşmesi dikkate değer. Tarihçiler bu gecikmeyi, kısmen İngiltere'ye özel devlet kültürüyle, kısmen matematik ve geometriye duyulan yanı-dinsel kuşkuyla, kısmen de, devletin, gerekli 'usta'ları, İmar - İskan (The Royal Works) çerçevesinde yetiştiriyor olmasıyla açıklıyorlar.

18.yy'a dek mimarlık alanına giriş, ya 'İmar İskan' (Bayındırlık Bakanlığı), diğer dallardan geçme, zenaatkarlık, genel eğitim ya da usta yanında öğrencilik ('pupillage') yoluyla olabirirken, bu yy'da sonuncu yol daha egemen olmaya başladı. 'Pupillage', usta bir mimarın ofisinde, ona bir ücret ödeyerek 5-6 yıl çalışma ve gerekli ustalıkları edinme olarak tanımlanabilir. John Soane, George Gilbert Scott gibi tanınmış mimarların ücretleri de ona göre yüksek olurdu. 'Öğrenciler' bu arada, Kraliyet Sanat Akademisi'nde verilmekte olan akşam derslerine de giderek bilgilerini arttırabilmekteydiler. Bu arada aristokrat politikacı, bilim adamı, sanatçı ve mimar kesimlerin oluşturduğu 'Akademi'de, sanat ve bazen de mimarlık konularında dersler verilmeye başlandı. Bu ve diğer bazı nedenlerle, 18. ve 19.yy'lara dek her sınıfa açık olan mimarlık uğraşı orta sınıfın tekeline girmeye, özelleşmeye ve zenaatlardan ayrılmaya başladı.

* Prof. Dr. ODTÜ, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

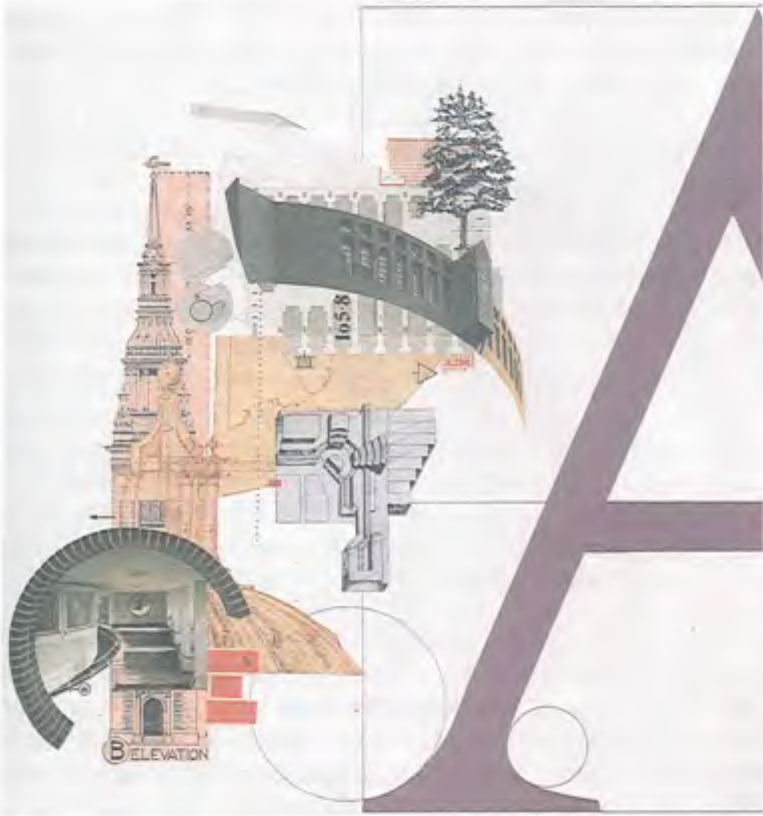
Bu gelişmeler, mimarlık stilleri ve yaklaşımlarıyla ilgili tartışmalar, inşaat sektörüne egemen olma savaşları ve 1834'de Royal Institute of British Architects'in (Kraliyet İngiliz Mimarlar Odası) kurulmasıyla da mimarların belirgin bir 'meslek' olmasına doğru sürdü.

ME'nin Akademik Kökenleri

1837 Kraliyet Fermanı ile statüsünü kazanan RIBA, mimarlıkla ilgili sanatsal ve bilimsel bilgilerin desteklenmesi ve yüceltilmesi yükümlülüğünü alırken, henüz kurulmamış olan ME'ni de doğrudan etkileme ve kontrol etme konumuna gelmiş oldu. Önceleri bu, birkaç konuşma ve madalya verme ile başlasa da ME'nin, neredeyse tümünden ofis dışında, ancak RIBA'nın geliştirdiği çerçeveler içinde yürütülmesi yüz yıl kadar sonra gerçekleşti.

İlk sistematik mimarlık müfredatı, 1860'larda University College London'da oluşturulan part-time kurslarda uygulanmaya başladı. Daha çok mühendislik ve yapı bilgisinden oluşan bu kurslarda 'tasarım' ögesi yoktu. Bu gelişmenin, sanatsal yanı dışladığını ve patron egemenliğinde bir mimarlık pratiğini pekiştirdiğini gözlemleyen Pugin, İngiliz mimarlığının, kendi doğal ve yapı kültüründen kaynaklanması gerektiğini ve tekrar zenaata ve inşaat işçiliğine önem vermeyi önerdi. 1837'de kurulan Devlet Tasarım Okulu, ofisleri, öğrencilerden kazandığı ücretlerden etmemek için mimarlık eğitimi yerine çizim ve bilim ağırlıklı bir müfredata dayanıyordu. Ancak sonraları bu okullar, pupillage'a ek bir eğitim vermeye başladı ve sayıları da arttı.

Modern anlamıyla ilk tasarım ağırlıklı Okul, 1847'de kurulan Architectural Association oldu ve bu okul bugüne dek hemen her alanda ilk ve alternatif olmaya devam etti.

Meslek Odası, Mesleğe Giriş Sınavı Ve 'kayıt' Geleneğinin Başlangıcı

19.yy'dan başlayarak gelişen mimarların bir biçimde 'kayıt' olması konusu, 'toplumun kötü mimarlıktan korunması' adı altında sunulsa da, bir tekel ve statü koruma çabasıydı. Bu amaçla, RIBA'nın sınav koyması ve diploma verme yetkisini kendinde toplama istekleri, 1860'da ilk 'ME Komisyonu'nun kurulması ve 1863'te 'ihtiyari RIBA üyelik sınavı'nı getirdi. RIBA tam 'meslekleşmeyi' gerçekleştiren

irken, Ruskin'in güçlü karşı görüşleri öne çıkmaya başladı ve Mühendis X Sanatçı / Zenaatkar tartışmaları yeniden canlandı.

RIBA'nın 'ihtiyari üyelik sınavı', 1869'da 'zorunlu' yapıldı. Bu sınavla, adayların tasarım ustalıklarından çok teknik yetenekleri ve stil bilgileri ölçülmeye çalışılıyordu. ABD'deki uygulamalardan da esinlenen RIBA, 1887'de 'Üç Parçalı Sınav'ı ve buna uyarlı kurslarını getirdi (part 1: Preliminary, Part 2: Intermediate, Part 3: Final). AA'den başlamak üzere mevcut okullar, müfredatlarını bu sisteme uyarlamaya başladılar. İlk full-time program 1895'te Liverpool Üniversitesi'nde başlatıldı. 1900'lerin başında ise, bu gelişmelerin mantıksal sonucu olan 'RIBA'ce tanınma' (recognition) sistemi ile, RIBA'nın vermekte olduğu kurslara eşdeğer olmanın gene RIBA'ce tanınması ve bu programları bitirenlere 'muafiyet' (exemption) verilmesi getirildi. 1923'te ise RIBA Ziyaretçi Komiteleri kurularak ME'nin mesleki denetimi her bakımdan kurulmuş oldu. Son olarak 1931 ve 1938'de, ARCUK (Birleşik Krallık Mimar Kayıt Dairesi) ile 'kayıt' zorunluluğu ve 'mimar' ünvanının yasal mahfuzluğu da gerçekleştirildi.

Bugün herkes yaptığı projeyi (teknik koşulları karşıladığı sürece) tastik ettirebilse de, 'Mimar' adını ve bunun getirdiği yasal ayrıcalıkları ve statüyü kullanamamakta.

Bugünkü ME Sisteminin Oluşması

20.yy. başlarında ME, çok yönlü çekişmelere tanık oldu: Bir yandan akademikleşerek meslekçileşirken, diğer yandan da mimarlığın eski kökenlerini canlandırma çabaları yoğunlaştı. Bir yandan sanat ağırlıklı okullar, bir yandan da bina yapım zanaatlarının giderek ihmaline karşı, Londra Belediyesi'nce politeknik nitelikli bir 'inşaat Okulu' (Brixton School of Building) açıldı. 1930'lardan sonraki ME, bir yandan Avrupa ve ABD'de oluşan mimarlık ve sanat akımları ve İngiltere'de yerleşen şehir planlama sistemi, diğer yandan da politik, iktisadi ve askeri olayların yarattığı ortamlarla bağimli olarak gelişti. Arts and Crafts, Beaux-Art, Bauhaus, Modernism,... gibi akımlar, değişik kişi, grup ve okulların ve doğal olarak, onların kuram ve pedagojilerinin egemen stillerini oluşturdu.

1950'lerde RIBA'ya ve okullara Modernciler egemen olmaya başladı. Bu değişikliğin kökeni salt modern mimarlık akımı ve stilsel tercihler değildi. Savaş sonrası gelişen 'Refah Devleti' (Welfare State) ile birlikte, İngiltere'de devlet, yaşamın her alanında yatırımlarını arttırdı ve eğitim, konut, sağlık, belediye hizmetleri gibi alanlarda tüm halka dönük altyapıyı hızlı bir biçimde geliştirdi. Bu altyapının inşasının gerçekleşmesi, bir yandan güçlü ve teknik donanımlı belediye ve bakanlık bölümlerini, diğer yandan da bunlarda görev alan 'maaşlı mimar' şehir plancısı, mühendis gibi elemanların sayı ve niteliklerinde bir ilerlemeyi getirdi. 1953'te, 18.000 kayıtlı mimarın yarısı, maaşlı mimar idi. 1944'te başlayan bir süreçle, RIBA yönetimine artık maaşlı ve kamu mimarları da girmeye başladı. Bu değişim, RIBA'nın oluşturduğu 'centilmen, sanatçı, iş adamı' imajlı ve bireysel müşterilere sorumlu mimar tanımına, topluma sorumlu ve kamu projelerini tasarlayan memur/mimar alternatifini ekledi. 1960'larda Londra'nın Büyük Kent Belediyesi (GLC-Greater London Council) en özenli, özenilen ve hatta avant garde tasarım ve planlama örneklerinin müşterisi ve tasarımcısı oldu. Bu kurumun Mimarlık ve Planlama Bölümleri'nin ürünleri her yerde yayınlanır ve izlenir, binlerce elemanın çalıştığı bu bürolarda, en meraklı İngiliz ve yabancı mimarlar çalışmak için can atarlardı.

Önce mesleğe ve RIBA'ya sonra da Okullara ve ME'nin değişimine yol açan bu gelişmeler, 1940'lar ve 1950'lerde oluşurken, meslek ve eğitim, geçmişten gelen bir dizi kuşku, saplantılar ve söylemlerle, yeni gerçeklere uyup-uymama, ya da nasıl uyulması gerektiği konularında çelişkili dönemler yaşadı. Mimarlığın sanat mı iş mi, teknoloji mi, sosyal servis mi... olduğu, tarihsel mirasın önemi ya da önemsizliği, mimarlık bilgisinin ve etkinliklerinin kaynağının, büro, şantiye, stüdyo, toplum ya da akademinin hangisine daha çok bağımlı, borçlu ya da sorumlu olduğu, apaçık tartışılmasa bile, alınan konularda kendilerini gösteriyordu. İlk kez, mimariye ve 'bina'ya özgü 'araştırma' yapılabileceğinden söz edilmeye, mimarlığın bir disiplin ve dolayısıyla üniversite dalı olabileceği konuşulmaya başlandı. Bu süreçte, 1958 yılı önemli bir dönüm noktası oldu.

1958 Oxford Konferansı ve Sonrası

RIBA'nın 'ME Komisyonu'nun önyak olmasıyla 1958 Nisan'ında Oxford'da bir konferans düzenlendi. Çağrılı 53 kişinin katıldığı bu konferansta, mesleğin gereksinimleri, mesleğe giriş, standartlar ve ileri düzeyde eğitim ve araştırma konuları tartışıldı. Varılan altı tavsiye şöyle idi: ME'nin üniversite ve benzeri kurumlarda yapılması, RIBA sınavına dönük programların giderek kapatılması, programların tam ya da yarım-gün olabileceği, girişin iki 'A' level gerektireceği, mesleki olmayan diplomalara giden eğitim programlarının da geliştirilmesi ve lisansüstü / araştırma çalışmalarının geliştirilmesi.

Konferans sonrası gelişmeler ve değişiklik uygulamaları '60'lı yıllarda devam etti. Şu anda da geçerli olan 3+1+2 sistemi ve mimarlık bölümlerinin üniversite yapı içindeki yeri, o yılların sonucu sayılabilir. Okulların 'Visiting Board' (Denetleme Komisyonu) tarafından ziyaret edilmesi de o zamanlar oluşturuldu.

Eğitimin Mesleki Denetimi

Ders programları, önceleri RIBA Sınavı'na dayanırken, hala Part I, Part II ve Part III diye üçlü bir ayırımla, ancak okullara belirli bir tolerans tanır biçimde gelişti. Ancak, iki mimar, iki öğretim üyesi ve bir de RIBA Eğitim Sekreteri'nden oluşan Komisyon, Okullar arasında belirli (ya da belirsiz) bazı beklentileri kağıda dökerek ve tekrarlayarak, bir 'milli müfredat' olmadan da biteviyeliği kurumsallaştırdı denebilir. Bu denetimin objektif ve bilimsel değerlendirmeden yoksun, katılımı sınırlı ve çok önceden hazırlanmış ve çoklukla dost ve eski okul ilişkilerinden etkilenebildiğini de belirtmekte yarar var.

Yasal Yönler, Sınırlılıklar, Yetkiler

Mimarların yetki ve sorumlulukları, yasalarca düzenlenmekte olup, bu konuda bir yandan geleneklerin, bir yanda bina araştırmalarının ve deneyimlerinin, diğer yanda da dünyanın hemen en gelişmiş şehir planlama düzeninin etkilerini görmek olasıdır. Bu yazıda daha çok ME üzerine yoğunlaşabilmek için bu konunun ayrıntısına girmiyorum.

Yapı Üretiminde ve Mimarlık Pratiğinde Bazı Son Değişimler

Yapı üretimi hemen her ülkede ölçek olarak büyümekte, teknolojisi karmaşıklaşmakta, şirketler holdingleşmekte ve uluslararasılaşmakta. Bununla ilişkili olarak, yapı ve tasarım süreçleri, mimar dışında bazı mesleklerce yönetilmekte, mimarlar artık üst yönlendirici değil, bir 'eleman' durumuna gelmekte. Her ne kadar 'büyük' isimlerin genel tasarım ve medyatik düzeylerde varlığı sürsede, onların bile bu süreçteki yerleri çoklukla marjinalleşmekte. Bu arada pratiğe giren yeni teknolojiler, özellikle de bilgisayarlı tasarım ve üretim yöntemleri, geleneksel mimari tasarımı ya bu gelişmelere uymaya, ya da bunu daha iyi yapanlara bağımlılığa itmekte. Birçok büyük mimarlık büroları, artık borsada hisse senedi olan, çok-ortaklı ve müteahhitlerle birlikte çalışılan uluslararası şirketler, iç yapı olarak da, bilgisayarlaşmış entegre 'endüstriler' haline gelmekte. Bu gelişmeleri yorumlayıp, kendilerini uyarlayanlar olduğu gibi, savunma ve geleneğe dönme içgüdülerini öne geçirenler de olmakta.

Bu arada hemen tüm ülkelerde, özellikle de "3. Dünya" ile, İngiltere gibi ekonomisi gerilemekte olan toplumlarda, kentsel, çevresel, bölgesel ve toplumsal gelişmeler, sorunlar, eşitsizlik, vahşet ve belirsizlikler de artmakta.

Bu gelişmelere karşın ME'nin neredeyse dünya hiç değişmiyormuşçasına sürmekte olduğunu söylemek pek de haksızlık olmaz sanıyorum. Ne 'mimar' tanımının, ne de toplumun analitik bir eleştirisine yanaşmadan bu gelişmelerin bilincine varmak, bunlara akıllıca, hayal gücü yüksek ve yaratıcı tepkiler geliştirmenin pek de mümkün olmayacağını söylemek, aşırı karamsarlık olmaz umuyorum.

Avrupa Birliği, Mimarlık Mesleği ve ME

Avrupa Birliği'nin yerleşmesi sürecinin bir parçası olarak, bu Birliğin her alanda yaşama geçirmeye çalıştığı ortaklık ve karşılıklılık ilkelerinin mimarlık pratiğine de uy-

gulanması kaçınılmaz oldu. Özellikle '80'li yıllarda yoğunlaşan bu çabalarla, AB ülkelerinde kayıtlı olan mimarlara diğer üye ülkelerde çalışma ve uygulama yapma yetkileri getirildi. Bu arada, değişik ülke mimarlarının yetki, yeterlik ve sorumluluk tanımları, bunlara yerel yasaların getirdiği sınırların AB için uyarlanması ve bir mimarın sahip olması beklenen bilgi ve ustalık donanımı da irdelendi. Eğitimin ve sınavların niteliksel ve niceliksel karşılaştırılabilirliğinin belirlenmesi ile de, değişik ülkelerde bu eğitimden geçmiş olanların 'yeterliklerinin' varsayılabilirliği düşünüldü. 'Direktif'ler, yönergeler hazırlandı. Bu süreçte, Birliğin getirdiği her konuda ayak dıreten İngiltere'nin, AB'deki ME'nin uzunluğu, yapısı ve mesleki içeriği konusunda oldukça etkili olduğu görüldü. Ancak, örneğin, 11 maddelik mimardan ve eğitimin-den beklentiler listesinin uygulanmak bir tarafa rafa kaldırıldığı bir gerçek. AB'nin kültürel ve toplumsal bir paylaşma ortamından çok, bir iş pazarı olarak görülmesi sonucu, bir 'Avrupa ME' ya da 'Uluslararası ME' düşüncelerinin de pek yer bulduğu söylenemez.

İngiliz hükümeti, AB'nin kararlarına salt işine geldiği sürece katılma eğilimi de. İngiltere'nin 'tam bir Avrupalı' olmakta direnmesine örnek olarak gösterilebilir. Örneğin, AB'nin, ME'nin 'en az 4 yıl' olması gerektiğini belirtmesini, '4 yıl da olur' diye yorumlayan İngiliz hükümetinin, tepkiler ve AB'nin daha sonra 5 yılı kabul etmesiyle bu karardan vazgeçtiğini anımsatabiliriz.

AB'nin getirdiği en önemli eğitimsel yeniliklerden birisi, Avrupa okulları arasında son on yılda sürdürülen öğrenci değişim programlarıdır. Geçen yıla dek 'Erasmus' gibi özel adlarla nitelendirilen bu uygulamalarla, öğrencilerin birey olarak diğer bir ülkenin okulunda bir dönem ya da daha uzun sürelerle okuması ve oradan aldıkları notların kendi okullarınca kabul edilmesi öngörülmüş. Ayrıca, okullar arasında ortak tasarım ve araştırma projeleri, öğretim üyesi değişimi, maddi destekli staj, vb. de yerleşmiş, birer gelenek haline geldi. Mimarlarda az olsa da diğer bazı dallarda ortak programlar, ikili diplomalar, çift dilli müfredat uygulamaları da yaygınlaşmakta. Yılda yüzbinlerce öğrencinin yararlandığı bu programlar, mesleki eğitimin yanında, Avrupalılık kavramını da pekiştirmekte önemli katkılar yapmakta.

İngiliz Mimarlık Okullarının Yapısı

3+1+2+1 formülünden de anlaşılacağı gibi, İngiliz ME, 3 yıllık bir lisans eğitimiyle başlar. Bu eğitim, mesleğe dönük olsa da, İngiliz üniversite sisteminde hemen hiçbir başka dala geçişi olmayan, bitirip ayrılanların da, ancak iş durumunun çok iyi olduğu dönemlerde mimarlık çizimi yaparak geçimini sağlayabileceği bir program. Genellikle de, çok düşük puanlı öğrenciler dışında kimse bununla yetinmez. BA derecesinden sonra, birkaç okulun istisnai uygulaması dışında, öğrencilerin bir yıllık pratik yapması beklenir. Bu, RIBA onaylı bürolarda, oradaki RIBA üyesi bir mimarın gözetiminde ve Okul'dan bir-iki kez ziyarete gelen 'Practical Training Advisor'ların denetiminde, belirli defter ve raporlar tutarak yapılır. İş durumunun iyi olmadığı son 5-6 yılda ise bu kuralın tam olarak ne değin piyasa bağımlı olduğu ve 18-19.yy'ları anımsatan kötüye kullanma olanakları yaratabileceği ortaya çıktı.

Bir yıllık 'Year Out'tan sonra ilk mezun olduğu Okul'a ya da başka bir Okul'a dönen öğrenci iki yıl süren ve Türkiye'deki anlamda 'Yüksek Lisans' olmayan bir 'Postgraduate Diploma' yapıp, diploma ya da B.Arch derecesini alırlar. Bu programlar, Okul'lar arasında çeşitlilik gösterebilmekte, bazı Okullarda meslekçi, bazılarında ise daha akademik ağırlıklı olabilmekte. Son sınıfta ise birçok Okul, bir bitirme projesi yanında B.Arch Tezi denen kapsamlı bir tez de yaptırmakta.

B.Arch alındıktan sonra kendine hala 'Mimar' diyemeyen mezunlar, en az 12 ay daha denetimli bir pratik yaptıktan ve RIBA veya Okulların düzenlediği mesleki kurslara katıldıktan sonra, Part III / Professional Practice Examination denen ve RIBA'ca düzenlenip, pratikteki mimarlarca yürütülen bir sınava girerler. Bu sınavdan başarı geçenler, ARCUK denen Kayıt Konseyi'ne kaydolarak 'Architect' ünvanını kullanma yetkisini alabilirler. RIBA üyeliği ise seçime bağlı olup, mimarların ancak 2/3'ü kayıt olma gereği duymakta.

B.A. (Part I)	YEAR-OUT (Pratik Yılı)	B.ARCH veya Diploma (Part II)		Professional Practice (Meslek Pratiği) & RIBA Pt. III Sınavı (Part III)
				CPD (Continuing Professional Development) (Meslek-içi Eğitimi)
		A. Pratik Yılı		
B.A. Yıl	B.A. Yıl	B.A. Yıl	B. Pt. II'ya doğrudan geçiş	B.Arch Yıl
1	2	3	1	2
				Lisansüstü: MA/MSc/ Diploma (Kurslu / Pt. III'ye dönük)
				Lisansüstü: MA/MSc Diploma (Kurslu / ihtisaslaşmış/ Akademik)veya M.Phil / PhD (Araştırmalı)

Bazı Veriler

Şu anda 34 Mimarlık Okulu var İngiltere'de. Bunların bir tanesi dışında diğerleri devlet üniversitelerinde. Hemen yarısı ise 1993 yılına dek 'Polytechnic', 'College of Art'ların bölümleri iken, o tarihte tüm Polytechnic'lerin 'University' yapılmasıyla en azından adlarında bir birlik getirildi. Bu sistem dışında Architectural Association Okulu, özerk bir okul. RIBA tarafından denetlense de, bu özerkliğini, mimarlık ve eğitim alanlarında kullanabilen, ilerici ve avant garde denemelere yer veren, eğitimi geniş anlamıyla yorumlayabilen ilginç bir kurum. Diğerleri ise, tasarım eğitiminde, genellikle meslekçi, uygulanabilir, inşa edilebilir bir hedefle yönlendirilmekte. Bu normdan yer yer ve genellikle öğretim üyelerinin ve 'Professor' (=Bölüm Başkanı)'nın değişik yaklaşımıyla ortaya çıkan farklılıklar görülebilir. Son yıllarda Bartlett Okulunda, AA'den gelen Profesör'den dolayı oluşan değişiklikler buna örnek gösterilebilir. Diğer dersler ise hemen her yerde oldukça benzer biçimlerde verilmektedir.

Yüksek Eğitim Üzerine Bir Not

Eskeniden beri bir kamu hizmeti olarak tanımlanan, hemen tüm yerli öğrencilerin burs aldıkları İngiliz üniversiteleri, son 15 yılda çok hızlı bir değişim içindeler. '80'lerden başlayarak Thatcherizm denen politik yaklaşımın egemenliğine giren yüksek eğitim, artık ticari ve iş yönetsel terimlerle tanımlanıyor. Eğitim bir 'ürün', öğrenciler 'müşteri', başları da 'verimlilik' diye nitelendirilmekte. Özellikle de LÜ programlar, piyasada talep olduğu derecede geçerli, kurulması ayrıntılı 'iş planları'na bağlı, kendi masraflarını karşılaması ve kar etmesi beklenen ve yüksek kayıt ücretleri alan bir 'endüstri' olarak yönetilmekte. Burada, zaten mimarlık pratiği ve iş piyasasına endeksli ME, bu ortama uymakta pek de zorluk çekmedi. Ancak, gerek diğer birçok dal gibi araştırma fonu alamaması yüzünden gerekse de LÜ pazarının darlığı nedeniyle, bu gelişmelerin ME'ne yeni bir dinamizm kazandırdığını söylemek doğru olmaz.

Hedef ve İçerik Tanımları

İngiltere'deki mimarlık okullarının kağıt üzerinde belirtilen, üç aşağı, beş yukarı, şöyle özetlenebilir: Mimarlık, bilim, sanat ve teknolojiyi içeren, yapılı çevreyi tasarlayan, müşteri ve kullanıcının gereksinimlerine yanıt veren ve diğer yapı mesleklerini

ve süreçlerini yönlendiren bir uğraştır. Mimar, yaşam kalitesini, tarihsel mirası, kaynakların iyi kullanılmasını ve toplumun kültürel niteliklerini ve çıkarlarını gözetken usta bir kişidir. Mimarlık eğitimi ise, bu uğraşlarla baş edebilecek donanımda eleman yetiştirir.

Yukarıda belirtilen tansel gelişim içinde RIBA'nın yönlendirmesini kabul etmiş olan İngiliz ME, mimarın rolünü ve mimardan beklenen nitelikleri de meslekçi bir biçimde tanımlamış ve düzenli ziyaretler ve 'onay' (validation) mekanizmalarıyla da denetim altına almıştır. Dolayısıyla, söylenen rol ve hedeflerle uygulama arasındaki farklılıklar, ya da mimarlık söyleminin yüksek idealleriyle, meslek pratiğinin görünür çelişkilerini, meslek lehine en aza indirgenmiş sayılabilir.

Müfredat Yapısı, Tasarım ve Diğer Konular

ME'nin müfredatı, tarihsel gelişim içinde öncelikle, 3+(1)+2 sistemiyle, daha özüde, RİBA'nın uzun yıllar oluşturduğu, ancak 1958'den sonra 'akademikleşerek' bugüne gelen bir yapıda. Eğitim müfredatı, bir yandan bu ikili meslekçi yapının, bir yandan üniversiter koşulların, bir yandan da mimarlık bilgisinin iç bölünme ve ilişkilerinin ortak paydasında oluşurlar. Hemen tüm dünyadaki ME'e egemen olan inançla, stüdyo, yani tasarım eğitimi, 'merkez', 'temel', 'çekirdek', 'sentez', 'pratik',... olarak; diğer dersler de 'yardımcı', 'servis', 'kuramsal',... olarak görülür. Ders yükü, ders programı, kimin hangi dersi vereceği, öncelikler, kaynaklar, sınıf geçme kriterleri, ödüller,... hep stüdyo çevresinde düzenlenir. Araştırmının pek popüler olmadığı ve ancak birkaç kişinin araştırma yaptığı kadrolaşmada, stüdyolar da araştırmacılarca değil, yaklaşık yarısı büro deneyimli tam ya da yarım günlük öğretim üyelerince yürütülür.

Kuramsal denen dersleri genellikle mimar kökenliler ve çokluk tasarım öğretim üyeleri verirler. Bazı okullar tarihçi, ya da mühendis kökenli öğretim elemanlarına, ya da '70'li yılların eğilimleriyle bir-iki toplum bilim kökenlilere rastlanabilir. Hemen tüm yeni atamalarda, öncelikle tasarım dersi verecek kişiler aranır ve bunların bir de kuramsal derse ve yönetime katkı yapması beklenir.

Tüm mimarlık eğitiminde belirgin olan ve bizde de kabaca 'ana bilim dalı'yla kendini gösteren dal-içi ayrımlar, İngiliz okullarında da vardır. Bunlar, daha çok, 'tasarım', 'teknoloji', 'tarih ve teori', 'mesleki uygulama', 'çevresel tasarım', ... gibi alt başlıklarla gruplanır.

Stüdyolarda genellikle yıl sistemi uygulanır. Aynı projeyi 4-5 öğretim üyesi, kendi gruplarında yönetirler. Birçok okulda bir-iki tam gün öğretim üyesi ve çok sayıda yarım gün, hatta saatlik mimarlarla yürütülen stüdyolar, diğer birçok nedenin yanında, bu nedenle de pek 'akademik' olmayan ve kuramsal derslerle ilişkilendirilmeyen bir biçimde sürdürülür. AA gibi çok az sayıda okulda ise, 'Unit' denen konu, tema ya da düşey bazda oluşmuş küçük gruplar, tasarım eğitiminin yapısını belirlerler.

Ders verme yöntemleri ve içerikleri pek de Türkiye'dekinden değişik sayılmaz. Ancak, bizdekinden daha ağırlıklı olan zorunlu 'meslek uygulaması' dersleri vardır ve gerek tasarım, gerekse tarih gibi dersler, yılda birkaç kez yapılan yurtiçi ve yurtdışı gezilerle pekiştirilmektedir.

İç Örgütlenme

İngiliz üniversite sisteminde bölümler egemendir. Fakülteler ancak bina, bütçe, araştırma fonu gibi kaynak dağılımı konularında ve doktora başvurularının değerlendirilmesinde idari birer istasyon gibi çalışırlar. Bölümler, verilen kaynakların dağılımını, atamaları, ders ve araştırma önceliklerini, ... kendileri yürütürler. Bölüm Başkanı çok güçlüdür ve emekli yaşına dek atanır.

Geleneksel İngiliz üniversite sisteminde Bölüm Başkanlarına 'Profesör' ve bu kadroya da 'chair' (kürsü) denilgelmiştir. Bölüm Başkanı profesörler çokluk bölüm dışından atanırlar. Türkiye'deki gibi bir yükselme ya da terfi sistemi olmadığı için, özellikle de

uygulamalı dallarda, Y Lisans ya da Doktora olmayan kişilerin, hatta, salt mesleki başarısı bilinen 'tanınmış' mimarların bu göreve atandığı yaygındır. Bunun, bu yazıda ayrıntılandırmayacağım bir dizi sakıncası görülmüş olmasına karşın, meslekçi eğitim anlayışının ve ideolojisinin etkisiyle bu uygulama sürmektedir. İngiliz ME'nin birkaç merkez dışında mimar yetiştirmenin ötesine geçememiş ve araştırma ve yayın alanlarında bir varlık gösterememiş olmasını da bu ideoloji ve uygulamaya bağlamak bir yanlış olmaz.

Bu düzende, her bölümde atanmış tek bir 'Profesör' / Bölüm Başkanı vardır ve o dalın 'Profesörü' olarak anılır. Ancak büyük ve çok disiplinli bölümlerde, ek bir-iki profesör atanabilir. Bir modelde, bunlar 'personal professor' (kişisel profesör) ya da 'personal chair' (kişisel kürsü) olarak adlandırılır. Bu kişiler genelde araştırmada tebarüz etmiş öğretim üyeleri olmakta ve normal olarak idari yetkiler yüklenmemektedir. Diğer bir modelde ise ve ancak büyük okullarda, Türkiye'deki 'ana bilim dalı'na ya da kürsü sistemine benzer bir yapılanmayla, birer taneden fazla olmamak koşuluyla, örneğin 'yapı profesörü' ya da 'mimarlık tarihi profesörü' olabilir. Bazı üniversitelerde bu profesörlerin rotasyonla bölüm başkanlığı yaptığı da görülebilir. Hiç bir okulda bir 'tasarım profesörü' yoktur, çünkü, 'mimarlık profesörü'nün, tasarım (ve tüm mimarlık dalının) profesörü olduğu varsayılır.

Öğretim üyelerine 'lecturer' denir. Yakın zamana dek bu öğretim üyeleri, emekli yaşına dek atanırlar ve genellikle girdikleri üniversitede kalırlardı. Şimdilerde, az sayıda da olsa, kısa dönemli kontratlar da uygulanmakta. Lecturer atanmak için lisans diploması yeterli olmakta, ancak bilimsel dallarda doktora, yayın vb. başarılar beklenmektedir. Yerleşmiş 'eski' üniversitelerde çok az sayıda 'Senior Lecturer' (kıdemli öğretim üyesi) kadrosu açılabilenekte. Birkaç yıl önce 'üniversite' adını alan eski 'polytechnic'lerde ise 'SL' daha çok sayıda olmakta. İki ayrı geleneğin birleşmesi sonucu ortaya çıkan bu uyumsuzlukta çözülmeden sürmekte. Mimarlıkta yok denecek sayıda az okulda ise, bir okulda birden fazla olmayan, 'Reader' adlı ve araştırma ağırlıkla yüksek düzeyli bir kadro olabilmekte.

İngiliz üniversite sisteminde yöneticilerin 'seçimi' hemen hemen duyulmamıştır. Atamalar, gene alanmış komitelerce yapılır ve genellikle Bölüm Başkanı'nın istediği doğrultuda yönlendirilir. Bölümden bir temsilcinin de bulunabileceği bu komitelerin kararı kesindir. Öğretim üyelerinin, bazen de öğrencilerin katıldığı toplantılarda, ilgili kadroya başvuran ve mülakat için seçilen adayların kısa birer konuşma yapması gibi göstermelik 'katılımcılık'larda uygulanmakta bazı üniversitelerde.

Bölümler, 'Bölüm Kurulu' denen bir kurulun varlığına karşın, genellikle Bölüm Başkanı'nın yönetimindedir. Mimarlık programlarının 3+2 yapısına uygun olarak, bazı okullarda BA ve Diploma programlarının birer 'koordinatör'ü olabilmekte.

İdeolojik ve Pedagojik Özellikler

İngiliz ME'nin en belirgin özelliği, yukarıda da değişik bağlamlarda vurgulanan meslekçi ideolojisidir. Bu ideoloji, tarihsel bir dizi önyargı, inanç ve referans noktalarıyla da beslenir.

ME'nin bir eğitim mi ('education') yoksa mimar yetiştirme mi ('training') olduğu tartışılırken, bazı ideolojik değerlerle gerçekler pek de açık olmayan terimler içerisinde çelişirler. Üniversiteli olma kimliği ve onun taşıdığı gerekli bazı yaklaşımlar yanında, öğretim üyelerinin çoğu kendilerini öncelikle mimar olarak görürler. Okullar, mesleğe hizmet eder ve onların gereksinim ve dünya görüşlerine yanıt vermeye çalışırlar. Araştırmanın, diğer dallara göre az olduğu, meslek üzerine bilimsel ve eleştirel çalışmanın hemen hiç olmadığı ve her 4-5 yılda bir okulun (ve dolayısıyla öğretim üyelerinin ekmek kapısını) meslek odasınınca denetlendiği bir akademik ortamda, tek tek binalar ya da mimarlar eleştirilirse de, mesleğin kendisinin eleştirildiğine de pek rastlanmamakta.

Mimarın ve pratiğinin toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel rolleri, işlevleri ve sorumlulukları, kime nasıl bağımlı oldukları, kentsel, çevresel ve moral kirlenmelere karşı yapabilecekleri ve yapmamayı yeğledikleri, tek-tek bina yapmayla sınırlanan bir pratiğin tüm başarılarına karşın, bu yapıların çeşitli 'bağlam'larla ilişkisi ve çelişkileri, ... pek de popüler tartışma, araştırma ve ders konuları olmamakta.

Hemen hiç bina yapmayan öğretim üyeleri bile 'akademiklik'ten çok 'mimar' olmanın varsayımsal ayrıcalığı, imajı ve yaşam biçimiyle kendilerini belirlemekteler. Mimarlıkta öğretim üyeliğinin, mimarlık pratiğinde başarısız olanlardan oluştuğu ve zaten bina yapabilseler öğretmeyecekleri gibi bir kanı oldukça yaygındır. Bundan dolayı da, (bir zamanlar Türkiye'de olduğu gibi!) en iyi öğrencilerin mezuniyetten sonra akademisyen oldukları varsayımı pek de geçerli değildir İngiltere ME için.

Bu ideolojinin ders uygulamasına da yansıdığını gözlemleyebiliriz. Okulların çoğunda, inşa edilebilecek ('buildable') bina tasarımı, bir yandan teknolojik eğitimi güçlendirirken, aynı oranda da eleştirel ve sıra dışı eğilimleri sınırlandırabilmekte. Bunlara istisna olarak birkaç okul ya da okulların birkaç birimi her zaman vardır.

Eğitim / Araştırma / Lisansüstü ilişkisi

ME'nin 1958 sonrası 'akademikleşme'si, mimarlığın araştırmaya da gereksinimi olduğu ve eğitimin bilgi üretme yönünün de ciddiye alınması gerektiğini getirdi. Ancak meslekçi paradigmalardan bir yanda, pragmatik ve faydacı dünya görüşü bir yanda olmak üzere, lisans müfredatının niteliğinde dalgalanmalar dışında pek de büyük değişiklikler olmadı. '60'ların sonu ve '70'li yıllarda, yapı bilimi, kuram ve toplum bilimi ağırlıklı araştırmalar, uzman eleman almalar, profesörlükler oluşturmalar olduysa da, '80'lerde bunlar da bırakılıp, post (ya da anti-) modern bir söylem çerçevesinde, önce tarihçilik, eleştirmecilik ve biçimcilik, sonra da meslekçilik eğilimleri gene eğitime egemen oldu.

ME'nin doğrudan meslek elemanı yetiştiren bir aygıt olarak gelişmesi ve burada sözünü ettirgin ideolojik ve kurumsal nedenlerle mimarlıkta lisansüstü çalışma yapmanın gerekliliği zaten pek hissedilmezken, 2 yıllık ikinci kısım programın salt *mesleki* bir mimarlık programı olması da, onun bir 'Yüksek Lisans' kimliği kazanmasına hep engel olmuştu. İngiliz ME (hatta birçok diğer dalda) lisansüstü programlar, büyük oranda yabancı uyrukluları çekerken, son yıllarda, popüler nitelikte ve istihdam pazarına yanıt vermeye çalışan 'Master' programları da kurulmaya başladı. İngiliz mezunlarının, LÜ'ne ilgi duymamaları; kısmen meslekçi ideoloji ve kestirme yoldan yaşamını kazanma dilekleri, oradaki ME'nde öğretim üyesi olmanın bizdeki gibi bir süreç ve hendekleri içermemesi ve LÜ burs olanaklarının azlığıyla açıklanabilir. ME'deki Lecturer'ların hatta profesörlerin içinde Master ve Doktora eğitiminden geçmişlerin sayısı tüme oranla oldukça az sayılır.

Bu bakımlardan, yakın zamanlara dek, İngiliz okullarında Master ve Doktora öğrenci sayısı da oldukça azdı. Olanlar da, 12 aylık dersli Master ve salt tezli M. Phil ya da Doktorayı içerir ki bu yüzden Masterlar lisansüstü ve uzmanlık alanına dönük kurslar niteliğinde, doktoralar ise tek bir yöneticiyle yapılan bireysel çalışmayı içerdiği için, dersleri olan, araştırma projesiyle desteklenen 'program'lara dönüşememektedir. Tabii ki bunlara istisna sayılabilecek az sayıda örnek de vardır (University College London'daki Bartlett'in LÜ Okulu gibi)

Mimarlık Eğitimi Üzerine Düşünceler

Eti Akyüz *

Bir bilim ve sanat olan mimarlık, ülkemizde dört yıllık lisans eğitimi ile verilmeye çalışılan, bireylere bu mesleğin yetki ve sorumluluklarını üstlenebilecek "mimar" ünvanını kazandıran bir eğitimidir.

Mimarlık eğitiminin nasıl olması gerektiği konusu yıllardır yalnız ülkemizde değil, tüm dünyada tartışılmaktadır. Mimarlığın bir zanaat olduğu, dolayısıyla ancak usta-çırak ilişkisi içinde öğretilebileceği yanısıra, doğuştan gelen Tanrı vergisi bir yetenek ile olabileceğine ilişkin görüşler de vardır.

Antik yazarlardan mimar-mühendis Vitruvius eserinin birinci kitabında mimarın eğitime değinmekte, onun hem doğal yeteneklere sahip, hem de eğitilmeye yatkın olması gerektiğini belirtmektedir. Gerçekten de mimarlıkta yeteneğin önemi yadsınamaz. Ancak yetenek durağan olmadığından kullanılarak geliştirilebileceği gibi, işlenmediğinde itelenebilir. Vitruvius, çok değişik öğretilerle süslenip zenginleştirilmiş son derece geniş bir öğrenimi içeren mimarlığın beşeri bilimlerin bir dalı olarak, geometri, tarih, felsefe, edebiyat, müzik, tıp, astronomi ile ilgisi bulunduğunu, dolayısıyla bireyin bu bilgilerle yetiştikten sonra mimar olduğunu öne sürebileceğini vurgulamaktadır¹. Mimarlığın çok değişik disiplinlerle ilgili olması, mimarın da herşeyden bir parça anlayan, biraz "dahi" bir kişiliği bulunması gerekliliğini düşündürmektedir. Ancak insan ömrünün çok sınırlı bir zaman dilimini içermesi, buna karşın belirli bir konuda öğrenilebilecek bilgilerin bile adeta sonsuzluğu, teknoloji ve uzay çağında bireyleri ister istemez uzmanlaşmaya yöneltmektedir. Rönesans döneminde bireyler mimar, ressam, heykeltıraş, mühendis gibi birçok mesleğin ünvanını taşır nitelikte iken, günümüzde artık böyle dahiyane kişiler yerine belirli bir konuda derinlemesine bilgi sahibi, tek bir mesleğin alt disiplininin bir dalında uzman kişi olunması tercih edilmektedir. Geçmişte araştırmalar da, neredeyse evren kadar geniş boyutlardayken, günümüzde kapsam bir yapının belirli bir ögesi gibi son derece sınırlı bir düzeye dönüşmüştür.

Tüm meslek dallarında olduğu gibi, mimarlıkta da belirli süreli örgün eğitim, bireylere meslekle ilgili temel bilgiler ve meslek ünvanını vermeye yöneliktir. Başka bir deyişle okul kişiye "anahtar" verir, piyasada da onun açacağı kapılar aranır. Mesleki eğitim, süreli bir öğrenim olmayıp, tıpkı toplumsallaşma gibi yaşam boyu devam eden nitelik gösterir. Yoksa, kişilerin bilgi dağarcığı kullandıkça tükenecek, birey örneğin mimari açıdan yeni yapı teknolojileri, malzemeler, mimari akımlar vb. den tam bilgi sahibi olmayan, kendini yenilemeyen, geçmişte kalmış bir duruma düşecektir. Bu yüzden meslek mensuplarının medya ve mesleki toplantılarla, gelişmeleri yakından izleyen, güncel olan kişiler konumunda olmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

TARİHSEL SÜREÇTE MİMARLIK EĞİTİMİ

Mimarlık eğitiminin ilk kez Rönesans İtalya'sında, usta-çırak ilişkisi ötesinde, bir ders programına bağlı olarak verilmeye başlandığı bilinmekteyse de, Diez ortaçağ

manastırları gibi öğretim merkezleri olan Sümer tapınaklarında katiplik dışında, tıp ve mimarlık içinde okullar olduğunu belirtmektedir. Avrupa'daki en eski mimarlık okulu Milano'da Gian Galeazzo Visconti tarafından 1380 yılında; bir eğitim kuruluştur ve Sanatçılar Kurulu olan ilk mimarlık akademisi ise 1671'de Fransa'da kurulmuştur². Mimarlık eğitimindeki ilk köklü değişiklik bu kraliyet akademisinde gerçekleşmiştir. F. Blondel akademinin kuruluş amaçlarını şu şekilde belirtmektedir:

"Mimarlık sanatının en gerçek ve doğru kuralları en büyük ustaların doktrinlerine ve antik dönemden kalan o en güzel yapılara dayalı olarak.... haftada iki kez, halka açık olarak öğretilenektir.... Majesteleri bunu, mimarlığı kötü süslemelerinden kurtarmak ve uygulamacılarının suistimal ve cehaletini bastırmak için tek çıkar yol olarak göstermektedir"³.

1677'de Fransa Maliye Bakanı Colbert tarafından kurulan Roma Fransız Akademisiyle günümüze ulaşan akademilerin temeli atılmıştır. 1795'de Fransız Akademileri Güzel Sanatlar Akademisi (Academie de Beaux-Arts) adıyla yeniden örgütlenmiştir. Okul 1819'da Ecole des Beaux-Arts olarak statü değiştirmiş ve eğitim programı zenginleşmiştir.

1705'de Viyana, 1733'de Stockholm, 1757'de St. Petersburg, 1786'da Londra, 1826'da ABD Akademisi faaliyete başlamıştır.

Fransız Güzel Sanatlar Okulunda oluşan polemik üzerine 1861'de teknik öğretim ile teknik öğretimin sanatsal yetiştirme ilişkileri konusunda Viollet-le-Duc şunları yazmıştır:

"Çağımızda embriyon halindeki mimar, genellikle klasik öğrenimini tamamlamamış ya da bu öğrenime hiç bir zaman başlamamış olduğu için adanmış olduğu sanatı bu sanatla ilgisi olmayan bir okulda öğrenen, kendisine altı ya da sekiz yıl boyunca çağımızın ihtiyaçları ve teamüllerleyle çoğunlukla ancak uzaktan ilişkili bina projeleri yapma öğretilen söz konusu projelerin uygulanabilir olması konusunda kendisinden hiç bir istekte bulunulmayan, bugün elimizin altında duran malzemeler ve bunların kullanımı hakkında kendisine yüzeysel de olsa bir bilgi verilmeyen, bilinen bütün dönemlere uyarlanmış çeşitli inşaat tarzları konusunda gerekli bilgilerle donatılmayan, resmi makamların çalışma şekline ve inşaat işlerinin yönetiliş özelliklerinden haberi kılınmayan onbeş-onsekiz yaşları arasında bir delikanlıdır"⁴.

18. yüzyılın sonlarında mimarların prestiji azalırken mühendisler güçlenmişlerdir.

19. yüzyılın ilk yarısında makinalaşma sonrası, mimar işin sanatsal yanını, mühendis ise inşaat ve tekniğe ilişkin kısmını yapmakta, sanatçılarla teknisyenler arasında ikilem bulunmaktadır. 1866'da Daly, eğitimde bilimsel ve teknik kültüre çok yer verilmesinin mimarları mühendislerin yedeği durumuna düşüreceğini ve giderek ortadan kaldıracığını belirtmiştir⁵.

Türkiye'de ilk akademi girişimi 1881'de Sanayii Nefise Mektebinin açılması için olmuştur. 1886'da Maarif Nezaretine bağlanan okul, 1927'de Güzel Sanatlar Akademisi adını almıştır.

* Doç. Dr. DEÜ, Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Ortaçağda meslek loncalarınca denetlenen ve ustadan çırağa aktarılan sanat bilgisi, akademilerin kurulması ile elit zümrenin gereksinimlerini karşılayan entelektüel ortam içindeki mimar kavramını yaratmış, mimarlık duygusallıktan rasyonelliğe doğru yönelmiştir⁶.

Tarihsel süreçte mimarlık eğitimi yönlendiren en önemli akım Bauhaus'dur.

Gerçek mimarlık eğitiminin prensiplerinin ortaya konulduğu Bauhaus 1918 sonrasında Gropius ve Mies Van der Rohe'nin öncülüğünde ortaya çıkmış, 1919'da Weimar, 1925'de Dessau, 1933'de Berlin ve gene aynı yıl Neubaus adıyla Amerika'da görülmüştür.

El sanatları, şekillendirme (tasarım), iç mimarlık için kurulmuş olan okulda eğitim iş üretimi ve form üretimi olmak üzere iki kısımdı.

Sanat ve zenaatın bütünleşmesi, malzemenin kullanıma uygun olması, grup çalışması (teamwork), endüstriyel tasarım ve makinenin önemini vurgulayan, her yapı malzemesinin özelliklerini içeren eğitimde, geometri ve doğal formun bütünleşmesiyle konstrüksiyona geçiş söz konusuydu. Üçlü bir yapı gösteren öğretim 6 aylık Hazırlık Eğitimi, 3 yıllık Teknik Eğitim ve süre sınırı olmayan Strüktür Eğitimi kapsamındaydı.

Bauhaus eğitiminin Beaux-Arts modelinden en belirgin ayrılığı öğrenciyi koşullandırmadan kurtarıp, yaratıcılık, hayal gücünü yansıtmaya olanaklarını artırmasıdır. Gropius, eğitimde amacın sorunlara yaklaşım yöntemini öğretmek olduğunu savunup, çizim yeteneği ve tarih bilgisinin zorunlu değil, yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bauhaus'un mimarlığa kazandırdığı önemli noktalardan biri, üç boyutlu kompozisyon, mekan ve algılama kavramına ağırlık vermesidir.

DÜNYA'DA MİMARLIK EĞİTİMİ

İnsanla mekân arasında arabulucu olan mimarın, bu ünvanı taşımaya hazırlanırken gördüğü eğitim, çeşitli ülkelerde farklılıklar göstermektedir. "Mimarın" örgütlenmiş mekân üretimi kümesinin bir üyesi olarak hazırlanması gerektiği düşünülmektedir⁷.

Mimar yetişirken uygulanan çeşitli yaklaşımlardan biri, ünlü mimarlara özenme, onları taklittir.

"Mimar olmaya hazırlanmak demek, beklenmedik yaratıcılıklarla birden ortaya çıkma ve şaşırtma, saygı uyandırma, kendini gösterme yeteneği olan bir "ben" oluşturmaktır. En üstün "mimarlık" görünümü, Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Niemeyer, Alvar Alto.... idi".

Ünlü mimarların yapılarından öykünme, onların çizgi ve mimari yaklaşımlarından esinlenme dünyanın tüm ülkelerinde mimar adayları, hatta mimarlar arasında görülmektedir.

Günümüzde mimarlık eğitimi örgün eğitim şeklinde okullarda verilmektedir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde lisans eğitimi süresi üç ile yedi yıl arasında değişmekte olup, genellikle beş yıldır.

Bazı mimarlık okullarında giriş sınavı vardır. Bu Rusya'da resimde odaklanmış, Almanya'da ise desen çalışmasıyla doğrulanmış mekân algılamaya yeteneğini ölçen niteliktedir.

Dünyanın bazı ülkelerinde örgün eğitim almadan mimar ünvanı alınabilmektedir. Yugoslavya'da meslekte iki yıl staj ve devlet komisyonu önünde yapılan sınav sonucu mimar ünvanı alınıp özel atölyelerde çalışma hakkı sağlanmaktadır. Japonya'da altı, yedi yıl mimari çalışma hayatında kalmış, Kore'de ise iki yıl büro deneyimi olan kişilere ikinci sınıf lisans verilmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde mimar ünvanı bağlayıcı değildir. Herhangi biri, hiçbir meslek eğitimi görmeksizin kendine mimar ünvanı verip, bazı çalışmalar yapabilir⁸.

DÜNYA'DA MİMARLIK EĞİTİMİ

ÜLKE ADI	OKUL TÜRÜ	ÖĞRENİM SÜRESİ	DİPLOMA NİTELİĞİ	DİPLOMANIN SAĞLADIĞI OLANAKLAR
Almanya	Fakülte	4 yıl	Lisans	Devlet proje bürolarında mesleki uygulama hakkı
		5 yıl	Yüksek Mimar diploması (Dipl.Ing.Arch.)	
		+4 yıl	Lisans sonrası bilimsel araştırmaya yönelik eğitim	
İtalya	Yüksekokul	3 yıl	Üniversite diploması (mesleki uygulamaya yönelik eğitim)	
		5 yıl	Laurea diploması (bilimsel araştırma ve incelemeye yönelik eğitim)	Lisansüstü eğitim yapma olanağı
Fransa	Yüksek okul	2 yıl	DEFA diploması (Temel Eğitim)	
		5 yıl	DPLG Diploması (Lisans)	
İsviçre	Yüksek okul	4 yıl+1 yıl pratik çalışma	Lisans	
İngiltere	Yüksek okul	3 yıl +1 yıl+1 yıl uyg. de.	B.A. B.Arch.	
Bulgaristan	Fakülte	5 yıl	Ulusal nitelikte diploma	Bulgaristan Devlet Etüd ve Proje bürolarında çalışma hakkı
		+3 yıl	Bilimsel araştırmaya yönelik eğitim	
Macaristan	Yüksek okul	5 yıl (3.yıldan sonra uzmanlaşma)	Lisans	Mesleki uygulamada tüm haklar
		Orta mesleki eğitim +2 yıl (teknik okul)	Küçük Doktora	
		+3 yıl	Büyük Doktora	
Polonya	Teknisyen okulu	2.5 yıl	Tekniker	Ulusal ve iş ortaklığına dayanan proje bürolarında çalışma hakkı
		5 yıl +3 yıl	Lisans Doktora	
Romanya	Bazı orta öğretim		Mimar yardımcısı	Proje büroları, yapımcı şirketleri ve yatırım servislerinde çalışma hakkı
		3 yıl	Conductor mimar	Mimarlık mesleğini Romanya'daki proje bürolarında uygulama hakkı
Çekoslovakya	Endüstriyel yapımcı okulları (Mesleki Orta öğretim)		Diplomalı mimar	
			Yapımcı mimar (Architectstavitel)	
		6 yıl	Akademisyen mimar	Devletin bir proje bürosunda bir ekip ile birlikte çalışma hakkı
Yugoslavya	Mimarlık Yüksek okulu		veya mimar-müh.	
		+3 yıl	Doktora(fen adayı sıfatı)	
		+2 yıl	Doktora (Politeknik okulunda dersler)	
		4.5 yıl	Lisans (Mimar-Müh. Ünvanı)	
		+3-4 yıl	Doktora	
		Meslekte iki yıl staj ve devlet komisyonu önünde sınavdan geçmek	Mimar	Özel atölyelerde çalışma hakkı

Rusya	Yüksek okul	5-5.5 yıl +3 yıl	Lisans Doktora (bilimsel araştırma Fen doktora)
Çin	Yüksek okul	3 yıl +2 yıl	Lisans B.A.(Arch)-Mimar Lisansüstü (Mimarlık, Kent planlaması, Yapım tekniği)
Hindistan	Yüksek okul	5 yıl 7.5 yıl (yarım gün)	Lisans-B.A.Mimar B.A. Mimar
Endonezya	Yüksek okul	5 yıl 4 yıl (son yıllarda)	Lisans (Mim.-Müh.ünvanı)
Japonya	Çalışma hayatı	6-7 yıl	İkinci sınıf lisans
Kore	Yüksek okul	5 yıl	Lisans (B.Arch.-Mimar)
	Büro deneyimi	2 yıl	İkinci sınıf lisans
	Yüksek okul	Lis.+2 yıl Y.Lis.+2 yıl	Master Doktora
Filipinler	Yüksek okul	5 yıl	Lisans
Tayland	Yüksek okul	5 yıl	Lisans
Vietnam	Yüksek okul	6 yıl	Lisans
Avusturya	Yüksek okul	5 yıl (ort.14sömestr 3 dönemli 1.dönem-4sömestr 2.dönem-6sömestr 3.dönem-mezuniyet sınavları)	Lisans
A.B.D.	Yüksek okul	2 yıl 4 yıl	Ön lisans Lisans (BA/BS/BED/BES)

Mimarlık eğitimi tamamlayan kişiye özel birkaç ev projesi çizme hakkı. Lisans eğitimi sonrası NCARB (National Council of Architectural Registration Boards) üyesi olup belli bir süre usta-çırak ilişkisi içinde çalışıp, sınavda başarılı olanlara o eyalette serbest meslek uygulaması hakkı. Bu sınava mimarlık okul eğitimi almayıp, 8 yıl bir mimarlık bürosunda çalışmış olanlarda katılabilir.

5 yıl	Lisans (B. Arch)
+1 - 1.5 yıl	Y.Lis. (M. Arch)
+2 yıl	Y.Lis. (M. Arch)
+3 - 3.5 yıl	Y.Lis (M. Arch)
Y.Lis+3-4 yıl	Doktora (Ph. D.-D. Arch)

YURDUMUZDA MİMARLIK EĞİTİMİ

Tarihsel süreçte Anadolu'da uygulanan mimarlık eğitimi incelendiğinde, bunun dünyanın çeşitli ülkelerinden çok farklı olmadığı, başlangıçta usta-çırak ilişkisi içerisinde sürdürülürken, sonraları örgün bir eğitim düzenine girdiği görülür.

Anadolu Selçukluları döneminde mimar ve yapıyla ilgili eylemlerde çalışanların yetiştirmeleri diğer sanat dallarında olduğu gibi usta-çırak ilişkisi içinde olmaktadır.

Hassa Mimarlar Ocağı, Osmanlılarda uzun süre bir okul olarak varlığını sürdürmüştür. En azından 16. yüzyıldan beri varolan ocak, 1831 yılında Ebniye-i Hassa Müdürlüğü'nün kuruluşuna kadar etkinliğini devam ettirmiştir.

Hassa Mimarlar Ocağı, çağı için güçlü bir atılım, ileri bir okul niteliğindedir. Çoğunlukla Yeniçeri Ocağı'ndan, saray sanatçılarından ve dışardan seçilen yetenekli gençler burada kuramsal ve uygulamalı dersleri usta-çırak ilişkisi içinde sürdürmekteydi. Mimarlar yapım işleriyle ilgili birkaç sanatı öğrenmek ve hendese dersi görmek zorundaydılar. Bu sistemde mimar adayları uzun eğitim süresi ve az ulufeye karşın, ünlü ustalar yanında yetiştirme olanağına sahiptiler⁹.

Hassa Mimarlar Ocağı'nın Örgütlenişi:

			Şehremini						
			Hassa Mimarlar Ocağı						
			Hassa Başmimarı						
Hassa Mimarlar Kethudası	Kalem Katibi	Mimarlar	Minareciler	Mermerciler	Taşçılar	Sivacılar	Neccarlar	Nakkaşlar	
			Fen Heyeti						
			Su Yolu Nazırı						
			İstanbul Ağası						
			Kireççibaşı						
			Ambar Müdürü						
			Ambar Birinci Katibi						
			Mimar-ı Sani (ikinci mimar)						
			Tamirat Müdürü						

Ocağa bağlı diğer organlar, eyalet ve kent mimarlarıydı.

Hassa Mimarlık Örgütü, 18. yüzyıl sonunda zayıflamıştır. 19.yüzyıl ise, bazı alanlarda ilerleme varken, sanatta geriye dönüş vardır. Lale devriyle başlayan batılılaşma akımı, Hassa Ocağı'nın çökmesini de beraberinde getirmiştir. Yapının tasarımı Batılı mimarlar, uygulamasını ise, Hassa mimarları üstlenmiştir.

Osmanlılarda mimar yetiştirilmesine yönelik bir girişim, 1773'de kurulan Mühendishane-i Bahri-i Hümayundur. Eğitimde bir süre Fransızların görev aldığı okulun ilk hocası Cezayirli Seyyid Hasan Paşa'dır. 1795 - 1796 yıllarında kurulan Mühendishane-i Berri-i Hümayun, diğer mühendislik okuluyla zaman zaman içiçe bir nitelik göstermiştir. 1834'te Abdülhalim Efendi saraya mimarlık okulu kurulmasını önermiş, ancak bu gerçekleşmemiştir. 1882'de ilk kez düzenli öğrenim yapan Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi (Güzel Sanatlar Akademisi-Mimar Sinan Üniversitesi), yeni bölümlerin açılmasıyla gelişmiş, ardından Mühendis Mektebi kurulmuştur. İstanbul'da kurulan diğer mimarlık okulları ise, 1942'de açılan Yıldız Teknik Üniversitesi ile 1944'de eğitime başlayan İstanbul Teknik Üniversitesi'dir. Bu okulları Ankara'da 1956'da kurulan Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, 1964'de eğitime başlayan İzmir'deki Ege Özel Mimarlık-Mühendislik Yüksek Okulu; 1965'de Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi izlemiştir. Sonraları Anadolu'nun çeşitli kentlerinde mimarlık eğitimi yapılan okullar açılmıştır.

GÜNÜMÜZDE TÜRKİYE'DEKİ MİMARLIK OKULLARI

OKUL ADI	BÖLÜM ADI	BULUNDUĞU ŞEHİR	KURULUŞ YILI	EĞİTİM SÜRESİ	KONTENJAN
				Ö.L.	Lis. (1996)
Ankara Üniversitesi	Restorasyon ve Konservasyon	Ankara		2	20
Başkent MYO					
Ege Üniversitesi	Rest. ve Kons.	İzmir		2	25
Bergama MYO					
Zonguldak Karaelmas Ü. Saf. MYO	Restorasyon	Safranbolu		2	30
Mimar Sinan Ü. MYO	Restorasyon	İstanbul		2	20
Muğla Üniversitesi	Restorasyon	Milas		2	15
Milas MYO					
Trakya Ü. MYO	Restorasyon	Edirne		2	30
Yıldız T.Ü. YMYO	Restorasyon	İstanbul		2	40
Yüzüncü Yıl Ü. Van MYO	Restorasyon	Van		2	30
Anadolu Ü.	Mimarlık	Eskişehir	1984	4	25
Balıkesir Ü.	Mimarlık	Balıkesir		4	30
Çukurova Ü.	Mimarlık	Adana		4	20
Dicle Ü.	Mimarlık	Diyarbakır		4	30
Dokuz Eylül Ü.	Mimarlık	İzmir	1982***	4	50
Erciyes Ü.	Mimarlık	Kayseri		4	20

Gazi Ü.	Mimarlık	Ankara	1982	4	50
İstanbul T.Ü.	Mimarlık	İstanbul	1944	4	160
İzmir Yüksek T.E.	Mimarlık	İzmir	****		
Karadeniz T.Ü.	Mimarlık	Trabzon	1965	4	70
Mimar Sinan Ü.	Mimarlık	İstanbul	1883	4	90
Ortadoğu T.Ü.	Mimarlık	Ankara	1956	4	60
Osmangazi Ü.	Mimarlık	Eskişehir		4	50
Selçuk Ü.	Mimarlık	Konya	1970	4	60
S.Demirel Ü.	Mimarlık	İsparta		4	30
Trakya Ü.	Mimarlık	Edirne	1982	4	20
Uludağ Ü.	Mimarlık	Bursa		4	20
Yıldız T.Ü.	Mimarlık	İstanbul	1942	4	170
Anadolu Ü. GSF	İç Mimarlık	Eskişehir	1984	4	20*

Engelliler E.Y.O.	Mimarlık	Eskişehir		4	6*
Bilkent Ü. GSF	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	Ankara		4	200*
	Peyzaj mimarisi Ankara ve Kentsel Tasarım			4	80*
Hacettepe Ü. GSF	İç Mimarlık ve Çevre Ankara Tasarımı			4	15*
İstanbul Ü. Ed. Fak.	Taşınabilir Kültür İstanbul Varlıkları Koruma ve Restorasyon				10*
Karadeniz T.Ü.	İç Mimarlık	Trabzon		4	30*
Marmara Ü. GSF	İç Mimarlık	İstanbul		4	24*
Mimar Sinan Ü.	İç Mimarlık	İstanbul	1982	4	30*
	End. Ür.Tas.	İstanbul	1982	4	30*

** Niğde ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitelerinde mimarlık bölümü olmakla birlikte, 1996-1997 öğretim yılında öğrenci almamışlardır.

*** İzmir'de mimarlık eğitimi 1964'de Buca'da Ege Özel Mimarlık Mühendislik Yüksek Okulu'nun açılmasıyla başlamıştır. Daha sonra Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 1982'de Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, 1992'den beri de aynı üniversitenin Mimarlık Fakültesi'ne bağlı olarak sürdürülmektedir.

**** İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nde halen eğitim lisansüstü düzeyde sürdürülmektedir, henüz lisans eğitimine başlanmamıştır.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDEKİ MİMARLIK OKULLARI

Doğu Akdeniz Ü.	Mimarlık	Gazimagosa		4	200
Girne Amerikan Ü.	Mimarlık	Girne		4	150
Lefke Ü.	Mimarlık	Lefke		4	200
Uluslararası Amerikan Ü.	Görsel Sanatlar	Girne		4	170
	İç Mimarlık	Girne		4	250
	Mimarlık	Girne		4	300
Yakındoğu Ü.	Mimarlık	Lefkoşe		4	400

* Öss ve yetenek sınavıyla öğrenci alan okullar

SONUÇ

Mimarlık eğitiminde sağlanmaya çalışılan önemli esaslar şunlardır:

- Örgün eğitim olabildiğince uygulamaya dönük olmalıdır.
- Bu eğitim sırasında okutulan dersler entegre edilebilmelidir. Sonuçta tüm derslerin projeye hizmet ettiği düşünüldüğünde, doğrultunun amaca yönelik olmasına çaba gösterilmelidir.
- Yapılan projeler uygulanabilir nitelikte olmalıdır.
- Çok sayıdaki seçme dersler öğrencilere ilgi duydukları konulara yönelme olanağı sağlanmalıdır.
- Eğitim programları, evrensel gelişme ve değişimlere bağlı olarak, ancak yerel özellikler göz önüne alınarak periyodik şekilde yeniden düzenlenmelidir.

• Örgün eğitimle meslek yaşamında farklı alanlarda çalışacak mimarlara gereksinimlerini karşılayacak bilgi donanımı verilmelidir (şantiye, mesleki yöneticilik, büro, teknik danışmanlık gibi).

• Mimarlık eğitimi de, diğer tüm meslek eğitimleri gibi örgün eğitimle bitmeyen, yaşam boyu meslek mensubunun yayınlar, seminer ve sempozyumlarla yenilikleri izlediği yaygın (meslek içi) eğitimi de kapsayan nitelik göstermelidir.

Sonuç olarak, bir yönüyle zanaat olan mimarlığın tarihsel süreçteki gibi usta-çırak ilişkisi içinde öğretilmesinin daha uygun olduğu dikkate alınarak örgün mimari eğitimin büro çalışmasıyla pekiştirilmesi yararlıdır □

DİPNOTLAR

(1) Vitruvius, 1990, ss. 4-9.

(2) Kuran, 1969, s.19.

(3)

(4) Sullivan, 1934, s.202'den aktaran Benevolo, 1981, ss.156-157.

(5) Hauteceur, 1860, ss. 8'den aktaran Benevolo, 1981, ss.158.

(6) Kuran, 1969, s.19.

(7) Querrien, 1976, ss. 11-15.

(8) Tuna, 1976, s.10.

(9) Refik, 1977, s.15.

BİBLİYOGRAFYA

ARPAT, Atilla, "Mimarlıkla İlgili Eğitim Konusunda Bir Öneri", Mimarlık, 3(1976), ss.35-37.

BENEVOLO, Leonardo, Modern Mimarlığın Tarihi, C.I. Çevre Ya., 1981.

BARUCK, Tadeusz, "Avrupa Sosyalist Ülkelerinde Mimarların Yetiştirilmesi", Çev.: Afife Batur, Deniz Tütengil, Mimarlık, 3(1976), ss.15-22.

ERLİM, Gazanfer, "Mimarlık Eğitimi Konusunda Düşünceler", Mimarlık, 9(1966), ss.11-12.

GÖKSU, Çetin, "Mimarlık Eğitiminin Eleştirisi", Mimarlık, 3(1976), ss.34-35.

KURAN, Aptullah, "Mimarlık Eğitimi Üzerine", Mimarlık, 9(1969), ss. 19-20.

QUERRIEN, Max, "Hangi Mimar? Hangi Öğretim?", Çev.: Deniz Tütengil, Mimarlık, 3(1976), ss.11-15.

REFİK, Ahmet, Türk Mimarları, İstanbul, 1977.

TEYMUR, Necdet, "Mesleki Eğitimde Sorunlar", Çev. Mehmet Adam, Mimarlık, 8(1985), ss.18-19.

TUNA, Doğan, Amerika Birleşik Devletlerinde Mimarlık Eğitiminde Gelişmeler, İzmir, 1976.

TUNA, Doğan, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya ve Yugoslavya'da Mimarlık Eğitiminde Gelişmeler, İzmir, 1979.

"Türkiye'de Mimarlık Eğitimi Bir Dönüm Noktasında mı?", Mimarlık Eğitimi, 1(1996), ss.1-2.

VITRUVIUS, Mimarlık Üzerine On Kitap, Şevki Vanlı Yayıncıları, 1990.

Yurtiçi ve Yurtdışındaki Çeşitli Üniversitelerin 1995-1996 eğitim yılı katalogları

Mimarlar Odası ve Eğitim: Yeni ve Etkin Bir Yaklaşımın Gerekliliği ve Olanakları

Arif ŞENTEK

Bu yıl üniversite giriş sınavlarında başarılı olan 1005 yeni mimar adayı, ülkemizin değişik kentlerindeki 17 mimarlık okulunda mimarlık eğitimine başladı. Okullar ve aldıkları öğrenci sayıları şöyle ¹:

Anadolu Üniversitesi (Eskişehir).....	25
Balıkesir Üniversitesi.....	30
Çukurova Üniversitesi (Adana).....	20
Dicle Üniversitesi (Diyarbakır).....	30
Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir).....	50
Erciyes Üniversitesi (Kayseri).....	20
Gazi Üniversitesi (Ankara).....	50
İstanbul Teknik Üniversitesi.....	160
Karadeniz Teknik Üniversitesi (Trabzon).....	70
Mimar Sinan Üniversitesi (İstanbul).....	90
Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Ankara).....	60
Osmangazi Üniversitesi (Eskişehir).....	50
Selçuk Üniversitesi (Konya).....	60
Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta).....	30
Trakya Üniversitesi (Edirne).....	70
Uludağ Üniversitesi (Bursa).....	20
Yıldız Teknik Üniversitesi (İstanbul).....	170
Toplam.....	1005

Liste ülkemizdeki mimarlık eğitiminin çok genel bir görüntüsünü veriyor. Yukarıdaki bazı mimarlık okullarının adlarını belki ilk kez duyuyorsunuz. Büyük bir olasılıkla bu okullardan bazılarının akademik kadrolarında adını hatırlayabileceğiniz bir tek meslektaşınız bulunmuyor. Neyse şimdilik ayrıntılara girmeden, görecekları 4 yıllık eğitim sonunda, okulları tarafından mimarlık mesleğini icra etmeye yetkili bulunarak mezun edilmeye ve böylece meslek topluluğumuza katılmaya aday 1005 genç arkadaşımıza bir HOŞGELDİNİZ diyelim.

DAHA FAZLASI KIBRIS'TA

Üniversite giriş sınavıyla bu yıl mimarlık okullarına giren mimar adaylarının sayısı aslında daha fazla. YÖK tarafından eşdeğerliliği peşinen kabul edilerek giriş sınavı kapsamına alınan 5 özel üniversite var Kıbrıs'ta. Bu üniversitelerin mimarlık bölümlerinin toplam kontenjanı Türkiye'deki 17 mimarlık okulunun toplam kontenjanından daha fazla. Paralı eğitim, daha doğrusu "Dolar"lı eğitim yaptıkları için bu kontenjanların tamamını doldurabiliyorlar mı bilinmez ama, Kıbrıs'taki mimarlık okulları ve kontenjanları şöyle ²:

Doğu Akdeniz Üniversitesi (Lefke).....	205
Girne Amerikan Üniversitesi.....	150
Lefke Üniversitesi.....	201
Uluslararası Amerikan Üniversitesi (Girne).....	301
Yakın Doğu Üniversitesi (Lefkoşa).....	403
Toplam.....	1260

Kıbrıs'ta bulunan bu mimarlık okulları İngilizce eğitim vermekte ve yıllık ücretleri 3000 - 3300 ABD dolarıdır. Bu okulların diğer ülkelerden ve Kıbrıs'tan öğrenci alabilecekleri düşünülse de geniş ölçüde Türkiye pazarına yönelik oldukları anlaşılıyor. Bu kadar bol kontenjanlarla, "paranız varsa üniversite giriş sınavında fazlaca başarılı olmanıza gerek yok, buyrun bizde yer çok" der gibiler. Kıbrıs'taki mimarlık eğitimi ile bugüne kadar belki ilgilenilmedi ama, anlaşılan kısa bir süre sonra Türkiye'deki okullardan her mezun olan mimara karşılık bir mimar da Kıbrıs'tan çıkacak. Umarız meslek özelinde bir "KIBRIS SORUNU" yaşamayız.

ODA - EĞİTİM İLİŞKİLERİ

Geçtiğimiz 40 yıl boyunca EĞİTİM ve MİMARLIK EĞİTİMİ Mimarlar Odasının programlarında yer alan önemli konu başlıklarından biri olmuştur. Bir meslek kuruluşu, meslek topluluğunun kaynağını oluşturan eğitim kurumlarında neler olup bittiğini mutlaka izleyecektir. Hatta izlemekten de öte, eğitime MÜDAHİL olarak katılması beklenmelidir.

Zaman zaman sadece "EĞİTİM KURUMLARIYLA İLİŞKİLER" veya "ÖĞRENCİLERLE İLİŞKİLER" düzeyinde kalmıştır. Bir dekanı ziyaret, başarılı yeni mezunlara plaket vermek veya öğretim üyesi ve öğrencilerle tartışmalı toplantılar düzenlemek Oda birimlerinde alışagelmış etkinliklerdendir.

Bazı dönemlerde daha etkin bir politika izlenmiş, örneğin 1960'ların sonunda PARALI EĞİTİM'e karşı ülke genelinde yürütülen mücadelede etkin bir şekilde yer alınmıştır. Eğitimi TİCARİ bir faaliyet haline getiren ÖZEL YÜKSEK OKULLAR, bu mücadele sonucu Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve bu okullar devletleştirilmiştir.

NEREDEN NEREYE GELDİK?

Bugün eğitim konusu üzerinde dururken, geçmişte verilen bu etkin mücadeleyi hatırlamakta yarar vardır. Oda etkinliğinin istenilirse ne düzeyde olabileceğini göstermesinin yanı sıra, eğitimde nereden nereye geldiğimizi değerlendirebilmek için böyle bir perspektife ihtiyaç vardır.

Özel yüksek okulların devletleştirilmesinden sonraki gelişmelerin, eğitime, dolayısıyla mimarlık eğitimine olumlu bir katkı getirdiğini söylemek oldukça güçtür. Çok

ayrıntılı değerlendirmeler yapılabilir. Ancak, özet olarak söyleyebileceğimiz, eğitimde fırsat eşitliğini gözetmeyen, ülke yararına nitelikli bir eğitimi amaçlamayan iktidarların elinde eğitim kurumlarının eskiyi aratır duruma geldikleri olacaktır. 12 Mart ve 12 Eylül darbeleriyle özerklikleri alınan ve içi boşaltılan üniversiteler sonunda YÖK'e teslim edilmişlerdir. 1980 sonrası Özalcı uygulamalar eğitimin niteliğini iyice düşürmüş, sayısı sorumsuzca artırılan sözde ÜNİVERSİTELER, çağdaş eğitimin çok gerisinde birer "MAHALLİ MEKTEP" olmaktan öteye gidememiştir.

EĞİTİMDE PARANIN EGEMENLİĞİ

Paralı eğitim bugün sadece üniversitelerde değil, ortaöğretimde, ilkokullarda ve hatta ilkokul öncesi eğitimde yeniden ve insafsızca egemen olmuştur. Üniversite hazırlık kursları, eğitimin ticarileştirilmesinin çok açık bir örneğidir. Bu soygun tezgahından geçmeden üniversite giriş sınavlarında başarılı olmak mümkün değildir. Öte yandan bir zamanlar sembolik rakamlar olan üniversite harçları sürekli yükselti-lererek, kamuoyu devlet üniversitelerinin dahi paralı duruma getirilmesine alıştı-rlmaktadır.

Verilen bütün paralara rağmen öğrencilerin nitelikli ve çağdaş bir eğitim alması o- lanağı son derece sınırlıdır. Parası ancak üniversite hazırlık kurslarına ve resmi üni- versite harçlarına yetenlerin önlerinde fazlaca seçenek yoktur. Fakat daha çok parası olanların daha nitelikli bir eğitim için yurtdışına gitmesine veya fazla uzağa gitmesine de artık pek gerek kalmamıştır. PARALI EĞİTİM sektöründe özel girişimciler yeni versiyonlar üretmektedir. VAKIF ÜNİVERSİTELERİ kurulmaktadır. Yurtdışındaki ta- nınmış üniversitelerle ilişkilendirilmiş ÖZEL EĞİTİM olanakları geliştirilmektedir. Kıbrıs'ta cazip olanaklar vardır.

DURUM DAHA VAHİM AMA...

Durum herhalde 1960'larda Özel Yüksek Okullara karşı mücadele verildiği, öğrenci-lerin İstanbul'dan Ankara'ya yürüdükleri, Mimarlar Odasının eğitimde bezirganlığı önlemek için ciddi ve son derece başarılı bir hukuk savaşı verdiği günlerden daha vahim. Ama sınırlı sayıda öğretim üyesi ve öğrencinin çok sınırlı kalan çıkışlarının dışında, genel bir tepkisizlik, genel bir atalet yaşanıyor. Bu alanda Mimarlar Odasını ciddi görevler beklemektedir.

Mimarlar Odası iki nedenle eğitim ve mimarlık eğitimi alanında etkin bir çalışma yürütmek durumundadır. Birincisi, kendi geçmişimizi inkar edemeyiz. Ülke yararına demokratik bir eğitimi savunma görevimizi sürdürme tutarlılığını göstermemiz ge- rekir ve bu, Mimarlar Odasının içinde etkinlikle yer alacağı geniş katımlı bir müca- dele aksi genelinde olmalıdır. İkincisi, daha ayrıntıda ve meslek özelinde bir yaklaşımdan kaynaklanıyor. Üniversitelerin mimarlık bölümlerinden mezun olanlar, başka hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın doğrudan mesleği uygulamada yetki sahibi olmaktadır. Bu nedenle mimarlık eğitimi veren kurumların, Mimarlar Odası'na "KA- BUL EDİLEBİLECEK" asgari eşdeğer düzeyde ve çağdaş standartlarda mimar yeti- ştirmesi gerekmektedir. İşte bu gerekliliğin sağlanması noktasında Mimarlar Odasını bugüne kadar olandan çok daha etkin bir yaklaşımla, mimarlık eğitim kurumlarıyla ilişkiye girme, hatta bir anlamda "MÜDAHİL" olma görevi beklemektedir.

TERS ORANTILI GELİŞME VE "MİMARSAZ MİMARLIK EĞİTİMİ"

Bugün ülkemizde mesleki formasyon düzeyi ile ilgili ters orantılı bir gelişme yaşan- maktadır. "KÜRESELLEŞME" diye adlandırarak abartımasak da uluslararası ilişkilerin çok yoğunlaştığı, yer yer sınırların anlamsızlaştığı bir dönem yaşıyoruz. Diğer meslek grupları gibi mimarların da "SERBEST DOLAŞIMI" söz konusu olmaktadır. Mimarlar- ın kendi ülkeleri dışında meslek icra etmelerinin önündeki engeller kaldırılmaya çalışılmaktadır. Böyle bir durum hiç kuşkusuz ülkemiz mimarlarının dünya rekabet koşulları içinde varlık gösterebilecek düzeyde bir formasyon edinmelerini gerektir- mektedir. Bu formasyonu temel olarak eğitim kurumları verecektir. Oysa ülkemizdeki eğitim kurumlarının durumu ve gelişme yönü bu açıdan hiç de olumlu görülme- mektedir.

Eski bir geçmişi olan okullarımızda dahi verilen eğitimin günümüz dünya koşulları açısından yeterliliği, tutarlılığı tartışılır durumdayken, YÖK şemsiyesi altında sayıları çoğalan yeni mimarlık okulları gözlerden ırak, akademik personelden yoksun, eği- timde "MİMARSAZ MİMARLIK" örnekleri vermektedir. Bölüm başkanı "jeoloji mü- hendisi" olan, il bayındırlık müdürlüğü personelinin "ders" verdiği mimarlık bölümlerinden söz edilmektedir. Böyle koşullarda "mezun" edilen "mimar"ların, bı- rakın dünya koşullarında, kendi kentlerinde bile yeterli bir hizmet verebilmeleri ta- mamen kendi yetenek ve çabalarına kalmaktadır. Bir anlamda "DEVLET", bu mimarlık okulları eliyle yurttaşını, "SANA GEREKLİ VE YETERLİ FORMASYONU VERDİM VE SENİ MİMAR YAPTIM" diye KANDIRMAKTADIR. Böyle bir ortam, Mimarlar Odasının devreye "MÜDAHİL" olarak girmekte daha fazla gecikmemesi gerektiğini çok belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır.

ODA NE YAPMALI?

Mimarlar Odası bu konuda ne yapabilir? (Hemen söyleyelim. Burada Mimarlar Odası derken sadece Ankara'daki "ODA MERKEZİ"ni değil, şubeleriyle, temsilcilikleriyle, sorumluluk duyan tüm Oda örgütünü düşünüyoruz. Herşeyden önce yapılacak şey bugünkü reel koşullarıyla ülkemizdeki mimarlık eğitiminin Oda gündeminin başköşe- sine bütün çıplaklığıyla ve eylem kararlılığıyla oturtmaktır. Konu, sadece bir komis- yon kurmak veya bir rapor hazırlamakla geçirilemeyecek ciddiliktedir. Etkin olmayı amaçlayan, somut sonuçlar almaya yönelik yeni yaklaşımlarla sürekli bir çalışmanın içinde olmak gerekir. Neler yapılabilir?

Mimarlar Odasının, kendi bünyesinde düzenleyebileceği meslek içi eğitim program- larıyla eğitim kurumlarının eksikliklerini giderebileceği düşünülebilir. Bu en gelişmiş ülkelerde, verdiği eğitimle uluslararası mesleki formasyon standartlarını belirleyen örnek kurumların varolduğu koşullarda dahi yapılagelmektedir. Ancak mezuniyet sonra eğitim, sağlam bir temel eğitimin üzerine, mesleki formasyonun hızla değişen yeni ihtiyaçlara göre güncelleştirilmesi işlevine yöneliktir. Dört yıl boyunca genç mimar adaylarına veremediğiniz formasyonu, birkaç saatlik seminerlerle veya "Mİ- MARLIK" dergisiyle geliştirmeniz beklenemez. Eğitim kurumlarının bízatihi kendisi sorgulanmalı, "GÖZLEM ALTINA" alınmalıdır.

NEDEN TEPKİ GÖSTERMİYORUZ?

Mimarlık okullarındaki kadro eksikliği, yetersizliği, hatta yokluğu neden sorgulana- maz ve bir "mesele" haline getirilemez? Örneğin bir "üniversite"nin mimarlık bölüm başkanının "jeoloji mühendisi" olmasına, eğitimin piyasadan temin edilen "inşaat mühendisleri" eliyle götürülmeye çalışılmasına neden kararlı ve yoğun bir tepki gösterilmez? Neden böyle konularda başka YÖK olmak üzere memleketin bütün yet- kili ve yetkisiz kurum ve kuruluşları "faks yağmuru"na tutulmaz?

Neden akademik personel yetiştirilmek üzere verilen olanakların mimarlık alanındaki yetersizliğine, bu amaçla yurtdışına devlet bursuyla gönderilen öğrenciler arasında mimarların bulunmadığına veya sayılarının çok sınırlı tutulduğuna tepki gösterilmez? Örneğin yıllardır TÜBİTAK'ın verdiği yurtiçi ve yurtdışı araştırma burslarının mimarlık alanlarını kapsamamasına tepki göstermek ve bu konuda somut taleplerde bulunmak gerekmez miydi?

Kuşkusuz bu tür tepki ve taleplerle sorunların "kökten" çözüleceği gibi safça bir dü- şüncenin peşinde değiliz. Ama getirilebilecek yararlı kısmi çözümlerin yanısıra, bu konular üzerinde duyarlı bir kamuoyu yaratmanın başka yolu yok.

YENİ BİR HUKUKİ MÜCADELENİN OLANAKLARI

Mimarlar Odası eğitim alanında yeni bir hukuki mücadele başlatmalıdır. Gerekli ve yeterli formasyon vermeden yetkilendirilerek mezun edilen mimarlar, devlet tarafın- dan bir haksızlığa uğratılmışlardır. Derme-çatma okullar açarak mimar yetiştireceğim diyen devlet, bu konuda bir yükümlülüğe girmiştir. Yükümlülüğünü yerine getirme- mesinin hesabını adalet önünde vermelidir. Diğer ülkelerde eşdeğerliliği tanınmayan bir eğitim veren okullar, dolayısıyla YÖK yurttaşlarını zarara uğratmaktadır. Devlet bu zararı gidermelidir.

Bırakınız uluslararası düzeyde eşdeğerliliği, ülkemizin herhangi bir mimarlık okulu, sözgelimi eğer bir ODTÜ veya İTÜ Mimarlık Fakültesi ile eşdeğer düzeyde mimar yetiştiremiyorsa, burada bir HAKSIZLIK söz konusudur. Haksızlığa uğrayanlar, diğer bir deyişle DAVACI taraflar; böyle düşük standartlı eğitimle mezun edilenler, bu mimarlarla eşdeğer yetkilere sahip durumda bırakılan diğer mimarlar ve yeterli eğitimi alamamış mimarların meslek icrası sonucunda zarar görecektir olan toplumdur. Haksızlığa neden olan, DAVALI taraf ise devlettir, YÖK'tür.

Belki biraz karışık ve şimdiye kadar işlenmemiş bir yaklaşım, ama sanırım ciddi bir çalışmayla önemli hukuki kazanımlar sağlanabilecektir. Konu sadece Türkiye'nin iç hukuku açısından değil, taraf olduğumuz uluslararası hukuk çerçevesinde ele alınabilir, bu konuda başlatılacak bir hukuk mücadelesi uluslararası platformlara taşınabilir.

MESLEKİ FORMASYONUN SOMUT KRİTERLERİ

Geçtiğimiz yıllarda yoğunca yaşanan Mimarlık Yasası tartışmaları sırasında, yeni mezunların kaç yıllık stajyerlik dönemi sonrasında ve nasıl bir sınavdan geçirilerek mesleğe kabul edilebilecekleri konularında görüşler geliştirilmeye çalışılmıştır. Ama tartışmacılardan hiçbiri, halen mimarlık okullarımızda verilmekte olan eğitim programlarını sistemli olarak sorgulamamış, böyle bir sorgulama/denetim sürecini önermemiştir.

Bir mimarın nasıl bir formasyona sahip olması gerektiği, çağdaş bir mimarlık eğitim programının nasıl olması gerektiği, daha 1985 yılında Avrupa Birliği bünyesinde uyulması zorunlu hukuki bir belgeyle ilkel düzeyde belirlenmiştir. Söz konusu "MİMARLAR YÖNERGESİ" (Architects Directive) diye adlandırılan belgede yer alan 11 temel ilke, Uluslararası Mimarlar Birliği UIA tarafından da benimsenmektedir. UIA bünyesinde ve diğer bazı ülkelerde bu temel ilkeler doğrultusunda daha ayrıntılı kriterler geliştirilmektedir.

Mimarlar Odasının öncelikle yapacağı işlerden biri, ülkemizde mimar yetiştiren ve mezun ederek mesleği uygulama yetkisi veren mimarlık okullarının herbirinde izlenen eğitim programlarının, bugün artık uluslararası düzeyde somutluk kazanmış çağdaş mimarlık eğitimi ilkelerine ne derece uyduğunun araştırılması olmalıdır.

Elbette böyle bir araştırmanın daha geliştirilmesi, örneğin uluslararası formasyon ilkelerine ek olarak ülkemiz açısından gerekli yerel ilkelerin geliştirilmesi mümkündür. Eğitim programları izlenecek/denetlenecek okullara, YÖK tarafından eşdeğerliliği kabul edilerek mezunlarına ülkemizde mesleği uygulama yetkisi verilen yurtdışı mimarlık okullarını, bu arada Kıbrıs'ta yoğunlaşan okulları katmak da gerekebilir. Ama herşeyden önce böyle bir sorgulama/araştırma sürecini başlatabilmek için yeterli somutlukta ön birikimin varolduğunu görmeliyiz.

BİR ÖZDENETİM SİSTEMİ: "AKREDİTASYON"

Bir meslek topluluğunun, kendi özkaynağını oluşturan eğitim kurumlarını denetlemesi ihtiyacı, daha ayrıntılı ve kalıcı bir süreç olarak ele alındığında AKREDİTASYON sistemini gündeme getirmektedir. Türkçeye EŞKREDİTASYON veya EŞ DEĞERLENDİRME diye çevirebileceğimiz bu sistemi "Amerika" örneğinden tanımaya çalışalım. NAAB (Mimarlık Akreditasyon Ulusal Kurulu), Amerika Birleşik Devletlerinde mimarlık eğitimi veren okulların eşdeğer düzeyde programlar izlemesini, kurul tarafından belirlenecek asgari standartlara sahip olmalarını sağlamak amacıyla 1940'larda şu üç örgüt tarafından kurulmuş:

- Bizim Mimarlar Odasının karşılığı "Amerikan Mimarlar Kurumu" (American Institute of Architects / AIA)
- "Mimarlık Okulları Birliği" (Association of Collegiate Schools of Architecture / ACSA)
- "Mimarlık Kayıt - Kabul Kurulları Ulusal Konseyi" (National Council of Architectural Registration Boards / NCARB)

NAAB, özerk bir kuruluş ve bütçesi yukarıda belirttiğimiz üç örgüt tarafından karşılanıyor. NAAB'ın karar veren ve politika üreten en üst organı "Direktörler Kurulu" 12 üyeden oluşuyor. Üç örgüt kurula 3'er aday öneriyor. Ek olarak öğrenci kesiminden de AIAS (American Institute of Architecture Students) bir üye ile kurula katılıyor. Ayrıca genel akademik kesimden bir üye ile eğitim ve mimarlık alanları dışından bir üye daha kurul içinde yer alıyor.

EN AZ 5000 KİTAPLIK BİR KÜTÜPHANE

NAAB, mimarlık eğitimi için ayrıntılı standartları belirliyor. Mezun olacak bir mimarın asgari formasyonu için "Temel Bilgiler", "Tasarım", "İletişim" ve "Uygulama" ana başlıkları altında 53 maddede sıraladıkları bir kriterler listesi var. Mimarlık okullarının sahip olması gereken standartlar konusunda daha somut kriterler de getiriliyor. Örneğin, bir mimarlık okulunun sadece "mimarlık" konusunda en az 5000 kitabı bulunan bir kütüphanesi olmasını şart koşuyor. Bu sayıya, ilgili dallarda bulunması zorunlu diğer kitaplar, dergi vb. doküman dahil değil. Kurul ayrıca, okullarda öğrencilerin kolaylıkla ulaşabileceği dergi, slayt, video koleksiyonlarının bulunmasını istiyor.

NAAB, sadece standartları koymakla kalmıyor. Okullara yapılan ziyaretlerle bu standartlara ne ölçüde uyulduğu yerinde izleniyor ve değerlendirme sonucu olumlu bulunan okullar AKREDİTASYON listesine alınıyor. Liste her yıl yenileniyor. ABD Eğitim Bakanlığı ve ülkedeki Mimarlık Kayıt/Kabul Kurulları, mimarlarla ilgili işlemlerinde bu akreditasyon listesini dikkate alıyor. Yani, isterseniz akredite olmamış standartları yeterli bulunarak listeye alınmamış bir okula okuyarak mezun olabilirsiniz. Ama bu durumda mesleği uygulamanız mümkün olmuyor.

BİZDE "AKREDİTASYON" VE MİMARLAR ODASI

"AKREDİTASYON", geçtiğimiz yıl 19-21 Nisan tarihlerinde İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde, Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği ile birlikte düzenlenen bir forumda ele alınan konular arasında yer alıyordu. İTÜ'den Doç. Dr. Yurdanur Dülgeroğlu, Doç. Dr. Türkan Uslu Uraz, Y.Doç. Dr. Işıl Hacıhasanoğlu ve Y.Doç. Dr. Aytunga Dener ile ODTÜ'den Prof. Dr. Necdet Teymur ve KTÜ'den Prof. Dr. Zafer Ertürk'ün bu foruma sundukları üç değerli bildiri, konuya ilişkin temel bilgiler için önemli birer kaynak.

Şu anda İTÜ Rektörlüğü görevinde bulunan meslektaşımız Prof. Gülsün Sağlamer'in, Prof. Yıldız Sey'in ve diğer öğretim üyelerinin bu forumda dile getirdikleri görüşler, eğitim kurumları ve meslek örgütü arasında yapıcı ve süreklilik gösterebilecek somut ilişkilerin kurulabileceği bir ortamın varlığını ortaya koyuyor. Bu forumun ardından yapılması düşünülen "MİMARİ PROGRAMLARIN AKREDİTASYONU: KÜRESEL, BÖLGESEL VE YEREL PERSPEKTİFLER" konulu uluslararası bir atölye çalışması, özellikle yurtdışından yeterli katılım sağlanamadığından, ne yazık ki henüz gerçekleştirilememiş. Böyle bir etkinlik için Mimarlar Odası destek olmalı, çalışmanın içinde yer almalıdır.

Mimarlık ve mühendislik eğitiminde AKREDİTASYON konusu Türkiye Bilimler Akademisi/TUBA ve TÜBİTAK bünyesinde de ele alınmaktadır. "Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Platformu" bünyesinde geliştirilen bir çalışmada, yüksek öğrenimde "KALİTE YÖNETİMİ" bağlamında "akreditasyon" kural ve kurumları incelenmekte, ayrıntılı bir ek raporda mimarlık eğitimi üzerinde durulmaktadır. TMMOB ile İnşaat Mühendisleri ve Elektrik Mühendisleri Odasının katıldığı bu çalışmaların içinde Mimarlar Odasının bulunmaması önemli bir eksiklikler.

SONUÇ

Özetlersek Mimarlar Odası, genelde eğitim konusunda ve daha ayrıntılı olarak mimarlık eğitimi alanında etkin ve kararlı bir yaklaşımla konumunu belirlemek, kendinden beklenen işlevi yerine getirmek durumundadır. Koşullar bu alanda etkin bir MÜDAHALE'yi gerektirmektedir ve böyle bir etkinliğin birikimi, araçları olanakları vardır □.

KAYNAKLAR

- (1) ÖSYS İkinci Basamak Kılavuzu, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara, 1996.
- (2) age.
- (3) Arif Şentek, "Avrupa Birliği Mimarlar Yönergesi", Mimarlık, Sayı:268, Mart 1996, s.6-7.
- (4) Mimarlık ve Eğitimi / Forum 1: Nasıl Bir Gelecek, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul, 1995.
- (5) 1995 Conditions and Procedures, National Architectural Accreditation Board, Washington, 1995.
- (6) TUBA - TÜBİTAK - TTGV Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Platformu; Yükseköğretimde Kalite Yönetimi ALT Grubu Raporu, Ankara, Şubat 1996.

1991'de ilki, 1996'da ikincisi yapılan 'Research Assessment Exercise' denen uygulamayla, her üniversite birimin araştırma düzeyinin saptanması ve buna göre araştırma fonu aktarma programı da, hiç araştırma yapmayan bölümleri bile harekete geçirerek, göreceli ve bazen de değeri kuşkulu bir ilerlemeye neden oldu. Gerek araştırma performansının en iyi olduğu üniversitelerdeki birçok mimarlık okullarının bile araştırma performansının en düşük düzeyde olması, bazı okulların bu ölçmeye bile girememesi, ME'nin bilgi üretmede ne değin geri olduğunu gösterir sanıyorum. Bu okullardan bazılarının da, yurtdışından gelen master ve doktora başvurularını geri çevirmemeleri ve dış ülkelerde açılan ticari 'flubelere' adlarını vererek ya da ilerde diploma vaadederek çıkar elde etmeleri de önemli bazı göstergelerdir.

Türkiye Nire, İngiltere Nire?

Benzeyenler, Benzemeyenler, Benzememesi Gerekenler

Yukarıda özlü bir biçimde sunulan İngiliz ME sisteminden öğrenilecek şeyler olduğu gibi kaçınılacak şeyler de vardır. Kaçınılacak yönleri, ilk bakışta olumlu gibi gözükken yönler olduğu için bu konularda birkaç uyarının yerinde olacağını düşünüyorum.

Bunların başında, meslek odasının, eğitimin yönü, kapsamı ve niteliği konularında doğrudan söz sahibi olmasının göreceli erdemleri gelir. Bunu, doğal bir sorumluluk ya da yardımlaşma ilişkisi olarak görmek ve göstermek isteyenler olabilir. Ancak gerçeğin, bambaşka çıkar, pazar, lonca, ideoloji ve egemenlik boyutlarıyla ve kendi bağlamı içinde eleştirilerek algılanması gerekir.

Türkiye'de, öğrencilerine, hatta araştırma görevlilerine yönetime katılmada ve eğitimde söz hakkı vermekte son derece kısıncı davranan üniversitelerimizin meslek eğitimi veren birimlerinin, birkaç yıl önce mezun ettikleri meslek sahiplerini eğitimde söz sahibi kılmanın bir ilerleme olduğunu öne sürmeleri ne derecede tutarlı olacaktır? Verdiği eğitimin standardını ve yeterliğini kendisi saptayamayan üniversiteler bir birimin, bunu dışardan beklemesi, en azından kendinden emin olmadığını göstermez mi?

Toplumla 'müşteri'nin özdeşleştirildiği meslekçi bir sorumluluk anlayışının, toplumun tümünün iyiliğiyle nasıl çelişebileceğini düşünmek zor olmasa gerek. 'Müşteri her zaman doğrudur' tabelasını duvarına asan bir mimarın da artık ne sanatçılık, ne bilimcilik ne de vizyon sahipliği iddiasının içtenliğine inanılabilir mi?

Lisans diplomasıyla bile ve 'mesleki' başarı bazında öğretim üyesi ve Profesör olabilmenin, bizdekinden daha 'meritokratik' olduğunu ve bunun Türkiye'de yürürlükte olan ve hiçde kusursuz olmayan atama ve terfi sistemine yeğlenebileceğini ileri sürerler olabilir. Ancak, böylesi bir sistemde akademisyenliğin neye, nasıl katkıda bulunabileceği ve mesleğin bir adım önünde olup olamayacağını da sorgulamak gerekir. Ayrıca, o sistemin, bin yıllık bir kraliyet düzeninin tek-başlı / çok-avamlı, feodal kökenli ve yükselme potansiyelini doğuştan belirleyen seçkin bir toplum yapısının parçası olduğunu da bilmek gerekir. Şu ya da bu kriterlerle emekli yaşına dek görevde kalmak üzere atanmış ve kendisi de göreve atamayla gelmiş olan Rektörler dışında kimseye hesap verme zorunda olmayan Bölüm Başkanlığına, tüm öğretim elemanlarının, araştırmanın, meslekle ve toplumla ilişkilerin, bazen yirmi yılı aşabilen sürelerle teslimi özenecek bir buluş mudur?

Son (dan bir önce)

Sınırlı kapsamıyla İngiliz ME'nin tanınmasını amaçlayan ve bunun, genel bilgiler özetine geçerek daha yararlı olacağı düşünüldüğü hazırlanan bu yazının, Türkiye'deki ME tartışmalarında daha geniş kapsamlı bir dizi soruyu da gündeme getirebileceğini umuyorum.

Hayal edilen bir Türkiye ile gerçek Türkiye arasındaki farklılıklar, neyi, ne zaman ve neye göre biçimlendirmemiz gerektiği üzerinde analitik ve eleştirel gözlemler yapmamızı ve kuramsal ve pratik kararlar vermemizi zorunlu kılar.

Türkiye'nin son yıllarda hızlanan kimliksizleşme, çözülme, atomize olma ve yabancılaşma sürecinin bir parçası olarak dışa açılma ve dışardan model getirme çabaları da yoğunlaşmış gözükmemekte. Bunu, bir tür, hazır konmacılık, ya da 'kültürel köşe

dönmeçilik' olarak da niteleyebiliriz. Ne toplumsal kalkınmışlığımız, ne yaşam düzeyi ve güvencemiz, ne gelir ve fırsat eşitliğimiz, ne de kentsel ve çevresel sorunlarımızla kimseyi tatmin edecek bir düzeye ulaşamadığımız bir dönemde, toplumumuzu bir adım ileri götürecek geniş ufuklu atılımlar yerine, daralmalara, özentilere ve uydulanmalara gitmeyi pek de doğru bulmuyorum.

Bu açıdan bakıldığında, tarihi, toplumu, kaynakları ve bugünü ile çok farklı toplumlardan mesleki ve eğitimsel modeller almak, en azından sorgulanması gereken bir eğilim. Bilgisini üretmediğimiz ve kültürünü de tam özümseyemediğimiz endüstriyel ürünleri ithal eden (ya da ülkemizde monte eden) bir toplumuz. Yerelleşme geçerli ve evrenselleşme bağlamı (yani 'glocal' dediğim nitelikte) bir bilgi, bilinç ve uygulama bütününe ulaşmadan, başkaları gibi olma ve dışa kabul edilme çabalarına girmek, pek de erdemli pratiklere götüremeyebilir bizi.

Gerek mesleğin gerekse ME'nin İngiltere'deki tarihsel gelişmesine ve bu gelişmenin diğer toplumsal gelişmelerle ilgisine bakıldığında, Türkiye'nin bugünü için aranan modellerin ne değin aceleci bir süreçle, ve de öykünülen örneklerin ne değin yetersiz bir anlamıyla ele alındığını görmek üzülecek bir durum. Ne ekonomi, politika ve kültürünün, ne de bugünkü konularının bire-bir örtüşmediği açık olan toplumlar arasında, model, kurum, onay, kriter ve 'accreditation' alışverişinin, toplumsal yaşamın her alanında görülen uyumsuzluklara yenilerini ekleyebileceği açık. Çözüm, ne dar bir 'milliyetçilik' ne de bilinçsiz bir taklitçilikte yatıyor. Kendi toplumumuzun, onun kent ve mimarlık olgularının ve bu alanlardaki bilimsel gereksinimlerin geniş bir bağlam içinde anlaşılmasını gerçekleştirmeden yapılacak uygulamalar sürdükçe, böylesi uyumsuzluklar da sürebilir. Doğru 'çözüm'ler, ancak 'olgu' ve 'sorun'ların doğru, açık, özentisiz, analitik ve eleştirel biçimlerde saptanmasıyla oluşabilir.

Üniversitelerimizin, bir yandan kaynaklı olanaksızlıklar, bir yandan plansız tasarruf, müdahale ve sayısal artışlarla kıvrıldığı, diğer yandan da toplumun tümüne yararlı olabilecek evrensel düzeyde entelektüel ve bilimsel üretimde yetersiz olduğumuzun bilindiği zamanımızda, ME'mizi ne için, kim için, ne yönde, nasıl ve kimlerle geliştireceğimiz soruları sorulmalıdır.

Yaşanabilir çevreler, sürdürülebilir kalkınma, demokratik toplum ve paylaşılabilen mutlulukları hedefliyorsak, bu hedeflerin birer ögesi ve aracı olan mimarlık pratiği ve eğitimi de yeniden tasarlamamız gerekir □

KAYNAKÇA

- Bu yazıda verilen bilgi ve gözlemler üzerine daha fazla derinleşmek isteyenler için şu kaynaklar önerilebilir:
- Bedford, M ve Groak, S. 'Current issues in UK architectural education', Architectural Education, London, RIBA, 1983, NO.3, ss. 7-41.
- Crinson, M ve Lubbock, J. Architecture: Art or Profession, Manchester, MUP, 1994.
- Groak, S. 'UK Architectural Education: Trends and Issues', Habitat Int., 1988, c.12, No.1, ss.75-86.
- Hardy, A ve Teymur, N (Der.), Architectural History and the Studio, Londra, Question Press, 1996.
- Markus, T. 'Why society should be high on the architect's agenda', Architects' Journal, 4.11.1992, ss. 32-33.
- Teymur, N. Architectural Education, Londra, Question Press, 1992.
- Teymur, N. 'Elma, Armut ve Mülredal' ve 'Eskredilendirme / Accreditation', Çakırkaya, M E ve diğ. (Der.): Mimarlık ve Eğitimi: Nasıl bir Gelecek?, İstanbul, İTÜ, 1995, ss. 206-214 ve 313-17.
- Teymur, N. 'Designs on a European Edifice: architectural profession and its education from a 'Glocal' perspective', Neale, Pauline (Der.): Facing the European Challenge -the role of the professions in a wider Europe, c.2: Issues for Professional Practice, CPE, Leeds, 1996, ss. 104-112.
- Teymur, N. 'Bir ME Kuramına Doğru', Al, Y ve Teymur, N (Der), Mimarlık Eğitimi ve ..., Ankara, Mimarlar Odası Yay., (baskıda).

Not: Yazar, 1971-95 yılları arasında, önce, Doktora öğrencisi ve araştırmacı, daha sonra da öğretim üyesi olarak çalıştığı İngiltere'de, mimarlık kuramı, mimarlık ve kentsel tasarım ve eğitim konularında ders verdi ve araştırma yaptı. 1990-94 arasında ise, Manchester Üniversitesi'nde 'Centre for International Architectural Studies' ve 'Postgraduate Course in International Architectural Practice' programını kurup yönetirken, Okul'unun Avrupa Birliği ve diğer ülkelerle eğitimsel ilişkilerini, öğrenci mübadelesini, Professional Practice Koordinatörü olarak Year Out ve Part III Sınavlarını yönetti. Türkiye'ye döndüğü 1995'ten beri ise ODTÜ'de Mimarlık Araştırmaları ve Mimarlık Eğitimi üzerine Doktora dersleri vermekte.

"Mimarlık Eğitimi" başlığında düzenlediğimiz toplantı DEÜ Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Çetin Türkçü, Prof. Dr. Necati Şen, Prof. Dr. Orcan Gündüz ve serbest çalışan mimarlar Güngör Kaftancı, Salih Zeki Pekin'in katılımıyla Prof. Dr. Gürhan Tümer'in başkanlığında gerçekleşti. Aşağıda bu tartışmayı yayınlıyoruz.

Mimarlık Eğitimi

Gürhan Tümer- Hepinize "Hoşgeldiniz" diyorum. Bugün, EGE MİMARLIK Dergisi'nin, "Mimarlık Eğitimi" başlıklı dosya bölümü çerçevesinde bir söyleşi yapacağız. Söyleşinin konusunu "Okullarda verilen mimarlık eğitimi ve mimari büro sahiplerinin beklentileri" biçiminde özetleyebiliriz. Ancak yine de, Sayın Güngör Kaftancı, öneri sahibi olarak, sizin konuyu biraz daha açmanızda yarar var. Buyurun, ik söz sizin.

Güngör Kaftancı- Ben amacımı söyleyeyim. Her disiplinin, hatta her bilim dalının, her mesleğin eğitimi farklı özellikler, farklı gereksinimler gösteriyor, malum. Mimarlık eğitimi de farklı özellikler gösteriyor. Bütün dünyada da uzun yıllardan beri mimarlık eğitiminin nasıl olması, pratikle nasıl ilişkilendirilmesi, ne kadar soyutlanması hep tartışılmış durmuş. Yeni mezun olan arkadaşlar bizim büroda çalışır, çok eski yıllardan beri. Bunlar bizim bürolarımızda çoğu zaman kalıcı olmadılar, olmaları gerekmiyordu da zaten. Kendileri artık tasarım yapmak ve karar vermek durumuna geldiklerinde ayrılıyorlar, ya kendi işlerini kuruyorlar veya başka yönlemlere yöneliyorlar. İşte bu nedenle biz arkadaşlarımızın, yeni mezunların, eksiklerini bize olan yollarındaki eksiklikleri en çok duyan kimseler olduk uzun yıllar. Acaba, meseleye genel mimarlık eğitimi açısından veya mimarlık eğitiminin genel sorunlarından değil de, bir de bu yönüyle bakabilir miyiz dedik. Çünkü, üniversitedeki çok değerli arkadaşlar, yani eğitimciler onların en iyi şekilde yetişmesini arzu ediyorlar mutlaka; ama, sonuçta biz onlarla temas ederken bir takım eksiklikler saptayabiliyoruz. Bir takım sıkıntılara giriyoruz. Tabii bu sıkıntı onlara da yansıyor. Bizim gibi kit kaynaklarını çok dikkatle kullanmak zorunda olan az gelişmiş ülkeler için bir an evvel en verimli şekilde mimarların üretime geçebilmesi için acaba eğitim sırasında yapılabilecek bir şeyler var mı; bunları tartışmanın yararlı olacağını düşündük. Bu, mimarlık eğitiminin bir başka açıdan da değerlendirilmesi olur dedik, bu kararı aldık. Yani eğitim veren arkadaşlarla bizim gibi ilk ürünleri alma durumunda olanların karşılıklı şöyle bir söyleşi olsun, dergimizin de daha çarpıcı ve daha ilgi çekici yönünü oluşturur diye düşündük.

Önce, beni böyle bir araştırmaya ya da konuşmaya iten, sadece bu yılların ihtiyacı değil. Ülkemizde üniversitelerde terör olaylarının ona bağlı çeşitli eylem olaylarının çok arttığı bir dönem yaşadık, o 70'li yıllardı. O yıllarda üniversiteler iyi eğitim verememekten şikayetçilerdi. Öğrenciler derslere girmiyordu, çeşitli politik ya da başka çatışmalar, çeşitli fraksiyonların ilişkileri vesaire, eğitimin çok aksadığı bir dönem yaşadı Türkiye. İşte o dönemde biz de mimarlık yapıyorduk.

Bazı arkadaşlar geliyor, mimarlıkla ilgili en küçük bir bilgileri, en küçük bir yetenekleri veya kazandıkları öğrenim sonucu yardımları olmuyor. Yani bir lise mezunundan çok az farklı geliyorlardı. Şunu çiz, şunu yap diyemiyordunuz arkadaşlara. "Biz onları görmedik, biz onları öğrenmedik", böyle bir dönem geçirdik. Şimdi öyle bir durum yok, yanlış olmasın. Artık işin detaylarına girip, acaba hangi noktalarda böyle bir aksama oluyor, onun tartışmasına girebilecek durumdayız. O yıllarda böyle birşey yoktu.

Şimdi mesele şu: Mimarlık olayı çok büyük, uzun, geniş kapsamlı bir uğraş. Bunun tanımı da çok zor yapılan bir iş, hepimizin bildiği gibi. Bunun içinde, tasarımdan

uygulamaya kadar çok çeşitli uğraş alanları var, çok büyük bir alan var. Bunun yeterli bir biçimde 4 yıllık ya da 5 yıllık -şimdi 5 yıllık yok artık- eğitimde tam anlamıyla verilebilmesi zaten mümkün değil. Acaba mimarlık eğitiminde tercihlerimiz ne olmalı? Buna tabii öğretim üyeleri, üniversiteler, mimarlık eğitimi veren kuruluşlar kendileri en doğru kararları veriyorlardır, ona hiç kuşum yok. Ama, bizim açımızdan bakınca, mesela benim yeni mezun olmuş mimarlarda gördüğüm en büyük eksiklik ne biliyor musunuz? Mimarca çalışması değil; tam tersi, mimar ile uygulamayı bizzat yapan teknisyenler, -biz onlara kalfa diyoruz, usta diyoruz- arasında bir teknik eleman yokluğunun, çözümünü biz yeni mezun arkadaşlardan bekliyoruz, o işi yapmasını bekliyoruz. Ülkemiz de bunu beklemek zorunda.

Şunu demek istiyorum: Eğer ülkemizde yeterince mimar varken, yeterince mimar yetiştiren okul varken, yeterince teknik ressam yetiştiren okul, yeterince yapı teknisyeni yetiştiren okul ve bu okullardan gerçekten o düzeydeki işleri yapabilecek arkadaşlar yetişmiş olsaydı, belki benim şikayetim, olmayacaktı aslında. Ama biz bunun eksikliğini duyduğumuz için, bütün genç arkadaşlar bir süre hep ara kademenin işini yapmak zorunda olduğu için, ister istemez eğitimcilerden o bilgileri vermesini istiyoruz. Aklımızdan geçen bu. Başka bir deyişle, bu mimarlık tanımı içindeki tasarım süreci ile uygulama süreci arasındaki dengede yatmaktadır. Yani, irili ufaklı birçok yapının tasarımı, en üst düzey tasarımı, en büyük ölçekli tasarımı, yani diyelim ki bir hastane yapısının 1/500 ölçekli ana tasarımları düzeyinin yanında, bir de 1/1 ölçekli, 1/10 ölçekli bir pencerenin, bir yapı elemanın detaylarını öğrenmiş olmasını istiyoruz arkadaşlardan. Asıl benim söylemek istediğim ayrıntı burada.

Güngör Kaftancı:
Şimdi mesele şu:
Mimarlık olayı çok büyük, uzun, geniş kapsamlı bir uğraş. Bunun tanımı da çok zor yapılan bir iş, hepimizin bildiği gibi. Bunun içinde, tasarımdan uygulamaya kadar çok çeşitli uğraş alanları var, çok büyük bir alan var. Bunun yeterli bir biçimde 4 yıllık ya da 5 yıllık -şimdi 5 yıllık yok artık- eğitimde tam anlamıyla verilebilmesi zaten mümkün değil.

Halbuki, eğer bir yapı teknisyeni yetiştirecek gibi bu detaylara boğulmuş bir eğitim düzeyi olursa o arkadaşlar belki çok iyi bir teknisyen olabilirler, ama tasarımcı mimar olamazlar. Ama tasarımcı mimar olarak da yetiştirilmiş kimseden, bu sefer de şu merdiveni bana detayla dediğimiz zaman, edemiyor arkadaşlar. Tabii bu ikinci deneyimi; işte bizlerde çalışırken veya başka kamu kesiminde çalışırken ve hayatın içinde, uygulamanın içinde yavaş yavaş öğreniyorlar. Bu da bizim yapılaşma sürecimize üretime dönük olarak çok büyük aksaklıklar doğuruyor kanısındayım.

Peki nasıl olmalı?

Gönül ister ki, okullardan daha çok teknik bilgiyle gelsinler; buna mukabil büyük tasarım sorunlarını biraz deneyim kazandıktan sonra kendileri yapsınlar. Bu benim söylediğim mutlaka doğrudur diye söyleyemiyorum, ama biz kullanamıyoruz. Mesela bizde 2 sene çalıştığı zaman arkadaş, artık bize yararlı olmaya başlıyor. 2 sene biz ona yeniden birşey öğretmek zorunda kalıyoruz. Yani, detay bilmiyor arkadaşlar kısacası. Buna mukabil bence -bu tamamen kişisel bir şeydir- mimarlığın kuramsal meseleleriyle ilgili 10 sayfa yazı yazsın o arkadaşlar. Şimdi mimarlığın kuramsal sorunlarına yabancı mı olsun bu arkadaşlar? Hayır, o başka bir iş. Ama bu paketin içinde bir hiyerarşik sıra olmalıdır demek istiyorum. Yani, bana postmodernizmin bugünkü ilkelere bahsetme yerine, demin dediğim gibi bir merdiven detayını hatasız yapabilecek bir arkadaş özlüyorum; bilmem anlatabiliyor muyum.

Bu çok uzun bir iş. Bunu çok farklı örneklerle süsleyip genişletmek mümkün.

Biz uygulama ile tasarımı birlikte yapan bir büroyuz. Hepsini de ben yapma imkanı buldum, ama hiçbir zaman uygulamadaki eksiklikleri gideremedim. Yani bugün kenflerimizin demeyeyim, ama yapılarımızdaki birtakım garip aksaklıkların genel mimari konseptlerin yanlışlığından falan değil, detaylarındaki kötülüklerden kaynaklandığını hep gördük. Binalar akar mesela Türkiye'de. Niye aksın? Doğru detay yapılmadığı için.

Benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar kalsın. Tabii daha detaya ineriz. Bu sefer de, konuşmamın başında söylediğim gibi, peki tasarımı kim yapacak? Ama bir ülkede bugünkü mimar adedi kadar tasarımcı mimara ihtiyaç olmadığına da hepimiz farkındayız sanırım. Asıl sorunun, bu mimara verilen mimarlık eğitiminde değil de, teknisyen yetiştirecek kurumların eksikliğinden kaynaklandığını da hissediyorum. Ama biraz da pragmatik olmak zorundayız. Şu halde eğitim sistemi içinde ne yapmalıyız tartışmalı ve ona dönük bir değişiklik, bir farklılık elde edebilirsek yararlı olacağını düşünüyorum.

Salih Zeki Pekin- Bana göre mesleki düşüncelerimizde, uygulamalarımızda bir kere mimarlığın çok temel mesleklerden bir tanesi olduğuna inanıyorum. Bunun savunucusu ve bunları yaşama geçirmek isteyen birisiyim. Birisiyim derken, birçok meslektaşımız var; tekil şahıs konuşuyorsam, bundan kendime bir paye çıkartmak için konuştuğumu zannetmeyin. Ve bu, çok temel mesleklerin hepsinde olduğu gibi aynı özellikleri arz ediyor; yani mesleğin uygulanmasında bir usta-çırak ilişkisi söz konusu.

Mimarlık eğitimi dünyanın her yerinde -gözlemledik, araştırdık, baktık- tartışılıyor, güncel olarak. Mimar adayına mimarlık eğitim sürecinde meslekle ilgili bütün bilgileri, en mükemmel şekilde verildikten sonra, yani diploma denilen bir belge kendisine verildiği andan itibaren, en usta mimar kadar kendisini yetkin hissederek hayata atılmış bir mimar olunmadığıda tespit ediliyor. Bu usta-çırak ilişkisinin sorunları Türkiye'de son 4-5 yıldır epey ciddi boyutlarıyla ve derinlemesine tartışıldı. Mimarlık meslek yapısı çerçevesi içerisinde can alıcı noktalarından bir tanesi bu konuydu.

Şimdi nasıl birşey bekleniyor bizim açımızdan? Güngör beyin söylediklerini biraz daha detaylayarak girmek istiyorum konuya.

Mimarlık bağımsız ve özgürce uygulanan bir meslektir. Tek başına karar verebilme konumundaki bir mimarın da epey bir mesleki bilgi sahibi olması gerekli, mimarlık ve bu mesleğin uygulanması konularında. Bu mesleki kararları alacak yetkinliğe ulaşması gerekir. Benim şahsen savladığım şu; Mimarlık eğitimi, Türkiye'de, bir diploma düzeni çerçevesine getirilmiş durumdadır. Yani, kişi diplomasını aldığı andan itibaren o mesleği tam olarak uygulamaya yetkin kişi kabul edilmiş sayılmaktadır. Fakat bu usta-çırak ilişkisi temeline dayanması gereken temel meslekler özellikle, o diplomanın buna yeterli bir yetki veya yeterli bir açılım verdiğinin kanıtı değildir; yani mesleki uygulamaların gerçekleri bununla ilişkili değildir.

Bu genel saptama yanı sıra beklediklerimiz nelerdir?

Bir kaligrafi meselesi vardır. Mimarın kendine özgü bir yazı stili vardır. Çünkü kendisini ifade tarzı, elle birtakım şeyleri çizerek ve yazarak. Özellikle son 10 yıldır yarımda çalışmaya gelen mimar adaylarında ve genç meslektaşlarda kaligrafi diye bir şey yok. Doktor hastanın yanlış okuyup, yanlış ilaç almamasını sağlamak üzere özellikle belki yazıyor o yazıyı okunmasını diye Mimarlıkta bu öyle de değil. İşte bu çok basit bir eksiklik. Eğer mimar kendisini çizgiyle ifade etmek durumunda ise, yazısı tasarımını süsleyen bir öğedir; ama gençlerde bu yetenek hiç yok. Yani şöyle bir ortalama söyleyebilirim: 1000 tane öğrenciden bir tanesinde var. Bu denli abartıyorum bu eksikliği.

Peki çizim konusunda beklentilerimiz nedir? Mimarın tasarımını rahatça çizmesi gerekir.

Çizimde birtakım öğeler var. Yani birtakım aygıtları kullanabilmesi; rapido, kurşun-kalem, T celveli, gönye vesaire. Bunlar bir yere kadar geliştirilmiş aygıtlar, teknikler. Ancak bunun yanı sıra da perspektif çizebilmesi gerekir. Hiç yok. Yani basit bir kroki çizmek; el kadar küçük bir eskiz, müşterisiyle konuşurken veya benimle konuşurken, kendi düşüncesini eskiz çizerek anlatabilmek. Düşündüğünü, gerekirse çizerek konuşmak gibi bir alışkanlığı yok.

Büro düzeninde, üretimin içinde, profesyonel bir düzenin içerisinde de onun kaligrafisini, perspektifini, çizim eksikliğini düzeltmek veya gidermek gibi bir lüksümüz yok.

Mimarlığın "otodidakt" bir meslek olduğunu, mimarın kendi kendini sürekli eğiteceği süreçler içerisinde kabul ediyoruz. Malzemelerin çok sık değiştiği, yenilendiği, yeni malzemelerin çıktığı süreçler içindeyiz. Dolayısıyla, bu sürekli eğitim çerçevesinde, malzeme bilgisini kendi kendini eğiterek edinecektir. Kabul, ama çok temel bir eksiklik var. Kendisi, artık bir meslek uygulayıcısı olacaktır. Artık bir sert malzemeyle yumuşak malzemenin birleşmesini veya birkaç malzemenin birbirleriyle iyi bir şekilde birleşebilmesini bilmesi gerekir. Yani ahşap doğramayla, önündeki mermer denizliğin veya mozaik denizliğin birleşebilmesi gibi. Camla ahşabın birleşebilmesi gibi çok basit, kuralları olan; yani "olmazsa olmaz", "sen onun içerisine ahşap çita-sından vida çakamazsın, çünkü camı çatlatırsın" gibi böyle çok temel olan bilgileri yok. Biz hala bu yaşta yeni malzemeler öğreniyoruz, yeni normları, yeni standartları yeni şartnameleri öğrenmek için mücadele ediyoruz ve hatta yetişemiyoruz. Böyle çok temel noksanları olmaları bana eksik geliyor.

Bir uygulama projesinde bulunması gereken bilgiler nelerdir? Bilmiyor. Bunlar bence önemli eksiklik. En büyük eğitim belki orada oluyor gelen genç meslektaşlara. Meslek Odasında da bu alanda çok uğraştım; Mimari proje çizim ve sunuş standartlarını yürürlüğe koyduk. Ben kendi büromda, genç meslektaşların uygulama proje içeriği

Salih Zeki Pekin:
Mimarın hayatı boyunca kendi kendini eğitmesi gerekiyor. Bu da mimarın araştırmacı olmasını gerektiriyor. Genç meslektaşlar böyle bir araştırma alışkanlığı da verilmiş olarak gelmiyor. Eskiden hiç kaynak yoktu. Biraz daha fazla araştırılırdı, şimdi kitap ve diğer kaynaklar çokken, böyle bir araştırma isteği ve yeteneğinde de eksiklik görüyorum.

hakkında bilgi eksikliklerini gidermek için Standart'a dayanan Check-List'ler oluşturdum. Her bir pafta çizim için ayrı Check-List sayfaları var. Pafta bir plansa uygulama projesinin planında hangi bilgilerin olması gerekir, nasıl sunulması gerekir. İşle kesitse, kesitte neler olması gerekir, bunların hepsi yer aldı mı? Check-List'lerine işaretleniyor ve paftalarına iliştiliyor ve altı da çizen tarafından imzalanıyor. Bunları alıp, kontrol ediyor bir şekilde. Bak imzalamışsın, sen de bir sorumluluk üstlendin, "bu paftayı tam yaptım" eksiklik ve hataların sorumlusu benim" dedirtebilecek yönlemlere girmek zorunda kalıyoruz. Oysa bunlara gerek yok profesyonel yaşamda. Ama mecbursunuz bu eksikliklerin giderilmesi için.

Şimdi bu dayatma ne getiriyor genç meslektaşlara. Bir yerde, genç mimarlar yakınıyorlar. "Bizi hep çizimci ve uygulama projesi, detay çizimcisi olarak kullanıyorsunuz. Yaratıcılığımız köreliyor." diyorlar ve haklı sayılabilirler. Müşterinin projecilik hizmetleri teklifi isterken yanında fikir projesini de dayatması, genç meslektaşın büro düzeni içinde yeni bir proje etüd etme şansını yaratabiliyor zaman zaman.

Böyle bir olanağı gençlere verdiğimizde de ortaya yeni bir eksiklik çıkıyor. Bu süreçlerde de bir aksama var. Temel tasarım yetenekleri falan gelişmiş geliyorlar. Hemen birtakım plastikler aramaya girişiyorlar. İşlev çözme ikinci planda eksiklikleride orada. En önemli eksiklikleri ise, imar hukuku, bir imar durumu, bir çap, bir ölçülü kroki yaklaşma sınırı ya da otopark hesabı; bunlar noksan hemen hemen hiç bilgi sahibi değiller. Böyle bir şey olamaz. Bu da benim açımdan, şahsen üç günlük bir eğitimi göstermeyi gerektiriyor daha işin ilk adımında. "Bu proje şu kadar otopark gerektirir, nerede sağlayacaksınız? hesabını sen kendin yap" öğretisi benim üç günümü alıyor o genç mimar üzerinde. Bu da çok büyük bir eksiklik.

Ayrıca belirtmeye çalıştığım da doğrudan ilişkili olduğunu düşündüğüm bir olgu var. Düşünceme göre, Türkiye'deki eğitim sistemi içinde mimarlık fakülteleri veyahut okulları yanı sıra bağımsız, mimarlık eğitiminden kopartmış, şehircilik bölümleri kurulmuş. Bu iki eğitimin bir bütün olduğu ve birbirlerini tamamlayan disiplinler olduğu, bilgiler içerdiği, eğitim süreçleri içerdiği; yani bir entegre tavır olduğu göz ardı edilmiş. Uzun yıllar şehir plancısı ile birlikte çalıştım ben. Şehir plancılarını kendilerine verilen eğitim sonucu herhalde bir düzlem olarak bakıyor kente; üçüncü boyut, dördüncü boyutunda değil. Biraz abartırsam eğer, bir imar planı paftasında bulunması gereken sembol işaretleri vardır, taramalar vardır, bunları öğrenebilmiş oluyor. Onun dışında kente karar verme yetenekleri yok. Bu da kent plancılığının mimarlıktan kopartılmasından kaynaklanıyor.

Mimarın hayatı boyunca kendi kendini eğitmesi gerekiyor. Bu da mimarın araştırmacı olmasını gerektiriyor. Genç meslektaşlar böyle bir araştırma alışkanlığı da verilmiş olarak gelmiyor. Eskiden hiç kaynak yoktu. Biraz daha fazla araştırılırdı, şimdi kitap ve diğer kaynaklar çokken, böyle bir araştırma isteği ve yeteneğinde de eksiklik görüyorum.

Çetin Türkçü- Şimdi ben önce, Sayın Kaftancı'nın konuşması üzerine birşeyler söylemek istiyorum. Anlatılanlardan benim anlayabildiğim kadarıyla, belli aksaklıklar var. Bu aksaklıklar, sizin söylediğinize göre, tasarım süreciyle uygulama süreci arasında bir ilişki kopukluğu biçiminde yansıyor. Fakat daha sonradan getirdiğiniz; "mimar olanlar bizim isteklerimize cevap veremiyorlar" diye girdiğiniz konuya ben şöyle itiraz ediyorum. Biz burada Mimarlık Fakültesi olarak sadece sizin, yani özel olarak büro sahiplerinin isteklerini mi yanıtlamak zorundayız; yoksa mimarlık eğitiminin gereği nedir, onu mu yapmak durumdayız? Muhakkak ki, büro sahiplerinin gördüğü eksiklikleri gidermenin önemi vardır, ama Mimarlık Fakültesinin öncelikli hedefi ve temel görevi, "mimarlık eğitimi nasıl olmalıdır" sorusu mu olmalıdır? Örneğin siz dediniz ki, "Mezun olan öğrenciler bize geldiği zaman daha fazla detay bilsinler, tasarımı zamanla öğrenebilirler." Halbuki, belki de Salih beyle konuşsak, Salih bey diyecek ki, "tasarımı bilsinler, yapıyı da burada öğrenirler." Diyelim ki, bir başka "c" bürosu var, o da başka birşey söyleyebilir. Biz aslında bürolardan gelen eleştirileri tabii ki dikkate almak zorundayız; ama bizim uymak zorunda olduğumuz üniversite ilkeleri diye birşey vardır. "Mimarlık eğitimi nedir, bir mimarlık eğitimi ne olmalıdır?" Bizim aslında eğitmen olarak değerlendirmemiz gereken esas konu budur.

Hepimiz biliyoruz; mimarlık, dünyanın en eski mesleklerinden, içerisine çok yan alanların girdiği mesleklerden bir tanesidir. Sizler de konuşmalarınızda belirttiniz; mimarlığın içerisine tasarım olayı girmiş, mimarlığın içinde yapı var, strüktür ko-

nuları var, kültür konuları var; hatta sosyoloji, psikoloji, kısaca birçok konular var. Ama yine de belli nedenlerle "a" süresi içerisinde bir mimarlık eğitimi verilmek durumunda. Dolayısıyla, biz bir eğitim kurumu olarak ne yaptık? Biz bir eğitim kurumu olarak, bize verilen bu sınırlı zaman içerisinde "mimarlık eğitimi alan bir kişi hangi konuları öğrenmelidir?" konusunu araştırdık. En azından biz bunları belli dersler altında toparlayarak öğrencilerimize vermeye çalışıyoruz. Aslında bölümümüz bunun için, bundan 3 sene kadar önce, eski programını biraz daha güncelleştirebilmek amacıyla bir program revizyonu bile yapmıştır. Tabii ki eğitim süresinden gelen zaman kısıtlaması nedeniyle belli şeyler yeterince olamıyor. Ama ben şuna inanıyorum ki dört grup sayacak olursak; tasarım grubu, yapı grubu, mimarlığa ilişkin yardımcı dersler grubu ve kültür dersleri grubu diyecek olursak, benim kendi bölümümün programında tek eleştiri olarak gördüğüm şey, kültür grubu derslerinin azlığıdır. Onun dışında ben, yeterince tasarım dersinin, yeterince yapı grubu dersinin bu süre içerisinde programda yer aldığına, hatta ek olarak, yapı ile mimari tasarım derslerini destekleyen derslerin bu programda bulunduğuna inanıyorum. Bunun en güzel göstergesi bizim programımızdır. Bu programda; yani sizin herhangi bir okulda verilmediğini söylediğiniz bir ders, örneğin burada vardır. Ne var ki, doğaldır ki, eğitimcilerin bu bilgilere tamamen veya yeterince sahip olduğunu ispatlamıyor. Biz eğitimci olarak ne yapıyoruz? Saydığım üç dört tane grubun ana derslerini vermeye çalışıyoruz.

Dediğinize çok katılıyorum; Türkiye'de teknisyen eksikliği vardır. Bu eksikliği kapatacak okulların açılması gerekir. Kısaca 2 senelik meslek okullarında, inşaat teknikeri yetiştirilmelidir, mimari çizimleri yapacak teknik ressamalar yetiştirilmelidir. Fakat üniversite düzeyinde eğitim veren bir mimarlık bölümünün hedefi, özellikle çizim yapacak bir mimar yetiştirmek değildir. Eğer hedef bu olursa, mimarlık fakültesi olmasın, adını değiştirsin, yapı okulu olsun, meslek yüksekokulu olsun. Yani ben, bir proje verildiği zaman, bunu 1/50' ölçeğinde çok iyi çizen bir mimar yetiştirmeyi hedeflemiyorum; benim amacım bu değil. Benim amacım; dediğim gibi, tasarıma da, yapıya da ve diğer konulara da belli bir ölçüde eğilen ve soruna bu yönlerden çözüm önerebilecek bir mimarı 4 senenin içerisinde yetiştirmektir. Süre 4 yıl olduğu zaman ancak bu kadar olabiliyor, ama bu 5 sene olsa, ben daha farklı bir şekilde yaklaşırım, sonuç ürün de farklı olur.

Öğrenci eğitim boyunca tasarım kadar, yapı konularını da belirli ölçüde öğrenecek, diğer konulardan da verebildiğimizi vereceğiz. Benim görevim nedir? Bu konuların verilmesini sağladıktan sonra, bunları en iyi şekilde verecek ortamı yaratmak.

Örneğin kaligrafi denildi. Bizim Namık Arkun hocamız, sekiz saat/yıllık bir temel tasarım dersinin büyük bir bölümünde öğrencilere özellikle yazı yazmayı, yazıların nasıl öğrencinin kendisine has olacağını vermeye çalışıyor.

Diğer bir eleştirilen nokta mezun mimarın örneğin malzeme ve yapı konularını yeterince bilmiyor olması. "Detaylar kötü..." denildi. Ben Salih beyin dediklerini hep not aldım burada. Bu o zaman, Necati hocayla bizim konumuza geliyor. Şimdi bakın, ben, tesadüfen bu dergide çıkacak bir yazı için, "mimarlık eğitiminde yapım dersleri ve bunun DEÜ mimarlık bölümündeki uygulaması" başlıklı bir yazı yazdım. Bu dergide inşallah çıkacak. Bizim burada verdiğimiz yapım derslerindeki konularımızı ve izlediğimiz süreci anlattım. Burada kısaca özetleyecek olursam; biz birinci sınıftan itibaren başlıyoruz. Birinci sınıfta en basit yapı kavramlarını, yığma yapıları, döşemeleri, duvarları ve yığma yapılarla ilişkin temelleri veriyoruz. Birinci sınıfta bunları biliyoruz ki, daha öğrenci birinci sınıfta tasarımla uğraşırken, en azından bir yapının nasıl bir temeli olacağını, duvar türlerini, döşemeleri bilsin, yığma yapı temelinin boyutları nelerdir, buna ilişkin yönetmelikleri nelerdir gibi noktaları öğrensin. İkinci sınıfta geliyor, ikinci sınıfta bu defa, ayrıntılı yapı elemanlarının en ince detaylarına kadar anlatılıyor. Biz bölümümüzde genellikle tasarım hocası arkadaşlarımız tarafından fazla yapı bilgisi veriliyor diye eleştiriliyor. Neleri veriyoruz bunun içinde? Düz çatılar, her türlü olanağıyla düz çatılar, ters çatılar, soğuk çatılar, asma çatılar, oturma çatılar. Bunların 1/10 maketlerini yaptırarak, gereğinde detay noktalarının 1/5 - 1/2 ölçekli maketini yaptırarak yürütüyoruz. Bir sonraki sömestire geldiğimiz zaman, bu defa merdivenleri, kapıları, pencere doğramalarını, metal ve ahşap malzemeleri olarak anlatıyoruz. Merdiven dengelemesi, merdiven detayları, kısaca küpeşte detayından kaplama detaylarına varıncaya kadar anlatıyoruz. Bütün bunlar bittikten sonra, bir eksiklik hissetmiştik, onu da son programımızın içerisine kattık, "İnce Yapı" diye bir ders veriyoruz. Salih beyin dediği; "Yumuşak malzemeyle sert bir malzeme nasıl bir

araya geliyor, bu nasıl birleşir?" konusunun bilinmiyor olması noktasına gelince! Biz her yapı dersinde 5-6 tane detay istiyorsak, bunlardan bir tanesi -kesinlikle söylüyorum- muhakkak farklı iki tane döşemenin birleştiği bir yerden geçen kesittir. Bizim istediğimiz, örneğin banyoya salon arasında veyahutta da banyoya halıfleks kaplı bir yer arasından geçen kesitlerdir. Yani biz bunlara varıncaya kadar detayları istiyoruz.

Geliyoruz son yapı dersimize. Yapı Uygulama Projesi dersimiz var. Yine dergide basılsın diye, bu derste uygulamalardan da 3-4 tane örnek seçip gösterdik. Yaklaşık her talebe 20-25 pafta olmak üzere çizim yapıyor. Neler var? Özetledim onları şuraya. Bakın, 1/100 kesin proje, 1/50 uygulama projesi, yine 1/50 görünüşler ve kesitler, 1/50 betonarme kalıp planı, 1/20 sistem detayları, ki bu kapsamda 1/20 ölçekli olmak üzere en azından plan, görünüş ve kesit istiyoruz. Bu 1/20 sistem planlarında kesitin, yapının en önemli bir yerinden ve iki tane farklı malzemenin olduğu yerden geçirilmesini, iki tane sistem planı istersek, bir tanesi de merdivenden geçmek üzere istiyoruz. Bu çizimlerde göreceksiniz. Ve daha sonra, mahal listelerini, kapı ve pencere açılımları paftalarını istiyoruz. Yani biz bu son yapı uygulama projesini, bir kişi tamamen piyasaya çıktığında belediyeye verilecek bir proje gibi hazırlıyoruz. Bina'nın çapı nedir, uygulama projesi nasıl çizilir, bunun pafta düzeni nasıl yapılır, bunun kapağında ne gibi bilgiler olacak; yapan, sunan, çizen, onay yeri gibi tüm bilgiler gösteriliyor, pafta tampon bölgesinin de normlarını vererek yaptırıyoruz. Daha da ayrıntılara girebilirim. Hatta biz diyoruz ki, bu tip projelerde, yapı uygulama projesinde muhakkak konunun gereği olsun veya olmasın, bir tane bodrum yaratın. Amacımız orada, basınçlı suya karşı yalıtımı da gösterebilmek. Yani bu öğrencilere biz, basınçlı suya karşı boğçalama nasıl yapılır, detayları nasıldır, olanakları nelerdir; bunlara varıncaya kadar yaptırıyoruz, örnekleri de burada.

Ama, sonunda görüyoruz ki şikayetler geliyor. Ben bunların yanlış olduğunu söylemiyorum. Şikayet olduğuna göre gerçek de var. Aslında biz eğitimciler olarak bunu kendi aramızda da tartışıyoruz. Ondan sonra bu öğrenciler üçüncü sınıflı bitirip dördüncü sınıfa geliyorlar. Diploma projesi çizerlerken, ben bir yapı hocası olarak gittiğimde bakıyorum, "Böyle bir kesit nasıl olabilir, siz bunun çok daha mükemmelini bir sene önce yaptınız, her şeyini öğrendiniz" diyorum. Fakat düz çatı çizilmiş, düz çatının neredeyse parapeti yok. Ben sınıflarda çatıları bilgi olarak aktarıırken, düz çatıda kaç kat su yalıtımı olacağından, parapet kenarındaki birleşimden, yalıtım malzemesini en az kaç santimetre döndürmek gerekliliğinden vb. bahsediyorum; yani çatı eğimine bağlı olarak ve hem Türk, hem de Alman ve İngiltere yönetmeliklerinden aldığım bilgilerle aktarıyorum. Ama görüyorum ki, orada bir tane ince çizgi var. Aslında bir hesapladığımız zaman, ısı yalıtımıyla birlikte en azından 10 santimetreye yakın bir kalınlık çıkacak, halbuki o çizimde hiçbir kalınlık yok. Okulda bunu da görüyoruz. Kısaca burada ben şu sonuca varıyorum: Talebeler tamamen pragmatik bir yaklaşımla veyahutta tamamen gününü gün edercesine bir yaklaşımla. "a" dersinde hoca ne istiyorsa, bu konuları yerine getiriyor. Çünkü biliyor ki, bunu yapmazsa zaten o dersten geçemeyecek ve okuldan mezun olamayacak. Fakat "b" dersine gittiği zaman, eğer o "b" dersinin hocası bu konuları yeterince aramıyor/istemiyor ise, o zaman ona hiç önem vermiyor. Dolayısıyla, piyasaya geldiğinde de, örneğin siz soruyorsunuz, "merdiven çizmediniz mi?" diye. "Bunu bize hiç öğretmediler." diye de cevap alıyorsunuz. Ben diyorum ki, bu tamamen pragmatik veyahutta Makyavelist bir yaklaşımla, çıkarıcı bir tutumla, öğrendikleri/öğretildiği halde öğrenemedik demeyi veya unutmış olmayı gururlarına yediremedikleri için verilen bir cevaptır. Yani çıkarıcı, hemen işin kolayına kaçan bir olay olarak görüyorum.

Öğretilmediği söylenenlerin böyle olmadığı diğer örneklerden de görülebilir. Yalnız ne var? Belki biz demek ki, bunları yeterince de pekiştiremiyoruz. Hakikaten, bu 4 senenin içerisinde layıkıyla sığmayabilir tüm bu konular. Onun için bazı eksikliklerimizin olduğunu ben biliyorum, olabilir. Ama "yeni mimar imar kurallarını bilmiyor" dedi yine Salih bey. Bizim programda bir sömestr "imar kuralları" diye dersimiz var. Şimdi bu iddia, hoca'nın bir sömestr derse girip hiçbir şey söylemeden çıkmış olması demek. Siz bir hoca olsanız, özellikle bu konuya bir sömestrlik bir ders ayrılmış olursa, dersin adı imar kuralları olsa, şimdi bu yeni mimar kot almak nedir veyahutta da parsel, ada vb. nedir, TAKS nedir, KAKS nedir; eğer bunları öğrenmiyorum derse, o zaman bizim hakikaten hocalarımızı sorgulamaya tabi tutmamız gerekir; ben buna inanmıyorum. Çünkü biliyorum, bunu veren hoca bunları anlatıyor. Ama öğrenci belki de bunu ezberliyor, dersi geçiyor, ondan sonra Salih beyin bürosuna geldiği zaman, TAKS denilince, "bunu bize hiç bahsetmemişlerdi" diye söylüyor diye düşünüyorum.

Yoksa hakikaten "bir sömestr boyunca hoca derse girip de hiçbir şey anlatmadan ne yapabilir" diye benim bir soru sormam gerekir. Yapı konusundaysa kendim anlattığım için neler anlattığımı biliyorum; yani çok rahatlıkla biliyorum, neler çizdirdiğimi de biliyorum, burada bir yanlışlık var.

Problem o zaman nerede? Bir defa zamanla ilgili problem olabilir. Zaman belki yeterli değildir. Öğrenci bunu öğreniyor; fakat yeterince uygulamadığı için de bir sene sonra unutuyor. İkinci bir şey ne olabilir? Olanaklar pek yeterli değildir. Yine öğrenci bu anlatılanları, yeterince de istenmediği için ve iyi bir sınav da yapılmadığı için, öğrenmediği halde mezun oluyor olabilir. Başka seçenekler ne olabilir? Yani belki de, belli düzensizlikten geliyor. İnanın, her sömestr, eğitim yılı bittikten sonra biz oturuyoruz, uygulamada ne gibi problemlerimiz çıktı, ne gibi eksiklerimiz var, bunları tartışmaya açıyoruz ve eksikleri gidermeye çalışıyoruz. Onun için şimdi ben, Salih beyin doğrudan doğruya eğitim kurumlarına çok dokunan bu noktalarından sonra, belli eğitimsel problemleri söylemekten çok üniversiteleri savunma durumuna geçtim. Ama hakikaten yoğun eleştiriler vardı. Bunların olması bence de doğaldır. Ama dersiniz ki, "bir yeni mimar iyi bir tasarım yapamıyor". Ona katılıyorum. Çünkü tasarım bir yetenek meselesidir. Bunu yalnız nerede aramak gerekir? Acaba biz tasarım hocaları olarak fevkalade tasarım yapamayan adamları da mezun ettirecek olursak, o zaman siz neyle karşı karşıya kalacaksınız? Yani Türkiye acaba eğitim sistemini tamamen mi elden geçirmek zorunda olacak? Bir öğrenci mimarlık fakültesini tamamen mi elden geçirmek zorunda olacak? Bir öğrenci mimarlık fakültesini bitiriyor ise bence bu yeni mimarın öyle ya da böyle, basit bir şekilde tasarım yapıyor olabilmesi gerekir. Diğer taraftan aynı eğitimi alanlardan çok iyi bir tasarımcı da çıkıyor, çünkü bu tamamen bir yetenek meselesidir. Çünkü biz de hissediyoruz ve biliyoruz ki; bazı şeyleri aktarmada görünürde aktarıyoruz fakat gerçekte başarılı olunamıyor. Bizim de belirlediğimiz temel eğitimsel sorunlar var.

Necati Şen- Bence Sayın Türkçü konuyu oldukça kapsamlı biçimde ortaya koydu. Benim yaklaşımım biraz daha farklı olacak. Biz neler yapıyoruz, neler istiyoruz, nasıl olsun istiyoruz. Öncelikle mimarlık öğrencisi, ya da mimar adayı seçimi çerçevesinde soruna bakmak gerek. Mimar adayı olarak MİMARLIK Bölümlerine alınan öğrencilerin seçiminde Üniversitenin / Dekanlıkların / Bölümlerin hiçbir hakkı ve dahli yoktur. Bize denilen şu: bir milyonun üzerinde öğrenci meslek sahibi olabilmek için sınava giriyor, bunun içinde 50 tanesi sizin bölümü seçmiş, al onları mimar olmaları için eğit. Halbuki bu öğrencilerden (1996/97 için) 11 kişi ilk sırada Mimar olmayı istemiş, %20'si bilinçli ya da bazı öykünme veya itmelere bu eğitimde yer alırken, kalan %80 kader kurbanı olarak mesleğe katılmaktalar. Bu öğrencilerimiz için bir deyiş kullanıyorum "çoktan seçmeli çocuklar". Çünkü bu çocuklara 500-600 puana nasıl varılır, cevap kağıtlarındaki kutular nasıl doldurulur onlar öğretiliyor. Bu çocuklar, liseden gelişleri itibarıyla, özellikle 1975'lerden sonra: Sayın Kaftancı'nın sö-

Çetin Türkçü:
Talebeler tamamen pragmatik bir yaklaşımla veyahutta tamamen gününü gün edercesine bir yaklaşımla, "a" dersinde hoca ne istiyorsa, bu konuları yerine getiriyor. Çünkü biliyor ki, bunu yapmazsa zaten o dersten geçemeyecek ve okuldan mezun olamayacak. Fakat "b" dersine gittiği zaman, eğer o "b" dersinin hocası bu konuları yeterince aramıyor/istemiyor ise, o zaman ona hiç önem vermiyor.

züne burada katılıyorum, "öğrencilerin üniversitelere giriş performansları çok düştü", neden; lise dönemlerinde almaları gereken bilgi ve kültürün yerini "doğru cevap nasıl saptanır" a bırakması. Ortak ÖSS ve ÖYS'ye göre istek listesindeki 20 meslektan belki 19. istek öğrencinin geleceğini bağlıyor. Tabii bu rastlama mimarlık olunca, mesleğin özelliği gereği öğrenci daha çok zorlanıyor. Görünen o ki; böyle bir seçim hatası bu bir,

Diğer yandan Sayın Türkçü çok doğru ifade ettiler, eğitimin süresi, bu iki. Herşey bir yana, öğrencinin edindikleri bilgileri sindirebilmeleri bakımından süre artmalıdır. Ayrıca öğrenci kendi başına proje geliştirme, çözümleme, yargılama yeteneği kazanmalıdır ki diploma aşamasına geldiğinde bastonsuz yürümeyi, yani eğitici desteğinden kurtulmayı öğrensün. Aksi halde, oldukça iyi notlarla mimarlık bölümleri bitirilir, mimarlık diploması alınır ama mimar olunamaz. Ancak, cahilin aptallığından Allah korusun. Mimar olmak asgariden alınacak 4 ya da 5 yıllık eğitimle de olacak iş değil. Mimar olmak isteyen kişi, birtakım yetenekleri olduğunu farketmeli meslek ve içeriği hakkında bilgi sahibi olmalı.

Bugün izleyebildiğim kadarıyla, mimar adayı öğrencilerimiz, kültürden yoksun, okumayan, çevresini ve toplumsal kuralları tanımayan yapıdalar. Gazete okuyormusunuz diye sorduğunuzda, 50 kişilik stüdyoda iki el görüyorsanız! En son hangi kitabı okudun, hangi tiyatro ya da konsere gittiniz diye bir soru sorarsanız; kesin, cevap alamazsınız, çünkü böyle bir derdi yok mimarlık öğrencilerimizin. Daha doğrusu, öğrenciler korkunç bir kültür erozyonunun içindeler. Kültür edinmek, kültürlü olmak diye bir endişeleri yok. Kanımca bu eksik, gelip eğitime dayanıyor. Bilgi kullanma yeteneği yerine öğrencilere ezbercilik, kalıcı olmayan anlık yöntemler, yordamlar aşılanıyor. Ezber, tabiidir ki erimeye mahkumdur. Sonra ne oluyor? Sizin elinize mimar adayı olarak gelen öğrenci, yani uygulamaya geldiklerinde, karşılaştıkları her problem karşısında tutulup kalıyorlar.

Diğer yandan, biz bu çocuklara diyoruz ki, stajlarınızı aman sağlıklı yapın. Ancak ne var ki, gerek büro ve gerekse şantiye stajları bir boşluk içinde geçiyor. Birkaç büro dışında işi ciddiye alan bile yok. Ya projeler imzalanıp öğrencinin eline tutuşturuluyor ya da şantiyede kahve çay içiliyor. Benim çağdaşlarımın o stajlarda enselerinde boza pişmiştir. Ne ofis ne de şantiyelerdeki şeflerimiz en ufak bir hoşgörü içinde olmadılar ve bizler de o sorumluluğu idrak ettik. Bir takım bürolarda çalışmak için kapılarda nöbet tuttuk. Benim öğrencim öyle kapıda nöbet filan tutmayı zul addediyor.

Bence, öğrencinin öğrenme ve kendini aşma arzusu olmalı. O zaman mesleğinde biryerlere gelir.

Gerek öğrencilerin yetişmesi ve gerekse öğretim üyelerinin yetişmesi bakımından, YÖK öncesi ve sonrası tanımlamalarına bir ölçüde katılıyorum. O da şu; 1935-1960 arasındaki 25 yıllık dönemde gerek İTÜ gerekse GSF kendi öğretim üyelerini yetiştirmişler. 1960-85 arası bu yetişmiş kadro, bir sonraki dönemin kadrosunu hazırlamışlar. YÖK sonrası açılan mimarlık okullarına eğitici bulmak maalesef çok güç olmuş, doktoralı asistanlarımız bir çırpıda öğretim üyesi statüsüne kavuşunca, yeni açılan mimarlık okullarında görev almaya başladılar ve üzülererek ifade etmek gerekir ki, sonuç hiç de iç açıcı olmadı. Ancak sevinerek ifade ediyorum ki, kendi fakültem bu durumdan en asgari etkiyi almıştır. DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık bölümünde YÖK'e rağmen akademik oluşum sağlıklı gelişmiş ve bir gelenek oluşmuştur. Hatta aynı anlayışı iki yıl görev yaptığım DAÜ'de Mimarlık Bölümünde de gerçekleştirmeye çalıştığımı ifade etmek isterim. Akademik aşamalarını gerçekleştirmeden eğitici, öğretim üyesi olmak olanaksızdır. Kanım odur ki; akademik yapısı ile öğretim yapısı bir noktaya vardığında ürün iyileşiyor. Öz olarak demek gerekirse; eğitim sistemi, eğitilen ve eğiten üçgeni tam dengede olursa ürün mükemmelleşir, dengeye getiremediğinizde, sonuç ürünler, ne eğitim kurumlarının ne de uygulamacıların yüzünü güldürür.

Konuşmamın bu aşamasında özetle ifade etmek gerekirse;

- Öğrenci seçimi; eğilim ayrıtı oluşturularak yapılmalıdır.
- Mimarlık eğitimi süresi, içerik aynı kalsa bile yayılmalıdır.
- Staj ve benzeri konularda, öğrencilerin ciddi takibi yapılmalıdır.
- Akademisyen / Eğitici, akademik aşamalarını ve bu aşamaların bilincini taşımalı, anlamalıdır. Bu iş salt bir ünvan edinme konusu olmamalıdır.

Orcan Gündüz- Bizler, eğitim kurumumuz içerisinde, eğitim çalışmalarımızı, dönem içi performansımızı ve genel sonuçları değerlendiren toplantıları sıkça yapıyoruz. Ancak, bu kez, serbest çalışan meslektaşlarımızın, dostlarımızın talepleri doğrultusunda böyle bir söyleşinin gerçekleştirilmiş olmasını memnuniyetle karşılıyorum ve kendilerine teşekkür ediyorum.

Geçtiğimiz yıl içerisinde İstanbul'da, Teknik Üniversite de, mimarlık eğitimi ve sorunları, Türk ve yabancı eğitimcilerin, mimarların katkıları ile çok yönlü olarak tartışılmıştı. Yerli ve yabancı konuşmacıların genel kanısı, mimarlık eğitiminin yeterli olmadığı ve yeniden gözden geçirilmesi yönündeydi. Genel yakınlmalar, çevremizdeki, kentlerimizdeki mimari ürünlerin kalitesinin sürekli düşmekte olduğu, bu süreçte meslek eğitiminin de payı bulunduğu, şeklinde idi. Orada yapmış olduğum konuşmada, mimarlık eğitiminin iyileştirilmesine yönelik toplantıların ülkemizde ve yurtdışında, hatta bizim çok başarılı olduklarına inandığımız çevrelerde bile, sıkça ve sürekli biçimde yapılmakta olmasına karşın benzer tartışmalara ve sorgulamalara mühendislik, tıp, işletme ya da sosyal bilimler dallarında pek karşılaşmadığımı belirtmiştim. Dolayısıyla, mimarlık mesleği ve eğitiminde süregelen bu tür tartışmaların ardında, mesleğimizin ve eğitiminin özel durumunun yattığını vurgulamıştım.

Bizler, iyi mimarlık ürünlerini yaratabilmek, nitelikli yaşam çevrelerini oluşturabilmek ve iyi eğitim verebilmek için meslekte yıllardır çaba veren kişiler olarak, mesleğimizle ilgili olarak daima hep en iyisini arzulamamız nedeniyle, günümüzdeki gelişmeleri olumsuz buluyoruz ve zaman zaman umutsuzluğa kapılıyoruz. Bu konuda, acaba fazla mı karamsar davranıyoruz diye kendime sormaktan kaçınmıyorum. Şöyle ki, bizler, nitelikli çevrelerin ve mimari yapıtların oluşmasından öncelikle kendimizi sorumlu tutuyoruz ve bu bağlamda konut politikalarından, imar planı uygulamalarına; korumacılıktan, kazıkly yola, galeri'ya kadar her konuda, haklı olarak, duyarlılığımızı gösteriyoruz. Bizim doğrudan uzmanlık alanımızda olsun ya da olmasın bütün bu konulardaki uygulamalar biz mimarları ilgilendiriyor, tedirgin ediyor da bu kentte yaşayan diğer meslek dallarından uzmanları niye hiç ilgilendirmiyor? Dolayısıyla biz, acaba meslek dalımıza ve kendimize, çok aşırı roller mi yüklüyoruz? İşte bu noktada, mimarların sorumluluk alanları nerede başlar, nerede biter konusuna; hemen bunun ardından da böylesine geniş ve sınırlandırılması zor bir meslek dalının eğitiminin nasıl yapılması gerektiği tartışmasına geliyoruz. Yani biz, mimar adaylarına, kültür derslerinden, temel meslek derslerinden başlayarak, şehircilik, çevre, korumacılık, mühendislik (inşaat, zemin, tesisat, elektrik, vb.) dekorasyon, hukuk, ekonomi, sosyoloji vb. dallarından hangi bilgileri hangi düzeyde ve nasıl vermeliyiz? Hem de 4 yılda.

Böylesine geniş bir ilgi alanına, bilgi spektrumuna sahip olan bir mesleğin eğitiminde, herşeyin üniversitede yeterince öğretilmesinin olası olamayacağı ortadadır.

Necati Şen:

Öğrenci seçimi; eğilim ayrıtı oluşturularak yapılmalıdır.

Mimarlık eğitimi süresi, içerik aynı kalsa bile yayılmalıdır.

Staj ve benzeri konularda, öğrencilerin ciddi takibi yapılmalıdır.

Akademisyen / Eğitici, akademik aşamalarını ve bu aşamaların bilincini taşımalı, anlamalıdır. Bu iş salt bir ünvan edinme konusu olmamalıdır.

Aynı nedenle, temel meslek derslerinin ve tasarlama becerilerinin kazanılmasının ötesinde, dört yıllık eğitim süresince; teorik, uygulamalı dersler ve satılarda mimar adaylarına profesyonel mesleki uygulamalarında karşılaşacakları konularla ilgili temel bilgiler verilmekte, tasarım dersleri kapsamında da bu derslerde öğretilen bilgilerin özümsemesi amaçlanmaktadır. Diğer yandan, öğrencilerimize sıkça tekrarladığımız üzere, "mimarlık öğretilmez, öğrenilir" diyoruz. İyi mimar olmanın yolunun; çalışmanın, ilginin, yeteneğin yanısıra, araştırmacı, gözlemci olmakta yattığını öğütüyoruz.

Mimarlık ürünlerinin oluşumunda ve sonuç ürünün başarısında, mimarların yanısıra ve hatta daha etkili olarak, çok sayıda tarafın rolü bulunmaktadır. Mimarlarımızın ve mimarlık eğitim kurumlarımızın mesleki ülke düzeyindeki performanslarını, ülkemizdeki diğer meslek dallarının ve onların eğitim kurumlarının başarısı oranında ölçmek gerekir ki, o zaman da meslek dalımıza fazla haksızlık etmemek gerekir. Nitekim, gelişim sürecini tamamlamış, yirmi yılı aşkın geçmişi ve deneyimi olan mimarlık eğitim kurumlarımızın, Dokuz Eylül Mimarlık Fakültemizi de bunlar arasında belirtiyorum, belirli düzeyde oldukları ortadadır. Elbetteki biz bununla yetinmiyoruz ve çok daha iyisini hedefliyoruz.

DEÜ Mimarlık Bölümünde, Örgün Eğitim ve İkinci Eğitim programları olarak sürdürülen iki paralel program kapsamında, Mim.301-Mim.302 kodlu Mimari Tasarım derslerini, aramızda bulunan Prof. Dr. Gürhan Tümer ve Salih Zeki Pekin hocalarımız ile birlikte, kalabalık, güçlü bir ekip olarak yürütmekteyiz. Tarihi, kültürel ya da doğal bir ortamda, olanaklarımız elverdiğince de, zengin geleneksel dokuya sahip olan beldelerimizde yürüttüğümüz Mim.301-302 kodlu mimari tasarım çalışmalarında, öğrencilerimizin, çevrenin ve verilen problemin karmaşık boyutlarını tanımlarını, yorumlamalarını ve sonuçta da bir senteze ulaştırabilmelerini hedeflemekteyiz. Bu derslerde edinecekleri bilgi ve deneyim ile, öğrencilerimizin, gelecekteki meslek yaşamlarında karşılaşacakları zor ve karmaşık sorunların üstesinden gelebilmeleri için yeterince hazırlıklı olmalarını amaçlamaktayız.

Hepimiz mimarlık eğitimi için 4 yıllık süreyi yetersiz buluyoruz. Eskiden, bizim dönemimizde, İTÜ ve DGS 5 yıllık eğitim veriyorlardı, ama yeterli miydiler? Bence hayır, çünkü mimarlık eğitimi sadece okuldaki eğitim süresi ile sınırlamanın doğru olduğuna inanmıyorum. Nitekim, şu anda 4 yıllık eğitim sonunda başarılı biçimde mezun olan öğrencilerimizin büyük bölümü yüksek lisans eğitimi için başvurdukları diğer okulların sınavlarında (ODTÜ ve İ.Y.T.E., vb.) büyük başarı sağlıyorlar. Kendilerine, yüksek lisans eğitimine devam etme nedenlerini sorduğumuzda da, "kendilerini henüz yeterli bulmadıklarını, serbest piyasa koşullarında çalışabilmek için hazırlıklı olmadıklarını ve daha öğrenecekleri pek çok şeyin bulunduğunu" ifade ediyorlar.

Salih Bey, son 10 yılda, özellikle Mimarlık eğitimindeki bazı eksikliklerin daha belirgin hale geldiğini söyledi. Tabi, son on yıl dediğimizde, ülkemizdeki, 1982'den sonraki ekonomik gelişmeleri, büyük yatırımları, yaygınlaşan yeni teknolojileri ve malzemeleri dikkate aldığımızda, bu dönemdeki mimari uygulamalarda olağanüstü gelişmeler gözlemekteyiz. Dolayısıyla, mimarlar da yepyeni roller üstlenmiş buluyorlar. Bizim öğrencilik yıllarımızdaki ve 1960'lar öncesindeki mimarlık uygulamalarına, dergilerdeki yarışma projelerine bakacak olursak, -nitelik açısından değil- kapsamı, programları, teknolojileri ve malzemeleri bakımından, çok mütevazî örnekler olduklarını söyleyebiliriz.

Konuşmalar sırasında, mimarlık eğitimi için altyapının çok önemli olduğuna değinildi. Altyapı denilince, öncelikle çevre, öğrencilerin yetiştikleri çevre ve ortam geliyor. Aynı şekilde, ortaöğretim sırasında öğrencilerin almış oldukları temel eğitim ve kültür önem taşıyor. Çetin Hoca, Mimarlık Bölümümüze giren öğrencilerin ancak %20'sinin Mimarlığı birinci sırada tercih etmiş olduklarını söyledi. Ben %20'lik grupta yer alan bu öğrencilerin bile, bu tercihlerinde bilinçli olduklarına, mimarlık mesleğini yeterince tanıyarak bu seçimi yaptıklarına inanmıyorum.

Ayrıca, mimarlık eğitimi süreklilik isteyen bir olay. Eğitimin mezuniyet sonrasında, yani iş ortamında da sürdürülmesi gerekiyor. Dolayısıyla, yeni mezunların iş ortamlarındaki eğitimlerinin yeterliliklerinin değerlendirilmesi de önem taşıyor. Genç mimarların mesleki eğitimlerinin sürekliliği ve başarısı için, çalıştıkları kuruluş ve bürolardaki uzmanlar ile büro sahiplerinin, genç meslektaşlarının yetişmelerine zaman ayırmaları, katkıda bulunmaları, onları yetiştirmeleri gerekiyor. Bu kurumlarda

ve işyerlerinde üretilen hizmetlerin niteliği de genç mezunların mesleki eğitimlerini etkiliyor. Nitelikli projelerin tasarım sürecinde yer alan, çizimini yapan, imalatını izleyen genç mimarlar her aşamada yeni şeyler öğrenip kendilerini geliştiriyorlar. Tabii, bunun tam tersini söylemek de mümkün!

Diğer yandan, eğitim kurumları olarak mükemmel miyiz? Bence, kesinlikle değiliz. Çünkü, bir yandan her şeyin en iyisini istiyoruz ama diğer yandan da birçok eksiklerimiz var. Yetersiz fiziksel koşullar, nitelikli bir eğitim için kaynakların yokluğu, mekan sorunları ve de en önemlisi motive edici, heyecanlandırıcı bir ortamın eksikliği... En önemlisi de bu en sonucusu. Mimarlığa gönül vermiş olan meslektaşlarımız, çalışmalarını maddiyattan çok gönülleriyle, sevgileriyle sürdürüyorlar. Eğitim kurumlarımızda, optimum çalışma koşullarını biz öğrencilerimize sağlayabilsek onlara da bu sevgiyi, heyecanı kazandırabiliriz. Aynı şey hocalar için, asistanlar için de geçerli. Batıdaki başarılı mimarlık okullarında, öğretim kadrosunun ve öğrencilerin, bu mekanlarda gece gündüz çalışabildiklerini, hatta yatıp kalkabildiklerini, okullarını evleri gibi benimsediklerini görüyoruz.

Eğitimin niteliği arttıracak bir diğer unsurun da rekabet ortamı olduğuna inanıyorum. Gençlerin birtakım olumlu beklentileri, hedefleri olabilmeli ki rekabet, yarışma olsun, heyecan yaratsın.

Bireysel olarak meraklı, mesleğini seven ve heyecanlı az sayıda öğrencimiz olduğunu görüyoruz. Zaman zaman, konferansları izlemek üzere kendi olanakları ile Ankara ve İstanbul'a gidiyorlar, mesleki etkinliklere katılıyorlar. Biraz önce, iyi bir mimarlık eğitimi için "ortam"ın önemli olduğuna değinmiştim. İzmir'de, son yıllarda, Mimarlar Odamızın katkılarıyla pek çok mesleki etkinliğin gerçekleştirildiğini biliyoruz. Ancak, İstanbul ve Ankara'ya kıyasla bu konuda yeterli olduğumuzu söyleyemem.

Şimdi, sonuç olarak, bence mimarlık eğitiminin başarısının mimarlık mesleğinin başarısını da getireceğini söyleyebiliriz. Zira her ikisi birbirini doğrudan bağlantılıdır. Buna bir de sanayi eklersek, yani mimarlık alanında, eğitim, uygulama ve üretim birimlerini bir bütün olarak değerlendirirsek bu üç sektörün işbirliği ve dayanışması ile pek çok sorunun aşılabileceğine inanıyorum.

Güngör Kaftancı- Mimarlar, sadece bizim gibi serbest çalışan büroların yardımcıları olsun", gibi bir şeyin aklımızın köşesinden geçtiğini sanmıyorum, tam tersi.

Yeni mezun arkadaşlar çoğu zaman önce bize geliyorlar, biz size bir ölçüt olabiliriz. Yoksa, bizim bir yardımcı mimardan ne istediğimiz mimarların yetişmesi için ana kriterdir demek aklımızın köşesinden geçmez, zaten öyle değil, böyle bir eğitim olmaz, onu düşünmedik.

Ama, yeni mezun arkadaşlar, bizlerde çalıştığınız için, biz de sanki anketmiş gibi, bizden belki bunları duymak istersiniz, acaba öğrencilerimizin hangi eksiklikleri var, belki

Orcan Gündüz:

Genç mimarların mesleki eğitimlerinin sürekliliği ve başarısı için, çalıştıkları kuruluş ve bürolardaki uzmanlar ile büro sahiplerinin, genç meslektaşlarının yetişmelerine zaman ayırmaları, katkıda bulunmaları, onları yetiştirmeleri gerekiyor. Bu kurumlarda ve işyerlerinde üretilen hizmetlerin niteliği de genç mezunların mesleki eğitimlerini etkiliyor.

duymak istersiniz demek istedim ben. Zaten bizde hiçbir zaman devamlı kalmıyorlar, benim büromda da kalmıyorlar. En fazla, 10 - 12 yıl kalan vardı bizde ama, çoğu zaman 2 senede, 3 senede bizden ayrılırlardı. Çünkü bizde bizim yaptığımız işi aynı zamanda bizde yapmaları mümkün değildir. O bakımdan böyle bir ayrıç yok. Ama, bizim ilk yeni mezunların eksikliklerini, fazlalıklarını dile getirebilecek bir grup olduğumuzu düşünüyorum, yani bir sektör olduğumuzu düşünüyorum, sadece budur. Birincisi o.

İkincisi; sizlerin açıklamaları zaten müsaadenizle bildiğimiz şeyler. Yani elbette bir programınız, bir müfredat programınız, bir öğretim programınız, bir listeniz var. Ama bakınız, örnek vermek isterim; bunu dile getirmemizin nedenlerini söylemek istiyorum. Diyorsunuz ki, detaylarla ilgili şu kadar, şu kadar bilgi verdik, ama çocuklar öğrenmemiş oluyor.

Şimdi burada siz ne söylediniz? Bunların çeşitli sebepleri olabilir. Bir tanesi; onlar öğrenir görünüp, sırf sınıf geçmek için o kısmı öğrenip, o kadarda bırakmış olmaları olabilir. Bu dahi, eğitim sisteminde farklı arayışlara götürebilir insanları. Şimdi mimarlık eğitiminin diğerlerinden farklılıklarını doğuran şeylerden bir tanesi bu. Ancak bu bizim tartıştığımız bir konu da değil, evrensel boyutu var, siz benden çok daha iyi bilirsiniz. Daha fazla deneyimi geçirmiş dünya. Demişler ki, hiç böyle anlatmayalım, doğrudan uygulamanın içinde öğrensinler mimarlığı demişler ve bunu diyenler, mimarlık eğitiminin en doğru yolunun bu olduğunu söylemişlerdir.

Bir başkası Fransa'da özellikle, demiş ki hayır böyle olmaz; klasik ortaöğretim nasılsa mimarlıkta da öğretilim, öğretelim, sonra o kendi yolunu bulsun.

Orta Doğunun ilk açıldığı günlerde bambaşka bir yol izlemişlerdi.

Bir farklılık daha ben size söyleyeyim. Prof. Mukbil Gökdoğan'ı tanıyanınız belki vardır- benim Teknik Üniversiteye girdiğim yıllarda, Amerika'da uzun bir deneyim geçirdikten sonra dekan olarak Teknik Üniversiteye geldi. O zamana kadar Teknik Üniversite ile akademideki eğitim sistemleri hemen hemen aynı iken, Teknik Üniversite büyük bir değişiklik yaptı. Neydi bu değişiklik? Mesela, bina bilgisi kürsüsünden, yani tasarım derslerinin verildiği yerden, tek bir defa sınıfta hocayı dinlemedik, bunu kaldırdı ortadan. Nasıl yaptı? Hiç bilmediğimiz halde proje yapmayı önerdi bize. Biz ona sorarak, buna sorarak ve her gün asistanlardan takviye alarak öğrenmeye çalıştık. Aynı anda Akademide Sedat beyin patronajında başka bir sistem uygulanıyordu.

Yani benim burada söylemek istediğim, acaba sistemlerde daha yararlı olunabilir bir gelişme, bir farklılaşma olabilir mi idi? Onun için bunları anlatıyorum.

Evvla şunu da söyleyeyim: Yani biz, "İzmir'deki mimarlık eğitimi veren kurumdan hiç memnun değiliz" böyle bir şeyi de söylemek ne haddimize ve de böyle bir şey düşünüyorum, tam tersi. Acaba daha iyi olur mu? Yoksa sizler mutlaka çok iyi o iş yapıyorsunuz. Sizi eleştirmek de inan ki benim haddim değil, Salih'in de öyle olması lazım. Aklımın köşesinden geçmez. Hem bildiğim konu değil, hem de konumuzun amacı bu değil, ama bunun sık sık altını çizmek zorundayız.

Birincisi, mimarların sosyal yönlerinin geliştirilmesi açısından, asıl sorun o; hem ortaöğretimden yeterli şekilde gelmiyorlar, hem seçimlerinde bir zorunluluk var ve daha önemlisi zaman meselesi var. Bütün buna rağmen, asıl ortaöğretimde edinilecek bazı bilgileri, mimarlık eğitimi sırasında elde etmek zorunda. Nedir bunlar? Sanat tarihi ve mimarlık tarihi. Ben öğrencilerimizin, sanat tarihi ve mimarlık tarihi açısından yeterli şekilde bilgilenmiş olarak geldiklerini sanmıyorum. Hiç kuşkusuz siz o dersleri de çok yeterince veriyorsunuz, ama gelen o değil.

Peki neden, nasıl olabilir? Bizim zamanımızı da bilerek buradan başlamak zorundayım.

Biz 1 nci sınıfa girdik, Prof. Holzmeister, mimarlık tarihi hocamız bizi aldı, evvela A-yasofya'ya götürdü. Hem anlattı orada, hem de sevdirmeye çalıştı. Bu tarz geziler bütün mimarlık ve sanat tarihi derslerinde devam etti. Tabii ben şahsen çok mutlu bir dönem geçirdim çünkü bu konuda, Holzmeister'den başlayarak, Hilmi Ziya Ülken'den sanat tarihi dersi aldık, tanırız belki, sonra Sabahattin Eyüboğlu bizim sanat tarihi hocamızdı. Bunlar gerçekten Türkiye ölçüsünde, sadece bilgileriyle değil, öğretici yönleriyle de çok önemli insanlardı. Ama, sadece anlatmak değil, öğretici yönleriyle de çok önemli insanlardı. İki derste bir mutlaka bizi toplarlardı, İstanbul'un en bilmediğimiz yerlerine götürürlerdi.

Sonradan Profesör Bonatz vardı. İstanbul'da Piyale Paşa Camiini çok az kimse bilirdi. Piyale Paşa Camiine bizi o götürmüştü, orada anlatıyordu bir dönemin ahşap konstrüksiyonunun nasıl olacağını.

Şimdi bize gelen arkadaşlara soruyorum; siz hocalarınızla veya asistanlarınızla yani şimdi asistan lafı yoktur, yardımcı hocalarınızla hiç böyle ekskursiyonlara gidiyor musunuz? Hangi tarihi yapıyı gördünüz? Agora'da bir toplantı yaptınız mı ya da Efes'e birlikte gittiniz mi, orada ders yapmak lazım, turistik gezi değil; bunları yaptınız mı? Bir tek öğrenci böyle bir şeyden bana söz edemedi 15 yıldır.

Yine bu cümleden olmak üzere, Eyüp Kömürcüoğlu hocamız yapı dersi hocamızdı, tanıyanınız vardır, daha ilk girdi, gidiyoruz. Nereye gidiyoruz? Nereye gittiğimizi de söylemedi, götürdü; Şişli'de bir apartman inşaatı. Kalfayı çağırdı, onun da denetiminde bütün öğrencilere orada bir yarım gün geçirdi bize. Demek ki, dış gezilerle yapıları veya tarihi yapıları gezdirmek ve dolandırmak ve yerinde öğretmek. Bu mimarlık eğitiminde belki bir sistemdi. Şimdi bunu yapmak isteseyiz de yapamazsınız. Zaman ve olanaklar buna imkan vermemiş olabilir. Ama böyle bir olayın da olabileceğini en azından düşünmek bize daha ferahlık verirdi. Yoksa yapmıyor değilsiniz, herşeyi çok mükemmel yapıyorsunuz da, acaba böyle geziler yararlı olur mu? Bu bir tanesi.

Birinci sınıfta biz derslerimize başladıktan sonra, Orhan Safa hocamız 1, 2 ve 3ncü sınıfta, -Orhan Safa tanıyanlarınız var mı bilmem- derslerde tahtaya detayları çizirdi. O kadar güzel çizirdi ki, hayran olurduk. Ama dersin sonunda hepimiz de onu unutmaya mahkumduk, şimdiki çocukların da unuttukları gibi. Ama her hafta bize birer tane föy verilirdi. Hocanın o anlattıkları föylerde çizilmiş olurdu ve o zamanki şapograflarla çoğaltılmış ve bütün öğrencilere bu dağıtılmış olurdu. Ve bunları biz dosyalamak ve muhafaza etmek zorundaydık. Bu kadar yıl sonra bende o dosyalar duruyor şimdi. Ve sık sık onlara müracaat ediyorum.

Ben böyle detayların onların belleklerinde kalmasına ve lazım olduğu zaman merdiven konusu pat açıp, izolasyon meselesini pat açıp hatırlamalarında büyük yarar olacağını düşünüyorum.

Bütün bunlarda hocalarımız olayı sevdirmeye açısından özen gösterirlerdi. Sizler de en azından onlar kadar özen gösteriyorsunuzdur; ama bu sevmeye bizim işimizde çok önemli. Çünkü bizim işimizde bilginin, teknolojinin falan yanı sıra bir de estetik boyut var. Estetik boyut demek, duygularımızla ilişkili olduğunu vurgulamak demektir. Bir örnek, Emin Onat hocamız, biz ondan çok şey öğrendik tabii- hem çizilen şeylerin grafik değerleri açısından çizgi üzerindeki güzelliğini anlatmaya çalışırdı, hem de yapı... "Ne kadar güzel değil mi, bakın burada toplantı filan" diye bütün heyecanını aktarırdı, sevdirmeye çalışırdı. Bunu mutlaka sizler en az onun kadar yapıyorsunuzdur. Ama bir yerde de çocukları toplu halde götüremezseniz, onlarla bu diyalogu kuramazsanız, bu bir noktada yarım kalmak zorunda kalır diye söylüyorum.

Salih'in kaligrafi meselesi. Şimdi efendim, kaligrafi dedi o; ben biraz daha onu genişleterek şunu söylemek istiyorum: Mimarlık, yani tasarım, beynimiz ile elimiz arasındaki bir gidiş gelişten ibarettir. Düşünmek yetmez, onu elimizle çizmek zorundayız. Çok rahat, çok güzel, çok anlaşılır çizebilmek de müthiş bir egzersiz işidir.

Yine bizim okulumuzdan örnek vermek zorundayım. İkinci sınıftan itibaren hocalarımız, verdikleri projenin son takdimini mutlaka serbest elle isterlerdi. Biz de buna dehşetle kızırdık. Öğrenciyi elle çizgi çizmeye, serbest elle çizgi çizmeye ve çizerken ölçü nosyonunu kaybetmemeye çalışırlardı. Bütün yeni gelen mimarlara sordum, serbest elle tek proje yapan yok. Niçin serbest elle çizimi teşvik etmiyorsunuz? Çünkü bu ancak eğitim sırasında olur. Çok zor bir iştir, ama o arkadaş elle çizme alışkanlığını kazanmıştır. Salih'e katılıyorum, elle hiçbir şey yapamıyorlar. El eğer işler ve bu gelişirse, sizler çok iyi bilirsiniz, benden çok daha iyi bilirsiniz, bu çizdikleriniz sizin beyninize etki yapar. Kafanızla eliniz arasında bir gidiş geliş tasarım. Bunu öğretmek zorundasınız, zorundayız. Ben, bizde çalışan arkadaşlarıma devamlı bunu öğretmeye çalışıyorum. Çiziyorlar; hayır elle çiz diyorum. Çünkü elle çizmeye alışmamış zihinler mimar olamaz, mümkün değil benim ölçülerime göre; iyi bir mimar olamaz.

"Hayır, bu mimarlık eğitimi sırasında doğru değildir" diyebilirsiniz; olabilir. Cetvelle çizmek daha yararlıdır denebilir, bilemem. Ama bu tartışmaları yapacağımızı sanıyordum.

Bir tuvaletin ölçüsü şudur diye hocanın anlatmasının yetersiz kaldığı batılılar tarafından, gelişmiş ülkelerdeki araştırmalar tarafından kabul edilmiş. Mutlaka onu çizecek, görececek, yaşayacak, bu daha doğru bir eğitim olarak kabul edilmiş. Yani bunun gibi eğitim metodları konusunda, belki zamanı kısa olduğu için, 4 yıla sığdırmak zorunda olduğumuz için, belki değişik yöntemler uygulanabilir diye düşünüyorum.

Notlar almıştım, sizin söylediğiniz heyecan verme olayı. Bana lutfettiler, fakültede bir ders vermemi istediler, hani var ya böyle dışarıdan uygulamacı arkadaşlar. Sade ders değil de, son sınıflara, sorularını da cevaplandırma şeklinde oluyordu, bundan 10-15 sene kadar önce. Orada çocuklara tek söylediğim, heyecan meselesidir. "Heyecanlarınıza aman gam vurmayın, mimarlık, kupkuru teknolojik bir uğraş değildir. Yani duygularımızı, heyecanlarımızı kamçılayan bir iş olmalıdır. Ancak o zaman daha yaratıcı olabiliriz" falan diye anlatırım. Şimdi siz onu dile getirdiniz. Yani bunun mesela yardımcıları tarafından da teşvik edilmesini, çocukların duygularını gıcıklatmasını, böylece sadece mimarlık değil, diğer sanat kollarıyla da ilişkilerini arttırmasını, teşvik edilmesini falan arzu ediyorum.

Çünkü sizin yaptığınız şikayetleri biz mezun olduktan sonra da görüyoruz. Kitap okumuyorlar, müzik dinlemesini bilmiyorlar mesela. Müzik ya da en kötüsünden, incelenmiş bir müzik zevkleri -çoğunun tabii hepsini demiyorum- olmuyor.

Resim konusunda resim kadar bizim işimize yardımcı, yakın bir olay yok. Ne resim sergilerine gidiyorlar ne bir şey. Bundan insan biraz üzülüyor. Pekli neden ben bunu yapıyorum, seviyorum diye düşündüğüm zaman, öğrencilik yıllarımda aldığım ve heyecan yaratıcı hocalarımdan dürtüleri hatırlayarak ondan da heyecanlanıyorum şimdi.

Mimarlık eyleminin gerçekleşmesine yardımcı olan diğer uzmanlık dallarıyla ilişkilerde arkadaşlar acaba neden çok yetersizler diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Bunlardan bir tanesi, sistem çözme meselesidir. Birçok yeni mimar, çizdiklerinin, "Ama bu açıklık çok fazla burayı nasıl geçeceksiniz, bu tasarımda" dediğimiz zaman, onu da betonarmeci düşünsün diyor. Bununla çok karşılaştık. Yani konstrüktif sistemi çözme alışkanlığı ya yeterince verilemiyor, ya zaman bulunamıyor yahutta öğrenciler oradan çeşitli şekilde kaçıyorlar, yani konstrüktif nosyonları zayıf geliyor. Benim bu bir gözlemim. Bunu siz nasıl değerlendirseniz değerlendirin. Ve gözlemlerim bir kişi için filan değil, geneldeki gözlemlerim.

Ben tabii olumsuzluklarını anlattım. Mükemmel arkadaşlar da geliyor, mükemmel çizgi çizen arkadaşlar da geliyor. Bazı şeyleri çok iyi bilen ve biz yaptığımız zaman, "iyi ama burada şöyle yaparsanız görsel açıdan çok daha iyi olur" diyen arkadaşlar da var. Yani memnun olduklarımı anlatmıyorum. Çünkü onları methetmek için zaman ayırmaya gerek yok. Ben genelde olumsuz gördüklerimi ifade ediyorum.

Çocukların çoğu "çağdaş 10 tane mimar ismi sayın" dediğimiz zaman, sayamıyorlar. Ama çok garip şeyler biliyorlar buna mukabil, eskilere yönelik. Demek istediğim, mimarlık tarihi derslerinin çağımıza kadar getirecek biçimde genişletilmesi, eğer yapılmadıysa -yapıldıysa bilgi verirsiniz çok sevinirim- geniş ölçüde özellikle içinde yaşadığımız asrın, 20 nci asrın mimarlığının tarih derslerinde çok iyi anlatılması, bunların klasikleşmiş örneklerinin verilmesinin çok yararlı olacağını düşünüyorum.

Şimdi ben ukalalık ettim. Bizim beklentilerimizden yola çıktım. Şimdi de neler olursa iyi olur diye düşüncelerimi söyleyeyim. Ama bu düşünceler, uygulamadaki veya sizin söylemleriniz içindeki bir eleştiri değildir. Siz bunu benden mutlaka daha iyi bilirsiniz, ben hiç öğretmenlik yapmadım. Benim işim değil, ama ben bir araçım, Salih bir araç. Çünkü bizde o çocuklar, biz onları size aktarmaya çalışıyoruz. "Bakın şuraları eksik geliyor" diye. Bu, siz onu vermiyorsunuz anlamında falan değil.

Çetin Türkçü- Aslında hiçbir eğitimi, ne ilköğretimi, ne ortaöğretimi, Türkiye'nin olanaklarından ve Türkiye'nin teknolojisinden ayırmak mümkündür. Yani Orcan bey "Türkiye'de mimarlık hiçbir bilim dalından ileri veyahutta geri değildir" gibi bir söz söyledi. Bu nedir? Türkiye'de politika nasıl yürüyorsa, hukuk ve mühendislik nasıl yürüyorsa mimarlık da o şekildedir aslında. Biz mimarlık bölümleri olarak bunun gerçekten farkındayız. Örneğin Mimarlık Bölüm Başkanları olarak, hangi problem gruplarını düşündük? Bir: öğrenci seçme; Necati hoca onu dile getirdi. Hakikaten daha iyi mimar yetiştirebilmek için, öncelikle mimarlık öğrencilerini daha iyi seçebilmek gerekir. İkincisi; örneğin 8 Kasım'da bir toplantıya gideceğiz Kıbrıs'ta. Burada tartışacağımız konulardan bir tanesi şu olacak: Öğrenciler mimarlık eğitimine başla-

madan önce hazırlık okulu diye bir sene okusunlar, yetenekli olmayan daha baştan ayrılabilir. Böyle bir öneri geliyor. Madem ki üniversite sınavlarını seçmede biz yeterince etkin olamıyoruz; o halde mimarlık okulları için bir hazırlık sınıfı kavramını getirebilir miyiz? O zaman, bu hazırlık sınıfına 70 kişi kaydolur; bunlardan bazıları belki de daha baştan ayıklanabilir ve 50 kişi bölüme kaydolarak devam eder. Veyahutta 100 kişi alınır ve 50 kişi mimarlık eğitimine girer, diğer 50 kişi de tekrardan üniversite sınavına girerek veya yatay/dikey geçiş olanağı tanınarak aldıkları puanlara uygun diğer bölümlere yerleştirilirler. Örneğin biz bunu tartışmak istiyoruz. Daha sonra yine problem grupları olarak düşündüğümüz, acaba mimarlık eğitiminde, akılda kalıcı hangi yöntemler uygulayabiliriz? Stajları nasıl değerlendirebiliriz? Yaz okullarıyla acaba belli noktalara varabilir miyiz diye düşünüyoruz. Biz de her şeyin dört dörtlük gitmediğinin farkındayız. Özetle birtakım şeyler yapılıyor mimarlık okullarında; belli problemler de var. Şimdi sizin ikinci bölümde söylediklerinizin bir çoğuna ben yine cevap versem hakikaten yine kendimizi müdafaa ediyor gibi hissedeceğim kendimi. Yani dediğiniz gibi "acaba bir hoca öğrencileriyle bir yere gidiyor mu? di-yorsunuz". Her sömestr gidiyor. Bir defa değil, her sömestr her proje konusunda öncelikle yerine gidilir, incelenir. İkincisi, bizim istekli hocalarımız var, hafta sonunda Efes'e, Bergama'ya yakın yerlere geziler tertip ediyorlar. Üçüncüsü, gezi programlarımız var, Başkanları Gürhan Tümer ve Sevim Ünal. Bu hocalarımız başkanlığında öğrencileri bir hafta Anadolu; Ankara ve çevresi, bir sonraki sınıfta İstanbul ve çevresi olmak üzere incelemelere gönderdik. Yine gönderelim ve gezsinler. Hakikaten ısrarla kurumunda belirli bir düzeye geleni sonunda mezun ediyoruz. Bakıyoruz ki, öğrenci verilen bir konuyu hakikaten vasat bir düzeyde de olsa çözebilmiş; piyasada kendi yolunu daha iyi çizecektir diye düşünüyoruz. Şimdi öğrencide tasarım konusunda yetenek olmadığı zaman, öğrenci kabiliyetsiz görülüyor ama 3-4 yıl kayıpla da olsa mezun oluyor. Özellikle diğer noktalarda, işte malzemeyi bilmemesi, detayların kötü olması, imar kurallarını hiç bilmiyor olması vb. gibi noktalar demek ki öğrencinin yeterince yetişemediğini, öğrendiğini hazmedemediğini, belli özelliklerini de eğitim sonrasında edinmesinin gerektiğini düşündürmektedir. En önemli problemlerden bir tanesi olarak ben şunu diyorum. Bu öğrencilerin hemen mezun olduktan sonra, tam yetkili mimar olmalarını belki önlemek gerekir. İşte bu öğrenciler, okullarda öğretilenleri tam olarak uygulamaya sokamadıkları zaman büro açamayacaklarını bilecek olurlarsa, o zaman öğrenmeye karşı da tutumları farklı olacaktır. Ben ilk etapta bunları söyleyeceğim. Aslında eğitimimizin daha birçok sorunları var. Yalnız ben bu sorunlardan çok, şu anda bizim bölümümüzde, bizim neler yaptığımızı anlatmaya çalıştım ve dediğim gibi programlarımız, yaptığımız, verdiğimiz dersler hepsi burada, belgeli. Sonuç da ortada; aslında bunun üzerinde tartışmamız gerekir.

Ben burada İzmir'de mimarlık eğitimi veren kurumun bir başkanı olarak, öncelikle yapılanların neler olduğunu açıklamak zorunda hissettim kendimi. Dolayısıyla, programda görünürde bunlar veriliyor. Ama şikayetler olduğuna göre de, demek ki bunların yeterince öğretilmediği de ortaya çıkıyor. O zaman, ikinci turda "hangi yöntemlerle daha başarılı olunabilir"i düşünmek ve tartışmak gerekir. Ben hazır söze başlamışken devam edeyim. Mimarlık bölüm başkanları olarak biz bu konuda çok olumlu sayılabilecek bir adım attık. Geçen seneden beri, bütün Türkiye'de "Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu" diye bir grup kurduk. Belli aralıklarla bu bölüm başkanları ve bölüm temsilcileri bir araya geliyorlar. Ama sizin zamanınızda siz 5 senelik bir okulda okudunuz ve bilmiyorum kaç saatlik bir eğitim görüyordunuz. Şimdi bizim eğitim saatimiz birdenbire YÖK'le birlikte haftada 26'ya düştü. Hatta şimdi yeni gelişmeler var; Teknik Üniversite artık sizin bildiğiniz Teknik Üniversite değil. İstanbul Teknik Üniversitesi programını değiştirdi ve yanılmıyorsa 18 saate veyahut en fazla 20 saate düşürdü. Yani şu anda Teknik Üniversitedeki öğrenciler 20 saat ders alarak 4 senede mimar ünvanını alıyorlar. Sizin zamanınızda belki 35-40 saatlik ders ve 5 yıl vardı ve hoca her derse 4 saat giriyordu. Ayrıca İstanbul gibi bir yerde yaşıyor idiniz ve Ayasofya'yı yerinde giderek görebildiniz. Bu bizim İzmir çevresinde 26 saatlik eğitim içinde yapmamız mümkün olmayan birşey. Ama buna inanmıyor değiliz. Hatta bazı radikal düşünceli hocalarımız var, diyorlar ki, "Mimarlık sadece İstanbul, Ankara, İzmir gibi üç büyük şehirde olsun, diğer yerlerde neredeyse bu eğitim olmasın". Ben o düşüncede değilim. Dünyada buna benzer akımlar var. Gezerek mimarlık eğitimini yapıyorlar. İki ay Roma, iki ay başka bir yere giderek mimarlık eğitimi veren okullar var. Biz tabii ki, Türkiye'de o noktada değiliz. Ama, yerine gidip görmenin, o eserleri incelemenin faydasına inanıyoruz. Hakikaten yapılması gerekir bütün mimarlık öğrencileri tarafından. Önerdiklerinizden bir başka

nokta, "detay föyleri". Şimdi bu detay föyleri yerine artık çeşitli kitaplarımız var. Benim kitabım var, daha geliştirdiğimiz kitaplar var, bunlar öğrencilerin elinde. O sizin söylediğiniz föyler Sedat Hakkı hocanın "Yapı" adı altında bir kitapta toplanmış. Her öğrencinin elinde var o föyler. Ama biz derste föy olarak vermiyoruz, fakat öğrenciler bunları kitap olarak alabiliyorlar, kitapları var. Ama işte istek, o arzu, o öğrenci oraya hasbelkader gelmiş. O öğrenci orayı bitirdikten sonra zaten mimarlık yapmayı hedeflemiyor. Yani içinden o heyecan gelmiyor ise, birçok şeyleri yapmak da mümkün değil.

Şimdi de mimarlık tarihi konusuna geleceğim. Tabii ki mimarlık tarihine önem veril-meli. Mimarlık tarihi bizim bölümde 4 ayrı sönestr verilir. Seçme derslerini söyle-miyorum. Yine anlatılıyor diyeceğim ama, öğrenciler eğer 10 tane modern mimar adını veremiyorsa, hakikaten bir hatayı aramak durumundayız. Çünkü ben ODTÜ'nün 1. sınıfını bitirdiğimde, dünyada modern mimar olarak adını verebilece-ğimiz kaç tane mimar varsa hepsinin adını ezberlemiştim. Çünkü öyle bir ders veril-mişti ki bize, 1nci sınıfta "Introduction To Architecture" idi dersin adı. Abdullah Kuran hoca gelirdi, bol bol da slayt gösterirdi. İşte Scharoun, Niemeyer, Utzon, Ja-cobsen, Saarinen, Breuer, Neutra, Johnson vb. gibi bazı isimler. Le Corbusier'i, F.L. Wright'ı, Mies van der Rohe'yi saymıyorum. Çünkü onlar bir mecburiyettir. Onları herkes ezbere bilir de, sizin aklınıza hayalinize gelmeyecek, Danimarka'lı, Belçika'lı, Avusturya'lı, Brezilya'lı bütün bu isimler öğretilirdi.

Biz bu nedenle bina bilgisi derslerinin ilkinin böyle konulara ayrıl-sın, öğrencilere durmadan slayt gösterilsin, mimarlar tanıtılsın diye de konuştuk. Şimdi yine duy-u-yoruz ve diyoruz ki, belli yöntemlerle demek ki biz bunları pekiştirmek zorundayız. Şimdi bu belli yöntemler, kulüp çalışmalarıyla mimarlık eğitimini desteklemek; daha az zaman olmasına rağmen öğrencileri kütüphanede araştırma yapmaya sevk ederek bunların zamanlarını etkin değerlendirmelerini sağlamak gibi. Yani artık şu kanı ha-kim, inanın Türkiye'de değişen kanı şu: Mimarlık öğrencilerine çok değil daha az öğretilim, fakat daha fazla araştırmayı isteyecek hale getirelim. Hem Orta Doğu Teknik Üniversitesinin hem de İstanbul Teknik Üniversitesinin yaklaşımı bu. Burada istenen olay nedir? Bazı dersleri devre dışı bırakarak öğrencilerin boş zamanlarında daha farklı şeyleri öğrenebileceğini kurdukları eğitim komisyonunda düşünmüşler. ODTÜ 4 senelik eğitimini 5 seneye çıkarmayı önerdiği zaman, programını neredeyse aynen koruyor, sadece dersleri 5 seneye yayarak, biraz daha öğrencilere rahat nefes alma, kültürel faaliyetleri izleme, sağa sola gitme olanağını ve yan dallarda uzman-laşma olanağını tanımak istiyor. Kısaca şimdiki eğitim yaklaşımına bir bakış da o, çok fazla kafalarına bilgi vermekten ziyade önemli noktaları söylemek, öğrenciler neyi nerede bulacaklar, neyi nasıl araştıracaklar, bunu verebilmek.

Salih Zeki Pekin- Mekan içinde bulunan eşyalar ve insan ergonomisi arasındaki ilişki nosyonunu hiç pekiştirmeden geliyor öğrenciler. Yani bir lavabo yüksekliğinin, mutfak bankosunun yüksekliğini vs. bilmiyorlar.

Şimdi geçelim öneriler bölümüne, çünkü artık önermek de gerekiyor.

Önemli gördüğüm noktalardan bir tanesi; şunu unutmamamız lazım:

Ben ODTÜ'den gelen öğrencilerde de bunu gördüm, İTÜ'den çıkaranda da, Karade-niz'den gelende de. Ama bir gerçek var. Şu anda bundan 4-5 sene öncesine kadar veyahut 6 sene öncesine kadar Türkiye'de yaklaşık 300-350 tane mimar öğrenci mezun oluyordu okullardan. Birden bire 17 tane okula dönüştü bu. Şu anda sayısal olarak 1200-1300 kişi mezun oluyor. Bu önemli bir sorun Mimarlar Odasında so-rumlu görevler üstlendiğim zaman da eğitim probleminin bu boyutlarını da dile ge-tirmeye çalıştık.

Erciyes Üniversitesinde öğrenciler, üçüncü sınıftaydılar o zaman, yaygarayı kopart-tığımızda, şimdi mezun oldular, bir sene oldu mezun olalı; daha mimar yüzü gör-memişlerdi eğitimlerinde. Lise edebiyat öğretmeni sanat tarihi, matematik öğretmeni işte birazcık fen derslerine giriyordu. İlk gördükleri mimar dördüncü sınıftaydı ve o da dekan olarak atanmıştı. Yani idari bir görevdeydi, eğitim vermiyordu. İşte bu ço-cuklar mezun oldu. Şimdi bu arkadaşlarımız bir diploma sahibi olarak mesleği uy-gulama hakkına sahipler.

Bu tabii acıklı bir tablo; bu acıklı tablo karşısında sorunları iki yönlü tartışmak gere-kliyor. Bir yandan, mimarlık eğitiminin anlamsızca yaygınlaştırılmak istenmesi ile son 10 yılda uğradığı deformasyon var. Yine bu eğitimin 4 yıla indirilmesi ile yetersiz kalması var.

Diğer yandan, yeterli bir mimarlık eğitimi görmemiş genç meslektaşların mesleği uygulamaları için yeterli olduklarını tescil eden bir "diploma düzeni" var. Ülkemizde, mimarlık diploması, mimarlık mesleği ile ilgili bir üniversite eğitiminin tamamlandı-ğını tescil eden bir belge niteliğinde olmasından farklı olarak, mimarlık mesleğinin uygulanmasına yetki veren bir belge olarak yasal dayanakları oluşturulmuş. Dolayı-sıyla üniversite ya da YÖK mimarlık mesleğinin ülkemizde uygulanmasına yetki veren kurum durumundadır.

Ne varki üniversite (YÖK) 4-5 yıllık eğitim süreci dışında mimar mesleğini uygula-ken denetleyen bir kurum olma durumunda değil. Olmamalıdır da. Zaten mesleği denetleyebilecek bir yapıya da sahip değil üniversite. Ama mesleğimizi ilgilendiren yasal düzen, ülkemizde bu şekilde kurgulanmış. Bunun doğal sonucu olarak, mesleği uygulama yetkisini, bir diploma ile veren üniversite, olması gereken meslek düzenini değil, "yetkinin kendisinde olmasını ortadan kaldırmayan bir düzeni" korumak hatta bazen savunmak konumunda.

Mimarlık Meslek Yasası'nı gündeme getirerek meslek düzenimizin temelden ve köklü olarak değiştirilmesi, mimarlık mesleğini ve mimarın uygulamalarını, mesleki yaşamı boyunca denetleyen, üniversiteden mezun olmuş (diploma almış) kimselere; (bunlar "mimar aday" olarak tanımlanmıştı) mesleği uygulama yetkisini veren, gerekli gör-düğünde geri alan, mimarın mesleki yanlışlarını sorgulayabilen, gerekirse cezalan-dirabilen bir meslek kurumunun yasal olarak oluşturulması, yani özette mesleği uygulamaya izin verme yetkisinin üniversiteden alınıp, meslek kurumuna verilmesi şeklinde de özellenebilecek yeni bir meslek düzeninin kurulması gereklidir ülkemiz-de.

Mimarlık eğitiminin bu en temel sorunu henüz üniversiteler tarafından kabul edilmiş, benimsenmiş değil. Bu bir mesleğe tavır meselesidir, Türkiye'de artık yerleşmiş ol-ması lazım. Yani yetkili olarak kendi mesleğini uygulayabilecek ve bunun bütün so-rumluluğunu, mesleki sorumluluklarını üstlenebilecek insanların belli bir kurum tarafından mesleği uygulamakla yetkilendirilmiş olması lazım. Bugün bu yetki üni-versitede: Yani üniversite, sana şöyle bir müfredatta böyle bir eğitim verdim dedikten sonra, diplomayı verdiği andan itibaren de o ünvan ona bütün yetkilerini veriyor, mimarlık mesleğini uygulamakta yetkili kılıyor.

Türkiye'de 25 bin tane mimar olduğundan bahsedilir. Nedir 25 bin tane mimar? Bir güç; yani bu kadar geniş bir topluluk önemli bir güç oluşturmaktadır. Ama bu kağıt üzerinde bir güçtür. Gerçeğe bir bakalım. Türkiye'de dolaylı da olsa mimarlık yapanlar diplomalıların yüzde kaçındır. Bunun detayına girmeyeceğim, çok yazıldı çizildi; Tür-kiye'de son 3-4 senedir bir uygulama var; Mimarlar Odası mimarlara yetki belgesi veriyor. Bugüne kadar MO'undan alınan yetki belge sayısı 3000'e ulaştı. Yani 3000 kişi Türkiye'de mimarlık yapıyor. Üniversiteden mezun olan kimselerin çoğunluğu kendisini hemen bu mesleğin uygulama zorluklarından kurtarmak çabası içerisinde. Bunların yarısını mimarların oluşturduğunu söyleyim; yani 25 bin mimar dediğimiz mimarların 12.500'ü bir kere mesleğin dışarısında; kesin mesleğin dışarısında. Yapı malzemesi satıcılığı veya onun temsilciliğini yapan, bir devlet kurumunun mimarlıkla ilişkili bir biriminde memur olarak çalışan, mesela belediyede imar müdürlüğünde çalışan konumunda olanları "dolaylı olarak meslek ilişkili" saydığım halde, bunların sonucunda kalan, tespit edilen 12.500 kişi. 12.500'ün çoğunluğu, 5 bine yakını me-mur statüsünde çalışıyor. Öğretim görevlisi durumunda olan var. Biz bunları söyle-diğimiz vakit, hani mimarlık mesleği belli sorumluluklar altında, bağımsızca sunulan bir meslektir şeklinde çok genel tanımını koyduğunuz vakit, bunu yapanların sayısı 5000, Türkiye'de. Bunların içerisinde yapabilenler, yapamayanlar gibi bir ayrıştır-maya da artık girmeyelim; kaç mimar olduğumuz ortaya çıkmaktadır.

İşte böyle bir gerçekle karşı karşıyayız. Üzerinde durmamız gerekiyor diye düşündüm. En başta eğitimin ve ülkemizde mesleğini uygulayan mimarların durumunu düzelt-cek, konumlarını netleştirecek yasal bir meslek düzenine ulaşmayı hedeflememiz ve bu hedefe ulaşmak için hep birlikte mücadele etmemiz gerektiğini öneriyorum.

Önerilerimin bir tanesi ise pratik bir konu, düzeltilebilecek bir konu; staj düzeni.

Bu üniversiteyi de ilgilendiriyor, bence Meslek Odasını da ilgilendiriyor, mimarları da ilgilendiriyor.

Bugün öğrenci eğitimi sürecinde nasıl staj yapıyor. Ben çok şikayetçiyim bu konuda. En başta öğrencinin yapmadan staj yapmış gibi görünmek isteği, şahsen ben mimar olarak, daha hayatta bir kere böyle bir isteği kabul etmedim. Staj dönemi, 36 işgünü,

boyunca bilfiil çalışacak kişiye ben staj yapmış diyorum. 1-2 günlük toleransın haricinde bu süre boyunca çalışmayan stajını kabul etmeme durumunda oldum, etmedim de birçok kişinin.

Öğrencinin stajı hakkında böyle değerlendirilmek isteniyor, bu formu biraz detaylandırıp, hakikaten eğitimcilere yardımcı olabilecek bir şekle sokması gerekli. Ayrıca bunun aleni de olması lazım gibime geliyor, yani böyle gizli notlama şeklinde değil. Eğitimcileri yönlendirici bir bilgi formu ise bunlar, hocalara daha fazla ayrıntılı bilgi verebilecek, öğrenci hakkında bazı görüşlerin bildirilmesine yer açılması gerekir diye düşünüyorum.

Bunun Mimarlar Odasıyla da ilişkisi var, yani bu bir meslek odası bir meslek kurumu olduğu için bir ilişki var. Staj kabul eden, stajyer kabul eden mimarların bürolara, şantiyelere yönelik olarak stajı nasıl yaptıracağına yönelik normlarını koşullarını, standartlarını Mimarlar Odası'nın stajı süresince öğrenciye şunlardan daha eksik bir şey verilemez gibi. Madem stajyer kabul ediyorsun, kendi vaktinden ayıracaksın, eğitime katılacaksın. Büroda bir özel düzen kuracaksın.

Öğrencilerden şu tepkilerle de karşılaştım. "Ben stajyerim, büronun genel düzeni beni ilgilendirmesin. Bana verilecek çalışmaya katılırım. Örneğin, ben çay yapmam". Oysa büroda yapılan işlerin hepsi bir bütündür ve herkes tarafından yapılır. İşte çay da yapılır, yani stajyerler sadece çay yapar, o da değil, ama o da onun bir parçası, hepsi yapılır.

Şimdi bu önemli ve düzeltilmesi gereken bir noktadır diye söylüyorum. Ben taraf olarak mimarları; staj görenleri değil, birlikte Odayı düşünüyorum. Yani Oda da bunun sorumluluğunu üstlenip, bu gibi şeyleri mimarlardan istemesi lazım ve bazı yaptırımları da olması lazım. Çünkü bu gerçekten çok önemli bir aşaması ve Türkiye'nin bugünkü koşulları içerisinde bu eksikliği gidermek zorundayız.

Bir nokta daha var. Sayın Necati Şen siz vurguladınız; Araştırma, ezbercilik üzerine dayandırılmış ve ortaöğretimden geliyor öğrenciler üniversiteye. Oysa mimarlık ve bunun eğitimi önemli ölçüde araştırmayı gerektiriyor. Mimarlık eğitimi veren okulların, maalesef yükü artıyor, öğrenciye araştırma yapmayı, neyi nerede bulacağını bilmeyi, baktığını görmeyi, gördüğünü algılamayı, algıladığını da çalışmalarına yansıtmasını da öğretmesi gerekiyor bugün.

Ayrıca, mimarlık öğrenmeyi ya da mimarlık mesleğini kendi isteği ile seçmek veya YÖK seçme sınavları düzeninde hiç böyle bir eğitimi ya da mesleği düşünmese dahi öğrencinin mimarlık okulunda okuyor konumunda bulması çok önemli bir sorun bence.

Ben her ders yılı başladığımda, grubumdaki öğrencilere soruyorum: "Sen gerçekten istedin mi mimarlığı seçerken, yoksa puanın tuttu da mı geldin, yoksa başka nedenin mi var? Bunların arasından son birkaç senedir 4 ya da 5 kişinin kendi tercihi olarak mimarlık eğitimi başladığını öğreniyorum. Mimarlık mesleğine karşı, bu mesleğin ilgi alanlarına karşı o coşkulu yaklaşım olmadığı takdirde mimarlık eğitimi tam olmuyor. Bu tamamen eğitim sistemimizin sorgulanması gereken noktası. Mutlaka, Odanın veya serbest mimarların veya bütün mimarların desteklemesi gereken. Üniversitenin kendi başına yapması gereken bir düzenleme vardır. Bu da Mimarlık Fakültesinin önce; mimarlığın özel bir başka tür eğitim sonucu kazanılan bir meslek olduğu gözönünde tutularak öğrenci adayının bu eğitime yönelik yeteneklerini ölçebileceği bir hazırlık eğitimi düzenini kurması gerekli. Her önüne gelenin bu eğitime giremeyeceği bir düzenin kurulmasının taleppçisi olmamız lazım, hatta sesimizi yükselterek taleppçisi olmamız lazım. Üniversitenin bunu yapması lazım, Odanın da bunu savunması lazım.

Yine Dokuz Eylül'den, içerisinde olduğum için biraz daha oradan örnek verebilirim; bir gözlemimi daha aktarayım. Her eğitim üyesinin kendi uzmanlığı var. Müfredat programına göre kimisi yapıbilgisi, kimisi sanat tarihi, kimisi temel tasarım ilkelerini öğretiyor. Bunların her biri mimarlık eğitiminin bir parçasını oluşturuyor. Ama eğitimin bütünlüğü sağlanmamış kanısı uyanıyor bende. Çünkü öğrenci bir ders döneminde, belirli bir derste, bir öğretim üyesinden öğrendiklerini, diğer bir ders döneminde gördüğü bir başka derse aktaramıyor. Nedenini anlamak da zor. Bu eğitim müfredatının da aşamaları içerisinde bir koordinasyonun olmadığı görüşündeyim şahsen. Bence düzeltilmesi gereken noktalardan biri de bu. 4 yıllık mimarlık eğitiminin kısa eğitim süresi olduğunu biliyoruz, söylüyoruz. Fakat siz bir çalı detayını kendi alanınız içerisinde çok güzel öğretmiş ve onu sınavarak öğrendiklerine de i-

nanmış olabilirsiniz; ama öğrenci bu detayı öğrendikten sonra eğitim sürecinde, değişik alanlarda mesela tasarım dersinde bunu uygulamasını da, o dersi veren hocaların gözetmesi, bunu araması lazım.

Bilgisayar, bence bir üniversitede kesinlikle öğretilmemesi gereken bir şey.

Salih Zeki Pekin- Oysa, bilgisayar öğretilmesinden daha önemli konuların öğrenciye kazandırılması gerekiyor. Bir de şu var: Zaten YÖK'ün zorunlu olarak koyduğu bazı dersler eğitimden oldukça zaman alıyor. Bilgisayar böyle çok amaçlanması gereken, hele de mimarlık eğitiminde amaçlanması gereken bir aygıt gibi bir mesaj çıkıyor ortaya ki, çok yanlış. Bir kalem aslında bilgisayar, çizim olaylarını kolaylaştıran bir kalem. O bakımdan, nasıl olsa onu bir yerde, bir şekilde öğretiyorlar. Kendi kendine de öğrenebiliyor insan. Yani bir kurs açılıyor; üç hafta, bir aylık bir kurs ya da işte en fazla iki aylık bir kurs içerisinde, belirli seviyede belirli öğreti veriliyor zaten. Bilgisayar tasarım yapamaz; yani tasarlayan tasarımını bilgisayarla yapamaz. Ama, uygulama projeleri safhasında kolaylıklar sağladığı için bu aygıt kullanıyoruz.

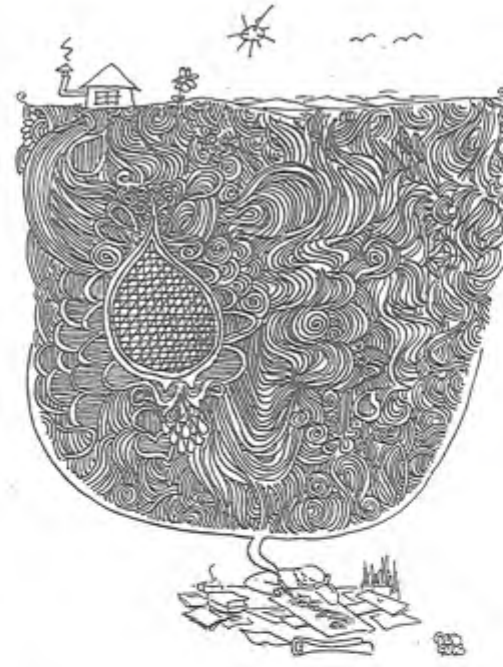
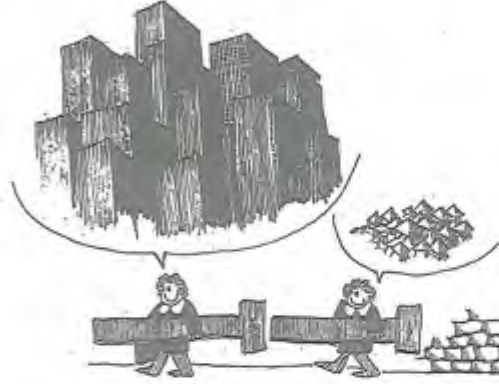
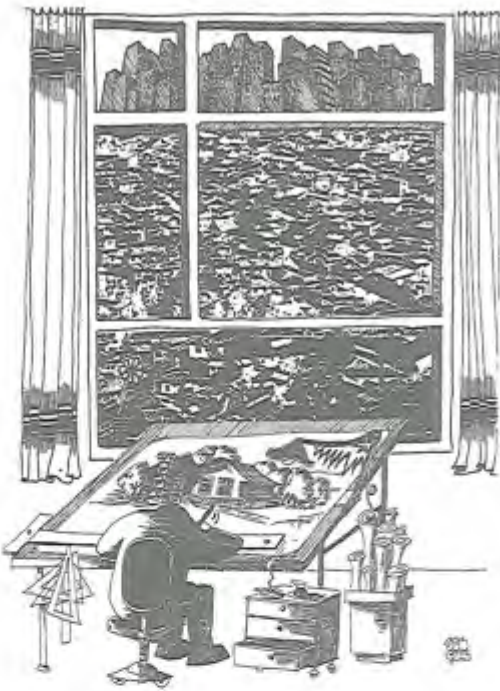
Bilgisayarın yararı uygulama projesi safhasında. Ama yine de, projenin ön etüdülerinde, tasarlanma aşamasında bir nosyon eksikliği varsa, bilgisayar istediği kadar mükemmel alet olsa bile, o eksiklikler uygulama projelerine yansıyor. Bu kaleminden böyle çıktığı için.

Bir de Mimarlar Odasıyla Üniversitenin -çok konuşuldu bu konu Türkiye'de- çok sıkı bir işbirliğine ve hızla başlayarak, meslek içi eğitimi ele alması, organize etmesi ve hayata geçirmesi gerekli. Bütün Batı ülkeleri bunu araştırıyor, tartışıyor, birçok ülkede de meslek içi eğitim çok ciddi uygulanıyor. Değişik kanallar ve alanlar açılmış bu konuda. Bu eksikliğin giderilmesi de, ülkemizde Meslek Kurumu'na düşüyor en başta.

Bakın bugün mimarlık eğitimi haftada 26 saat veriliyor. İTÜ'de 20 saate indirilmiş; nedeni, öğrencilerin araştırmaya daha çok zamanı olması. Ortaöğretimde araştırmacıya yönelmemiş, ezberciliğe yöneltilmiş bir eğitimden geçerek gelmiş bir insana, kendi eğitimine yönelik kendi araştırmalarını yapabilecek, kendi ortamlarını oluşturabileceği olanakların verilmesi durumunda dahi yetişemeyeceği gerçektir. Yeni mezundan beklentilerimiz nelerdir şeklinde dile getirdiğimiz ve gördüğümüz eksiklikleri tamamlayıcı mahiyette ve içeriklere sahip bir mesleki eğitim mutlaka verilmesi gerekiyor. Hemen mezuniyetten sonra, öğrencinin eksiklerinin giderilmesi yerinde ve yararlı olabilir. Ama bana göre meslek içi eğitimin, meslek yaşamının 5nci senesinden sonra mimarların ihtiyacı var galiba. Herşey hızla gelişmekte, değişmekte. Mimar bütün bunları takip etme durumundadır ve zorundadır. Oda ile üniversite mutlaka bir işbirliğine kısa zamanda girmeli ve meslek içi eğitimi başlatmalıdır.

Necati Şen- Konuyu kısaca ifade etmeye çalışacağım. Problemlerin ortaya çıkış nedenlerini aramaya kalkarsak birçok neden buluruz. Biliyoruz, önce, iki üç tane mimarlık eğitimi veren kurumdun, neredeyse 20'ye varan mimarlık eğitimi veren kuruma ulaşmışız. Mekanları oluşturulmuş olsa bile, akademik yapı ve kadroları oluşmamış kurumlara açmışız. Doğal olarak eğitim ve eğitici açısından büyük sıkıntılar yaşamış ve yaşamakta bu kurumlarda. Biraz önce ifade edildiği gibi, "üç yıl hiçbir mimarlık hocası veya mimar hoca ile karşılaşmamış öğretim üyesi tanımamış" öğrenciler, sonunda birtakım yerlerde mimar olarak görev yapıyorlar ya da yine ifade edildiği gibi, meslek alanı dışında yani mesleği ile ilgili olmayan alanlarda çalışıyorlar. 1962 yılında Mimarlar Odası kaydolduğumda oda numaram 1873 olarak belirlendi. Bildiğim kadıyla yılda 1200 mimar mesleğe katılıyor. Bunun yarısı bile müthiş, azımsanmayacak bir sayı bu. Bu durumda mimarlık eğitimi veren kurumlara alınan öğrenci sayısı üzerinde, Mimarlar Odası ve mimarlık okulları bir çalışma yapmak durumundadır. Kanımca konunun bu yanı da dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.

Mimarlık bir çevre ve kültür işidir. Sayın Türkçü'nün ifade ettiği radikallikte belki ben biraz daha ileri gidiyorum: elimde olsa mimarlık eğitimi veren okulların tümünü İstanbul'da açarım. Çevre, kültür, tarih..., İstanbul'da olanaklı. Her adımda bir mimarlık örneğini kolayca bulursunuz. Kentin kendisi bir okul. Bunu bu kadar rahat söylüyorsam nedeni olayı kendimde yaşamış olmamdandır. Her pazar günümü İstanbul'u tanımaya ayırdım eğitimim süresince. Ödev hazırlamak amacı ile değil, öğrenmek, tanımak amacıyla. İzmir ya da benzeri kentlerde böyle bir olanak bulmak çok zor. Hangi örnekleri verebilirim İzmir'den, Karabağlar'ımı? Nereleri gezip görmeleri ge-

rektiği yönünde hangi önerilerim olabilir ki? Böyle yapmayın diyeceğim yapım alanları ile hayali tanımlamaları sunalım onlara? O nedenle çok köklü, eğitime gerçekten katkı sağlayacak örnekler bulunmalı.

Diğer yandan, Sayın Türkçü'de ifade etti. KKTC, DAÜ'de, Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları toplantısı yapılacak. Bu toplantıda, Mimarlık eğitime yönelik, muhtelif konular tartışılacak. Örneğin, eğitim süresi, akademik yükselmeler kurumlararası ilişkiler, geçişler... gibi. Bunun ötesinde, "Nasıl Bir Mimarlık Eğitimi" konulu FORUM 1997'de problemi uluslararası düzeyde ikinci kez, yine KKTC / DAÜ'de ele alacak. Biz buradan belki oraya birtakım düşünceler üretmekle aktarabiliriz.

Bu tartışmalar sırasında ifade edilen birçok eleştiriye katılmamak mümkün değil. Ancak, sanırım bilgisayara ilişkin eleştiriye katılmak mümkün değil. Burada eleştirilen sanırım Auto CAD. Biliyorsunuz mimarlıkta bilgisayar salt CAD değil. Kanımca mimar adayı önce bu işten haberdar olmalı. Gerek araştırmalar, gerek bilgi toplamak, gerekse bilgiye ulaşmak çok önemli. Artık günümüzde, elimizin altında, ben bilmem hangi kütüphaneye girebiliyorsam, bilmem hangi binanın resmini alabiliyorsam, bilgisayarı öğrenmeli kullanmalıyım. Ancak acaba ben sizin söylediğinizi şöyle mi anlamalıyım; "tasarım ya da uygulama projesi aşamasında, laboratuvar gibi bir yerde bu işin yapılması ve bilgisayarın çizimci gibi algılanmasını hoş karşılamayabilirim ve o zaman dediğinize katılabirim. Ama mutlaka bir programın nasıl işlediğini, toplanan dataların nasıl değerlendirildiğini bilmek gerekir. Bugün, bilgi toplama ve değerlendirme ortamı çok gelişti, hazır bilgileri bile nasıl değerlendirmemiz gerektiğini bilmeli ve anlayabilmeliyiz. O nedenle ben bilgisayar ve programcılık bilinmeli, öğretilmeli duyurum. Ancak işin şekli çok önemli oluyor, işin ticari yönünün araştırılması çok önemli. Biz, yaklaşımımızda, daha çok olayın araştırılması ve bilimsel sonuçlarının elde edilmeleri üzerinde duruyoruz. Yoksa, gideriz Gaziler Bulvarı üzerindeki herhangi bir kurstan birşeyler öğrenir, hatta ilkesini anlamadan uygularız da. Benim üzerinde durmaya çalıştığım, kullanıcının bir dili anlaması ve ona hakim olması, iletişim kurabiliyor olması. Mimarlık artık böyle, Sayın Kaftancı ne güzel söyledi, belki dün bittiği söylenen bir akımın anlatılması gerekir diyorsa ve bundan haberdar olalım diyorsak, bilgiye ulaşabilmek ancak bilgisayar olanakları ile olanaklıdır.

Ben, soruna yaklaşımda daha net, daha öğretici olalım diyorum. Gerek Mimarlar Odası, gerek istihdam ediciler ve gerekse eğitim kurumları arasında gerçek bir işbirliği sağlanmasının sayısız yararları vardır. Yoksa, ne yapalım koşullarımız bu yetişecek insanımız buraya kadar yetişsin diyemeyiz. Olabildiğinden öteye taşımak zorundayız. Bunu sağlamanın yolu da; bugün gerçekleştirilen bu gibi tartışma platformlarından geçecektir.

Sonuç olarak, ümitli olduğumu ifade etmek istiyorum, en azından böyle bir toplantıdan ve alınacak sonuçlarından.

Çetin Türkçü- Aslında ikinci turda daha somut noktalara geçilince, daha da somut konuşma olanağı doğdu ve belki güzel öneriler de oldu. Zaten eğitim tartışmaları böyle. Eğitim tartışmalarında ben inanıyorum ki, farklı görüşlerden çıkarak doğrulara

yaklaşmak olanağı var. Bu bilgisayar konusunu örneğin biz hocalar olarak kendi aramızda tartıştık. Ben aslında mimarlık eğitiminde bilgisayar öğretilmesinden yanayım; fakat bölümümüzün diğer elemanlarının çoğu bunu benimsemediler ve bizim yeni programımıza bilgisayar dersi girmediler. Fakat onu söyleyim, geçenlerde Senato toplantısında bir senatör geldi; "sizin mimarlıkta bilgisayar dersi yok mu? Siz ne biçim mimar yetiştiriyorsunuz?" diyerek bir başladı ve nasıl bütün bilim dallarında bilgisayarın kullanılmasının gerekli olduğunu anlattı durdu. Görüleceği gibi görüşler farklı olabiliyor. Burada hakikaten 1000 tane mimar arasında konuşma düzenleyebiliriz, bunlardan belki "a" miktarda bilgisayarın öğretilmesini isteyecektir, bir kısmı da öğretilmemesini isteyecektir; ama tartışmalardan zaten anladığımız budur. Ben, özellikle araştırmacı mimar yetiştirmek istiyorsak, bilgisayar kullanmasını bilmelidir diyorum. Bugün bırakın mimarlığı, bence bir lise talebesinin dahi bilgisayar bilmesi gerekir, internet'in ne olduğunu bilmesi gerekir. Oturup evinde internet'in sayfalarına ulaşması gerekir. Şimdi Amerika'nın orta eğitimini biz beğenmiyoruz; halbuki Amerikan öğrenci dört beş tane ders alıyor lisede; fakat bütün gününü bilgisayarın başında geçiriyor, bankaların şifrelerini deşifre edebilecek kadar öğreniyorlar bilgisayar. Bu öğrenciler aslında bir bakıma araştırmacı olarak yetiştiriliyorlar. Herhangi bir konu nerede bulunabilir, nasıl buna ulaşılabilir, bunun hakkındaki bilgi nasıl elde edilebilir gibi konuları öğreniyorlar. Dolayısıyla, bilgisayarın bu yönünün ben muhakkak değerlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Amaç ilk etapta bilgisayarı ve hazır programları kullanmayı öğretmek. Öğrencilere kalkıp da, bir Autocad veya Autocad benzeri program yazmayı öğretmek değil. Ama bilgisayar kullanmayı, bunun diğer bilimler içerisindeki yerini bence mimarlık talebelerine de hissettirmemiz gerekir. Eğer mimarlık bölümünde yeni bir eğitim programı yapılacak olursa, ben en azından bizim bölümümüzde bunun konulması doğrultusunda adımlar atmaya düşünüyorum; ama yine eğitim, az önce söylediğim gibi bir uzlaşma olayıdır. Çoğunluk neyin kararını verirse bizim bölümümüzde o yürüyecektir diye düşünüyorum. Kısaca böyle bir saptamayla bitiriyorum.

Orcan Gündüz- Ben daha önceki konuşmama fazla birşey ilave etmek istemiyorum. Sadece, bu güzel konuşmanın, ileride yapıcı, olumlu sonuçlarını alabilmek açısından mimarlık okulları ile serbest çalışan bürolar, diğer kurumlar arasında sağlıklı bir diyalogun başlatılabilmesini diliyorum. Bunun amacını da, salt eğitimin niteliğinin geliştirilmesi olarak değil mesleğimizin daha iyiye götürülmesi olarak değerlendiriyorum. Bu süreçte, bir ileriki aşamada, mesleki alanımızda üretim yapan sanayinin de katılmasını öngörüyorum. Böylesine bir birlikteliğin sağlanması, her bir gruba, sonuçta da mesleğe büyük yararlar sağlayacaktır diyorum.

Salih Beyin'in de belirtmiş olduğu gibi, genç mimarlarımızın, mezuniyetleri sonrasındaki eğitimlerini sürdürebilmeleri gerekiyor. Gerek yeni uygulamalar, malzemeler ve teknolojik gelişmeler ile ilgili olarak sürekli bilgi aktarımı çok önemli. Aynı nedenle, Mimarlar Odası İzmir Şubemizin koordinatörlüğünde, eğitim kurumlarımızın ve deneyimli meslektaşlarımızın katkıları ile bu konuda çalışmalara bir an önce başlanmasını diliyorum.

Duvarı Aşmak

Yayına Hazırlayanlar:

Ayla ÇEVİK

Eti AKYÜZ

İlkim KAYA

Şeniz ÇIKIŞ

Eğitim Grubu: Doç. Dr. Ayla Çevik, Doç. Dr. Eti Akyüz, Öğr. Gör. Dr. İlkim S. Kaya, Öğr. Gör. Dr. Hikmet Gökmen, Öğr. Gör. Dr. Turgay T. Önbilgin (ilk yarıyıl), Araş. Gör. Şeniz Çıkış,

Araş. Gör. Zehra Ersoy (ikinci yarıyıl), Araş. Gör. Malike Özsoy (ikinci yarıyıl)

Mimarlık eğitiminde birinci sınıfın özel bir yeri vardır. Bu özellik, tüm öğrenilecek bilgilere bir temel oluşturmasının yanı sıra, orta eğitimden tamamen farklı olmasında yatmaktadır. Ülkemizde gençlerin hangi meslek alanına yöneleceğini test yöntemiyle belirleyen üniversite seçme sınavı ve orta öğretim modeli, öğrencilerin zihinsel yapılarını ve yeteneklerini derinden etkilemekte ve biçimlendirmektedir. Lise yılları boyunca gençlerin üniversite sınavını temel hedef olarak almaları, yazılı testlerle başarı düzeyi saptanan Matematik, Fen, Sosyal ve Türkçe gibi alanlardaki bilgilerin ezberlenmesine yol açmaktadır. Böylece, yorum yapan, ilişkilendiren, özümseyen beyinler yerine ezberleyen, ezberlediklerini verilen şıklar arasından seçen ve bütün başarısına, çalışma azmine rağmen bazı zihinsel yetenekleri atıl kalan bireyler ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, ilk ve orta öğrenimde öğrencilerin yaratıcılığını, estetik farkındalığını, biçimsel duyarlılığını geliştirecek uygulamalı tasarım veya sanat derslerinin olmaması da gençlerde söz konusu yeteneklerin açığa çıkmasını ve gelişmesini engellemektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle mimarlık okullarına gelen öğrenciler, ilk yıllarında büyük uyum zorlukları çekmektedirler. Hatta şimdiye dek sergiledikleri yüksek başarının aksine, üstelik çok çalıştıkları halde, neden bir türlü istenen düzeye ulaşamadığını anlayamamaktadırlar. Bu ilk yılda geçirilen bocalama sonucunda, başarısızlığa dayanamayıp mühendislik ve tıp dallarından birine kaymak için yeniden sınava girenler her yıl gözlenmektedir. Mimarlık eğitimine yeni başlayan öğrencilerin hemen hemen hiç denecek düzeyde birikimle gelmesi, birinci sınıftaki tasarım eğitiminde ne öğretileceği kadar, nasıl öğretileceğini de önemli kılmaktadır. Öğrencilerin tasarım yeteneklerini geliştirecek konuların seçimi, dersin veriliş yöntemiyle birlikte ele alınmak zorundadır. Bu yazıda anlatılan Mimari Tasarıma Giriş dersinin amaçları ve yöntemi belirlenirken öğrencilerin birikimleri ve alt yapıları gözönüne alınmıştır.

AMAÇLAR

Mimari Tasarıma Giriş dersi mimarlık eğitimine yeni başlayan öğrencilere tasarım becerisini ve gerekli bilgileri kazandırmak amacıyla ilk yıla konmuş bir stüdyo çalışmasıdır. 6-7 kişilik bir eğitici grubu ile her yıl sayıları 60-70 arasında değişen öğrenciler beraberce çeşitli tasarım konuları üzerinde uğraşmaktadır. Bu ders çok farklı amaçlara yönelik olarak ve değişik yöntemlerle verilebilir. Yazıda tanıtılan 1995-96 eğitim yılında sürdürülen Mimari Tasarıma Giriş dersini belirleyen en temel özellik bütüncül olmasıdır. Verilen her tasarım sorunu parçalanmadan, bütün yönleriyle ele alınmaktadır. Eğitimin başlangıcından itibaren her tasarım çalışması işlevi, strüktürü, mekânı tek tek vurgulayan konular yerine, özellikle bu öğeleri bir bütün olarak tanımlayan ödevler şeklinde verilmektedir. Böylece, bir öğrenci en basit tasarımdan en karmaşığına kadar, her çalışmasında üç boyutlu bir düzenlemeyi tek bir bütün olarak tüm yönleriyle düşünmek zorunda kalmaktadır. Zaten gerçek yaşamdaki mesleki uygulamalar söz konusu olduğunda, her mimar öğrendiği bilgilerin bir sentezini yapmak durumundadır.

Bu dersi belirleyen ikinci ana ilke, öğrencilerdeki koşullanmaların ortaya çıkacağı tasarım konularından özellikle kaçınmaktır. Yatak odası, mutfak, banyo, küçük bir ev gibi öğrencinin içinde devamlı yaşadığı, aşına olduğu mekanları içeren klişe konular verilmemektedir. Tasarım ödevleri belirlenirken öğrencilerin iyi örnekleri deneyimlemediği, aksine çok kötü çözümleri görme alışkanlığı edindiği bu tür konular yeğlenmemektedir.

Mimari Tasarıma Giriş dersinde eğitimi yönlendiren üçüncü ilke, öğrencilerin yaratıcılığını geliştirecek konuların seçilmesine özen göstermektir. Konuların belirlenmesi ve tanımlanması sırasında, öğrencinin bireysel yaratıcılığını açığa çıkaracak nitelikte ve çok sayıda öğrencinin değişik çözümler üretebileceği kadar farklılıklara olanak tanıyan özellikte olmasına dikkat edilmektedir. Öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarmak için her öğretim üyesi, öğrenci tarafından üzerinde çalışılmaya değer, geliştirilebilecek bir tasarım önerisi getirilinceye dek, hiç bir görüş aşlamadan yönlendirmektedir.

YÖNTEM

Bu tasarım dersinde eğitim yöntemi olarak öncelik, 'yaparak öğrenmeye' tanınmıştır. Dolayısıyla öğrenciler, ilk ödevden itibaren geniş analiz çalışmaları ve grafik anlatımlar yerine, yalın olarak tanımlanmış küçük ödevlerle doğrudan tasarlama başlamaktadırlar. Birinci sınıf öğrencileri çizim tekniklerinde ustalaşmadıkları için hemen üç boyutlu çalışmaya yönlendirilmektedirler. Tasarım konusunun verildiği ilk günden itibaren üç boyutlu maketlerle çalışmanın bir diğer nedeni, bir mimari tasarımı, mekânı, strüktürü ve formu ile birlikte üç boyutlu düşünme alışkanlığı kazandırmaktır.

Eğitimde deneyimi olan mimarlar, gençlerin üç boyutlu düşüncelerini bir planla anlatmaktan çok, planı kendi içinde iki boyutlu bir kompozisyon olarak ele alma eğilimi gösterdiklerini mutlaka farketmişlerdir. Günümüzdeki mekansal fakirliğin ardında, düzen kurma adına konuşmuş, fakat yaratıcılığı engelleyen imar kuralları kadar mimarlık eğitimi sırasında kazanılan iki boyutlu düşünme alışkanlığı da bulunmaktadır. Mimarlık öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu, tasarım yapmayı işlevsel çözümlemeye uygun olarak duvarların planda yerleştirilmesi ve sonra üç metre yükseltilmesi şeklinde denevilemektedir.

Yukarıda söz edilen nedenlerle Mimari Tasarıma Giriş dersinde öğretim yöntemi olarak, öğrencilerden her ders tasarımlarındaki ana fikri ortaya koymaları istenmekte ve bu önerilerinin işlevle tutarlı olup olmadığı, strüktürel sisteminin nasıl kurulduğu beraberce tartışılmaktadır. Bu yaklaşımımızın esas amacı, bir mimari tasarımın ne tür bir ana fikri olursa olsun, sadece işlevsel bir çözümlemenin barındırılması olmadığını kavratmaktır. Bu bağlamda, mimarlık tarihine geçmiş bazı yapılar veya güncel mimarlık dergilerinden ilginç örnekler sınıfta ele alınmaktadır.

Eğitim yönteminde ağırlık verilen bir başka özellik ortak tartışmalardır. Konu öğrenciler tarafından iyice kavranıncaya kadar her ders bir saat kadar tahtada tartışılmaktadır. Bu tartışmalar, öğrencilerin kendi önerileri yanı sıra, başka mimarların tasarladığı yapılar üzerinde de sürdürülmektedir. Tasarımı hakkında konuşulanlar kadar, onu dinleyen öğrenciler de bu birlikte konuşmalardan yararlanmaktadırlar. Özellikle tasarıma başlamakta güçlük çeken öğrencilere -birinci sınıfta çok sık rastlanan bu sorunun çözümüne- yardımcı olmaktadır. Ayrıca, öğretim üyelerinin kendi aralarında öğrencileri bocalamaya düşürebilecek çelişkili tavırlarının dengelendiği bir ortam oluşmaktadır. Öğretim üyelerinin arasındaki tutarlılığın farklı tasarımların ortaya çıkmasına olanak tanıyacak kadar esnek, fakat öğrenciyi ne yapacağını bilemez hale düşürmeyecek kadar çelişkilerden uzak olması eğitimin başarısı açısından önem taşımaktadır.

Yukarıda değinilen ilkeler ışığında, bir yıl boyunca basit bir konuyla başlayıp giderek karmaşıklaşan ödevler verilmiştir.

DUVAR TASARIMI

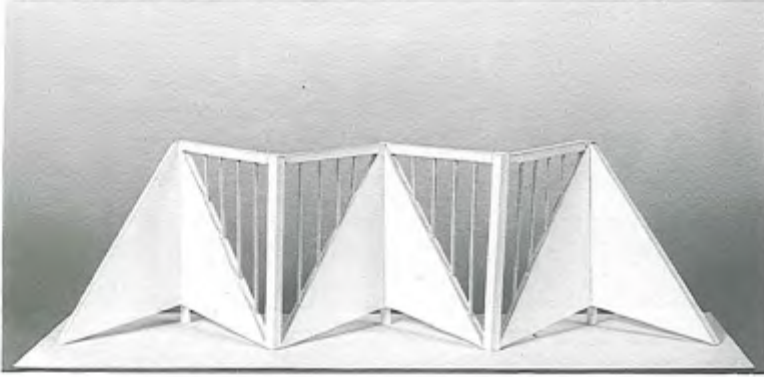
Hiç bir şey tasarlamamış ve düşüncelerini çizgiyle anlatmayı bilmeyen birinci sınıf öğrencilerine duvar konusunun ilk ödev olarak verilmesi rastlantısal değildir. Duvar, mimarlık eğitimine yeni başlayan bir öğrencinin maketle çalışabileceği kadar basit, mesleki kariyerine temel oluşturmak üzere üç boyutlu düşünme alışkanlığını kazandıracak kadar ilginç bir tasarım konusudur. Öğrenciler bu ödev süresince daima maketle çalışmış, her ders yaptıkları tasarımın planını, görünüşlerini çizerek teknik resim becerisi de kazanmışlardır.

Mekan bölücü, mülkiyet sınırlarını belirleyici bir yapı ögesi olarak kullanılan duvarlar, genellikle hiç bir yaratıcılık taşımayan iki boyutlu tasarımlar olarak mimari çevremizde yer almaktadır. Bu nedenle, işlevsel açıdan ele alındığında, duvarın öncelikli olarak yerine getirdiği koruyuculuk ve engelleyicilik nitelikleri göz ardı edilmiş; daha çok kullanım farklılıkları ve mekansal bölücülüğü öne çıkarılmıştır. Böylece, bahçe duvarı iki boyutlu bir düzlemin dışına çıkıp, üç boyutlu bir mimari öge olarak değerlendirilmiştir. Duvarın bu şekilde ele alınması ile öğrencilerin önyargıları yıkılmaya çalışılırken üç boyutlu, oldukça yaratıcı çözümlerin doğmasına uygun bir yaklaşım oluşturulmuştur. Bunun yanısıra öğrencinin geliştirdiği anafikire uygun, duvarla bütünleşmiş bir şekilde tanımlanan oturma köşeleri, çiçeklikler, vb. kullanımlarla tasarımlar zenginleştirilmiştir. Ayrıca, duvarın ne tür bir çevreye ait olduğunun belirlenmesi öğrenciye bırakılmış, böylece sınıf içinde çeşitlilik arttırılmıştır.

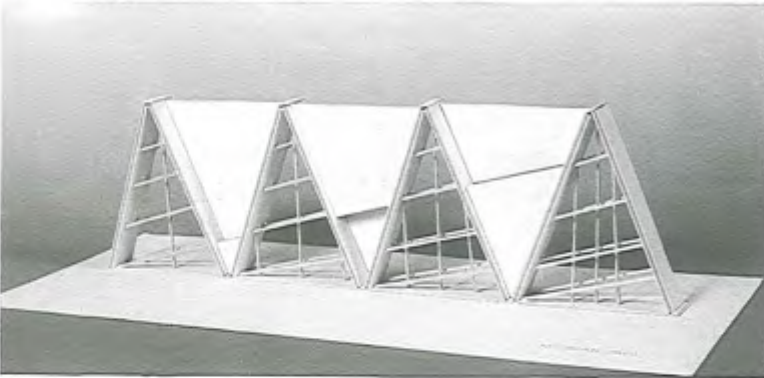
Duvar konusu bir tasarım sorunu olarak tanımlanırken, çubuk ve panel elemanların kullanılması bir ön koşul olarak verilmiştir. Ödevin verilmiş koşulları nedeniyle öğrencilerin daha önceden gördüğü örneklerin dışına çıkması zorunlu hale gelmiştir. Öğrenciler, çubuk ve panel elemanları kullanarak bir anafikir çerçevesinde form, strüktür ve işlevi birlikte çözümleyen tasarım önerilerini özgün bir yaklaşımla geliştirmişlerdir.

Bu konu, her bakımdan tasarıma yeni başlayanların kavrayabileceği karmaşıklık düzeyindedir. Böylece öğrenciler tasarımın temel öğelerini aynı anda kontrol etmeye yönlendirilmişlerdir. Ayrıca, düzen, ritm, hiyerarşi, zıtlık, tekrar gibi ana kompozisyon kavramları her tasarımın doğasına uygun olarak öğrencilere kendi çalışmalarında öğretilmeye çalışılmış, hiyerarşi veya tekrar herkese zorunlu bir ödev konusu haline getirilmemiştir. Sonuçta ortaya çıkan çalışmalar, zengin bir çeşitlilik sergilemiş ve oldukça statik bir yapı ögesinin bile ne denli yaratıcı bir şekilde yorumlanabileceğini göstermiştir.

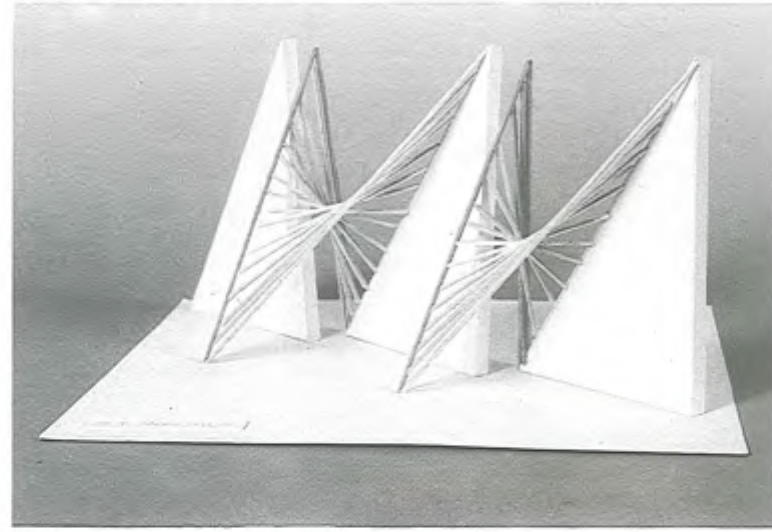
Aysun Aydın, Duvar Tasarımı

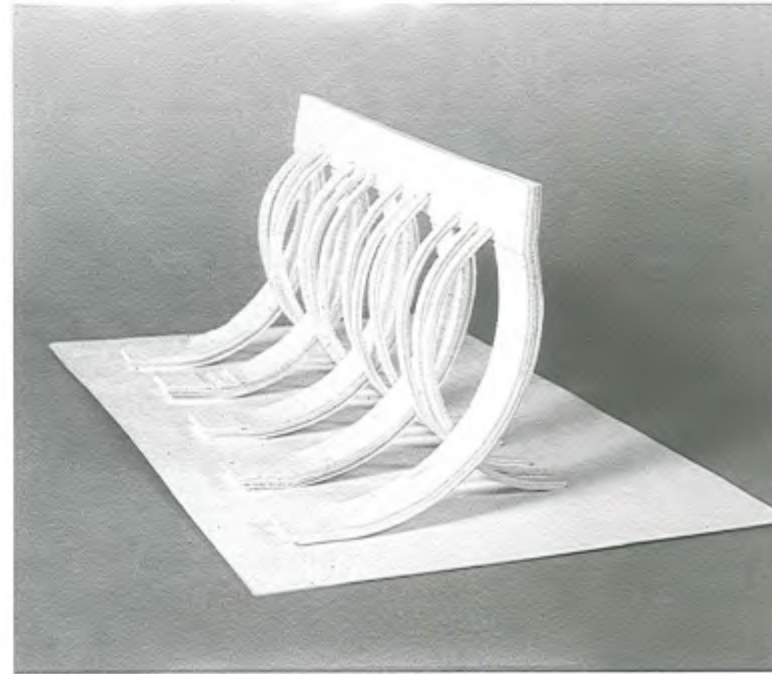
Okan Okçu, Duvar Tasarımı

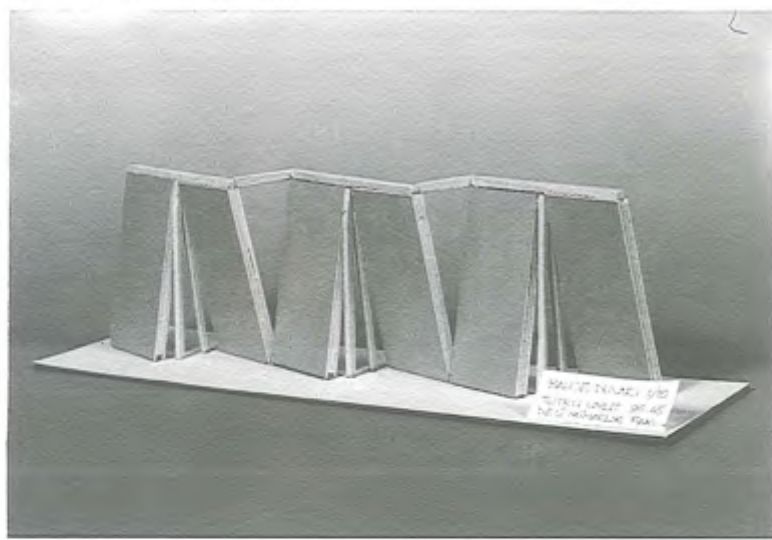
Bahar Uluçay, Duvar Tasarımı

H. Burak Cavka, Duvar Tasarımı

Tutku Umut, Duvar Tasarımı

KAPI TASARIMI

İkinci ödev konusu olarak seçilen kapı tasarımıyla öğrenciler biraz daha karmaşık sorunlara çözüm bulma yönünde adım atmışlardır. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Kampüsü için tasarlanan giriş kapısında işlev olarak yaya ve araç giriş çıkışının sağlanmasının yanısıra, üniversiteyi simgelemek gibi bir gereksinim de öğrenciler tarafından ele alınmıştır. Bu çalışmada sınırlayıcı faktörler olarak aynı anda bir giriş, bir de çıkış yapan aracın geçebileceği genişlik, kamyon ve servis otobüslerine uygun yükseklik ve insan boyutuyla uyumlu yaya giriş çıkışları belirlenmiştir. Ödevi öğrencinin çözebileceği basitlik düzeyine indirmek amacıyla bekçi kulübesi gibi bir gereksinim gözardı edilmiş, yapı malzemesine yönelik bir kısıtlama getirilmemiştir.

Sınırlayıcı olarak plak elemanların kullanımı istenmiş ve bu elemanları simgelemek üzere kartonla çalışmaları öğrencilere önerilmiştir. Plaklarla düşeyde ve yatayda dengeyi sağlama, ayakta tutma çabaları ilk ödevde oluşmaya başlayan strüktür kavramını biraz daha geliştirmiştir. Bunun yanısıra, öğrenciler plak elemanları farklı açılarda kullanarak üç boyutta zengin anafikirler elde etmeye doğru yönlendirilmişlerdir. Kampüs kapısının eni, boyu, yüksekliği olan sıradan bir tasarım yerine, mekansal açıdan daha gelişmiş bir düzenleme olarak imgelemesi istenmiştir. Malzemenin kullanımında, sınırlı sayıda ve biraraya gelme kolaylığı bulunan birimlerle çalışılması tasarıma başlama güçlüğünü azaltmasının yanısıra, mimarlıkta önem taşıyan bir başka kavramı, modül konusunu gündeme getirmiştir. Ayrıca, karton malzemenin bazı tasarımlarda kıvrılarak veya kırılarak kullanımı da eğrisel yüzeyler ve katlanmış plaklarla öğrencilerin tanışmasına, bu konuda biraz bilgilenmelerine yol açmıştır.

Kampüs kapısı tasarımı, ikinci yarıyılın başında, bir yarışma konusu olarak yeniden öğrencilere verilmiştir. Işıklar Holding tarafından okulumuzun öğrencilerine yönelik olarak düzenlenen yarışmada pres tuğla kullanılarak bir kampüs giriş kapısı tasarımları istenmiştir. Bu kez gerçek bir malzemenin kullanılması ve bir kontrol kulübesinin işleve eklenmesi çözümlenecek sorunları daha karmaşıklştırmıştır. Tekrarın amacı, aynı tasarımın panel elemanlar yerine, birimsel yapı elemanlarıyla ele alınarak daha gerçek sorunlarla öğrenciyi karşı karşıya bırakmak ve yarışma heyecanını gençlere tattırmak olmuştur.

Bu yarışmada, tuğla gibi kısıtlayıcı bir malzemenin kullanım zorunluluğu ve daha önce çözemediği konuyu farklı bir şekilde ele alma gereği öğrencileri zorlamıştır. Ancak, bilgi düzeyleri ve tasarım deneyimleri dikkate alındığında oldukça başarılı tasarımlar ortaya çıkmıştır. Yarışma sonuçları da bunu kanıtlar niteliktedir. Yüksek Lisans dahil olmak üzere bütün öğrencilere açık olan yarışmada birincilik ödülüne 3. sınıf öğrencisi Necmi Karaduman uygun görülürken, ikincilik ve üçüncülük ödülleri için seçilen tasarımlar bu sınıfın öğrencileri arasından çıkmıştır. Erhan Ertem'in çalışması ikincilik ödülüne, İlkin Kilerci'nin çözümü üçüncülük ödülüne layık bulunmuştur.

SERGİ SALONU TASARIMI

Birinci yarıyılın üçüncü, aynı zamanda dönem sonu çalışması olan Sergi Salonu kısmen soyut sayılabilecek önceki iki tasarıma kıyasla daha somut bir çalışmadır. Öğrencilerin tanıdıkları bir çevrede, Kültür Park'ta çevre verileri daha fazla gözönüne alınarak yapılması istenen bu tasarım, biraz daha karmaşık sorunlar içermektedir. Çok sayıda öğrenciyle, aynı çevre şartlarında, oldukça benzer çözümlere ulaşılmasını engellemek amacıyla, tek bir yer değil, birkaç alan belirlenmiş, hatta öğrenciler bunların dışında uygun bir alanı seçme özgürlüğüne sahip olmuşlardır.

Sergi salonu işlev olarak öğrencilerin artık tanımaya başladıkları, ama koşullanmalarının olmadığı mimarlık alanından seçilmiştir. Karşılanması istenen işlevler, bir önceki konudan daha karmaşık, ama üzerinde çalışıp bir sonuca ulaşabilecekleri nitelikte olup, mimari proje ve maketlerin sergilendiği ana mekan, danışma, wc ve depo gibi servis mekanlarından oluşmaktadır. Tasarımda sergiye gelenlerin bir buluşma ve sohbet yeri olarak kullanabilecekleri, ayrıca açık sergi için uygun olabilecek bir yarı-açık mekan bulunması da özellikle istenmiştir.

İzmir'in ılıman ikliminde yılın çok büyük bir bölümü süresince açık mekan kullanımının olanaklılığı, konunun bu şekilde ele alınmasına neden olmuştur. Bunun yanısıra geleneksel mimarimizin açık, yarı-açık ve kapalı mekan çeşitliliği açısından çok zengin oluşu, güncel mimarimize biçimsel açıdan bir benzerlik olmasa bile, bu zenginliği tasarımlara bir boyut olarak sokmak gereğini getirmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin mimari bakış açıları oluşurken "mekansal çeşitlilik" bakımından duyarlılık

kazanmalarına özen gösterilmiştir. Ayrıca, yarı-açık mekanın, bitmiş, katı geometrisi olan bir yapıya dıştan bir ek olarak görülmemesi için öğrenciler devamlı uyarılmış, mekansal düzenlemenin doğal ve ayrılmaz bir ögesi olarak ele almaları istenmiştir.

Sergi işlevinin sabit donatı öğeleri taşımaması, işlevinin göreceli yalınlığı öğrencilerin daha basit olarak strüktür, mekan ve form ilişkilerinin farkına varmalarını sağlamıştır. Konunun verilisinden itibaren strüktür şemasını aksonometrik olarak çizmeleri, maketle çalışmaları, cephe önerileri getirmeleri tasarım sorununu bir bütün olarak algılamalarına katkıda bulunmuştur. Servis mekanlarının daha yüksek olan ana mekanla işlevsel ve formsal ilişkileri, kapalı mekanla yarı-açık mekanın bütünleşmesi öğrencileri bu ödevde uğraştıran sorunlar olmuştur. Öğrencilerin çevre verilerini dikkate almaları, arazideki bitki örtüsünü değerlendirmeleri, ağaçları korumaları, bir başka deyişle çevreye duyarlılıkla yaklaşmaları bu konunun olumlu yönlerini oluşturmuştur.

HOBİ MERKEZİ

Yıl sonunda iki aylık bir tasarım konusu olarak verilen bu çalışmada öğrencinin o zamana dek öğrendiği tüm mimari kavramları, becerileri kullanabilmesi amaçlanmıştır. Tasarım alanı olarak Halil Rifat Paşa'da son duraktaki yeşil bantin içinden bir yer seçilmiştir. İki tarafında yüksek apartman blokları bulunan bu arazi parçası oldukça eğimli olup, geniş bir körfez manzarasına sahiptir ve imbat rüzgarını almaktadır. Böyle bir arazide tasarım yapan öğrenciler eğimli bir alanda işlevleri, strüktürü ve kitlesel kompozisyonu çözümlemenin güçlükleri ve olanaklarıyla ilk defa karşı karşıya gelmişlerdir. Bu tasarımda, yine başından itibaren, öğrenciler maketle üç boyutlu düşünmeye yönlendirilmiş, ancak çalışmalarına plan, kesit, görünüş ve vaziyet planı çizimleri de eşlik etmiştir. Öğrenciler geliştirdikleri her anafikir önerisini mekansal, formsal, işlevsel ve strüktürel açıdan öğretim üyeleri ile tartışmışlardır.

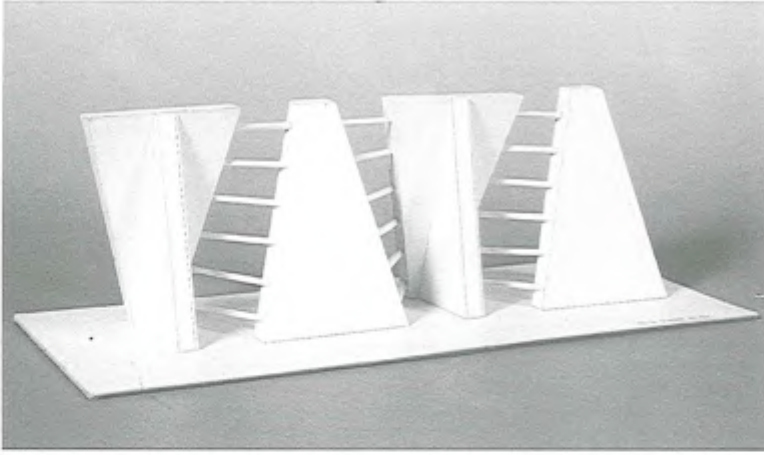
Hobi Merkezi, işlev olarak bir yönetici odası, sekreter çalışma alanı ve bekleme mekanından oluşan küçük bir idari bölüm, kurs konuları öğrenciler tarafından belirlenen üç derslik ve küçük bir kafeden oluşmaktadır. Diğer tasarım konusunda olduğu gibi kapalı mekanları birbirine bağlayan yarı-açık mekan düzeni çalışmanın bir parçası olarak öne çıkarılmıştır. Öğrencilerden bu işlevleri barındıran tasarım önerisini birbirinden kopuk küçük yapılar grubu gibi değil, bir bütün olarak düşünmeleri özellikle istenmiştir. Hobi Merkezini ele alırken çözüm getirmeleri gereken bir diğer sorun ise, iki cadde arasında bağlantı kurma olanağının tasarıma olan etkisidir. Böylece, bu çalışma sırasında, yapının toplumsal çevre ile ilişkilerine değinme fırsatı doğmuştur.

Aynı büyüklükte başka bir konu seçilmemesinin nedeni, öğrencilerin dikkatini toplumsal gereksinimlere biraz olsun yönlendirmektir. Böylece, günümüzün büyük kentlerinde artan nüfus, yoğun yapılaşma, ulaşım güçlükleri sonucunda toplumdaki yalnızlaşma sorununa dikkat çekilmiştir. İnsanların bir araya gelebilecekleri, birşeyler öğrenip üretebilecekleri, toplanıp sohbet edebilecekleri mekanların azlığı öğrencilerle tartışılmıştır. Bu tasarım konusunun bir amacı da, mahalle ölçeğinde böyle bir gereksinime cevap verebilecek bir yapının ele alınarak çözüm önerilerinin geliştirilmesidir.

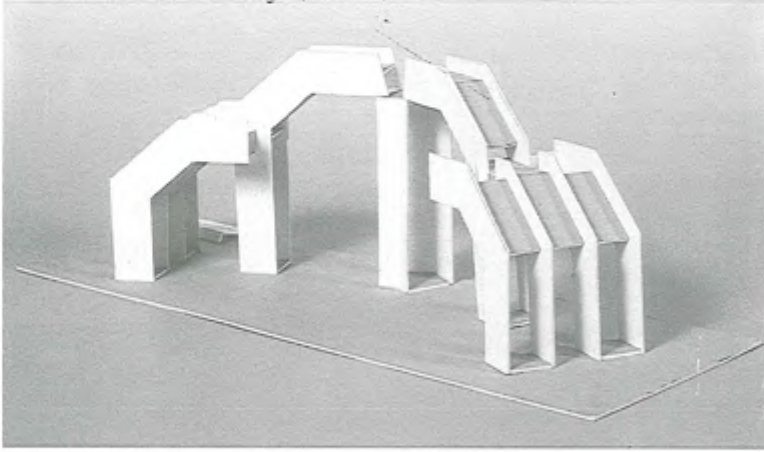
DEĞERLENDİRME

Bir yıl boyunca yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ürünler tasarıma yeni başlayan öğrenciler gözönüne alındığında oldukça tatmin edicidir. Özellikle pek çok mimarlık stüdyosunda eğitimcileri rahatsız eden bırakılamayacak düzeyde, hiç bir yaratıcılık içermeyen sıradan tasarımlar çok az ortaya çıkmıştır. Başarısız olan öğrencilerin hemen hemen yarısı, yeterince gelişemediklerini, sınıfın temposuna ayak uyduramadıklarını fark ederek, son ödevin ortalarında kendi istekleriyle dersi bırakmışlardır. Bu duruma yol açan bir başka etken, mimarlık eğitiminde ders yoğunluğunun fazla oluşu ve öğrencinin enerjisinin ve zamanının eş ağırlıkta birkaç ders arasında dağılmasıdır. Eğitim programı, tüm dersler tasarım stüdyosunda bütünleştirilecek şekilde geliştirildiğinde, bu sorun kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Ayrıca, mekansal olanakların geliştirilmesi, malzeme, araç-gereç eksikliklerinin zaman içinde giderilmesi kuşkusuz gelecekte tasarım eğitimini çok daha iyi düzeylere ulaştıracaktır.

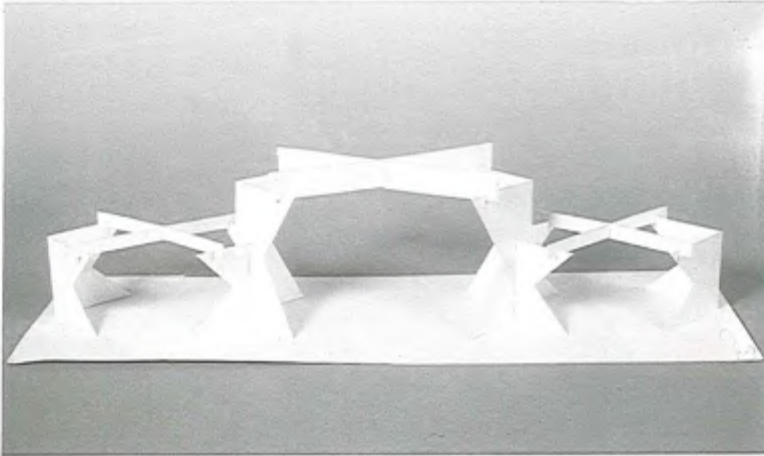
Serkan Bilgiç, Duvar Tasarımı

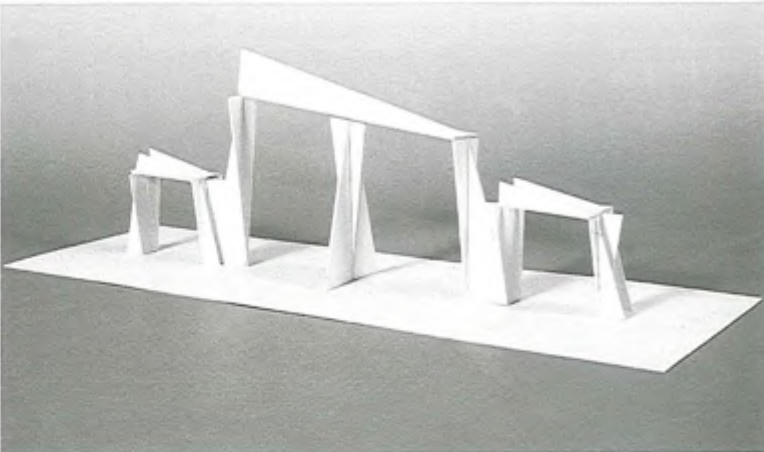
Başak Güçyeter, Kapı Tasarımı

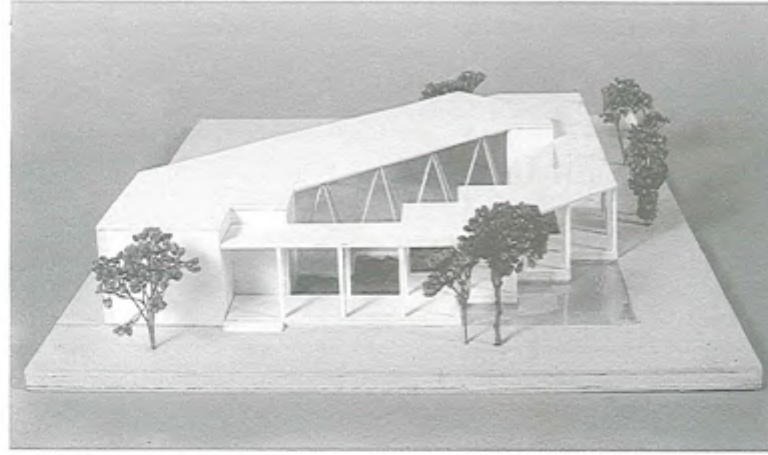
İbrahim Rabi, Kapı Tasarımı

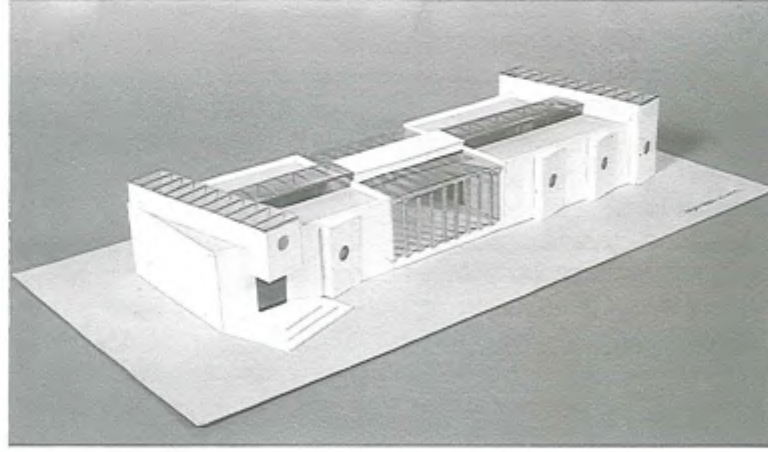
Derya Emiroğlu, Kapı Tasarımı

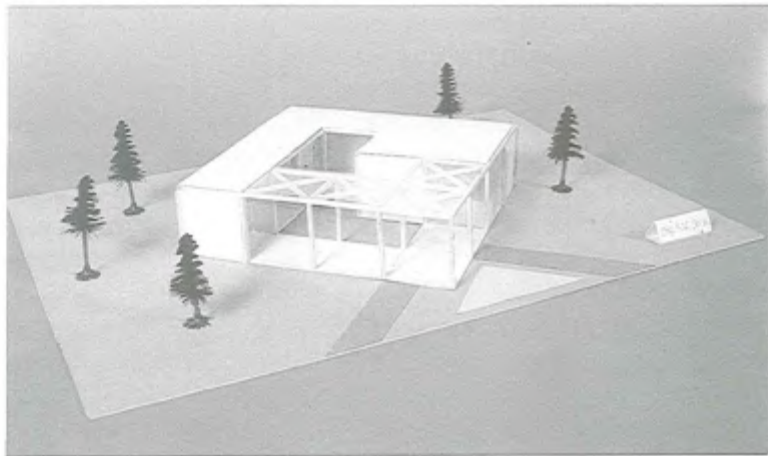
Kerem Usluer, Sergi Salonu Tasarımı

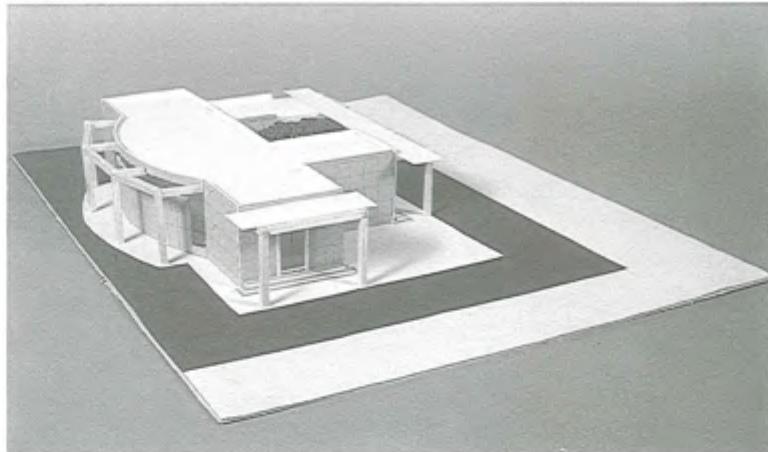
Erhan Ertem, Sergi Salonu Tasarımı

Oya Saf, Sergi Salonu Tasarımı

Kadri Uygar Candemir, Sergi Salonu Tasarımı

Bir Ders - Bir Deneme

Doç. Dr. Namık ARKUN
Öğ. Gör. Dr. Nerime ÇİMCOZ
Öğ. Gör. Dr. Turgay ÖNBİLGİN

Toplumsal yaşamda gözlenen hızlı, sosyal ve kültürel değişim ve bu sürecin etkisi ile oluşan yeni fiziksel çevrenin niteliksel ve niceliksel sorunları, ülkemizdeki mimarlık mesleğinin ve uygulanan eğitim sisteminin yeniden sorgulanmasını öngörmektedir. Mimarlık eğitiminin hemen başında yer alan temel tasarım dersinin, tasarım olgusuna yaklaşımı ve uygulamış olduğu yöntem ve tekniklerdeki başarısı bu açıdan önem kazanmaktadır.

Tasarım eğitiminin amacı bireyde doğuştan var olduğu kabul edilen yeteneğin fark edilmesine ve aklın doğasında olan yaratıcılık olgusunun sistemli bir şekilde geliştirilmesine olanak sağlayacak ortamı oluşturmaktır. Mimarlık öğrencileri, genelde yaşadıkları fiziki çevre ile düşünsel boyutta sınırlı da olsa bir iletişim içerisinde bulunabilmelerine rağmen aldıkları üniversite öncesi eğitiminde etkisiyle, mimari veya mekansal ve hatta görsel düşünebilme becerilerinde bazı yetersizlikler gözlenmektedir. Dolayısıyla düşünsel tanımlamalarını aynı nitelikte görsel ürünler haline dönüştürememektedirler. Bu nedenle, temel tasarım programının özünü; tasarıma yönelik programların irdelenmesi ve öğrencilerin iki ve üç boyutlu düşünebilme ve ifadelendirebilme yeteneklerinin geliştirilmesi oluşturmaktadır.

Eğitim programımızın başlangıcında öncelikle tasarım elemanlarından çizgi ve problemleri yer almaktadır. Tasarımda yön, ölçü, biçim, değer, doku ve renk gibi kavramlar çizgi elemanı kullanılarak irdelenmektedir. Çeşitli kapsam ve tekniklerle ele alınan alansal uygulamaların ardından, hacim, form ve sınırlı da olsa fonksiyon olgusunun vurgulandığı daha karmaşık çalışmalara geçilmektedir. Tasarım prensiplerinden denge, birlik, tekrar, armoni, düzen, kontrast, kuram ve egemenlik gibi kavramlar bir bütünlük içerisinde, ders programında yer almaktadır.

Uygulanan programın amaç ve ilkelerinin anlatıldığı bu yazımıza, akademik yıl boyunca verilen kapsam ve hedefleri farklı olabilen tüm uygulamaların örnekleme ve sınıflandırmaları yerine, seçilen bir tasarım problemi ve aşamalarının irdelenmesi, bir yöntem olarak benimsenmiştir.

Örnek olarak seçilen üç boyutlu deneme çalışmasının konusu, alansal "plaksal" elemanlarla bir mekan kurgusudur. 1995 - 1996 yaz sömestrisinde uygulanan ders problemi, sınırlı bir zaman dilimini kullanmak şartıyla, öğrencilere açılımı yapılarak verilmiştir. Malzeme seçimi, örtülecek mekanın sınırları, kullanılacak plak elemanının biçimi gibi tasarım parametreleri, bu uygulama kapsamında ikincil olarak kabul edilmiş olup, bilinçli olarak sınırlandırılmıştır. Bu sınırlamadaki amaç, mimarlık öğrencilerinin yaratıcılıklarını esas tasarım problemi olarak tanımlanan mekanın formlar kurgusunda yoğunlaşabilmelerini kolaylaştırabilmek ve görsel düşünebilme yeteneklerini geliştirebilmektir.

Tasarım konusunun açılımı ve getirilen sınırlamalar şunlardır:

- 1- Kullanılan malzeme karton ve benzeri olmalıdır.
- 2- Plaksal birimler, 25 adet, 6x6cm ölçülerinde ki kareyi ikiye bölerek elde edilmelidir.
- 3- Tasarım, kapalı veya yarı açık bir mekan tanımlamalıdır.
- 4- Boyutsal kurgu yatay bir düzlem üzerinde dikey bir düzleme geçişte dinamik ve statik yapıyı anlatacak düzeni içermelidir.

Bu uygulamanın amacı; öğrencilere yüzeyden hacime geçişin kavratılması ve bu arada mekansal olgunun hissedilerek özgün bir düzenleme ile bütünleştirilebilmesidir.

Bu süreç içerisinde, Yrd. Doç. Dr. İlkin KAYA, Ar. Gör. Rengin SÜMER, Ar. Gör. Yasemin SAYAR'dan oluşan altı kişilik öğretim kadrosu, 75 öğrenciyi gruplara bölerek yönlendirmişlerdir.

Son Tasarım sunuşu, üç boyutlu maket çalışması ve çizimden oluşmaktadır. Örnek olarak fotoğraflarını sunduğumuz belirli sayıdaki çalışmaların sonuçlarını kendi aralarında bir sınıflama yapmadan irdelersek:

I- Birbirlerine dik, yatayda, "yer" ve düşeyde, "duvar" düzlemleri arasında yer alan mekansal kurgu da:

- Rastlantısal, karmaşık, sistemsiz
- Simetrik ve tekrara dayalı
- Serbest ve asimetrik

düzenlemeler göze çarpmaktadır.

II- Mekan oluşturan plaksal eleman tiplerinde:

- Sayısal farklılıklar
 - Aynı elemanın tekrarı
 - Seçilen elemanlardaki biçimsel farklılıklar
- zaman zaman kurguyu zorlamaktadır.

III- Hacimsel kütle düzenlemelerinde:

- Bazen mekanın iyi tanımlandığı
- Açık-Kapalı arasındaki ilişkinin vurgulandığı
- Mekan kavramının kimi zaman kaybolduğu
- İç ve dış mekan bağlantılarının yoğun olarak sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

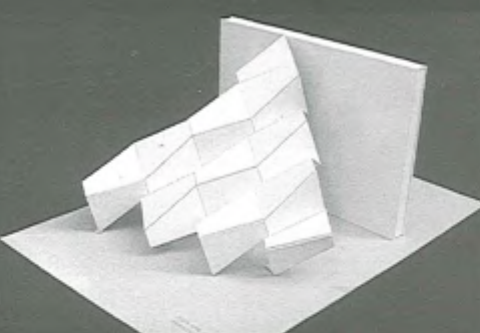
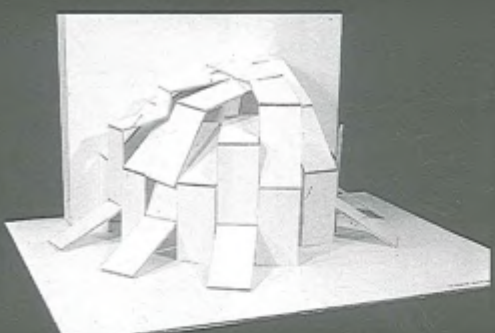
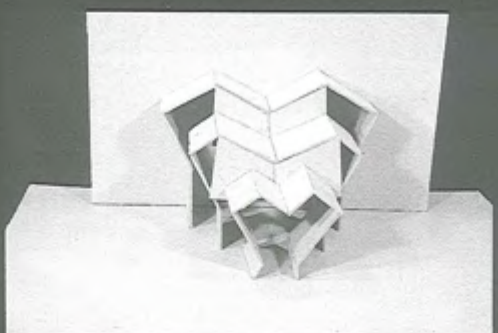
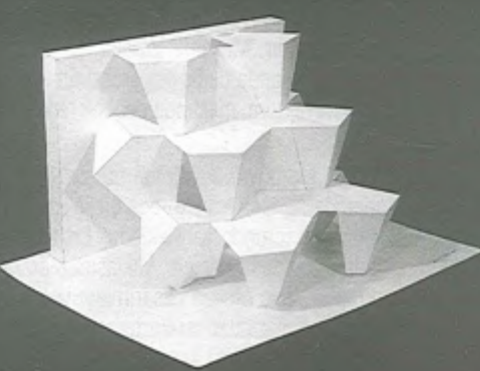
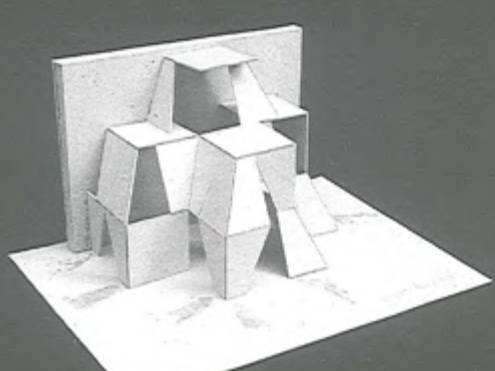
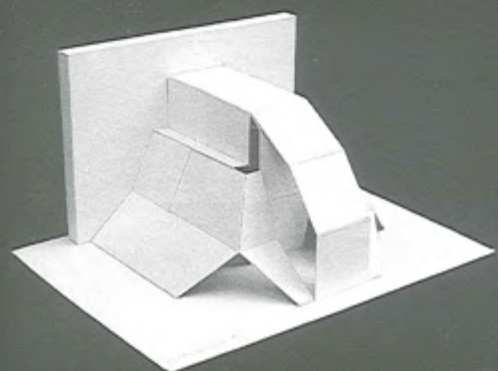
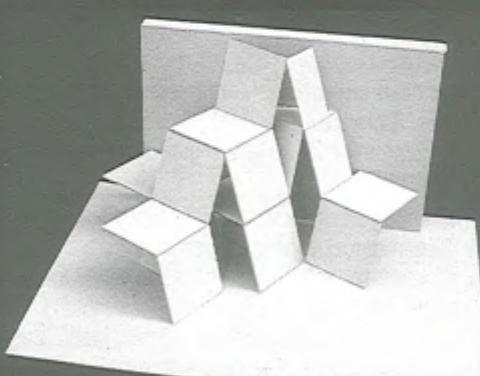
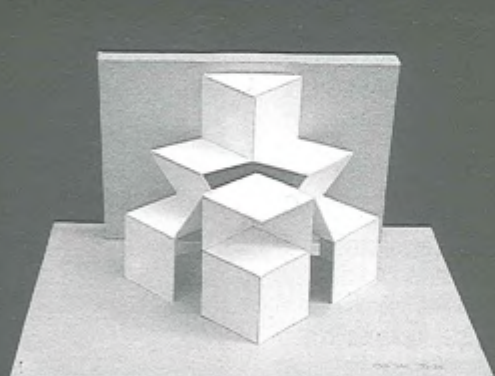
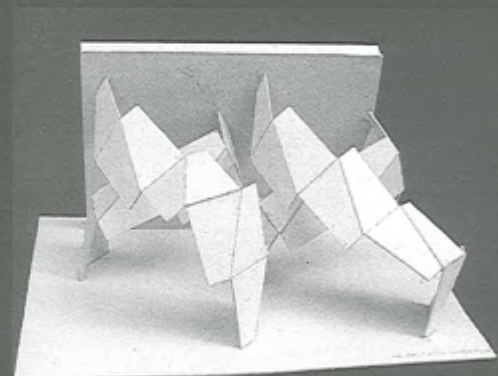
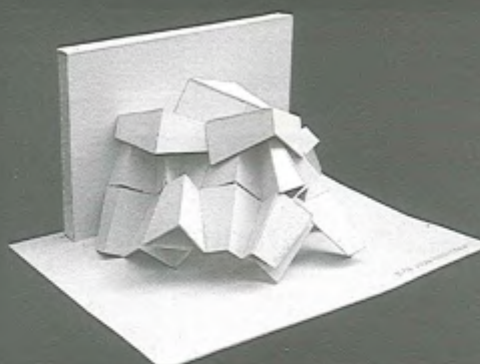
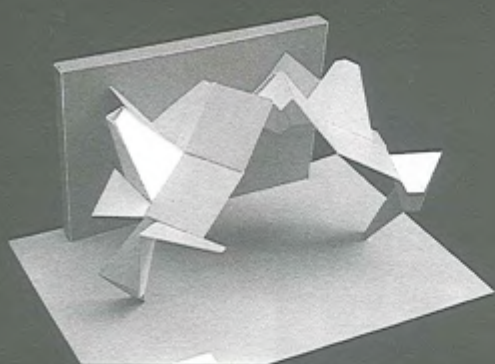
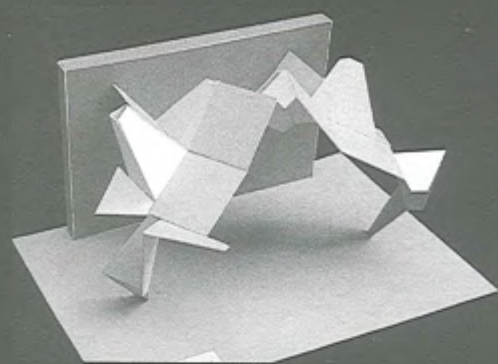
IV- Statik, dinamik ve yapısal olgu açısından:

- Bileşen elemanların birbirleri ile bağlantı yanlışlıkları, düğüm noktalarındaki çözümsüzlükler,
- Dikeyden yataya geçişteki düzen bozuklukları,
- Bazı tasarımlarda taşıyabilirlik-taşınabilirlik ve durabilme-dayanabilme gibi kavramların yeterince hissedilip, gereken önemin verilmediği gözlenmektedir.

V- Tasarım prensipleri açısından ise:

- Hafif-ağır, dolu-boş, açık-kapalı etkinin incelendiği,
- Zaman zaman kontrastlık kavramının ön plana çıkarıldığı,
- Yapısal ve tasarımsal bütünlüğün vurgulanmaya çalışıldığı söylenebilir

VI- İşlevsellik ve yapısal gerçekçilik gibi mimaride ön planda olan özelliklerin ise, problemin ilk veriliş aşamasında tanımlanmadığı için tasarım dışı kaldığı gözlenmiştir. □

Mimarlık Öğreniminde İç Mekan Tasarımı Üzerine Eğitimsel Düşünce ve Denemeler

Doç. Dr. Namık ARKUN
Öğ. Gör. Dr. Nerime CİMCOZ
Öğ. Gör. İlkin KAYA

Çağımızda artarak güç kazanan Sosyal - Teknik - Sanat üçleminin içerisinde mimarlık; mekan yaratma çabasının paralelinde, insan, eylem ve gereksinimlerine cevap veren bir sanat dalı olarak tanımlayabiliriz. Mimarların temelde uğraşı alanlarından biri olan İç Mekan Tasarımı (ing. interior Design: Alm. Innen Gestaltung; Fr. Architecture d'intérieure) tasarlama ve kullanmayı doğrudan etkileyen, yaratıda zenginlik ve heyecan gerektiren karmaşık bir düşünme ve düzenleme sürecidir.

İç mekanda yaratılmak ve ulaşılmak istenilen imge ve sonuç ürünü oldukça önemlidir. Bunun gerçekleşmesi için de, mekansal boyut, parametrik ve ergonometik ölçüler, malzeme ve kullanımı, doğal ve yapay aydınlatma, doku, strüktür, fiziksel ve psikolojik etki, renk, ritim, uyum gibi çok sayıda kriterlerin tasarımı önemini ve yerini optimum olarak vurgulamak gerekmektedir. Başka bir deyişle, mekansal boyutlar, planlanan etkiye göre veya kullanılan yapay ve doğal ışık sistemleri ile gerçek boyutlarından farklı görünüm kazandırabileceklerdir. Renk, doku ve malzemelerin gerek fiziksel ve gerekse psikolojik özelliklerinden tasarımı yeterince faydalanılabilir. Bunun yanısıra taşınabilir elemanlar da mekan bütünlüğünü sağlamada tasarımı destekleyici öneme sahiptir.

Optimum bir iç mekan tasarımı için yukarıda sıralanan tüm yaklaşımların göz önünde bulundurulması, yanlıtıcı, aldatıcı, ve özentili yaklaşımlardan kaçınılması, sonuçta, tasarımın belirli bir doğruluk ve sağlamlık süzgecinden geçirilmesi gereklidir.

Çağımız değişim çağıdır. Mekanlar zaman içinde çeşitli nedenlerle işlevlerini yitirmekte, bazen aynı mekanda değişen gereksinimlere göre yeni işlevler yüklenmektedir. Yeni kullanıcılara göre, mekanda değişik heyecan ve çeşitlendirmeler için tasarımlar geliştirilmektedir.

Yurdumuzda özellikle büyük kentlerde bu tür yaklaşımlar, ekonomik şartlar gereği oldukça gündemdedir. Çok kısa sürede bir iç mekan, bir başka düzen ve tasarımsal karaktere dönüşmek zorunda kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, yeni bir mekân problemi ile karşılaşan tasarımcının, yaklaşım olarak yapabileceği çok şey vardır. Bu olgu, Mimari Eğitimde İç Mekan Tasarımının yerini ve önemini oldukça ortaya koymaktadır. İç Mekan Tasarımı dersinin temel amacı, mimari mekanda değişik eylemlere göre iç ve dış bütünlüğü kurarak, işleve uygun fiziksel ve psikolojik ortamı yaratma yetisini öğrenciye verebilmektir.

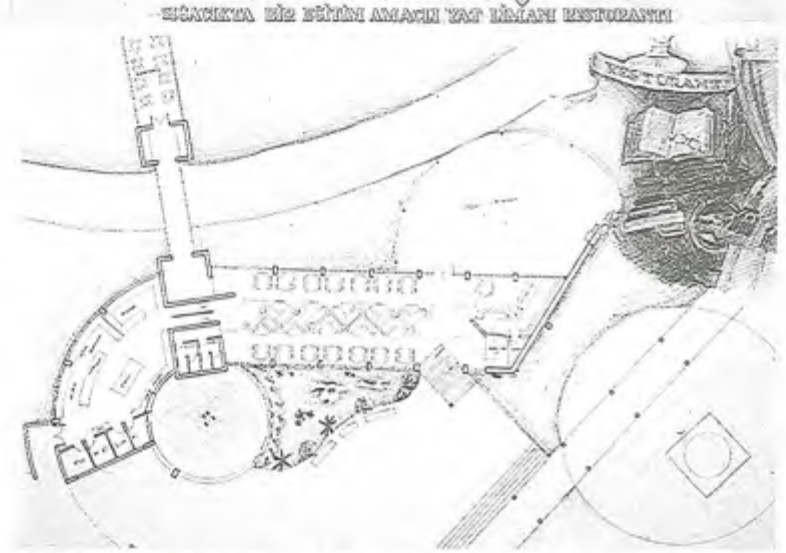
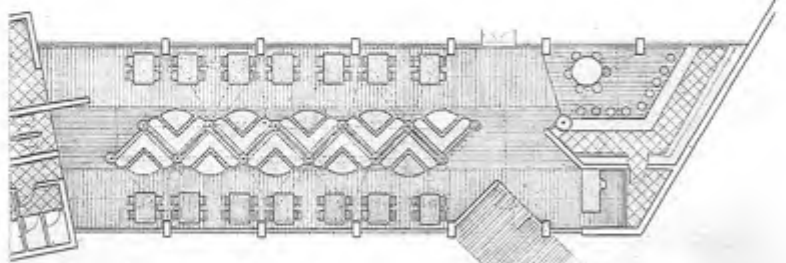
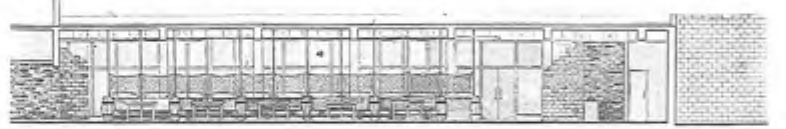
Eğitim aşamasında, İç Mimarlığa dönük çalışmalar, mekan sorunlarına tümüyle çözüm getirebilmeyi amaçlar. Süsleme, dekorasyon ve bunun yanında, mekanla bütünleşmeyen her çeşit özentili tasarım ve uygulamaların yanlışlığı vurgulanmalıdır.

Öğrencilerin konstrüksiyon malzeme, detay çözümleri, maliyet analizleri ders kapsamında ele alınmaktadır. MİM 404 kodlu İç Mekan Tasarımı dersi, Lisans Eğitiminde, programın 8. yarıyılında yer alan 4 saatlik bir stüdyo çalışmasıdır. Bu dersin konu ve programı yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda saptanmaktadır.

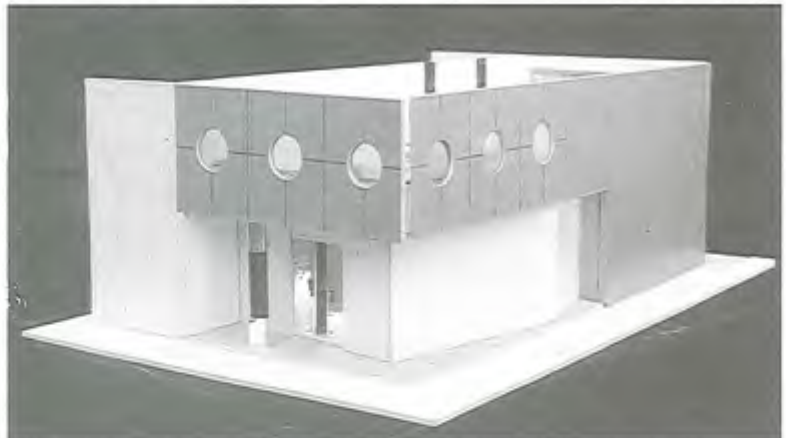
Sömestr konusu olarak saptanan birinci tasarım ödevinin, kapsam, uygulama yeri, işlevi, ölçüleri gibi önverileri öğrenciler tarafından belirlenmekte ve bu çalışma dört haftalık zaman içerisinde tamamlanmaktadır. Küçük çaptaki bu projenin ardından, tüm tasarımsal ve işlevsel çözüm ve uygulamaları içeren, ağırlıklı ikinci ve bitirici çalışması verilmektedir.

Bu eğitimsel amaçların paralelinde 1995-1996 öğretim yılında 85 kişilik öğrenci kapasitesi ile 15 kişilik gruplar halinde çalışmalar yaptırılmıştır. Yazının müellifleri dışında, Yrd. Doç. Dr. N. BORA, Ar. Gör. E. ERGÜL, Ar. Gör. M. ÖZSOY, Ar. Gör. Z. ERSOY Eğitim grubunda görev almışlardır. Sınırlı fiziksel koşullarda gerçekleştirilen çalışmalardan birkaç örneği sunmaktayız □

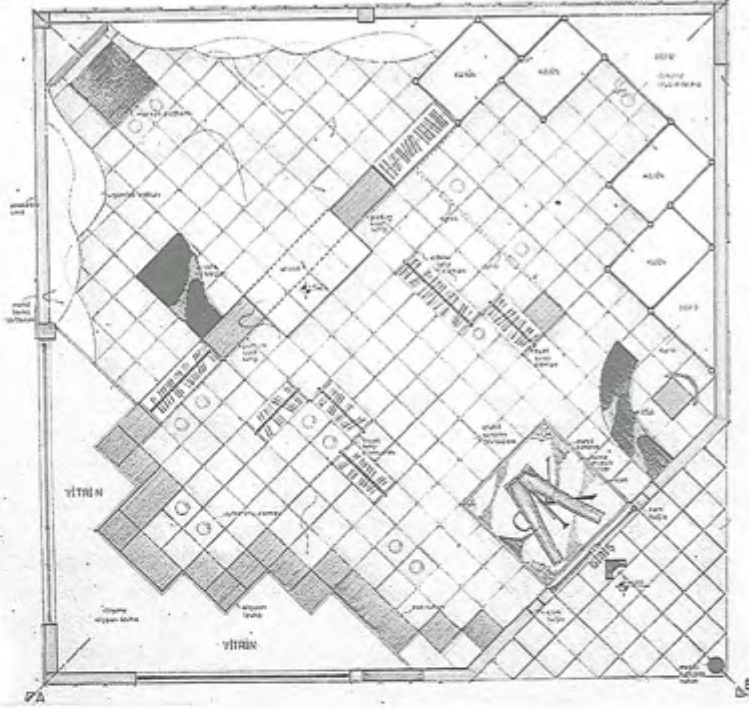
İlhan Cabbaroğlu, Yat Limanı Restoran Tasarımı

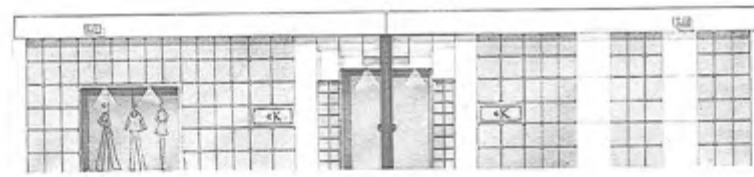
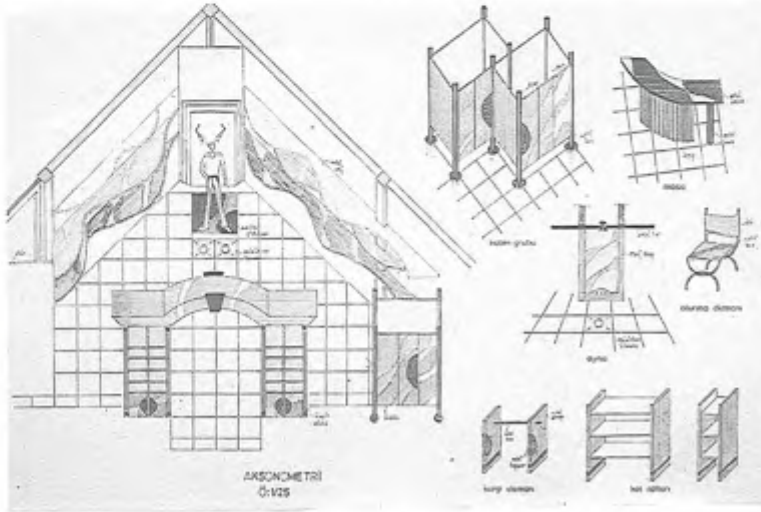
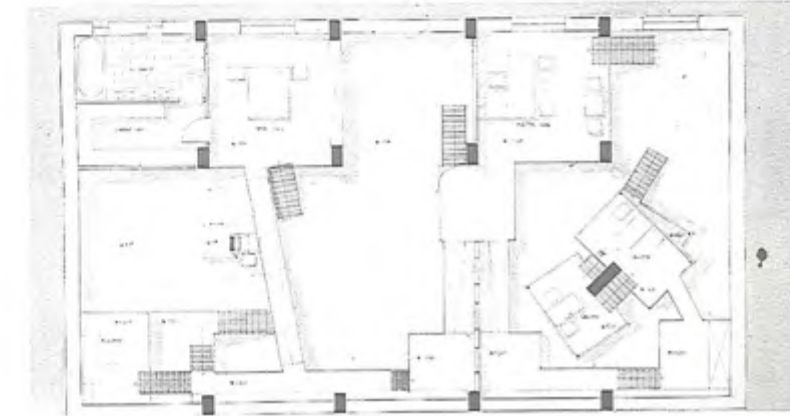
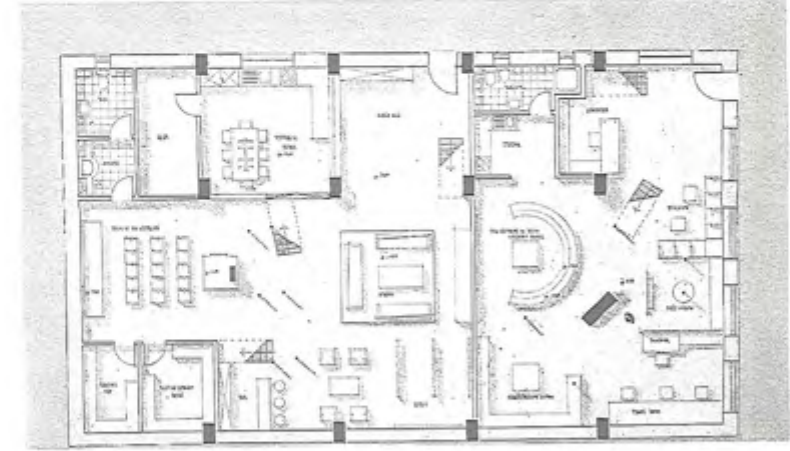
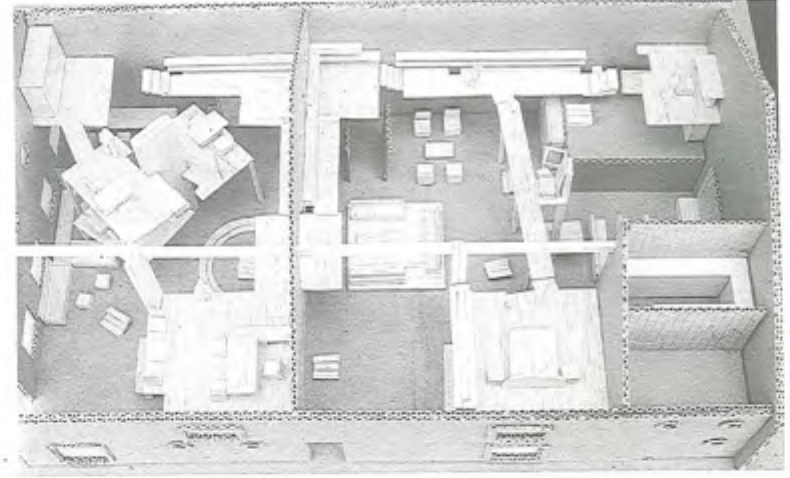
Mustafa Özyurt, Yat Limanı Restoran Tasarımı

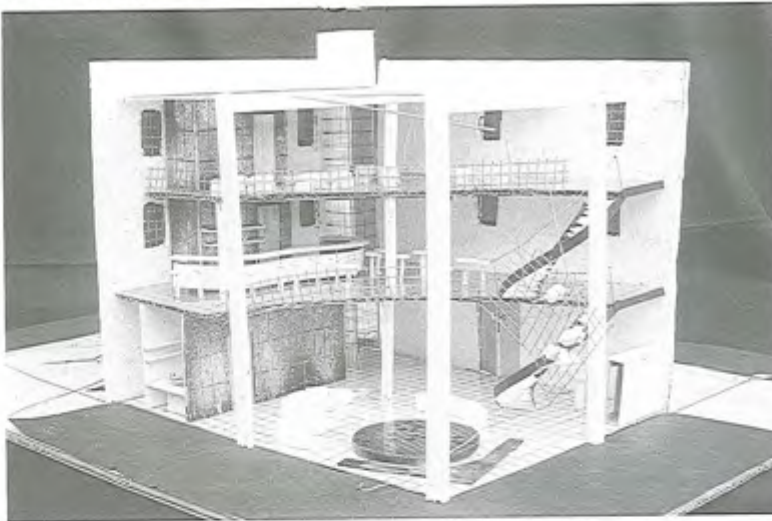
Aylin Güleç, Kot Satış Mağazası Tasarımı

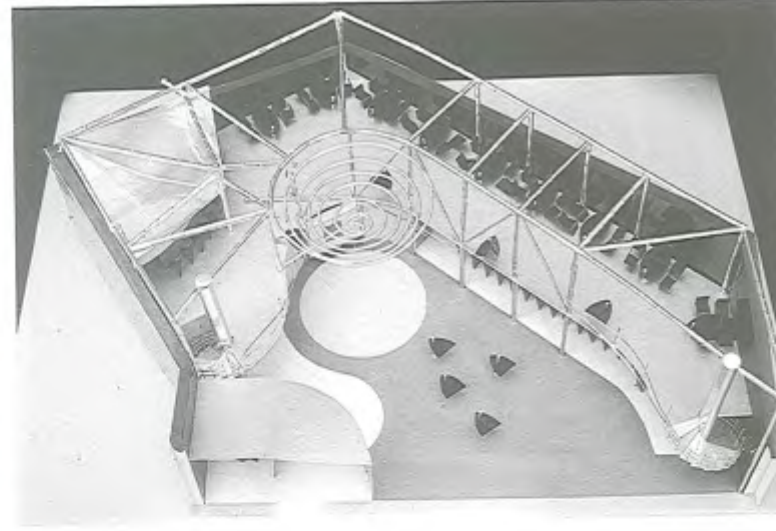
Murat Özgür, Ev bürosu Tasarımı

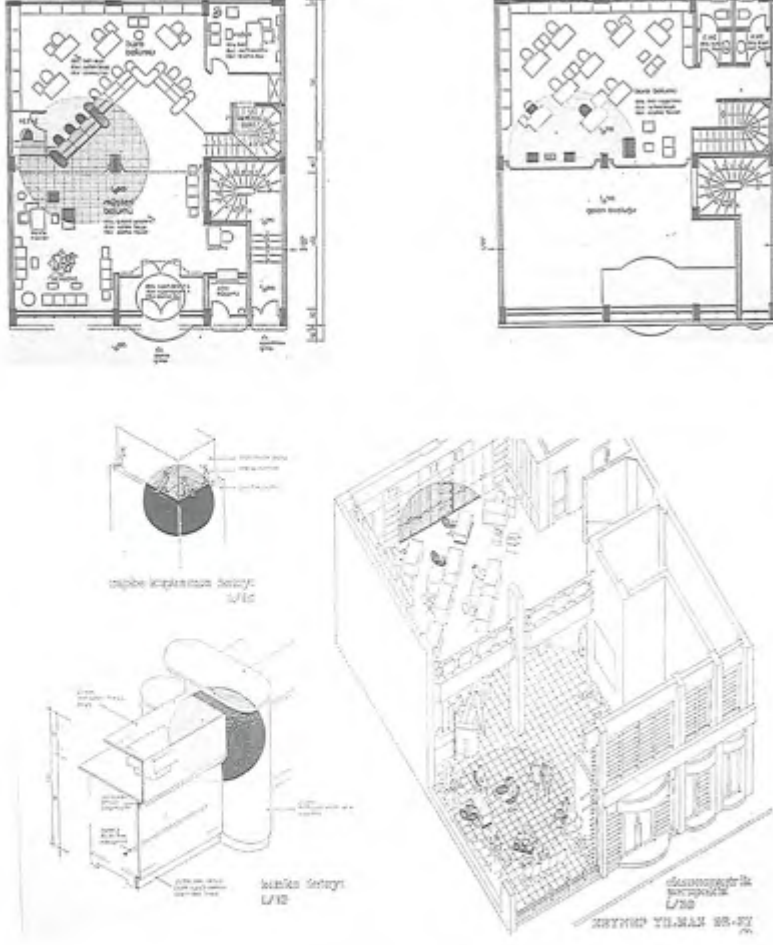
Bülent Aktaş, Bar Tasarımı

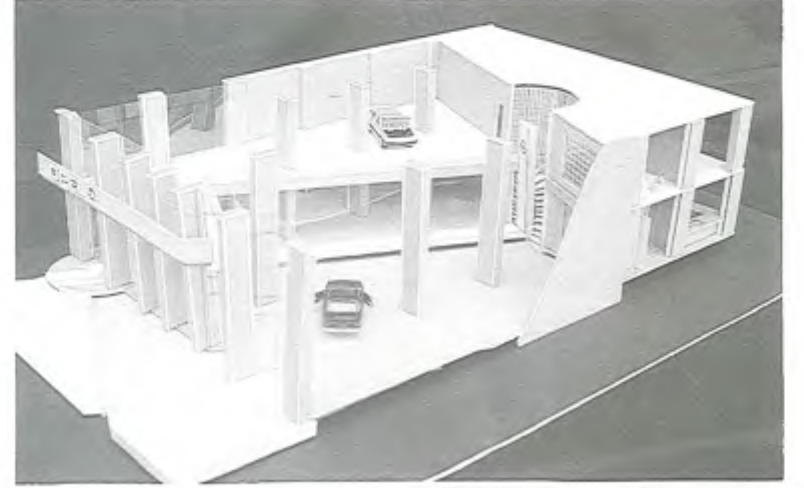
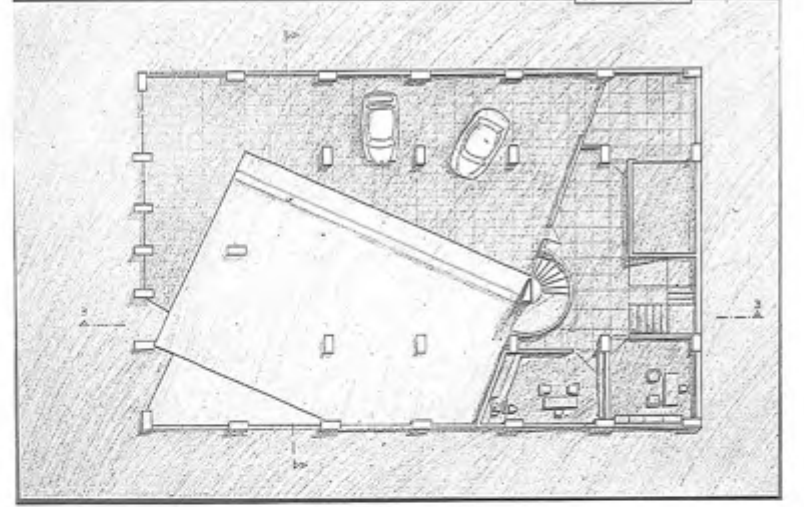
Gül Öktem, Bar Tasarımı

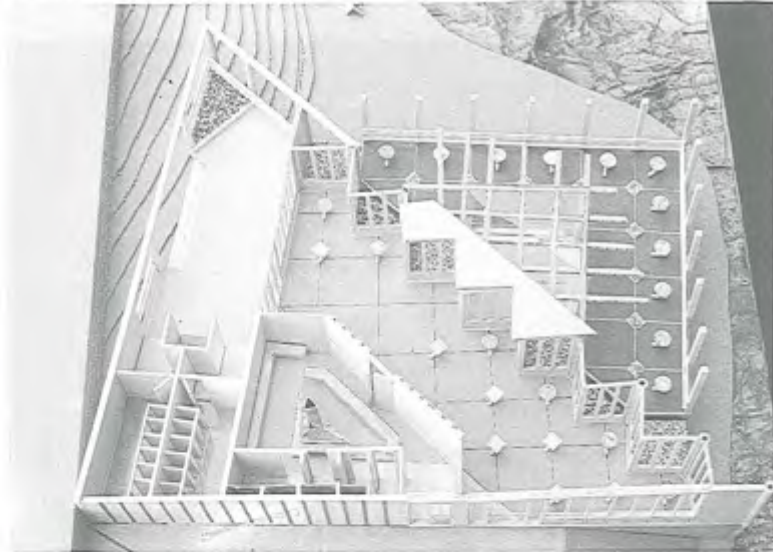
Zeynep Yılmaz, Emlak Bankası Tasarımı

Hasan Begeç, Oto Galerisi Tasarımı

Erdem Aygün, Depo - Bar Tasarımı

Nilüfer Akgören, Bar Tasarımı

MİM 402 Mimari Tasarım

Prof. Dr. Sencer AYHAN
Doç. Dr. Atilla CİMCOZ
Doç. Dr. Ayla ÇEVİK
Öğ. Gör. Aydın AY
Öğ. Gör. Erdemir ÖZEL

Dokuz Eylül Üniversitesi; Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü MİM 402 MİMARİ TASARIM dersi kapsamında içinde proje düzeyi açısından 7' yarıyılık mimarlık eğitiminde verilmiş olan derslerin bir sentezi niteliğinde, tüm düzeylerdeki birikimlerin yansıtıldığı, uygulama projelerini de içeren tasarım çalışmaları ele alınmaktadır. Bu çalışmalar aşağıdaki konuların bir kaçını veya tümünü içerebilir.

- Tarihi Çevre Analizleri
- Röleve Çalışmaları
- Doğal Çevre Analizleri
- Ekolojik Yapı, vb.
- Çevre Düzenleme

Proje çalışmalarında, tasarımı oluştururken aşağıdaki genel prensipler de dikkate alınmaktadır.

Tasarımı oluştururken Programlama, Tasarım, Uygulama ve Değerlendirme aşamalarında sadece fiziksel kriterleri dikkate almak çoklukla başvurulmuş bir yöntem olmakla beraber, sadece bu kriterlerin sağlanması yeterli olmamaktadır. Fiziksel kriterlerin yanısıra deneyimsel kriterlerin de gözönüne alınması gerekmektedir. Başka bir deyişle, kısa ve uzun vade-lerdeki yaşam deneyimlerinin, fiziksel çevreye karşı gösterilen tepkilerin tümünün tasarım problemine entegre edilmesi gerekmektedir.

Tasarımda beklenen deneyimsel niteliklerden bazıları şöyle özetlenebilir;

- Çevrenin anlaşılabilirliği,
- Çevresel öğelerin, yapay-doğal çevre varlığının bilincinde olması,
- Çevrenin uyarıcı ve davet edici olması,
- Oluşturulan tasarımın anlam yüklü olması, farklı yorumlama ve çözümleme potansiyeline sahip olması, ait olduğu topluma bir mesaj vermesi
- Kişilerin diğer insanlarla olumlu ilişkiler içinde olabilmeleri için yeterli mekan ve fırsatları sağlayıcı niteliklere sahip olması.

Bu kriterlerin ışığı altında verilmiş olan proje konuları ile tasarım kavramı geliştirilirken;

- Objektiflerin ve önceliklerin saptanması
- Kavram alternatiflerinin belirlenmesi
- Tasarımla ilgili temel amaç ve faktörlerin belirlenmesi
- Oluşturulan kavram alternatiflerinin değerlendirilmesi
- Bir kavram alternatifinin seçimi
- Fiziksel - Deneyimsel kriterlerin tasarıma yansıtılması ve projede ifadelendirilmesi

Ele alınan MİM 402 Mimari Tasarımın oluşturulmasında ve değerlendirilmesinde ana ilkeler olmaktadır.

402 kod numaralı diploma projesi için "Sığacık'ta Eğitim Amaçlı Bir Yat Klubü" tasarlanması öngörülmektedir.

Yat Klubü genel olarak şu kısımlardan oluşmaktadır:

- A- Giriş (kabul) ve Yönetim
- B- Restoran ve Eğlence
- C- Lojmanlar
- E- Yan Tesisler

Programın Açılımı ve Mekanların Büyüklükleri

A- Giriş (kabul) ve Yönetim

A.1- Giriş

- Giriş Holü110m²
(Giriş holü denizden ve karadan giriş çıkışı denetleyebilecek şekilde tasarlanacaktır ve şu mekanlardan oluşacaktır.)
- Danışma10m²
- Telefon Kabinleri (2 adet).....2m²
- Vestiyer (askılık şeklinde).....2m²

- Telex.....
- WC (2 Bay - 2 Bayan)20m²
- Turizm Bürosu10m²
- Seyahat Acentesi.....10m²
- Bekleme, Sergi ve Kokteyl.....60m²

A.2- Yönetim

- Ön Büro30m²
- Müdür ve Toplantı Odası50m²
- Sekreter20m²
- Müdür Yardımcısı20m²
- Muhasebe.....20m²
- Küçük boyutta ilk yardım50m²

B- Restoran ve Eğlence

- Restoran (100 kişilik).....100-150m²
(Restoran, açık ve denize yönlendirilmiş teraslar, giriş holü ve vestiyerden meydana gelen yemek mekanı her an 100 kişiye hizmet vermeye hazır durumda olacaktır.)
- WC (3 Bay - 3 Bayan)30m²
- Kafeterya (50 kişilik)60m²
- Amerikan Bar20m²
- Mutfak75m²
- Ofis.....10m²
- Depolar (6 tane).....
(2 soğuk, kuru, içki, sebze-meyve, mutfak aletleri)
- Personel için WC-Duş.....
- Personel yemek (31 kişilik).....35m²
- Sembol bir bar.....50m²
- Bu bara ait özel servis kısımları.....30m²
(Bu barın WC'si, mutfağı, deposu ayrı olarak yapılacaktır)

C- Eğitim

- İki adet 20 kişilik derslik2x40m²
- Kütüphane40m²
- Arşiv15m²
- Taktik ve Toplantı Odası.....40m²
- Hoca Odaları (2 adet).....2x15m²
- WC (2 Bay - 2 Bayan)20m²

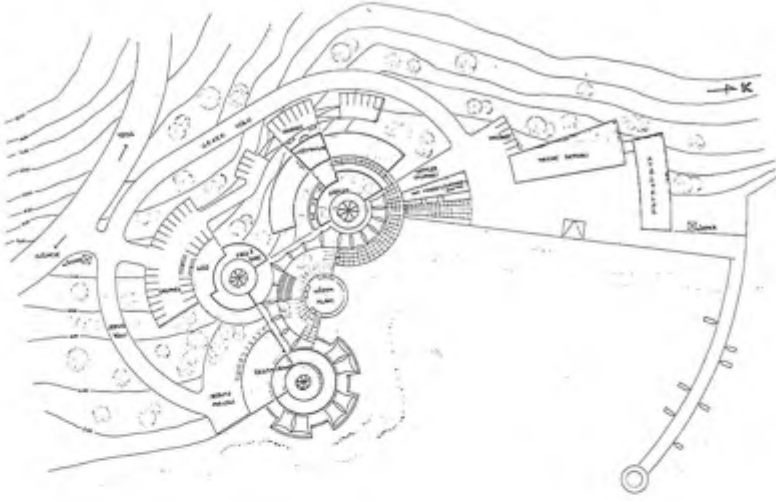
D- Lojmanlar

- 20 adet yatak odası (2 kişilik)25m²
- Giriş ve dinlenme.....60m²
- Servis odası.....10m²
- Ofis.....10m²

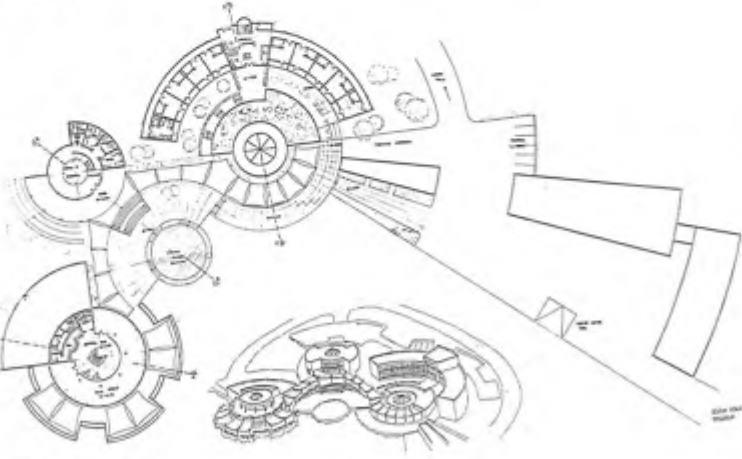
E- Yan Tesisler

- Tekne Deposu650m²
- Tamir Atölyeleri300m²
(Tamir atölyeleri, polyester atölyesi, marangoz atölyesi, kaynak atölyesi, boya atölyesi, yelken dikim atölyesi ve motor tamir atölyesi olmak üzere 6 tanedir.)
- Isıtma Merkezi100m²
- Jeneratör Merkezi ve Trafo.....10m²
- WC - Duşlar ve Çamaşırhane.....100m²
- Otopark (50 araba, 2 otobüs, 2 treyler)850 - 950m²
- Bekçi Odası.....10m²
- Yat, market.....50m²

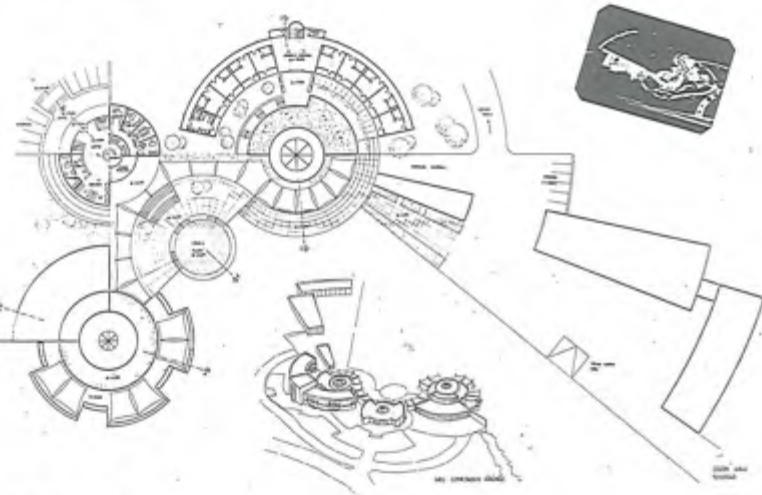
Selen Uslu

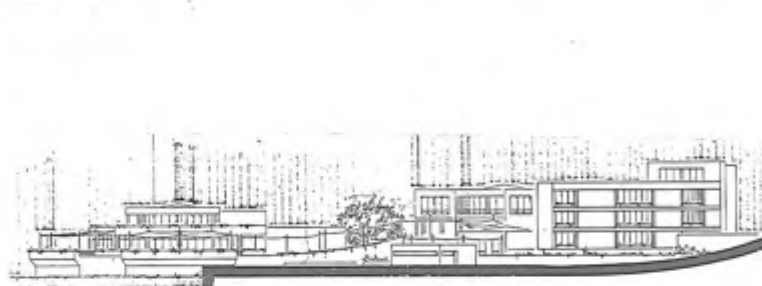
Vaziyet planı

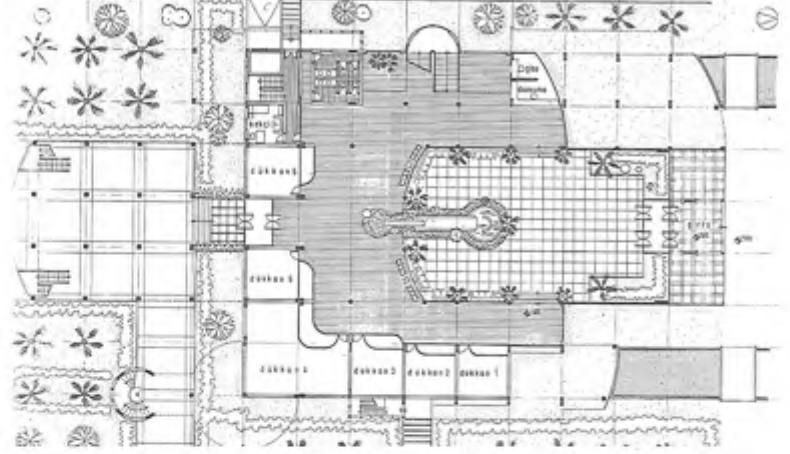
+6.00 kotu planı

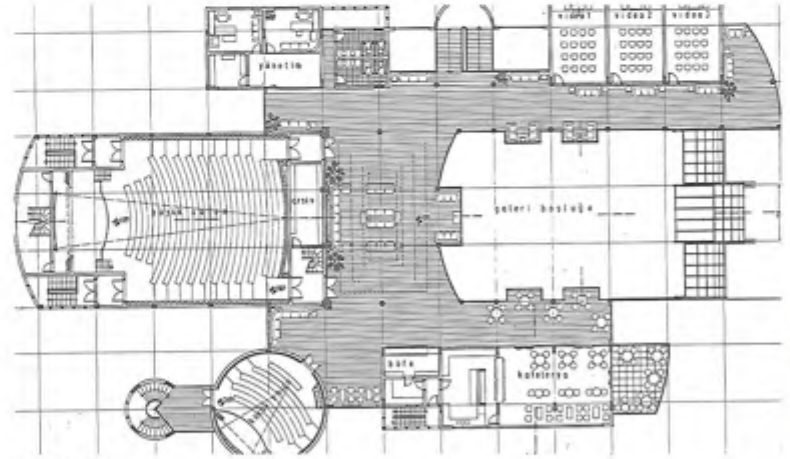
+9.00 kotu planı

Nusret Türkmen

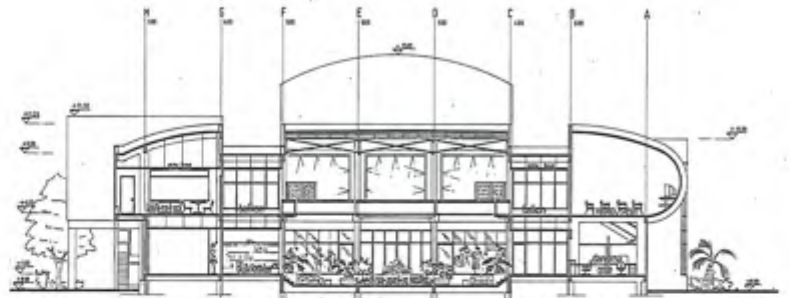
Zemin kat planı

Üst kat planı

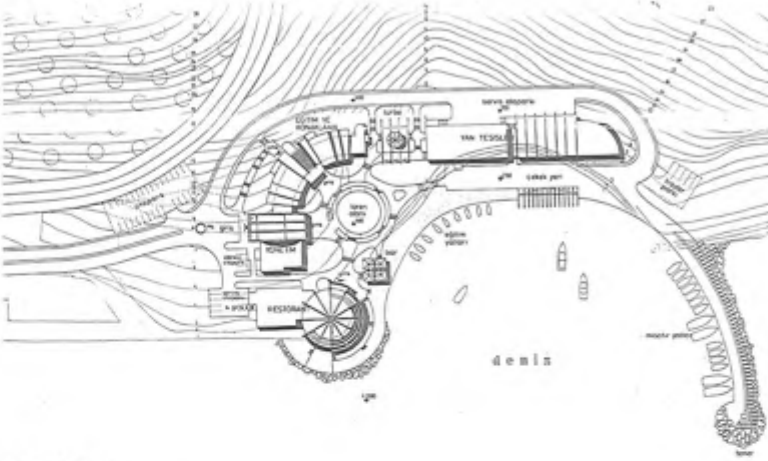

Perspektif

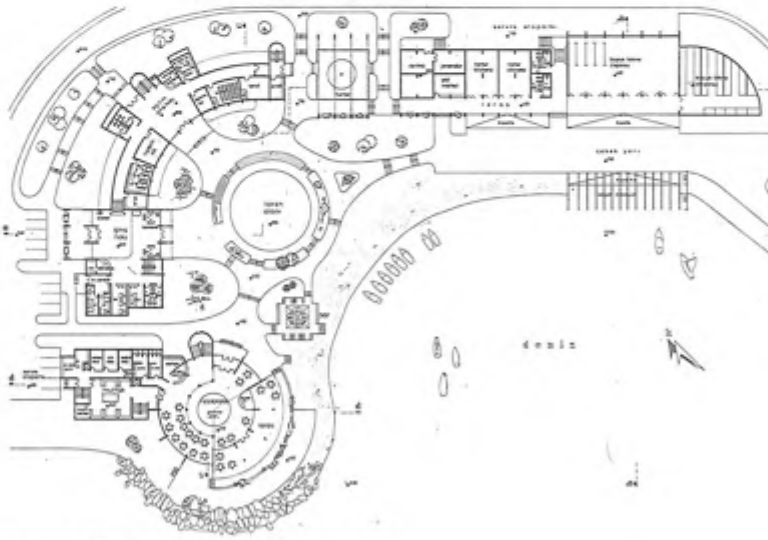

A - A kesiti

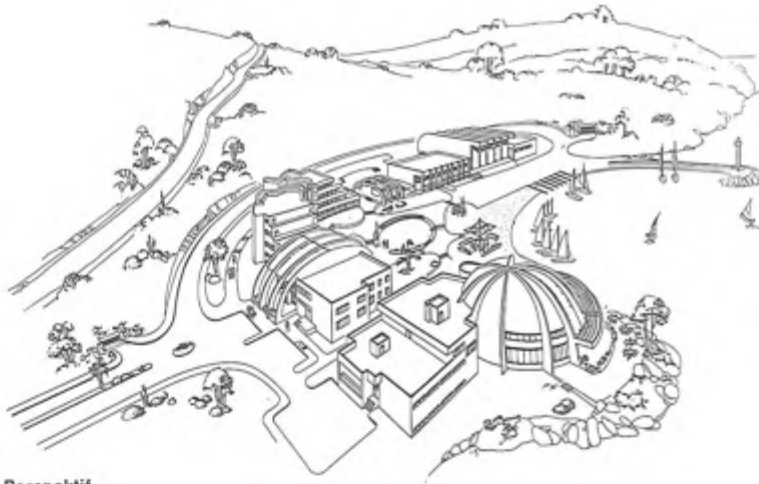
Zeynep Yılmaz

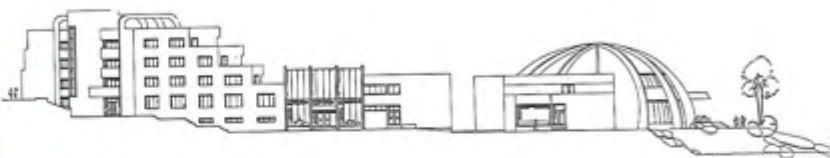
Vaziyet planı

Zemin kat planı

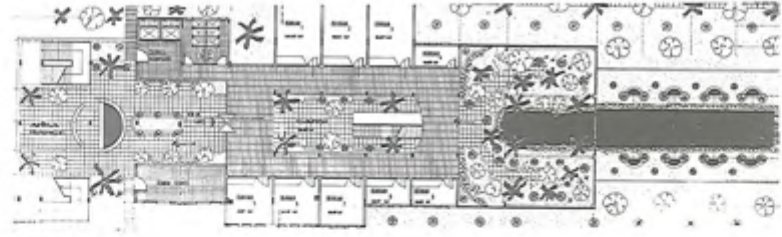

Perspektif

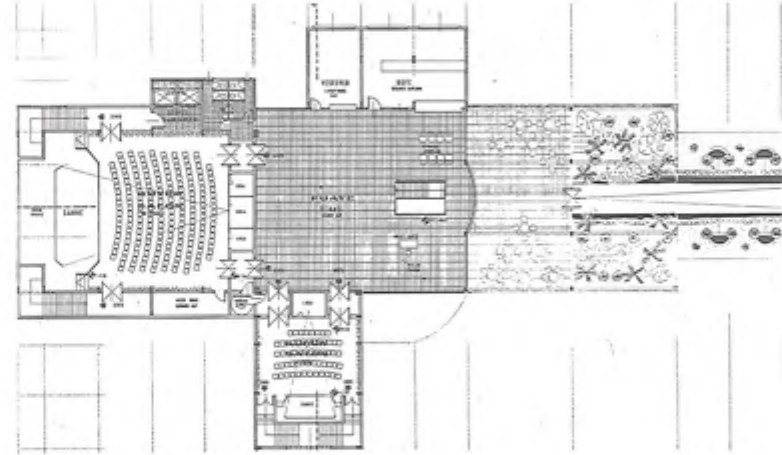

Giriş cephesi

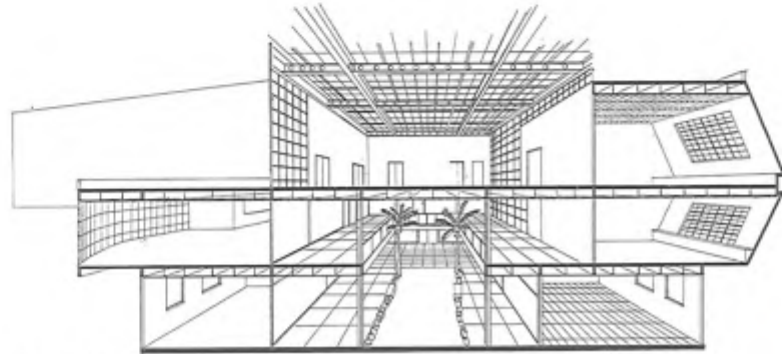
Tan Çelik

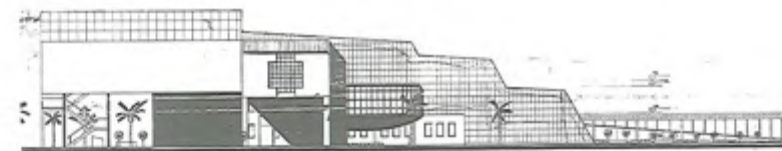
Zemin kat planı

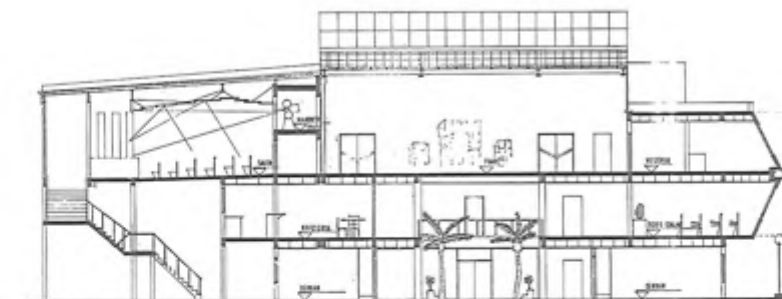
2. kat planı

İç perspektif

Doğu cephesi

A-A kesiti

Mimarlık Eğitiminde Yapım Dersleri ve DEÜ Mimarlık Bölümündeki Uygulaması

Çetin TÜRKÇÜ *

Mimarlığın sözlüklerdeki tanımlarından bazıları "**belirli ölçü ve kurallara göre binalar yapma sanatı**", "**mekan oluşturma ve organize etme sanatı**" v.b. dir. Mimarlık üç boyutlu iç ve dış mekanlar yaratmakla uğraşır. Oluşturulan bu mekanlar barınma, korunma, depolama, eğitim, sağlık, ulaşım v.b. gibi farklı işlevler üstlenirler. Mimarlığın insanın varoluşuyla birlikte ortaya çıktığını söylemek herhalde pek yanlış olmaz. Mimarlık ilk günlerden bu yana büyük değişim göstermiştir. İlk ve orta çağlarda ortaya çıkan ve mimar ünvanlı olan kişiler birçok bilgiyi, beceriyi, sanatı ve tekniği kendi üzerlerinde toplayan mimarlardı. Mimarlıkta; hemen tüm mühendislik meslekleri ve sanat dalları bütünleşiyordu. Örneğin *Rönesans* mimarları her türlü iç ve dış mekan tasarımını, işin mühendislik yönünü, bunların uygulanmasını, kısaca hemen hemen herşeyi üstleniyorlardı. Bunlar; binanın tasarımından iç mekan donanımına, taşıyıcı sistemin belirlenmesinden her türlü yapı detaylarına, bezeme ve süsleme sanatına kadar herşeyi bilen ve yapabilen süper mimarlardı. Bir *Michel Angelo*, *Leonardo da Vinci*, *Mimar Sinan* ve daha birçokları örnek olarak verilebilir.

Zamanımızda ise durum değişmiştir. Mimarlığın sanat, teknik, toplumbilim, ekonomi, v.b. gibi o kadar çok girdileri var ki, malzeme o denli çeşitlenmiş, bilim her dalda olduğu gibi bu konuda da o kadar ilerlemiş ki, bir mimarın artık bunların tümünü hakkıyla bilmesi, bilebiliyorsa bile yapabilmesi, uygulaması, denellemesi olanaksızlaşmıştır. Bu nedenlerle, uzmanlaşma çağı olan zamanımızda, mimar binayı tasarlıyor, inşaat mühendisi statik hesaplamayı yapıyor, ısıtma, aydınlatma, tesisat ve önemli süslemeler başka başka uzmanlar tarafından gerçekleştiriliyor, işin boyutuna göre pazarlamacılar, sosyologlara kadar uzanan farklı uzmanlar devreye girebiliyor. Mimarlığın bugün için en önemli uğraş ve görevi, içinde yaşanılan her türlü binanın tasarımı ve tasarlanan eserin düşünüldüğüne uygun bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Bu durumda dahi çeşitli uzmanlık dalları gelişmiş, örneğin hastane binaları, spor tesisleri, eğitim yapıları gibi alt dallarda uzmanlaşmalar yaygınlaşmıştır.

Mimarlık, insanı doğrudan ilgilendiren bir konu olarak birçok bilimle ortak bir kesit oluşturmakta ve bundan dolayı da kendi içinde dahi farklı uzmanlaşmalara gerek duymaktadır. Eğer bir mimar insan için tasarlıyorsa insanı iyi tanımak zorundadır. O nedenle sosyal bilimlerin de mimarlık içindeki önemi büyüktür. Fakat tüm bilim dallarıyla kesişimler sözkonusu olduğunda, *tasarım bilim dallarının* mesleğin ağırlığını oluşturduğu, bunu "*yapım bilimleri*" ve "*taşıyıcı sistem*" ile ilgili dalların izlediği söylenebilir.

Daha Roma döneminde İ.S. 15-30 yıllarında Roma'lı mimar mühendis *Marcus Vitruvius Pollio*'nun yazdığı ve Roma İmparatoru Augustus'a ithaf ettiği "*Mimarlık Üzerine 10 Kitap*" ta mimarlığın en önemli üç unsurunun:

- Firmitas (Sağlamlık - Dayanıklılık),
- Utilitas (Yararlılık - Kullanışlılık),
- Venustas (Estetik - Güzellik)

olduğu belirtilmişti. Bu sıralama ile yapının sağlamlık ve dayanıklılığına, yani yapımına ve taşıyıcı sistemine o dönemde işlevselliğinden ve binanın estetik görünümünden dahi daha fazla önem verildiği anlaşılmaktadır. Çünkü bir yapı, güzel veya çirkin, öncelikle ayakta durabilmeli, yararlı olduğu kadar dış etkilere karşı dayanıklı olmalıdır. Zamanımızdan 2000 yıla yakın bir süre önce mimarlıkla uğraşan birinin bu sözlerinin günümüzde aynı önemini koruyor olması dikkat çekicidir.

Anlaşıldığı gibi tasarlamak ne kadar önemli ise bunu gerçekleştirmek, onun sağlam ve dayanıklı olmasını, ayakta durmasını sağlamak, yapımını çağdaş bilimin gereklerine göre gerçekleştirmek de o denli önemlidir.

Bugün mimar olarak tanımlanan/tanımlanacak kişi, farklı dallardaki uzmanların koordinasyonunu sağlayacak, binanın yapımında en sorumlu kişi olarak, birçok konuyu bilmek, mühendis, sosyal bilimci, iktisatçılarla grup çalışmasını yürütmek ve hatta çoğu kez yönetmek zorunda olan kişidir. Özellikle mimar, tasarladığı binanın taşıyıcı sistemine ilişkin çözümleri düşünebilmeli, kullanacağı malzemelerin özelliklerini tanımalı, detay çözümlerinin ilkelerini bilmeli, bunların yapım yöntemlerine vakıf olmalı, gerektiğinde bu işler için uzmanlara danışmalıdır.

Vitruvius'un sözünü ettiği üç unsurdan hangisinin daha önemli olduğu konusu günümüzde kişiden kişiye değişebilir gibi görünüyorsa da en doğrusu bunları eşkenar bir üçgenin üç köşesinde yer aldığını düşünmek ve her bir ilkenin diğerleriyle eşit uzaklıkta, eşit değerlerde olduğuna göre hareket etmektir. Kısaca mimarlığı, *tasarımla, yapısal, strüktürel ve kültürel* girdileriyle bir bütün olarak görmek esastır. Mimar binanın tasarımı ile birlikte yapısal ve strüktürel tasarımı da bir bütün olarak ele almalıdır. Tasarımı bitmiş bir yapıya taşıyıcı sistemi sonradan kalmaya çalışmak, o binanın yapım yöntemini seçmeyi zaman akışına bırakmak, detaylandırmaya yeterli önemi vermemek, taşıyıcı sistem seçiminde mühendisle işbirliği yapmamak veya tam tersine herşeyi tamamen onun arzusuna bırakmak sakıncalı olacaktır.

Bu nedenle tasarım sürecinin her adımında, binanın nasıl yapılacağı, taşıyıcı sistemi, üretim biçimi, detayları, v.b. birlikte düşünülmelidir. Söylenenin tersi de, yani tasarımı sadece strüktür ve yapım sistemini ön plana alacak şekilde yürütmek, işlevsel ve tasarımsal düşünce ve arzuları önemsememek, özet bir deyişle "*yapısal ve strüktürel tasarıma sonradan bir işlev uydurmaya çalışmak*" da yukarıda anlatılanlar kadar yanlış olacaktır. Kısaca mimari tasarım; işlevsel, strüktürel ve yapısal sorunlarıyla bir bütün olup, tasarım süreci içinde bu gibi etkenler daima birbirine paralel sürdürülmelidir.

Bu kapsamda DEÜ Mimarlık Bölümü eğitim programında yapım derslerine gerekli önem verilirken bu derslerin tasarım derslerine integrasyonunun önemi de vurgulanmaya çalışılmaktadır. Eğitim programının hedefi tasarım derslerine paralel olarak gelişen yapım konularını, öğrencilerin piyasaya çıktıklarında uygulamada karşılaştıkları türde bilgileri öğrencilere aktarmaktır. Bölümümüzdeki yapım dersleri uygulamalı ve kuramsal derslerden oluşmaktadır.

* Prof. Dr. D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Başkanı

Kuramsal dersler yapı malzemeleri ile yapım yöntemlerini ve taşıyıcı sistem konularını kapsayan 2'şer saatlik dersler olup 2. sınıfta veya daha üst sınıflarda verilir. Bunlardan bazıları Yapı malzemeleri, Çağdaş Yapım ve Strüktür Sistemleri, Endüstrileşmiş Yapım, Yapı Yönetimi ve Organizasyonu gibi dersler olup ayrıca seçme dersler arasında yapım ağırlıklı olanlarda bulunmaktadır. Bu dersleri veren hocalarımız Prof. Dr. Ç. Türkçü, Prof. Dr. Necati Şen, Y.Doç. Dr. Göksel Sezer, Ar. Gör. Dr. Yeşim Orbay olup 4 asistan tarafından da desteklenmektedir.

Uygulamalı yapım dersleri ilk yarıyıldan başlar ve kademe kademe gelişerek 3. sınıfın sonunda noktanır. Haftada 4 saat olan bu uygulamalı derslerde 1. sınıfta, genel yapı ve yapım kavramları verildikten sonra yığma yapı temelleri, duvarlar, döşemeler, ahşap karkas yapılar ve tek eğimli, basit çatılar aktarılır. 3. yarıyıldan betonarme yapıların temelleri, düz çatılar, oturma ve asma çatılar incelenir. 4. yarıyıl merdivenler, ahşap ve metal kapı ve pencere detaylandırması üzerinde durulur. 5. yarıyıl ince yapı konularına, örneğin kaplamalar, diletasyon detayları, banyo, mutfak, şömine, baca gibi elemanların detaylandırılma özelliklerine ayrılmıştır.

Tüm bu derslerin yürütülmesindeki ortak noktalar şöyledir. Genellikle her konu anlatıldıktan sonra konunun önemine göre bir hafta veya daha çok süren uygulama ödevleri verilir. Her yarıyıl sonunda 4-6 hafta arası bir zaman dönem uygulama projesine ayrılır ve o yarıyıl anlatılanların bir yapı örneğinde uygulaması sağlanır.

Böylece 5 yarıyıl boyunca öğrencilere yapım hakkında gerekli bilgiler aktarılmış olmaktadır. 3. yılın ikinci yarıyılında "Yapı Uygulama Projesi" dersi gelmektedir. Bu ders o döneme kadar anlatılan tüm yapım ve taşıyıcı sistem konularının küçük bir projede özümsemesini hedeflemektedir. Tamamen uygulamaya yönelik olan bu derste iki yol izlenmektedir. Ya öğrencinin daha önce yapmış olduğu bir tasarım ele alınarak belediye sunulacak düzeyde bir uygulama projesine aktarılır veya yeni bir proje konusu verilerek 5 haftalık hızlı bir tasarım sürecinden sonra öğrencinin gerekli çizimleri yapması istenir. Tasarım süresinin kısalığı nedeniyle konunun kapsamı ve ölçeği küçük tutulur ve böylece uygulama projesi çalışmalarına daha fazla zaman ayrılması sağlanır.

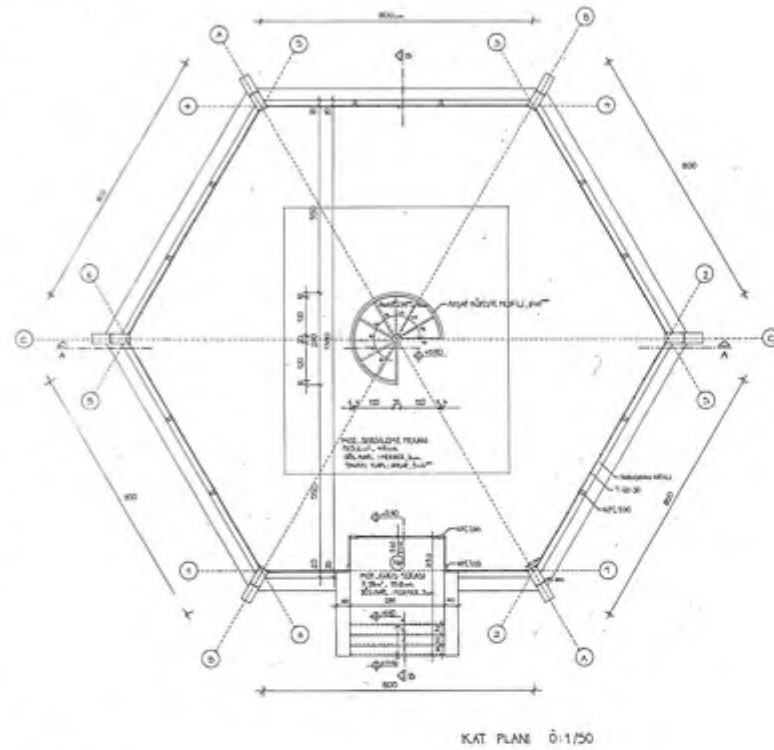
Yapı uygulama projesi dersi kapsamında genellikle bodrum yapılması sağlanır ve bodrum basınçlı suya karşı yalıtımı istenir. Sunuşta istenenler şunlardır:

	Ölçek
• Kesin proje	1/100
• Uygulama projesi	1/50
• Görünüşler ve kesitler	1/50
• Betonarme kalıp planı	1/50
• Sistem detayları (kesit, görünüş ve plan)	1/20
• En az 5 - 6 tane nokta detayı	1/2 - 1/5
• Mahal listeleri ve kapı - pencere açılımları	

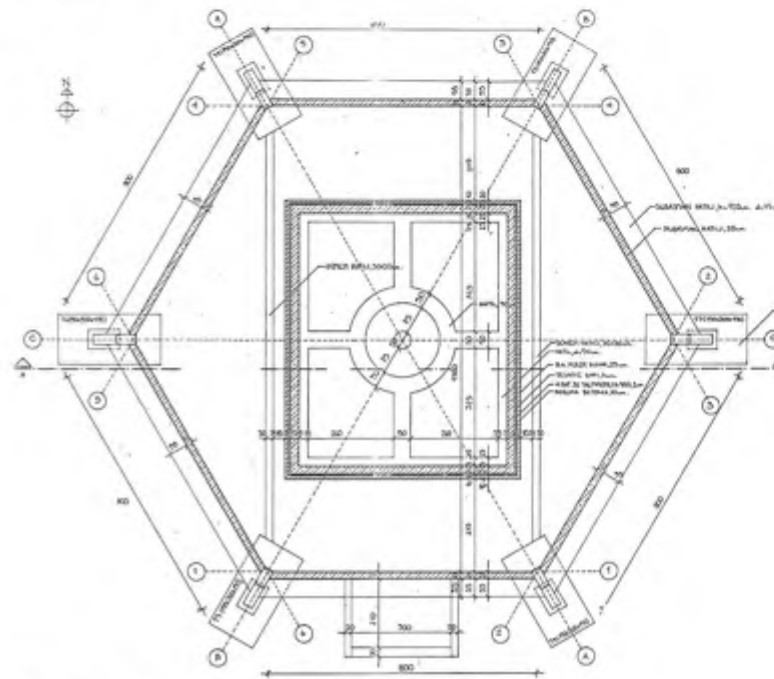
Son yıllarda bölümümüzde yapılmış olan bazı yapı uygulama projeleri ekte sunulmuştur. Şimdiye değin verilen konular arasında, Tansaş satış yeri, yüzme havuzu, semt kütüphanesi, Fuar'daki küçük bir pavyon, kreş tasarımı, sergi binası (show room) ve bir servis istasyonu kanopi (üst örtü) tasarımları yer almış olup, bunlardan son üç konunun projelerinin çizimleri şekillerde görülmektedir.

Kolayca anlaşılabilen gibi DEÜ Mimarlık Bölümü tasarım kadar mimarinin yapısal ve uygulama yönüne yeterince ağırlık vermektedir. Ancak daha sonraki yıllarda öğrencilerin yapım bilgisi uygulamalı ve kuramsal derslerinde edindikleri bu bilgilerini diğer tasarım derslerinde değerlendirmedikleri de maalesef izlenmektedir. Bu eksikliğin giderilmesi için eğitim sürecinde hemen her sınıf düzeyinde tasarım ve yapı grubu hocalarının iyi bir işbirliği yapmalarının zorunlu olduğu açıkça görülmektedir. Böylece öğrencilerin bir derste öğrendiklerini sadece o ders kapsamında düşünmeyip diğer dersler içine de katmaları sağlanarak eğitimin sürekliliği vurgulanabilmektedir □

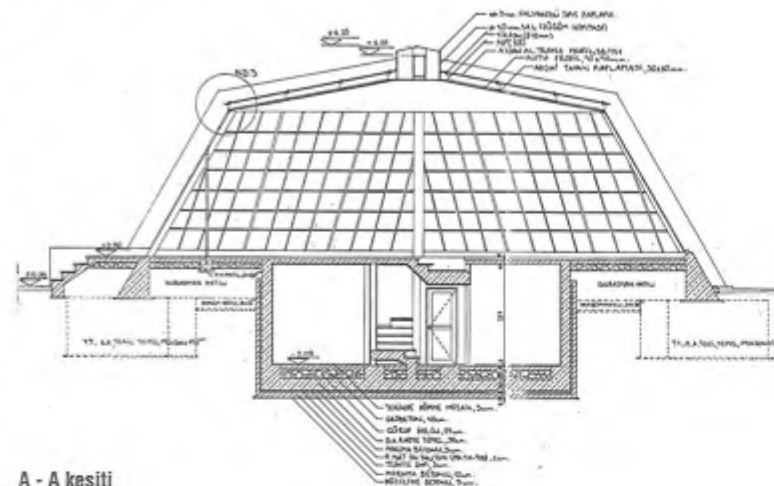
Müjde Altın

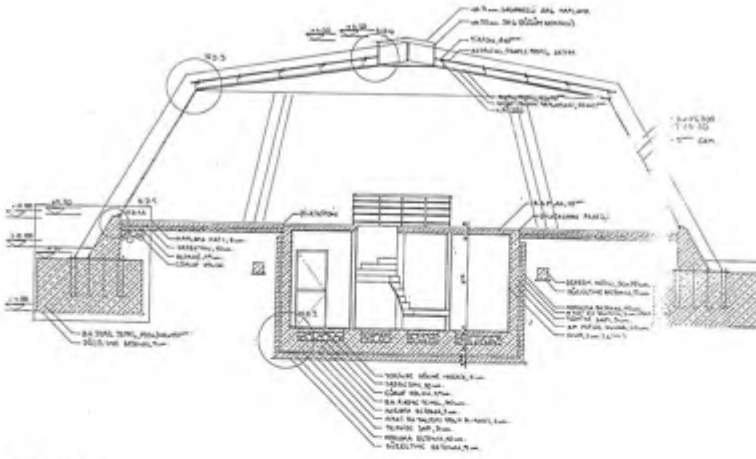
Kat planı

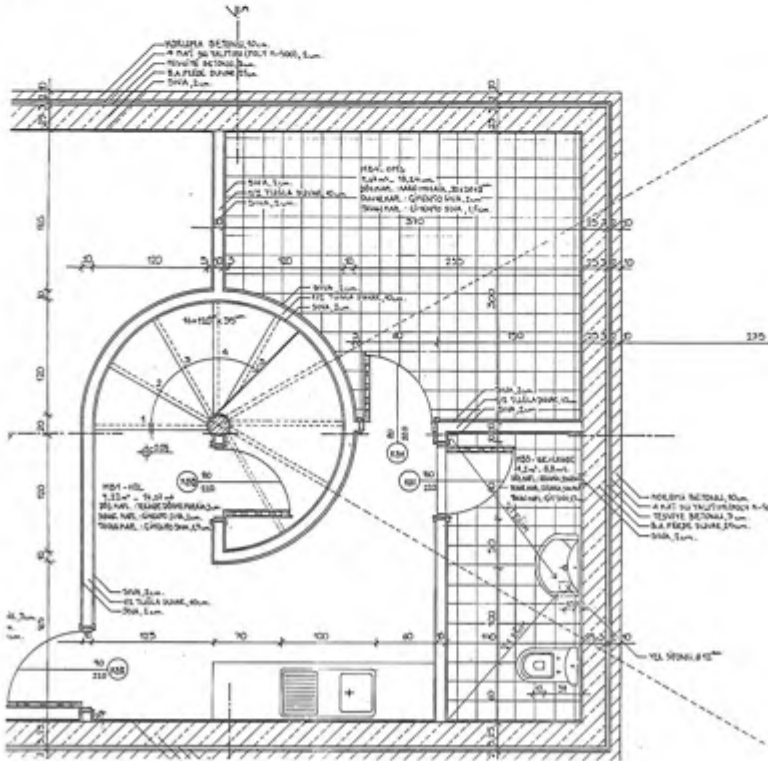
Temel planı

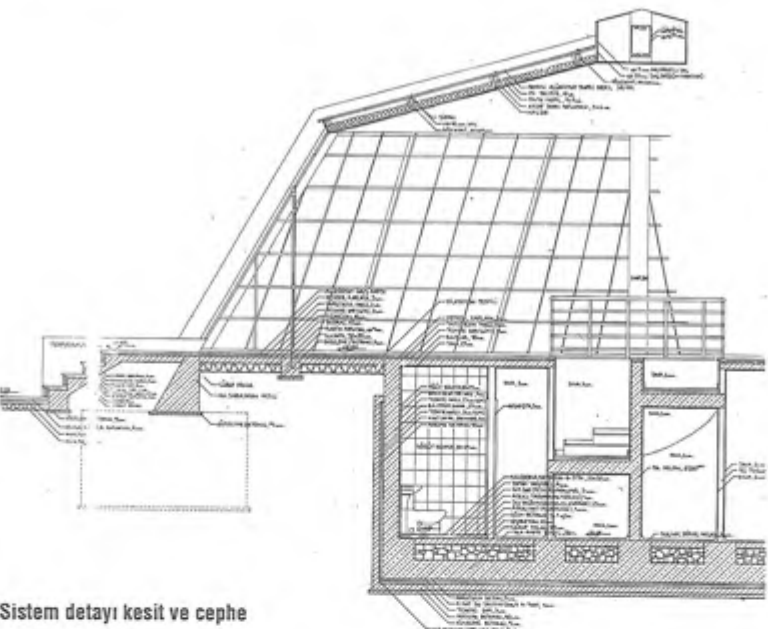
A - A kesiti

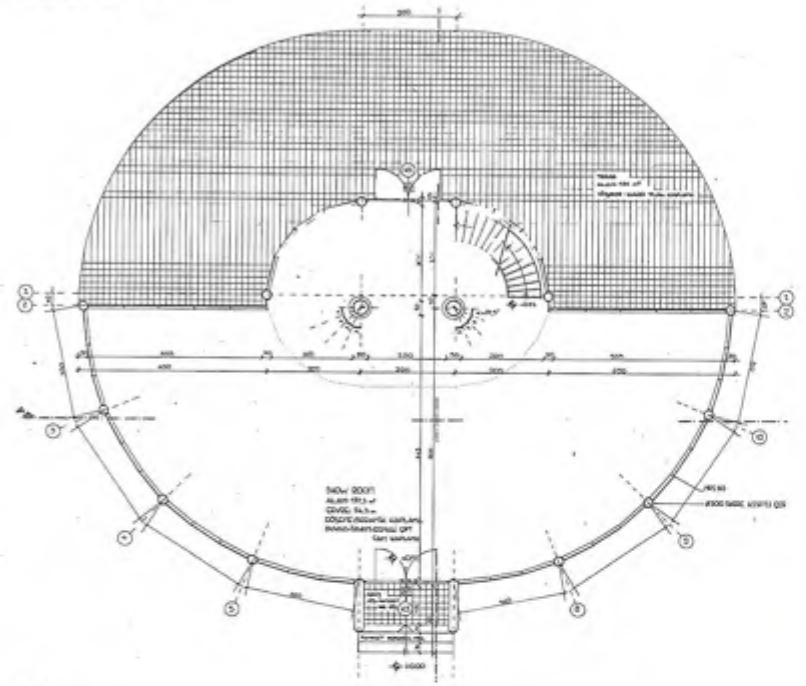
B - B kesiti

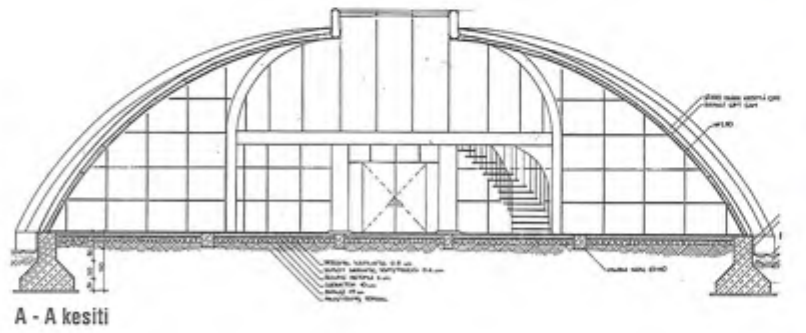
Islak mekan sistem detayı

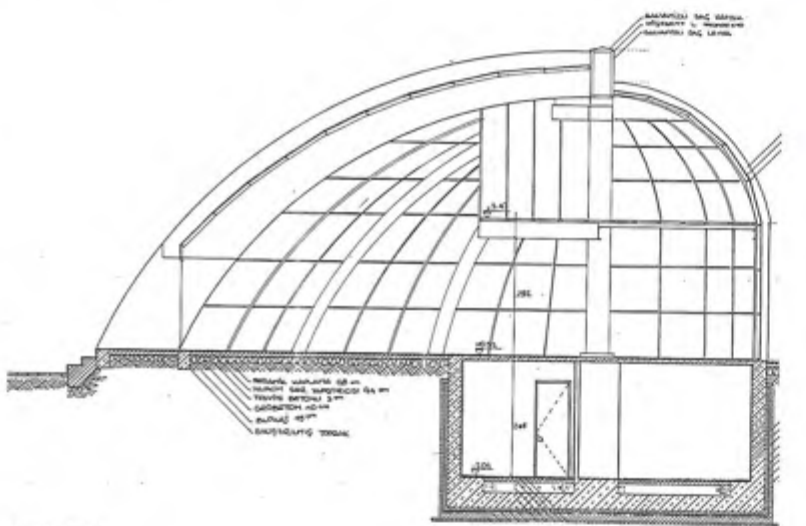
Sistem detayı kesit ve cephe

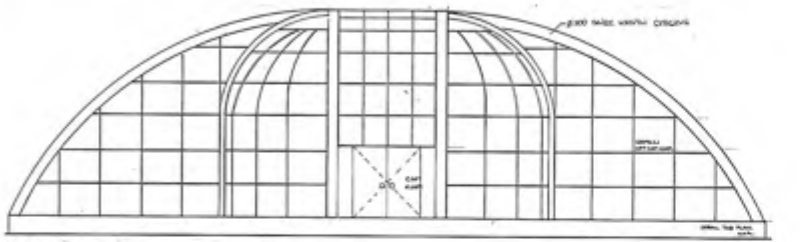
Kat planı

A - A kesiti

B - B kesiti

Kuzey cephesi

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü 1995-1996 Yarıyılı Öğrenci Projeleri

Ar. 501 Mimari Tasarım Stüdyosu

Proje Adı: Çeşme'de Spor Salonu Tasarımı

Projeyi Hazırlayan: Y. Mimar Ebru Yılmaz

* İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Proje Danışmanı: Yard. Doç. Özen Eyüce

Kapalı Atletizm Spor Salonu Belediye tarafından önerilen Çeşme, Dalyanköy'deki bir arazide Çeşme'yi gelecekte sportif ve kültürel yönden daha aktif bir merkez haline getirebilmek üzere tasarlanmıştır.

Araziye yaklaşımı belirleyen faktörler

Spor salonuna yaklaşımı belirleyen yollardan birincisi seyircilerin ve sporcuların gelişini sağlayacak olan otoyoldur. Sporcuların girişi seyircilere ait otoparktan tali bir yolla ayrıldıktan sonra sporculara ait hazırlık birimlerinin girişine kadar devam eder.

İkinci yaklaşım ise tasarımın bütününde güçlü bir şekilde hissedilen yay biçiminde bir açılıma sahip olan formun bir devamını oluşturan Ege Üni. kampüsünden gelecek olan öğrencilerin ulaşımını sağlayacak yaya aksıdır.

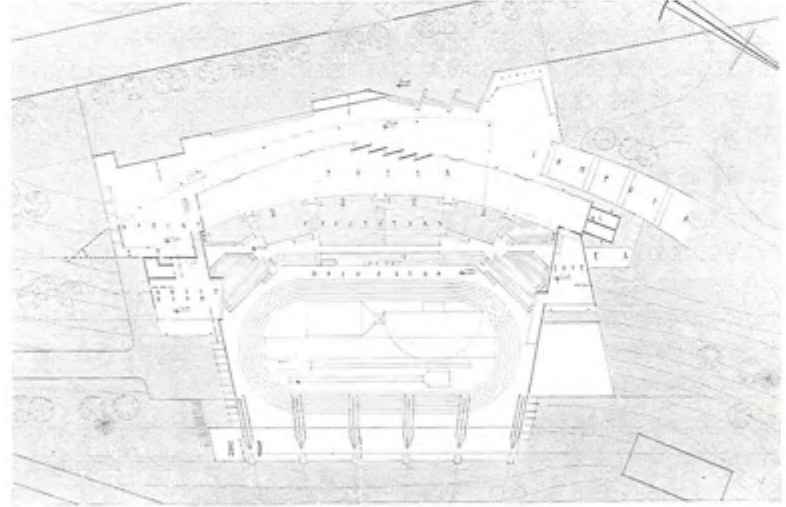
Yapının tasarımındaki çevresel faktörler

Deniz manzarası tasarımı etkileyen önemli kriterlerden biri olmasının yanında sporcuların ve seyircilerin spor aktivitesine yönelmiş olan konsantrasyonlarının bozulmaması amacıyla aydınlatma faktörü de gözönünde bulundurularak kontrollü bir biçimde sağlanmıştır. Salon kütlesi dışındaki tüm mekanlardan ise deniz manzarası bütünüyle algılanabilmektedir.

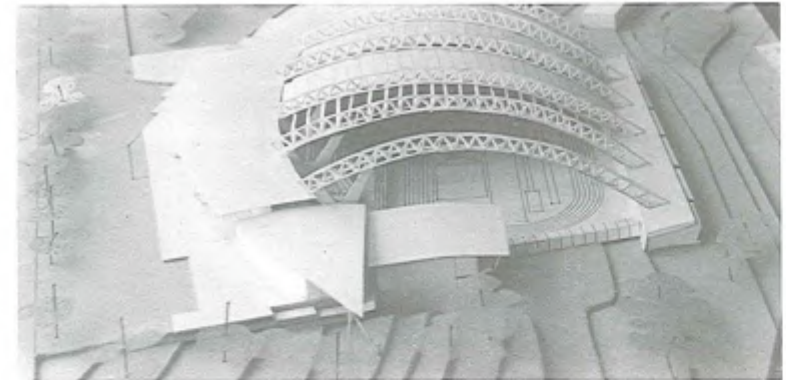
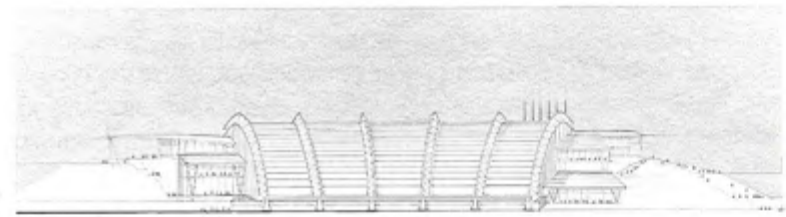
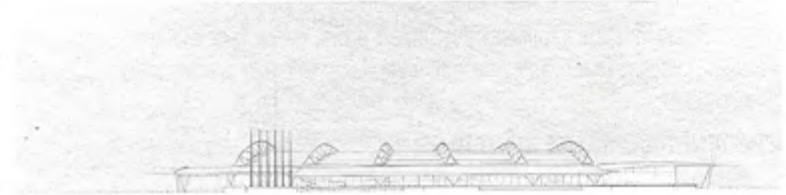
Formu belirleyen faktörler

İkincil fonksiyonları oluşturan mekanlar arazinin eğimine göre teraslar şeklinde yerleşirken spor salonu örtüsünü oluşturan eğrisel omurgalar da ana mekanı tanımlamaktadır. Tasarımında net bir strüktür ve hafif üst örtüler amaçlanmıştır. Bu da strüktürün gizlenmeden dışarıda bırakılmasına olanak vermiştir. Uzun girişler, zemine bastıkları noktalarda, o noktaya özgü biçimlenmeye sahip olan ayaklar ile sporcuların soyunma ünitelerini oluşturan mekanları tanımlamaktadır.

Daha önceden tasarlanmış spor salonu örneklerinde seyircilere ait oturma birimleri simetrik bir biçimde oyun sahasının her iki yanında yer alırken, bu projede arazideki mevcut eğim de kullanılarak asimetrik bir kompozisyonla tıpkı anfi-tiyatrolarda olduğu gibi bir oturma düzenine gidilmiştir □

Zemin kat planı

Proje Adı: Çakalburnu Dalyanı'nda Deniz Bilimleri Müzesi ve Akvaryum

Projeyi Hazırlayan: Y. Mimar Seçkin Kutucu

* İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Proje Danışmanı: Yard. Doç. Özen Eyüce

GİRİŞ

Kent, içinde birçok aktivitenin geçtiği yaşayan bir organizmadır. Bu sebepten dolayı kendisini oluşturan sosyal, ekonomik, coğrafi, iklimsel ve kültürel birçok koşula da uymaya zorunludur.

Kent, içinde yaşanan sosyal hayatla kişilik kazanır. Kente ait bu karakteristiği kazandıran caddelerin, Le Corbusier'nin düşündüğünün ötesinde trafiğin içinden akıp gittiği bir makine düzeni olmaktan çok, insanların çeşitli etkinlikler ve hatta siyaset de yapabileceği kentsel mekanlar oluşturmaya yönelik yapılanması düşünülmelidir.

Sahil şeridinde kurulu yerleşim bölgeleri, kıyının coğrafi özelliklerine uyma zorunluluğu gösterir ve şehir içinde varolma ve yerleşim savaşımı da kıyı boyunca yoğun halde yaşanır. Aslında bunların altında yatan, suyun tinsel bir sembolik öge olmasının ötesinde su dünyasının ekonomik potansiyele sahip olmasıdır.

AMAÇ VE KURGU

Tarım toplumuna geçilmesi uygarlıkların kurulmasına temel olmuştur. Su dünyasında da tarım ve üretime geçilmesi su uygarlığının yolunu açacaktır veya uygarlık su dünyasına da taşınacaktır. Denizlerimizden konvansiyonel fayda sağlayabilmek, deniz uygarlığına uzanabilecek yolda ilk adımları atabilmek için araştırma, geliştirme, üretim ve denemelerin yapıldığı, bunun için çeşitli olanakların sağlandığı bir araştırma merkezi gerekmektedir.

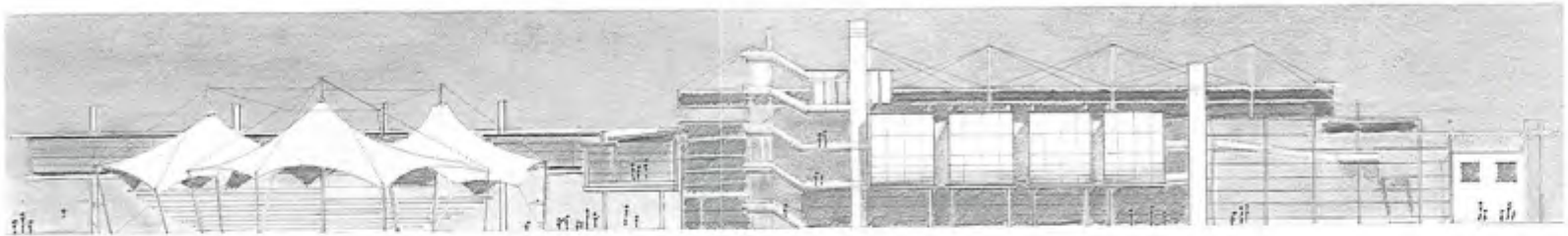
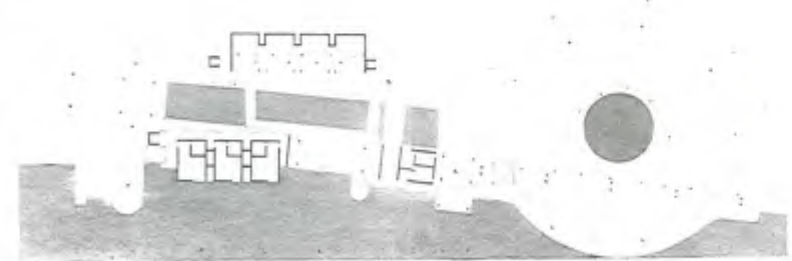
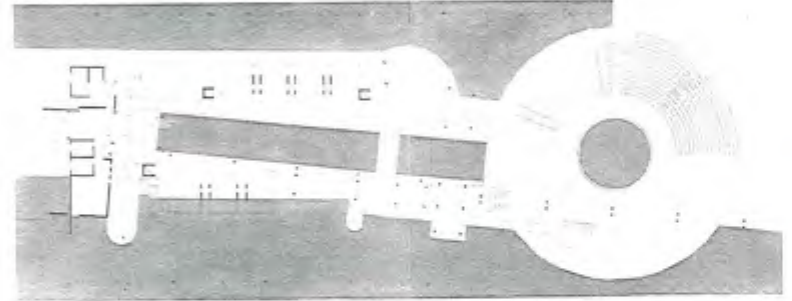
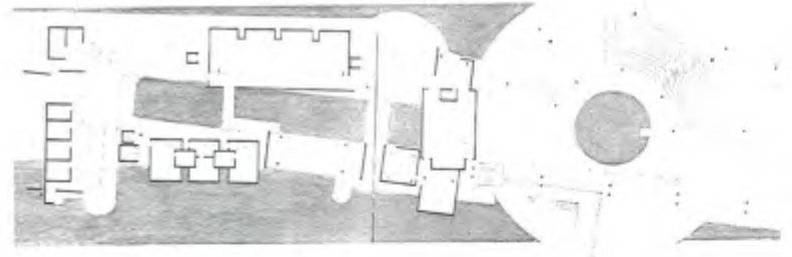
Bu amaçlar doğrultusunda, bir başlangıç olarak, deniz yaşamıyla insanın ilişkisini kuvvetlendirmek, deniz kıyısında kurulu olan İzmir'e su kültürünün özelliklerini sunmaya yönelik deniz bilimleri müzesi ve akvaryum projesi düşünülmüştür.

PROJE YERİ

Proje yeri olarak İnciraltı mevkiinde Çakalburnu dalyanının bulunduğu alan seçilmiştir. Burun tarafına yapılması düşünülen proje, gerek kent merkezi ile ulaşımın kolaylığı, gerekse İzmir Körfezine açılımla, İzmir içindeki en uygun yer olarak düşünülmüştür.

PROJENİN İÇERİĞİ VE KRİTERLER

Müze kapsamında akvaryum tankları bir galerinin iki yanında konumlandırılmıştır. Bu tanklarda çeşitli deniz canlılarının ve yaşam ortamlarının sergilenmesi düşünülmüştür. Dolayım, rampalar aracılığıyla üç farklı katı kapsayarak yapılmaktadır. Hareket ve aksiyon mekan içerisine taşınarak akvaryum galerisi sosyal bir alan haline dönüştürülmeye çalışılmıştır. Sinema mekanı ve dolphinarium, toplu gösteri mekanları olarak tesiste ayrıca yer almaktadır. Proje içinde kafeterya, kütüphane, araştırma üniteleri, yönetim, akvaryum ünitelerinin arıtma ve depolama tesisleri ve bunların teknik servislerinin de planlanması yapılmıştır. Çizgisel (linner) bir yapıya sahip tasarımın uç kısmı ise bir plaza ile sonuçlanmaktadır □

Kesit

Proje Adı: İzmir Sahil Yolunda Yaya Köprüsü Tasarımı

Projeyi Hazırlayan: Y. Mimar Koray Korkmaz*

* İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Proje Danışmanı: Yard. Doç. Ahmet Eyüce

Kentsel Mekan Elemanları

Köprüler de kentin tasarlanabilir elemanlarıdır. Bir köprü projesi yapmanın sebebi, strüktür tasarımına ilgi duymamanın yanı sıra insanların dikkatini bu konuya çekmekti. Köprü'nün kent içindeki konumunun Karataş'ta eski bir ulaşım aksı üzerinde bulunması ve bu aksın asansör gibi tarihi bir yapıyı da içinde bulundurması ayrı bir önem taşıdı. Bu durum yaya köprüsünün çevresiyle birlikte tasarlanması gerekliliğini yani kentsel tasarım boyutunu da beraberinde getirdi. Bu sebeple asansör ve çevresinin tarihine kısaca değinmek gerekiyor.

Karataş ve Asansörün Tarihi

İzmir, 1860 yıllarında ticari hareketlilikle gelişmeye başladı. Karataş bölgesi de imara açılan birçok bölgeden biridir ve o yıllarda museviler yerleşti. Halil Rifat Paşa Caddesi açılınca gelişme hızlandı. Deniz kıyısı ile Halil Rifatpaşa arasındaki 40 metrelik kot farkı ulaşımında sorun yaratınca Bayraklıoğlu adlı bir musevi asansörü yaptırır. 1942 yılında tütüncü Şerif Remzi Reyent'e satılır. 1983 yılında ise kullanılması ve başkasına satılmaması koşulu ile İzmir Belediyesi'ne bağışlanır.

İzmir, yıllar içindeki plansız kentleşme ve çarpık yapılaşma sonucu kültürel kimliğini kaybetmeye başladı. Asansör çevresindeki doku da bozulup, yerini bugünkü yoğun ve yüksek yapılaşmaya bıraktı. Bu nedenle asansör ve çevresi İzmir'deki ender tarihi dokulardan olduğu için çok özel ve önemlidir. Belediyenin hazırladığı proje ile tarihi bir köşe yok olmaktan kurtulmuştur. İzmir için canlı ve kültürel bir merkez olmuş ve yine eskisi gibi insanlar asansörle evlerine ulaşabilmektedirler. Ben kendi projemi, ilk aşaması asansör ve çevresinin tasarımı olan iki aşamalı bir kentsel tasarımın ikinci aşaması gibi gördüm.

Köprülerin İşlevleri

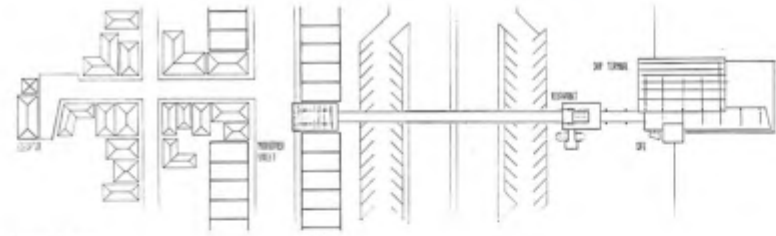
Köprüler bir kentte önemli bir referans noktası oluşturduklarında ve sıkıcı bir manzaraya ilginçlik katmak amacıyla kullanıldıklarında mimari içerikli ürün olurlar. Teknik, estetik, kentsel meydan okumaktır. Köprüler bazen strüktürel değil, kültürel açıklıkları da aşarlar. İki yakayı bir etmekten daha karmaşık işlevler de görürler. Roma ve Osmanlı'da devletin inşa etmekle yükümlü olduğu bir öge, modern çağda ulaşımın bir zorunluluğu, hem de finansman kaynaklarından biridir.

Tasarım Kriterleri

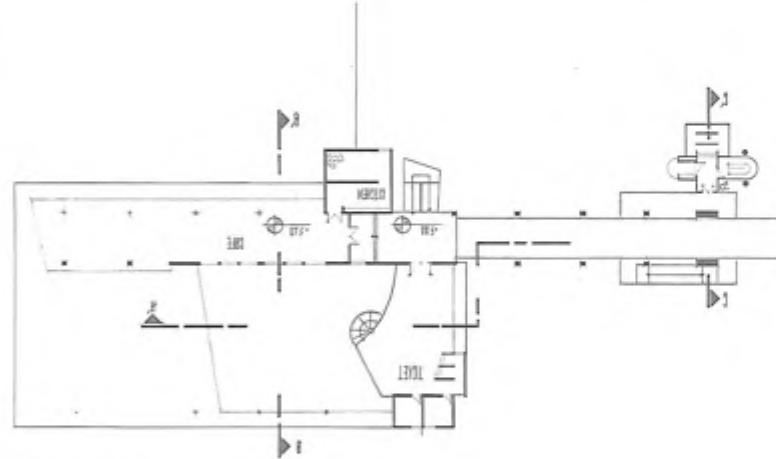
Dario Moreno Sokağı'nın Mithatpaşa Caddesinde bitmesiyle son bulan ulaşım aksı cadde karşısındaki boş arazide başlayıp sahile inen köprü projemle tamamlandı. Sahil yolundaki pencere ve balkonlardan oluşan o kötü karolaj biçimindeki silüette estetik kaygıya sahip bir proje oldu. Deniz ve kent, sahil oylu sebebiyle ayrılmıştı. Bu ayrılık bir köprüyle sona erdirilmeliydi. Hem insanları denize ulaştıran, hem ulaşım aksını tamamlayan bir proje. Vapur iskelesi bu aksı tüm İzmir sahiline uzattı. Kafe ve restoran ise İzmir'i denizle barıştırdı. Köprüye sahilden yaklaşıırken, sıkıcı silüette estetik bir haz uyandırdı. Bu köprü'nün üstünden geçenler olduğu gibi, altından da geçenler var. Onlar içinse İzmir'e bir kapı oldu. Silüete dinamizm katabilmek için asimetrik bir kapı tasarladım.

Projenin Teknolojik Boyutu

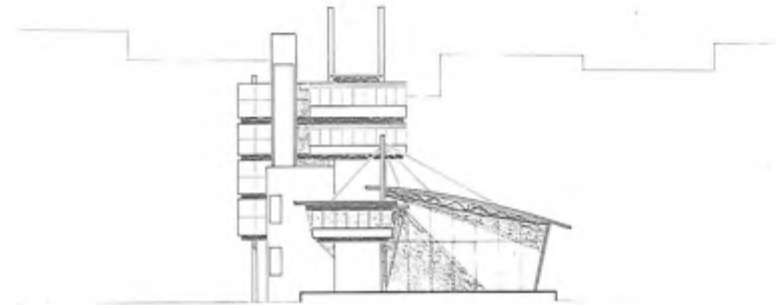
Bence ülkemizde eksik olan bir mimarlık boyutu. Çeliği tanımadığımız için, bilinen sistemler dışında kullanmıyoruz. Strüktür tasarımcılığına değinmek istiyorum. Teknolojik gelişmeler, yapım sistemleri mimar için önemlidir. Mühendis mimarlardır bu alanda başarılı olanlar. Günümüzün en tanınmış mühendis mimarı Calatrava'dır. Mimarlık eğitiminden sonra mühendislik ve heykel eğitimi almıştır. Sanıyorum ki üniversite eğitiminde mekan tasarımının yanı sıra strüktürün de tasarlanabileceğine daha fazla değinmek gerekiyor □

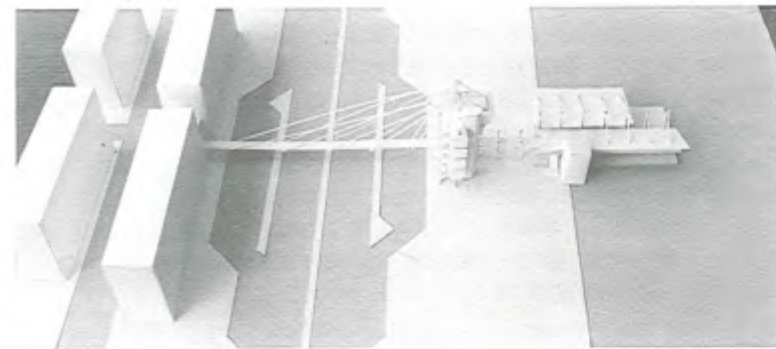
Vaziyet planı

+6.00 kotu planı

Kesit

UMAR ve Fes Kentinde Akdenizli Bir Yaz Okulu

Emel KAYIN *

GİRİŞ

Bu yazıda UMAR (Union Mediterranéen de Architectes)'in, Fas'ın Fes kentinde, 8-26 Temmuz 1996 tarihleri arasında düzenlediği yaz okulundaki çalışmalarından ve bu vesileyle incelenme olanağı bulunan, UNESCO'nun korunması gereken kentler arasında belirlendiği Fes kentindeki koruma ve geliştirme çabalarından söz edilmektedir.

1. UMAR (Union Mediterranéen de Architectes)

UMAR (union Mediterranéen de Architectes), Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin mimarlık kuruluşlarını biraraya getiren ve "Mimar" ve "Akdeniz" kimliklerini ilgilendiren alanlarda sözsahibi olmayı amaçlayan bir meslek topluluğu örgütüdür. Mimarlar Odası örgütün kurucu üyeleri arasında yer almakta olup, Yürütme Kurulu'nun 2. Başkanlığı görevini üstlenmiştir. Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin mimarları arasında bilgi ve deneyim alışverişini geliştirmek, dayanışmayı pekiştirmek, mimarlık öğrencilerinin eğitimine destek vermek ve birbirleri ile kaynaşmalarını sağlamak örgütün amaçları arasındadır. UMAR 19-20 Nisan tarihleri arasında Kahire'de yapmış olduğu toplantısında Mimarlık öğrencileri için yaz okulu organize etmeye karar vermiştir. Yaz okullarının Fas, Yunanistan ve Kıbrıs'ta düzenlenmesi, her okulun 20 kişilik kontenjanı olması ve üye ülkelerin dörder kişilik delegasyonlarla programa katılmaları prensip olarak benimsenmiştir.

2. Fes Kentindeki Yaz Okulu Programı

UMAR'ın 1996 yaz okullarından ilk Fas'ın Fes kentinde 8-26 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yapıldığı ülke, Kuzeybatı Afrika'da, Atlas Okyanusu ve Akdeniz'e kıyısı olan 450.000 km² lik bir alan üzerine kurulu olup, bu kıtada önemli bir konuma sahiptir. Fas'ın, Cezayir ve Tunus ile birlikte içinde yer aldığı, prehistorik dönemlere uzanan zengin bir geçmişe sahip bulunan bölge, Araplar tarafından "Mağrip" olarak adlandırılmaktadır. İspanya'nın karşısında yer alan ve 15km.lik Ceblitarık Boğazı ile Avrupa'dan ayrılan Fas, Avrupalılar'ın Afrika'ya, Afrikalılar ile Araplar'ın ise Avrupa'ya geçtikleri bir kapı niteliğindedir. Bu konumu tarih boyunca farklı kültürlerin etkisini almasını sağlamıştır. M.Ö. 8. yüzyıldan başlayarak sırasıyla Fenike, Roma, Vandal, Bizans, Müslüman Arap ve Endülüs etkileri, yerli Berberi ve Mağrip kültürü ile birleşerek zengin bir sentez ortaya çıkarmıştır. Bölgeye dışarıdan gelen kültürler arasında kuşkusuz en önemli olanı, M.S. 7. yüzyıldan itibaren yayılmaya başlayan İslamiyettir. Ayrıca tarihte, Fas'ın Atlas Okyanusu'ndaki limanları Gine altın madenleri ve Hint Okyanusu yolu üzerindeki zorunlu duraklardı. 15. ve 16. yüzyıllarda bazı limanları ele geçiren Portekizliler ve İspanyollar, 18. ve 19. yüzyıllarda ülke üzerinde imtiyazlar elde eden çeşitli Avrupa Ulusları ve özellikle 1912'den sonra Fas'ı himayesine alan ve uzun yıllar orada kalan Fransızlar, Avrupa kültürünü bölgeye taşıdılar. Uzun süren direnişlerden sonra, 1956'da bağımsızlığına kavuşan ülke, o zamandan beri krallık rejimiyle yönetilmektedir¹. Çeşitli uygarlıkların etkisini alan ve zengin bir kültür mirasına sahip bulunan Fas, günümüzde hem kendi kültürünü korumak, hem de çağdaş olmak çabasıdadır. Gerek "Akdenizli", gerek "İslamik" kimliği dolayısıyla Türkiye ile ortak noktaları bulunan, bu köklü geçmişe sahip ülkede, Akdeniz'in değişik kesimlerinden gelen mimarların yer aldığı bir çalışmaya katılmak ilginç ve faydalı bir deneyimi oluşturmuştur.

Fas tarihinde önemli bir yere sahip bulunan Fes kentinde gerçekleştirilen yaz oku-

luna Türkiye, Yunanistan, Filistin, İsrail ve Fas'tan delegasyonlar katılmıştır. Yaz okulunun programı aşağıdaki noktaları içermektedir.

- Fas'ın geleneksel ve çağdaş mimarisinin tanıtılması,
- Fas'ın mimarlık, kent planlama ve korumacılık ile ilişkili kurum ve kuruluşlarının tanıtılması,
- Fas kültürü ve sosyal yaşantısının tanıtılması,
- Fes kentinin korunması ve geliştirilmesine ilişkin makro plan çerçevesinde, kent yakınındaki iki kırsal merkezin gelişimi ile ilgili araştırmaların yapılması, sergi düzenlenmesi ve önerilerin tartışılması.

Fas'ın geleneksel ve çağdaş mimarisinin katılımcılara tanıtılabilmesi için, program çerçevesinde Fes kentinin dışında, Meknes, Rabat, Casablanca, Marrakesh, Moulay Yacoub, Ifrane, Imouzzet, Ouzzane, Chefchaouen gibi kentlere geziler düzenlenmiştir. Bu geziler esnasında "Medina" adı verilen eski kentlerin yanı sıra, yeni mimariyi de inceleyebilmek olanağı doğmuştur. Sözkonusu kentlerin herbiri ayrı bir özellik taşır. Örneğin eski imparatorluk başkenti Marrakesh ile kültür ve eğitim merkezi Fes kentleri önemli bir tarihi dokuyu barındırırken, Casablanca çağdaş gelişimi ile dikkat çeker. Bir dağ sayfiyesi olan Imouzzet ile İspanyol etkisini gösteren tarihi dokusuyla turistik kasaba Chefchaouen'i birarada gözlemlemek ilginçtir. Tüm bu kentlerde eski dokuların korunmasında gösterilen özen dikkat çekicidir. Bu konuda önemli bir örneği oluşturan Fes kentindeki bazı restorasyon çalışmaları da mimarlarının katılımıyla incelenmiştir. Çağdaş mimarinin tanıtımına yönelik olarak, çeşitli şantiyelerde katılımcılara briefing verilmiştir. Fes kenti spor kompleksi, düşük gelirli için inşa edilen konutlar, Marrakesh'de orta gelir düzeyi için planlanan konut siteleri bu şantiyelerden bazılarıdır. Fes kentinde göçmenlerin yaşadığı banliyöler ile, yaz okulu çerçevesinde kapsamlı birer çalışma yapılması planlanan Ainchkef ile Ainchgag kırsal merkezleri de bu aşamada ziyaret edilmiştir. Ayrıca katılımcılara mimarlık, kent planlama ve koruma konusunda çalışan çeşitli kurum ve kuruluşlarda, bu ofislerin işleyişi ve yürüttükleri projelere ilişkin briefingler verilmiştir. Fas kültürünün ve sosyal yaşantısının tanıtılmasına ilişkin çabalar çerçevesinde, özel konutlarda ve klüplerde bazı resepsiyonlar düzenlenmiştir. Katılımcılar böylece Fas müziğini, mutfağını ve geleneklerini tanımak olanağı bulmuşlardır.

3. Fes Kenti-Koruma ve Geliştirme Problemleri, Yaz Okulu Kapsamında Yürütülen Çalışmalar

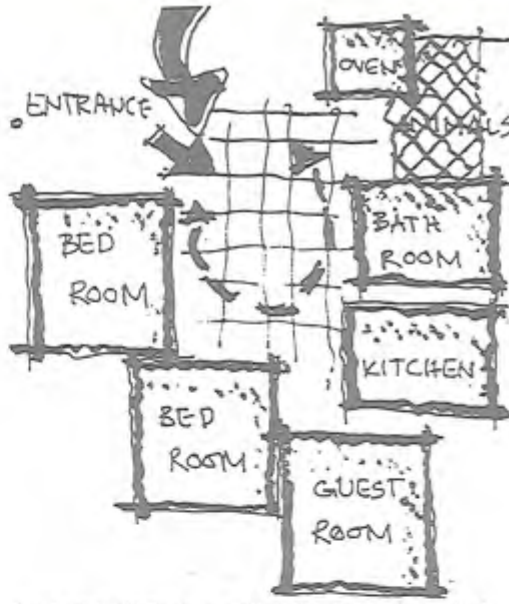
Çalışmanın gerçekleştiği Fes kenti, Fas'ın tarihsel sürecinde bir eğitim ve kültür merkezi olarak manevi başkent konumunu üstlenmiştir. Günümüzde ise bu kent, korunarak bugüne gelmeyi başarmış, dünyadaki en geniş tarihi kentlerden birisini içinde barındırması dolayısıyla özel bir önem taşımaktadır. Kentin korunmasına ilişkin çalışmalar UNESCO'nun da desteği altındadır.

Fes kentini, "Fes el-Bali, Fes el-Cedid ve Yeni Fes" olmak üzere üç ana bölümde incelemek mümkündür. Kentin 808 yıllarında II. İdris tarafından kurulduğu düşünülmektedir. Kent kısa sürede Endülüs'ten ve Kairouan (Tunus)'dan göçedenlerin doğu ve batı yakalarına yerleşmeleri ile büyümüş ve bu iki İslam merkezinden gelenler, Fes'in gelişimi için önemli bir kültürel kaynak oluşturmıştır². Bu ilk Fes kenti, "Fes el-Bali" olarak anılır³, 1070'lerde gelen Almoravid ve 1154'de gelen Al-

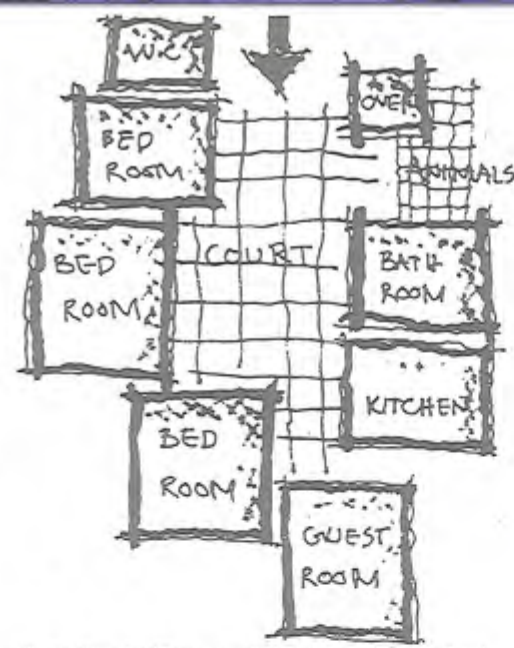
* Araştırma Görevlisi DEÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Restorasyon Ana Bilim Dalı

Öncelikle baba kendi arsasında gelişigüzel bir biçimde yatak odası, misafir odası, mutfak, banyodan oluşan evini inşa eder.

Çocuk sahibi olduğu zaman gelişigüzel tarzda bir diğer yatak odasını ekler.

Büyük oğlu evlendiği zaman gelişigüzel tarzda bir yatak odası ile banyoyu ilave eder.

mohad sülaleleri yönetimlerinde el değiştiren Fes kenti, gerek önemli yollar üzerinde bulunması, gerekse Kairouine Camii ve Üniversitesinden kaynaklanan kültür ve eğitim merkezi statüsü nedeniyle başkent Marrakesh kadar önemliydi⁴. 1276'da Merenidler döneminde kent Fes el-Cedid olarak bilinen kısmın inşa edilmesiyle büyüdü. 14. yüzyılda, yeni kurulan bölüme göçeden Museviler, "Mellah" olarak adlandırılan yerleşimi oluşturdular⁵. Sonraki dönemlerde de Fes daima kuzey bölgesini kontrol altında tutmak isteyen sultanların önem verdiği bir kent oldu. Avrupa müdahalesinin arttığı 19. yüzyılda Marrakesh ile birlikte başkent görevini üstlendi. Fransız himayesinin başladığı 1912'den sonra ise başkent Rabat'a taşındı⁶. 1916'da Fransızlar iki tarihi kentin, Fes el-Bali'nin ve Fes el-Cedid'in güneybatısındaki düzlük alanlarda yeni kenti kurmaya başladılar. Modern Fes kenti bu bölgede gelişti.

Fes kentinin geleceğine ilişkin plan kararları iki ana temel üzerine oturmaktadır.

1. Tarihi kentin tümüyle korunması ve rehabilite edilerek yaşam koşullarının iyileştirilmesi.
2. Yeni kentin ulaşım, yeşil alan, alt yapı gibi çağdaş ihtiyaçları gerektiği biçimde sağlanarak, sağlıklı geliştirilmesi.

Yeni Fes'in "Medina" olarak anılan tarihi kentin dışında geliştirilmesi, bölgenin korunabilmesi için temel bir kararı teşkil etmekle birlikte yeterli değildir. Tarihi dokunun korunması, iki ana problemle birlikte ele alınmaktadır.

• **Fiziksel Problemler:** Eski kente çağdaş yaşamın gerektirdiği olanakların getirilerek, yaşam koşullarının iyileştirilmesi, zamanın tahribatına maruz kalmış olan yapıların bakım ve onarımlarının sağlanması bu grup problemleri tanımlar. Yapıların büyük çoğunluğunun içinde yaşanmakta ve kullanıcıları tarafından çeşitli onarımlar gerçekleştirilmektedir. Restorasyonlar, han, kervansaray, cami gibi anıtsal yapılarla ve yıkılma tehlikesi içinde olan konutlarla başlamıştır. Finansal problemler yapıların restorasyonunda önemli bir handikapı teşkil etmektedir.

• **Sosyal Problemler:** Sosyal yapının korunması, tarihi kentin korunmasında önemli bir basamak olarak düşünülmektedir. Merkezden dışarıya ve dışarıdan merkeze göçün engellenmesi sorunun temelini teşkil eder. Kullanıcı değişimine bağlı olarak yapıların değiştirilmeye başlanması, yapıların terkedilmesi, yeni yapı ihtiyacının belirlenmesi gibi sorunlar yaratabilecek nüfus hareketlerinin önlenmesine çalışılmaktadır.

Yeni kenti eski kentin dışında kurmak, çağdaş ihtiyaçlara göre planlanmasında bir özgürlük sağladığı gibi, reserve alanlardaki gelişimi kontrol altında tutabilmek açısından da olumlu olmuştur. Ancak Fes kenti tarihte olduğu gibi günümüzde de çekici bir merkez olmayı sürdürmektedir. Dışarıdan gelen göçler hem tarihi kentin korunması, hem de yeni kentin sağlıklı gelişmesi açısından sorun oluşturmaktadır. Bu konuda alınan önlemlerden birisi, merkezin dışındaki bir bölgede göçmenler için konut inşa ederek ve arsa temin ederek, onları kontrol altında tutmaktır. Makro ölçekte düşünülen diğer bir önlem ise, Fes kenti yakınlarında yeni merkezler yaratarak nüfus hareketlerini buralara yönlendirmektir. Ainchekef ve Ainchgag kırsal merkezleri bu amaçla seçilmiştir⁷. Yaz okulunun ana çalışma konusunu bu merkezlerin gelişimine ilişkin araştırma ve etütlerin yapılması ve önerilerin geliştirilmesi oluşturur. Çalışmalar Fas Konut Bakanı'nın da katıldığı bir prezantasyonda sunulmuş ve öneriler tartışılmıştır.

Ainchekef ve Ainchgag'da yapılan çalışmalar, "yerleşimlerin potansiyellerinin saptanması, tipomorfolojik etütler ve yapı tipolojilerinin saptanması" olmak üzere üç kategoride gerçekleştirilmiştir. Her iki yerleşimde bazı ortak özellikler söz konusudur.

- Yerleşimler Fes kentine oldukça yakındır, Ainchekef Fes'den 12km., Ainchgag 21km. uzaklıktadır.
- Bölgede aşiretlerin belirlediği bir sosyal yapı mevcuttur. Ainchekef ve Ainchgag birbirleriyle yoğun ilişkide bulunmayan çok sayıda kırsal yerleşimin merkezini oluşturmaktadır. Merkezler onlara bağlı bulunan yerleşimlerden daha küçük olup, daha az sayıda nüfusu barındırmaktadır. Yönetim, eğitim, sağlık, iletişim vb. hizmetler yalnızca merkezlerde bulunmaktadır.
- Merkezler doğal kaynaklar açısından bölge içinde elverişli bir konumdadırlar. Turistik potansiyele sahiptirler. Ainchekef'de yüzme havuzu ve otel tesisi, Ainchgag'da golf olanağı bu potansiyele belirlir. Endüstri birkaç fabrikayla sınırlıdır.
- Bölgenin iklimi değişkendir. Bazı yıllar tarım için uygun bir ortam söz konusu iken, bazı yıllar kuraklık tehlikesi ile karşılaşılır. Kuraklık olan yıllarda nüfus hareketi Fes'e yönelmektedir.
- Konut mimarisi geleneksel kültürde olduğu gibi avlulu çözümler şeklinde gelişmiştir. Aile büyüdükçe yeni birimlerin eklenerek yapının büyütülmesi söz konusudur. Geleneksel malzemelerin yanında, yeni malzemeler yaygın olarak kullanılmaktadır.

Etütlerin sonucunda her iki yörenin de yeni merkezler olarak gelişme potansiyelinin mevcut olduğu, tarım alanlarının korunarak, endüstri ve turizm alanlarında alternatif iş olanaklarının yaratılmasının gerektiği ve gelişme sürecinde iklime ve sosyal yapıya uygun olan geleneksel yapı tipinden yararlanılmasının sağlıklı olacağı sonucuna varılmıştır. Merkezlerin yönetimleri altındaki yerleşimlere uygun yollara bağlanması, sosyal ve fiziksel yapının korunması açısından doğru olacaktır.

SONUÇ

Fes kentinde UMAR tarafından düzenlenen yaz okulu, yalnızca dünya kültür mirası açısından önemli bir kenti tanıyabilmek olanağını değil, aynı zamanda bu kentin makro ölçekte ele alınmış olan koruma ve geliştirme çalışmasını inceleyebilmek olanağını verdiği için de verimli bir süreç olmuştur. Ayrıca bu süreç, tarihi kentlerden çağdaş merkezlere, restorasyonlardan yeni şantiyelere, köylerden banliyölere, anıtsal camilerden kır evlerine ve ilgili kurumlara uzanan incelemeler esnasında Akdeniz kültürünün önemli bir parçasını oluşturan Fas'ın eski ve yeni mimarisini çeşitli yönleriyle tanıyabilmek fırsatını da vermiştir □

DİPNOTLAR

1. Simonis, Crowther, 1995, s.12-19.
 2. Sqalli, 1992, s.77-78.
 3. Mouline, Sefiani, 1993, s.51.
 4. Sqalli, 1992, s.93-96.
 5. a.g.e., s. 111-114.
 6. Simonis, Crowther, 1995, s. 220.
 7. "Agence Urbaine et de Sauvegarde de Fes" de verilen briefing, 9.7.1996.
- BİBLİYOGRAFYA
 "Agence Urbaine et de Sauvegarde de Fes" de verilen briefing, 9.7.1996.
 Mouline, Said, Sefiani Kaoutar, Repères de la Memoire Fes, Rabat, 1993.
 Simonis, Damien, Crowther, Geoff, Morocco, Hong Kong, 1995.
 Sqalli, Hassa, "La Cite des deux rives", "La Cite Unifiée", "Fes l'Almohade", "L'extension vers l'ouest: Fes-Jedid", Fes ed. L. Essakalli, Rabat, 1992.

Umar (Yunanistan) Yaz Okulu

Tampakika'ya çıkan merdivenler

Tampakika girişindeki çan kulesi

Tampakika'daki deri atölyeleri

A M F İ S A

Koray KORKMAZ

Izmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Arş. Gör.

Akdeniz Mimarlar Birliğinin 17.08.96 ve 08.09.96 tarihleri arasında Yunanistan'ın Amfisa kentinde düzenlediği yaz okulu 9 ülkeden katılımı ile gerçekleştirildi. Yunanistan, Türkiye, Kıbrıs Rum Kesimi, Filistin, İsrail, Yugoslavya, Arnavutluk, Tunus, Fas.

Yaz okulu ve atölye çalışması Amfisa kenti içerisinde, tarihi bir doku ile ilgili koruma, tasarım ve yeni bir fonksiyonu içeriyordu. Bunun ötesinde, herkesin merak ettiği, Akdenizli olmak ve mimarlık gibi ortak bir dili konuşmanın yanında çok farklı bilgi birikimleri ile biraraya gelen mimarlık öğrencilerinin nasıl bir çalışma ortaya koyacaklarıydı.

Amfisa kenti içinde tarihi geçmiş olan ve deri atölyeleri olarak kullanılan Tampakika, bugün el e-meğine dayanan dericiliğin yok olması sonucu fonksiyonunu hemen hemen tümüyle yitirmiş durumda. Fonksiyonunu yitiren bu yapılar ahşap ve taşın bir arada kullanıldığı atölyeler, atölyelerin önünden akan su kanallarıyla ve daracık sokaklarıyla ardında yıkılmasına göz yumulamayacak bir doku bırakıyor. Yapılan öneriler çeşitliydi; tatil köyü, sanat köyü, konut, alışveriş birimleri, sergi vb. Bizim önerimiz zemin katları taş, üst katları ahşap dikmeler ve asma çatıdan oluşan total mekanların öğrenciler ve sanatçılar için atölye ve konaklama birimleri olarak kullanılmasıydı.

Belirlenen işlev önerisiyle birlikte, yapıların korunması yaşama kazandırılması konusunda farklı çözümler ortaya koymamız gerekiyordu. Bu doğrultuda birbirinden ayrı düzlemlerde şekillenen, çıkış noktası bakımından benzerlikler gösteren iki fikir projesiyle düşüncelerimizi sunduk.

İlk önerinin çıkış noktası 'organizma' kelimesiyle özetlenebilir. Bu özdeşleşmenin nedeni tasarımın yaşayan, kendi kendine büyüyeabilen ve yenilenen olmasından kaynaklanıyor. Amaç, tek bir hücreden yola çıkıp bunun çeşitli birlikteliklerini, uzanımlarını ve geçişlerini kullanarak proje alanını bu ağ ile kurmaktır. Üç boyutlu bir grid oluşturan çerçeve üreyerek kimi yerde binalarla bütünleşiyor, kimi yerde binaları dışarıdan destekliyor, kimi yerde yıkılmış binaların kontürlerini belirliyordu. Eğimli arazi koşulları ve organik yapılaşma üç boyutlu gridin tekdüzeliğini bozuyor ve gridin arazi koşullarına uymasını sağlıyordu. Böylece daha devingen ve zengin perspektifler yakalanabiliyordu.

Tasarımın bütününde daha dominant bir yapıya sahip olan ve kontrast yaratan yeni strüktür, gerçekte bütünü algılamaya da yardımcı olacaktı. Gridi oluşturan çelik malzeme, taş ve ahşap malzemeye hem bir sistem farklılaşması hem de farklı zamandalıkları içermektedir. Bu üreyen yapı evrimsel bir işleyişin başlangıcını oluştuyordu.

Özgür Deniz EMİR

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Bir diğer önerimiz ise uygulaması açısından daha uzun bir süreye ihtiyaç duyulacak, konsept üzerinde yoğunlaşılacak bir projeydi. Mimarlığın ahlaki boyutunu ön plana çıkartan, o mekanda yaşanmış mimari sürece saygıyı öneren bir mantık içeriyordu.

Tampakika mevkii 16. ve 17. yüzyıllarda kurulmaya başlanmış ve 300 - 400 yıllık devingen yapılaşma, yaratılma sürecini hemen hemen tamamlamış bir düzeyde. Bu süreç içerisinde belli zamanlarda müdahaleler yapılmış, eklemlemeler çıkarmalar gerçekleşmiş ve bu nedenle farklı zamandalıklar, farklı zenginlikler yakalanmış.

Bu oluşma sürecinin içinde ortaya çıkan Tampakika'da farklı yapı tipolojileri, farklı malzemeler, farklı konstrüksiyon sistemleri, farklı mekan anlayışları, bütün içerisindeki çeşitliliği ve zenginliği gözönüne sermektedir. Uygulanacak her yıkıcı proje oluşumu yaşanan süreci sekteye uğratacaktı. O halde yapılması gereken, işleyişini tamamlamak üzere olup yokolma sürecine girmiş bu yapılara bir ivme ile yeni bir oluşum şansı vermek ve 2. Tampakika devrinin başlangıcını teşkil etmek olacaktı.

İkinci aşamada, restorasyonu gereken binalar ele alınacaktı. Üçüncü aşamada ise halen işleyişini sürdüren deri atölyelerinin devamlılığını sağlayacak binaların aynen muhafazasına imkan tanıyarak işlevsel ve fiziksel orijinalitesini korumak olacaktı.

Bu yenileme ve değişim esasları ışığında ortaya koyduğumuz işlev; workshoplar, konaklama birimleri, kütüphaneler, sergi salonları içeren bir gençlik merkeziydi. Bunun yanında bir kısım binalar, sanatçıların kendi atölyelerini açabilecekleri barınma ve stüdyo işlevini taşıyan sanatçı köyü hüviyetini de taşıyacaktı.

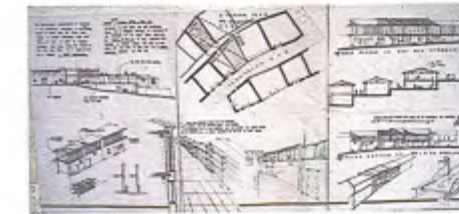
Derilerin yıkıldığı taş ev

Tampakika'daki Türk evi

Öneri projesi

Öneri projeler

Öneri projeler

İzmir’li Mimarlık Öğrencilerinin Birgi Ütopyası; Laboratuvarkent

Mine HAMAMCIOĞLU *

Geçtiğimiz yaz, İzmir Mimarlar Odası Birgi Belediyesi ve İzmir Mimarlık Okulları ile işbirliğine girerek bir yaz çalışması düzenlendi. İzmirli mimarlık öğrencileri Birgi’yi “keşfettiler”. Onlara sekiz günlük arazi çalışmaları süresince Prof. Dr. Gürhan Tümer, Araş. Gör. Emre Ergül ve Araş. Gör. Mine Hamamcıoğlu eşlik ettiler. Prof. Dr. Ahmet Eyüce, Mimarlar Odası İzmir Şubesi’nden Sayın Hasan Topal ve Sayın Nüfer Çınarlı’da ara ara katıldılar. Arazi çalışması bir günlük Bozdağ-Gölcük-Ödemiş gezisi ile zenginleştirildi. Belki bir sayıda onlarda anlatılır.

Birgi, çok sayıda araştırmaya konu oldu; uzmanlarca değerlendirildi. Son yıllarda da Belediyenin talebi ile hazırlanan koruma planı ile gündeme geldi. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği, Cumhuriyet Okulları, Galata Grubu gibi çeşitli turistik ve entellektüel grupların uğrak yeri oldu. Dini turizm potansiyeli zaten uzun yıllardır, bilinmekte idi. Bu kez, bir “laboratuvar kent” olarak İzmirli mimarlık öğrencilerinin Birgi ütopyası dile getirilecek. Böylece yöredeki diğer beldelerden farklı bir biçimde gelişme şansını bir kez daha yakalamış kentin, yeni kimliğinin oluşmasında Mimarlar Odası İzmir Şubesi ve İzmir Mimarlık Okulları da pay sahibi olmuş olacaklar. İşte aşağıda: “korunacak” Birgi’nin, mimarlık öğrencilerince kentsel ölçekte, planlama ve felsefi düzlemde sorgulanma deneyimleri.

Öğrenciler kentin iki yakasını, içindeki üç mahallenin özelliklerini izleyerek bir bütün olarak ele aldılar. Sekiz günlük araştırma ve planlama serüveni de böylece başlamış oldu. Mevcutun gözlemlenmesine dayandırılan bilgilenme süreci, bilgilendirici söyleşiler ve slayt gösterileri ile desteklenerek hızlandırıldı. Birgi’nin, fiziksel özellikleri ve konum, coğrafya, nüfus, sosyo-ekonomik yapı, arazi kullanımı gibi tarihsel özellikleri; koruma konusunda gerçekleştirilmiş akademik, sivil, kamusal girişimler ortaya konuldu. Özellikle, önce “Birgi Nasıl Bir Yerleşmedir?” sorusu yanıtlanmaya çalışıldı. Burasının korunmasına karar verilmiş, bunu takiben büyük araştırma ve maliyet ile planlanmış; araştırmaların hala sürdüğü (Ör.EÜ, Sanat Tarihi Bölümünün ve Hollanda Utrecht Üniversitesinin ortak çalışması); bütçe darlığı sorunu olan bu yeri. Ve “büyük bir felsefi sorun olan korumacılık” bu boyutu ile ne ölçüde ele alınmış? İşte bu felsefi boyuta Sayın Tümer, “Tarih Boyunca Korumamacılık” başlıklı konuşması ile ışık tuttu. Korumamanın, korumak kadar insana özgü olduğunu İzmir’den örneklerle açtı. Eski yerinden şimdi yol geçen İtalyan Ortaokulundan, savaş sonrası yıkılan kimi Rus yapılarından, 1960’larda kat karşılığı evini vermelerden, 1970’lerde yap-satçılık fırtınasından söz etti. Bir mimarlık ürünü “neden” korunuru Batıdan / Türkiye’den; Antik / Osmanlı / Cumhuriyet dönemlerinden örneklerle tartıştı. Kültürel, humanistik, dini, turist, ekonomik değerleri gereği yaşatılanları ve bugünün izleneni yapmak için daha önce var olanı yıkılanları İstanbul’un Ayasofyası, Dolmabahçe, Sultan Ahmeti, Roma’nın forumlarıyla ve Efes’in bütünü ile örnekletti. Farklı koruma yaklaşımlarını da kuramsal bir bakışla eleştirdi. “Yaşatma” olarak anılan devşirme malzeme kullanımının “organ nakli” olarak nitelenebileceğini, II. Grup uygulama diye anılan onarımların içini bırakıp dışını değiştirmek gibi bir karşınının da olası olabileceğini, korumaya konu olanın Batıda 20. yüzyılın örnekleri içinden de seçildiğini, bugünkü yaygın koruma anlayışının “dondurmak” ile eş değer olduğunu vurguladı; çelişkilerle yaşadığımızı işaret etti.

Buraya kadar mevcut durum ortaya konmuş, felsefi tartışmalar için düzlem yaratılmıştı. Bir de Türkiye dışında koruma konusunda neler yapıldığını bilmekte yarar vardı. Buna da Sayın Hocamız Prof. Dr. Ahmet EYÜCE, “Dünyada Koruma Örnekleri” başlıklı konuşması ile açıklık getirdi.

Artık bütün bu mevculun saptanması, tarihi araştırma, felsefi tartışma, karşılaştırmalı alışmaların Birgi özelinde eylemli bir söyleme dönüşmesi gerekiyordu. Birgi’de neler yapılabilirdi? Bilgilenmelerin akılda bıraktığı izlerde, soyutlamalar yaparak işe girildiği; sözcükler / sözcük grupları seçildi kentin temel özelliklerini yansıtan, Eski Başkent Birgi, kule, saray, parlamento, köprü, konaklama, Mehmet Bey’in boğulması, dokumacılık, pazaryeri, göktaş, selvi ağacı, ... Kabloların bilgi düzeylerini ve soyutlama becerileri ölçüsünde kentin temel özellikleri ortaya konmakta idi; süre bir hafta ile sınırlıydı. Derken bu özellikler sorgulanmaya başlandı: önerilecek koruma planlamasının felsefi çerçevesi üretilmeye çalışılıyordu. Kıp-Uçuranlar Kulesi ne amaçlı idi? Bir kule kente ne anlam getirirdi? Yeni bir kule düşünülebilir miydi? Birgi su ile ilişkili bir kentti. Dere kenti idi, yaya kenti idi, köprüler kenti idi. Ağustos sıcağında kurumuş kalmış dereyi mutlaka gürül gürül akarken düşlemeliydi; üstünde bu günün köprülerini de tasarlamalıydı, dere boyunu yaşatmalıydı. Burası aynı zamanda bir bilim merkezi olabilirdi, olmuştur. Yaşlı selvi, alle oluşturan dut ağaçları korunmalıydı.

Öğrencilerden, oluşturulan kavramlar dizisini kent bütünü ve detayları olmak üzere iki ölçekte karar aşamasına getirmeleri istendi. Her biri 4-5 kişilik üç çalışma grubu oluşturan öğrenciler, üç farklı kuramsal yaklaşım geliştirerek tasarım ürünleri verdiler. Bunlar sırası ile şöyle tanımlanabilir:

“Maceraperest Ütopikler” grubu, Birgi’yi tanımlayan kavramların çerçevesinin altını mimari ile nasıl çizeriz sorusu ile işe girişti. Birgi gerçeğini / gerçeklerini belirlemeye çalıştı. “Başkent Birgi” imajını, dere vurgusunu, kulenin “görülmesini” sorgulayarak dere boyunca devam eden yaya allesi, alle üzerinde çekim noktaları, yükselerek kent bütününde simgeleşen kule, ilk tasarım ürünleri idi. Gözlem, saptama, yöresel araştırma ve karşılaştırmalı çalışma sonuçlarını değerlendirme, oluşturulan kavram hantasını mimari dile dökme adımlarının ötesinde kendi seçtikleri edebi metinlerin yorumu ve Birgi’ye uyarlanmasına dayanarak ortak temaya bağlı geliştirilen çözümlerden başka; kendi projeleri çerçevesinde üretilenlerin olmayışı olmuş gibi gösterdiği düşüncesi, bir “düşler bahçesi” ile sonuçlandırıldı.

Maceraperest Ütopiklerin Birgi Öyküleri

1. Binlerce yıl önce birdenbire gökyüzü olağanüstü parlak ışık oyunları ile aydınlanmıştı. Tam o sırada bir tepenin üzerine muazzam büyüklükte bir göktaş düşmüş. Bu göktaş tepenin sivriliğine dayanamayıp aşağıya doğru yuvarlanmaya başlamış. Ve geçtiği yerlerde vadi oluşturmuş. Yüzyıllarca yağın yağmurlar sonucu bu vadiden bir dere akmaya başlamış. Buraya gelen bir gezgin bu bölgenin çok verimli olduğunu görmüş ve bir şehir kurmaya karar vermiş. Böylece başkent Birgi varılmaya başlamış.

* Y. Mimar, Restorasyon Uzmanı, İYTE Araştırma Görevlisi

2. Aydınoğlu Mehmet Bey, birgün çok sevgili atı Pemizar ile dere kenarında gezintiye çıkmış. O sırada Pankuduz üyeleri, kuleden sihirli küpleri vadi boyunca uçuruyorlarmış. Uçan küplerden biri Pemizar'ın kafasına çarpmış. Bunun üzerine, Mehmet Bey ile atı Pemizar dereye düşüp boğulmuşlar.

3. Çakırağa'nın İstanbullu ve İzmirli eşleri, Küpuçuran kulesinden uçurulan küplerden birinin birgün kendi konaklarına isabet edeceğinden korkarak her gece dua ederlirmiş. Kulede yaşayanların başına kötü şeyler gelmesi için. Birgün, çok büyük bir göktaşı, göğün bilinmeyen bir yerlerinden kulenin üzerine düşmüş ve kulenin yıkılmasına neden olmuş. İçinde yaşayanlar öldüğü için Pankuduz geleneği de ortadan kalkmış.

4. Çok eskiden Birgi'nin tam ortasında kocaman bir göktaşı varmış. Bilgeler bilirmiş ki, bu taş yerinden oynatılacak olursa tüm kent, altındaki deliğe çekilir ve kaybolur. Fakat birgün kente yeni gelen bir yabancı bu yapılmayacak olanı yapmış ve tüm kent bir anda yok olmuş. Ve sonra zaman ve tarihte en baştan başlamış Birgi'de...

5. Birgi kalesinde yaşayan Celali Cennetoğlu adındaki asi, kentteki kızları kaçırp kaleye götürmeyi aklına koymuş. Ve kızların topluca hamama gittikleri birgün, Birgi deresinin taşmasını engelleyen setleri kaldırmış. Kenti büyük bir sel almış. Celali Cennetoğlu sel sırasında hamamdaki kırk kızı kaçırmış. Ama halk hep, bu kırk kızın selde boğulduklarını sanarak yaşamış.

6. Küp uçuran Pankuduz üyeleri, yeryüzünden temizlendikçe çınar ağaçları ekilmiş. Böylece bu sihirli ruhlar çınarlara hapsedilmiştir. Çınar yapraklarının hisirdaması ise onların büyüü rüzgarının çıktığının habercisidir.

"Konformist Karşıtçılar" grubu, Birgi'yi kapısından girilip seçilecek farklı farklı turları ile gezilecek bir müze kent olarak düşledi. Bizanz, Osmanlı gibi farklı zamanları, mimari / peyzaj gibi farklı zenginlikleri, kamusal / sivil gibi farklı mekansal grupları gezdirmeyi hedefledi. Kent girişindeki ulu selvi altında konaklatıp bilgilendirilen gezginlere alternatif güzergahlar sunuluyordu. Camii, kule gibi anıt yapılar; çeşme, fınn, dokuma tezgahları gibi günlük yaşamın parçaları olan tasarım ürünleri, sivil mimarinin seçkin örnekleri tasarlanan bir sırada ve kilit duraklama noktalarıyla sunuluyordu.

"Uzlaşma Ütopikler" grubu, dere boyunca uzanan çizgisel bir gezi yolunu detaylandırdırma çabasına girdi; bir teleferik hattı önerdi. Buradan kuleli bir hatta, kat kat inilerek gezilen düşey / yatay hatlar sistemine, en üstte 2000'lerin Birgi'sinden en altta Antik Birgi'ye kadar uzanan bir düşler kentine ulaşıldı. Bunun mimari dile aktarımı tartışıldı.

Bunların ötesinde, Deniz Güner, Yeşim Özgen, Emre Ergülün² zaman boyutu da dahil olmak üzere mekân tüm boyutları ile içinde yaşayarak algılama / yeniden düzenleme amaçlı "Osmanlı hamamında Birgi efsanesi düzme" deneyimi; tasarlanan yalnızca kalem, kağıtla değil, yerinde yaşatılarak da sunulabildiğine dair bir örnek oluşturdu. Tasarlananın yaşatılması yalnız göze değil; diğer duylara da hitap ediyordu. Duvarlara dokunmak, yakınılan mumların kokusunu duymak, seçilen müziğe kulak vermek, ... Başlatılan "Birgi efsanesi" metni, o ana kadar kenti ayrıştırarak çözümlleyen mimarlık öğrencilerinin efsaneyi tamamlayarak yeniden bütüne varmalarını sağlamayı hedefliyordu. Burada mekân zaman boyutu ile de var edilmişti; hamam kubbesinden sızan ışık izleri duvarda tebeşir ile işaretlenmiş; geceye hazırlık yapılmıştı. Efsaneyi tüm katılımcılar birlikte tamamladılar.

Hamamda Birgi Efsanesi

Yıl 1221

Aydinoğulları Beyi Mehmet Bey, olağan hamam sefalarından birini yapmak üzere Çukur Hamam'ın önüne dikilir. Bir tuhaftır o akşam Mehmet Bey. Bir önceki gece rüyasında bıçaklandığını görmüştür. Huzursuzdur.

ODA 1

Attıktan sonra bir adım, ılıkığa varır. düşüncelidir. Bir su damlası parlar gözüne ilk adımında ve akseder tavan tüm haşmetiyle. Sonra bir adım daha atar ve bir su damlası daha iner aşağıya. Üçüncü adımında farkına varır bir başka kendisinin. Yüzleşir onunla ve çok şaşırır. Kanlıdır yüzü. Sağa doğru seğirtir.

ODA 2

Sendeler. Parçalanır ve tuz buz olur yerde o tek su damlası. Işıl ışıl parlar gözüne her biri. Zihni karışmıştır. Durup bir soluk alır. 'Hayırlısı' der. Devam eder yürümeye dalgın dalgın. Bilememiştir ki, girmeseydi eğer sorgulandığı yere gelmeyecekti başına bunların hiçbirini.

ODA 3

Ve sarar üçgen bir ağ çevresini. Kolay mı Mehmet Bey gibi kanlı bir iktidarın ağırlığını omuzlarında taşımak? Çığlıklar duyar ve yaralarının kanatlarını.

ODA 4

Kaçar korkusuyla ateşten suya. Ve bu andan sonra sana tarihe bağlıdır Mehmet Bey'in hamam sefası...

Giriyordu Mehmet Bey

Aydinoğlu Mehmet Bey

Hamama

Hamama

Bir bıçak gördü birden

Tıpkı düşünde gördüğü türden

Mehmet

Zavallı Mehmet

Yırtıldı.

Parçalandı derisi ve duvarlara tırnaklarını geçirirken acıyla çığlığını kapı eşiğine gömüp bir sanrıya dönüşürken sefası, düş mü gerçek mi olduğunu bilemedi bir an.

Dün gibi aklıdaydı...

Düşmüştü içine bir kez ölüm korkusu

Korkusu mu, korku değil belki

Gider miydi o zaman bile bile

Yorgundu belli ki

Gelmişti zamanı işte, istiyordu o huzuru.

Düşün gerçek yüzü,

Gerçeğin düş yüzüne dönüşür.

Ölüp giden bir adama yüzlerce söylene yazılır.

Su kenti Birgi

Köprüler kenti Birgi

Yaya kenti Birgi

Fotoğraf: Deniz Güner

İçinde efsane yaşatılan hamam

Ah Mehmet Bey, kim bilirdi o sular ki saflığın, temizliğin simgesi, seni Tann'yla buluşturacak!

Düşlerini gerçeklerle sorguladı Mehmet Bey.

Bilmez ki düşlerin bu derece gerçekleşeceğini.

Hamam sefasının getirdiği rahatlık, sürükledi onu bir başka düşün içine.

Isı, ışık ve ses ne gösterdi Mehmet Bey'e?

Gerçekler ve onlarla yüzleşmek.

Mehmet Bey düş mü yoksa gerçek mi olduğuna karar veremedi.

Korktu, kafası karıştı.

Dağıldı, parçalandı, korktu, çok korktu.

Düşler ve gerçekler ve nerede olduğunu bilememek.

Sona doğru gitti Mehmet Bey, nerede / hangi alemde olduğunu bilemeden...

Yine ilk odada bulur kendini Mehmet Bey. İlk su damlasının aksettirdiği tavan aynı değildir. Yine aynı adımı atar fakat ikinci su damlası ya da bir üçüncüsü ya da yüzü yoktur artık.

... Ve

Bıraktı Aydınolu Mehmet'i

Kabus'u

Tıpkı Cellat'a da yaptığı gibi,

Vicdanıyla başbaşa...

Kahrından ölecekti zaten...

Mehmet düşünüyordu, düşünüyordu...

Ve gördü karşısında bir adacık.

Yüzmeye başladı deli davulların eşliğinde korkuyla.

Yankılandıkça olmayan sesler kulaklarında, uzaklaşıyordu ada her kulaçta.

Su kıpkırmızıydı.

Ve kazıklar yükseliyordu kesik başlar taşıyan.

Alacaktı intikamını her kelle.

Durdu.

Çevirdi başını semaya.

Zamanı dolmuştu.

Sonuç olarak yeniden keşfedilen eski başkent Birgi'nin koruma planlamasının sorgulanmasında İzmirli mimarlık öğrencilerinin çabaları olmuştur. Neden Birgi'ye dönersek kısa bir sürede çalışma ölçeğinin uygunluğu, İzmir'e yakınlığı, içinde yaşama, düşünce üretme ve ortamında bunları sunmaya fırsat veren canlı yapısı ile Mimarlar Odası ve yürütücülerce seçilmişti burası. Birgiyi korumak Türkiye gözünde bilinç düzeyimizin önemli bir ölçütüdür. Bir yöresel prestij sorunudur. Bu laboratuvar kent, koruyucu kent mimarlığının deneyimlenmesine fırsat vermiştir. Sayın Tümer'in başlattığı Birgi korumasının kavramsal sorgulaması, öğrencilerce sürdürülmüş; Aydınolu'nun başkenti, Osmanlı'nın yöresel kültür merkezi, bu günün laboratuvar kenti olarak değerlendirilmiştir. "Dondurma"ların ötesinde, yeni kentsel tasarım olaylarının yaratılması tartışılmıştır. Burası yöredeki tarihsel-toplumsal dönüşümlerin izlenebileceği bir çekirdektir. Tarihsel Birgi, ancak tarihsel bütünlüğü içinde korunabilir. Tarihsel yerleşimi, yaylası, su kaynakları, deresi ve su kanalları ile bir bütün olarak algılanmalıdır. Biri olmadan diğerinin devamlılığı zorlaşır. Entellektüel ve dindar konukları, geleneğe ayarlı esnafı, bütün bu değişimleri izlemekte olan halkı ile renkli bir mozaik sergilemektedir. İzmirli mimarlık öğrencileri de burada yaşamayı deneyimleyerek sunulacak yaşantıya ilişkin isteklerini belirlemişler, laboratuvar kent ütopyasını gerçekleştirmişlerdir.

Bir Tarihçi Öyküsü

Birgi Tarihi Üzerine Yapılan Son Araştırmaların Ortaya Koyduğu Sonuçlar ve Değerlendirmeleri

Birgi'nin Gerçek Tarihine Mütevazı Bir Katkı

XII. ve XIII. yy.'larda Birgi bugüne dek denilegeldiği gibi bir beyliktir. Yaygın kaniye göre 1390'da Yıldırım Beyazıt tarafından Osmanlı topraklarına katılmış, onu 1402'de Timurlenk'e yenilmesiyle yeniden beylik olmuş ve 1426'ya dek sürmüştür. Birgi halkının tarım ve hayvancılıkla geçindiği belirtilmektedir.

Oysa bugün ele geçen bazı yeni belgeler ve daha önce var olanların da yeniden yorumlanması Birgi'nin gerçek tarihinin gösterilenden daha farklı olduğunu açığa çıkarmıştır.

Bu belgeler şunlardır;

1. 1430'larda Birgi sancaktarı tayin edilen Karaoğlu Paşa imzasıyla İstanbul'a gönderilen dört adet resmi rapor (Gizli damgalı).
2. Karloğlu imzasıyla yazılmış bir elyazması anı defterinin bir bölümü (elyazmasında yer alan olaylar itibarıyla ve ad benzeşmesi nedeniyle bunun sancaktar Karaoğlu olduğu kesin gibidir).
3. 1951'den bu yana İstanbul'da Donanma-i Hümayun müzesinde bulunan mermer hitabe.
4. Yine 1430'larda sancaktar katipliği yapmış yerli Rumlardan Anyodis Efendi'nin varislerince saklanan ve bir nüshası milli kütüphanede (İstanbul) bulunan, bir adet de haritayı içeren elyazması anılar.

Bu belgelerden raporlar ve Karloğlu müstear isimli anılar yeni bulunmuş olup diğer ikisi de varoldukları bilinmekle birlikte bugüne dek ele alınmamışlardır.

Birgi'nin gerçek tarihiyle gösterilen tarih arasında çakışan bazı noktalar vardır. Bunlar şöyle özetlenebilir: Birgi XII. ve XIV. yy.'larda bir beyliktir. 1390'da Yıldırım Beyazıt tarafından Osmanlı topraklarına katılmış, 1402'de tekrar beylik olmuş, 1426'da da son kez Osmanlı'ya dahil olmuştur. Ancak benzerlikler burada son bulmaktadır. Gizlenen gerçek şudur: Birgi antik dönemden 15.yy'a dek Küçük Menderes ve Birgi çayı vasıtasıyla Ege'ye açılan bir korsan

yatağıdır. Omari'nin anlatımında Küçük Menderes üzerinde gemilerin işleyebildiği aktarılmakta fakat Birgi bağlantısına değinilmemektedir. Birgi çayı o dönemde K. Menderes'in bir kolu olup üzerinde Kadirga ve çekitirilerin seyri mümkündür. Birgi nehir üzerinde en yukarıda bulunan limandır.

Birgi Beyliği bu dönemde arşipeli haraca kesen korsan gruplarının en gözü kara, acımasız ve cüretkar olanıdır. 24 kürekli 4 çekitiri ve 2 kadirga olan mürekkep filolarına selvi motifli bir bayrak çektikleri çeşitli ticaret gemilerinin seyir defterlerine işlenmiştir. Selvi motif bilindiği gibi birgi beyliğinin sembolüdür. Birgi halkı erkeklerinin büyük bölümünün filoda gemici olduğu bilinmektedir.

Birgi korsan beyliği varlığını Osmanlı beyliğinin büyüüp bir devlete, giderek imparatorluğa dönüştüğü zamanlara dek sürdürmüş ve imparatorlukta bir çıban başı olmuştur.

İmparatorluk deniz filosuna katılmayı reddetmişler, hatta zaman zaman Osmanlı ticaret gemilerine bile saldırıp yağmalanmışlar ya da ele geçirip kendi filolarına katmışlardır.

Son dönemde Napolyon'un Bağdat seferi sırasında onunla ittifak yapmaları ve Aydınolu Mehmet Bey'in (beylik kurucusu Aydınolu Mehmet Bey'in 4. kuşaktan torunu) kişisel dostluğu olduğu halde Cezzar Ahmet Paşa'ya açıkça ihanet etmesi imparatorluk açısından bardağı taşıran son damla olmuştur.

Bunun üzerine IV. Murat 100.000 kişilik bir ordu toplayarak Birgi beyliğine yürümüş, kenti ele geçirmiş ve Mehmet beyi boğdurarak cesedini atıyla birlikte nehre attırmıştır.

Birgi korsan beyliğini sonsuza dek cezalandırmak için imparatorluk tarihindeki ender büyüklükteki girişimlerden birini gerçekleştirerek bütün mühendis, mimar ve ustalarını seferber ederek Birgi çayının yatağını değiştirmiş, nehrin suyunun bir kısmını başka yerlere aktararak azaltmış ve denizle bağlantısını keserek korsanlığa son vermiştir.

Birgi halkıda aileler bile parçalanarak farklı yerlere sürülmüştür. Birgi'ye Balıklardan getirilen bir topluluk yerleştirilmiştir.

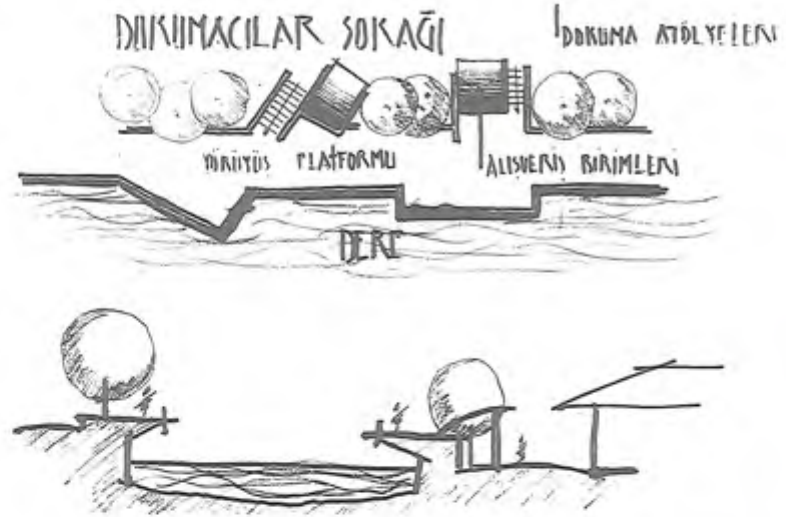
Burada dikkati çeken nokta yeni topluluğun Birgi'den çok uzak bir bölgeden getirilmiş olmaları, yani Birgi'de yaşananlardan habersiz olmalarına özel bir dikkat gösterilmiş olmasıdır.

Birgi'de yaşananlara ilişkin her türlü anı, belge ve yazışmalar, kadı sicilleri dikkatlice ayıklanmıştır. Korsan beyliğine ait, onu anımsatacak hemen herşey yok edilmiştir. Dikkat edilirse "hemen herşey" dedim. Bu herşey demek değildir. Geçmiş olmadık yerlerden fırlamakta, kendini hatırlatacak birşeyler söylemektedir. Ama duymak için susmak gerekir. Elde halen belgelerden biri sancaktar tarafından payitahta gönderilen dört adet rapor ve sancaktarın el yazması anıların bulunabilen bir parçasıdır. Raporlarda yerleştirme işinin gidişatı hakkında bilgi verilmekte ve çıkabilecek aksaklıklara karşı bazı önlemler alınması önerilmektedir. El yazmasında ise sancaktarın bu yapıları içine sindiremediğini vicdanının rahatsız olduğunu görüyoruz. Sancaktar şunları söyler:

"Tanrının yeryüzündeki temsilcisi ve onun kulu İstanbul'un, Küçük Asya ve Filistin'in, Eflak ve Boğdan ve Makedonya'nın ve Mısır ve bilcümle Kuzey Afrika'nın sahibi padişahının bu sıfatıyla nispetli bir merhamet duygusuyla mücehher olması gerekir iken Birgi'li kullarına gazabını reva görmüş olması onların hakettiğinden daha ağır bir cezadır. Aileler parçalanmış, ocaklar kana boğulmuş ve Birgi denizden kopmuştur. Artık Birgili'ler arşipele yelken açamayacaklar."

Şehrin bir liman kenti olduğunun bir diğer kanıtı da ismidir. Bu ismin içerdiği ipucu farkedilmediği için değiştirilmemiştir. Birgi eski Yunanca Bergion'dan gelmektedir. Bergion "su kıyısı-yolu" anlamına gelmektedir. Yunancada yine aynı anlama gelen "terronon" sözcüğü de vardır. Ama aralarında önemli bir fark var. "Bergion" deniz ve denizle ilişkili sular için kullanılırken "terronon" yalnızca içerdeki seyir sefere uygun olmayan akarsular için kullanılmaktadır.

Bergion'un denizle en açık bağlantısı görüldüğü gibi ismindedir. Bu ismin denizle bir münasebeti olmak lazım geldiği açıktır. Bir başka kanıt da bugün İstanbul'da Donanma-i Hümayun müzesinde bulunan XII.yy.'a ait bir hitabedir ki üzerinde liman hizmetleri ve ayakbaşı akçesi ödenmesi hususunda hükümler ve bir selvi motifli yer almaktadır. Kitabenin bulunduğu yer olarak müze kayıtlarında Birgi geçmektedir. Birgi'nin geçmişi örtüldüğü, kazındığı için bu

veri tarihçiler tarafından dikkate alınmamış, bir sapma olarak görülmüştür. Oysa selvi motifli Birgi korsan beyliğinin sembolüdür. Sancaktarın raporlarında selvi motifinin şehirdeki yapılardan kazınma işlerinin sürdüğü belirtilmektedir.

Sancaktar katibi Anyodis efendi ise bir haritayı gizlice kopya etmiş ve düşündüklerini, duygularını küçük notlar halinde bir deftere kaydetmiştir. Notlarında şöyle der Anyodis efendi:

"... bu harita Birgi'nin hafızasının bir bölümüdür, ondan çalınan hafızanın. İşlediğim suçun büyüklüğünü sadece niyetinin iyiliği tanrı katında affettirebilir. Padişahın gazabı üzerime inerse eğer yalnız kendimi değil, karımı, oğlum Aliki ve kızlarım Seradis ile Marida'yı da mahvolmaya sürüklerim."□

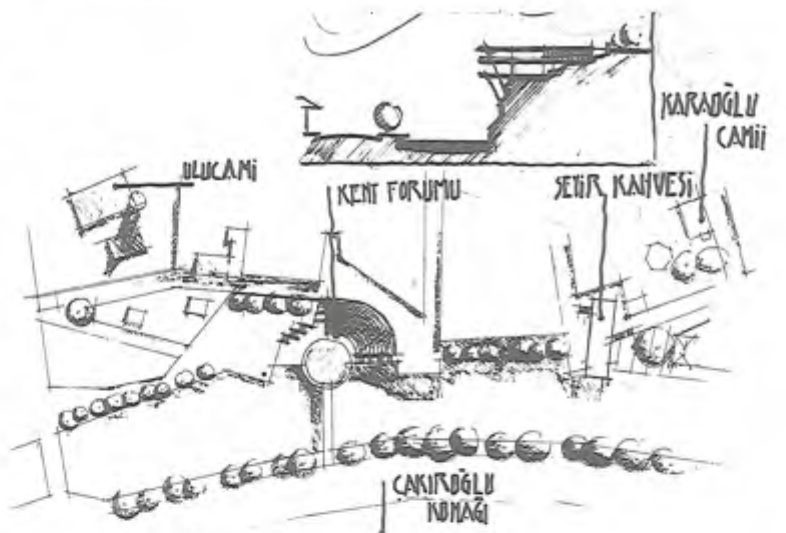
Teşekkür Notu:

Bilgilendirici katkılarından ötürü İstanbul Valiliği Kültür Danışmanı Sayın Mahmut Leventoğlu'na ve Birgi Belediyesi Fen Memuru Sayın Turan Nazilli'ye teşekkür ederiz.

1. Yük. Mimar, İYTE Araştırma Görevlisi
2. Yük. Mimar, DEÜ Araştırma Görevlisi

KAYNAKLAR

- Altın, Ahmet Turhan ve Akay, Zafer, Herkes İçin Kent Mimarlığı, İstanbul, 1994.
 Danışman, Z., Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Zuhuri Danışman Yayınevi, İstanbul, 1971.
 Hamamcioğlu, Mine, A Master Thesis in Restoration Birgi Dervişağa Medresesi, ODTÜ, Ankara, 1994.
 Hamamcioğlu, Mine ve Balci, Ahmet Hilmi Ege Mimarlık "Birgi'nin Korunması", Sayı: 95/3, İzmir, 1995 sa. 45-51.
 Hamamcioğlu, Mine, Yaşama Sanatı, "Eski Başkent Birgi", İstanbul, Nisan-Mayıs 1995.
 İzmir Valiliği, İzmir İl Yılı: '94, İzmir, 1994.
 Parmaksızoğlu, İ., İbn-i Batuta Seyahatnamesinden Seçmeler, 1000 Temel Eserler Serisi, MEB, İstanbul, 1971.
 Tümer, Gürhan, Ege Mimarlık, "TMÖB-Kıbrıs'ın ve Ötekilerin Bence Öyküsü", Sayı: 96/1, İzmir, 1996 sa. 28-29.
 Yavuz, B.G., Birgi-Coğrafyası, Tarihçesi ve Tarihi Yerleri, İzmir, 1990.
 Yavuz, Behiç Galip, Ödemiş'in Tarihi, Ödemiş, 1993.
 Zillioğlu, M., Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Tasvir Matbaası, İstanbul, 1985.

COAST

Wise E - CWE - Yeni Bir Avrupa Haritası mı? UROPE

Zehra ERSOY *

Her yıl sayıca artan kalabalık insan grupları, sefere çıkan *ordular* gibi, yaşadıkları büyük şehirlerin yorucu hayat temposundan sıyrılma, nostalji duygularını tatmin etme, sağlık sorunları ya da macera arayışları gibi pek çok farklı fakat çok da geçerli gerekçelerle, ellerinde *silahları* -fotoğraf makinaları, video kameraları bir yerden bir yere sürekli hareket halindedirler.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, teknolojik gelişime paralel olarak değişen '*emek*' kavramı; daha az güç ile daha nitelikli ve hızlı, ürün ya da hizmet sunumu şeklini alırken, geri kazanılan zaman ve fiziksel efor farklı tüketim alanları aramaya başlamıştır. Hat safhada tüketen modern insan için zaman tüketiminin en popüler enstrümanı *tatiller* olmuş ve gelişen süreç içinde *kitle turizmi* bugünkü halini almıştır.

Gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumların bu yeni alışkanlığının etkilerini yaşamın pekçok alanında, özellikle de onunla doğrudan ilişki içinde olan fiziksel çevre de gözlemek mümkündür. Turizm adına insanların buluştuğu en tanımlı coğrafik alanlar *kıyı bölgeleri* dir.

Deniz turizmi, kültürel turizm, din turizmi ve benzeri adlar altında satışa sunulan kıyı boylarında, artan talepleri karşılamak üzere çoğaldıkça çoğalan konaklama tesisleri, oteller, rekreasyon alanları ile kronikleşen ikinci ev sendromu yüzünden Avrupa kıyıları sürekli olarak fiziksel bir değişim içindedir. Tüm bunlara ek olarak, kıtalararası deniz ticareti ile büyüyen limanları, kültür balıkçılığı ile kapatılan koyları, askeri amaçlar için ayrılmış engin kıyı arazileri ile karşımıza yepyeni bir '*Avrupa haritası*' çıkmaktadır.

Ekonomik, politik ve askeri anlamda 'tek' olma sürecine giren Avrupa, zaten turizmin homojenleştirdiği kıyıların mimari kimliklerini nasıl ve hangi yöntemlerle koruması gerektiğini düşünmek zorundadır.

Bu iki gerçek; '*sınırları eriyen Avrupa*' ve '*turizm*', kıyılarda buluştuğunda ne tür mekansal başkalaşımalar karşılansın? Doğa-tarih-kültür-mimarlık bağlantıları içinde Avrupa kıyılarının geçmiş ve bugünü geleceğe nasıl yansıyabilir? Hemen bir örneğe taşımak gerekirse, Jan de Graaf post modern turizmin paradoksunu şöyle dile getiriyor; '*Güney Avrupa kıyılarına bir bakın. 60'ların sahil boyunca uzanan çok katlılırları artık terkedildi, yıkıldı. Yerine, yapaylıkta birinci bol çiçekli sahte-Akdeniz 'yerleşimleri' tepelere oturmuş. Uzak yerlerde, farklı diller, yöreye ait bir mimari, özel bir mutfak beklerken bir bakmışsınız herşey aynı. Homojen, beyaz, orta sınıf, aynı yaşta...*'

Turizm -kıyı-mimarlık ana temalarıyla şekillenen CWE (Coast Wise Europe) programı, bu tür soru ve sorunlara tartışma ortamı hazırlamak, mimarlık ve kentsel planlama bazında çözüm önerilerinde bulunmak ve konuyu mimarlık eğitimi kapsamında incelemek üzere kurulmuş bir organizasyondur. Rotterdam Mimarlık Fakültesince başlatılan ve düzenlenen etkinliklerin ortak organizatörlüğünü İstanbul Teknik Üniversitesi ve Hamburg Teknik Üniversitesi yapmakta ve yirmiyi aşkın kıyı ülkesinin katılımlarıyla faaliyetler sürdürülmektedir.

CWE programı, farklı ülkelerin mimarlık okullarının eğitim programları ile eşgüdümlü çalışmalar yapmaktadır. Etkinliklerinin başında yukarıda sözü geçen '*değişen*

Avrupa haritası' ile ilgili olarak bir Atlas çalışması yürütmektedir. Katılımcı akademiler, ülkelerinin yaklaşık 50 ila 100 km'lik kıyı şeridini kapsayan bir pilot bölge seçerek, yörenin tarih içindeki gelişiminden, bugünü ve yarına yönelik tespit ve önerilerle bir model çalışması yapmaktadırlar. Bölge üzerinde uygulanmış ya da öneri olarak sunulmuş, öğrenci projeleri dahil, mimari ve kentsel planlama projelerinin belli başlılarının yer alması düşünülmektedir. Model kıyı bölgesinin mimari -kültürel analizinin yapılacağı bu ürün ile ilgili çalışmaların Türkiye ile ilgili bölümünün koordinatörlüğünü İTÜ öğretim görevlilerinden Prof. Dr. Hülya Yürekli ile Prof. Dr. Ferhan Yürekli yapmaktadır. Çalışma alanı Marmara kıyıları ve adalar olarak tespit edilmiştir.

CWE organizasyonunun 1996 yılı diğer etkinlikleri içinde yer alan üç yaz üniversitesi, sırasıyla; Efes-Selçuk / Türkiye, Rugen / Almanya, Rotterdam / Hollanda'da gerçekleşmiştir. Bunlardan katılımcısı olduğum Efes-Selçuk yaz atölyesi Avrupa kıyı ülkelerinin öğretim elemanları ve öğrencileriyle birlikte yaklaşık yüz kişilik bir grubun oluşturduğu bir çalışma olmuştur. Prof. Dr. Hülya Yürekli başkanlığındaki düzenleme komitesince* seçilen ve altı tema üzerine kurgulandırılan çalışmalarda, yörenin tarihi geçmiş, kültürel mirası taban oluşturacak şekilde turizme yönelik yeni mekansal etüdler ve kentsel planlama analizleri yapılmıştır.

'12 Lyon kenti nerede?', 'Selçuk neden Efes'in gölgesinde?' 'Selçuk müzesine yeni bir görünüm', 'Efes'e girişteki ilk etki', 'Efes'te gece', 'Teras evler' başlıkları altındaki temalardan ilki olan 12 Lyon kenti üzerine yapılan çalışmalarda, bugün bir kısmının varlığı bile meçhul olan kentlerin yerleri kara ve hava yolu ile tespit edilmiştir. Bölgenin tarihi temellerini oluşturan İyonya kentlerinin bugünkü durumlarında artık gözlenmeyen bağlantısı, 'Pan-İyonya' nın nasıl kurulabileceği üzerine öneriler geliştirilmiştir. Özellikle bölge ziyaretçileri açısından tarihi bağlantıları pekiştirecek mental ve fiziksel bağlantılar, güzergahlar kurulmaya çalışılmıştır.

Zengin kültürel mirasına rağmen salt günü birlik bir uğrak yeri olmaktan öte geçemeyen Selçuk'un kimliğinin tespiti ve nasıl vurgulanması gerektiğine dair öneriler ve proje çalışmaları ikinci temayı oluşturmuştur. Selçuk tarihi süreç içinde bakıldığında zaten Efes'in uzantısıdır. Bu kapsamda bugün tarih ve din turizmine servis veren dini -tarihi kimliği ve Türk kimliği ile Selçuk, coğrafik yapısı, kent yapısı ve özellikle mekanlarıyla baştan ele alınmıştır.

Üçüncü tema olan Selçuk müzesi için ise birden fazla öneri getirilmiş, bir öneri proje grubunda Selçuk yerleşimi bütünde bir müze olarak değerlendirilmiş, kentin dokusu içinde müze programı parçalanarak küçük kitlelere dağıtılmaya çalışılmıştır. Bütüncül bir yaklaşımda ise bir anlamda bugünün sembolünü oluşturacak müze kompleksi için uygun yer tespitlerinde bulunulmuştur.

Efes'in ilk etkisi ile ilgili çalışmada ise girişler ele alınarak, ören yeri girişine bir hazırlık mekanı öngörülmüş, panoramik yollar ve parklar ile genel algının vurgulanmasına çalışılmıştır. Kitlesele dolaşımı engellemek üzere arkeolojik çalışmalar da göz önüne alınarak yeni dolaşım mekanları önerilmiştir.

* D.E.Ü. Mimarlık Fakültesi Araştırma Görevlisi

Beşinci tema olan 'Efes'te Gece' çalışmalarında, Efes'i bir tiyatro dekoru etkisinden kurtararak, ışığın kenti uzaktan izlemekten öte içinde yaşamak üzere kullanılması önerilmiştir. İlginç bir öneri olarak, ışığın insanları yönlendirmesine değil insanların tarihte bir zamanlar olduğu gibi ellerinde doğal ışık kaynakları, kandiller vs. şehri aydınlatması fikri üzerine tartışmalar yapılmıştır.

Son olarak 'teras evler' temasında ise gündelik yaşamı yansıtan bu mekanların korunarak ziyaretçilere açılması sorunu ele alınmıştır. Teras evlerin şeffaf bir örtü ile kapanarak, çelik konstrüksiyon üzerine oturan yine şeffaf dolaşım ağı öngören proje ile ziyaretçilerin gezmesine olanak sağlanmaya çalışılmıştır.

Yaklaşık on gün süren yoğun program ve çalışmalar, başta Selçuk Belediye Başkanı Kemal Subaşı, Prof. Dr. Ferhan Yürekli, Prof. Dr. Orcan Gündüz ve Prof. Dr. Gürhan Türmer'in katılımındaki jüri ile tamamlanmıştır. CWE programının üç yaz atölyesinin, değerlendirmeler sonunda seçilecek en iyi projeleri, 1997 yılı boyunca tüm katılımcı ülkelerde gezer-sergi niteliğinde sergilenecek ve yolculuğu 1998'de Lizbon'da 'Okyanuslar geleceğe mirasımız' konulu programla sonlandırılacaktır.

Güncel bir ana tema, onu desteklemek üzere seçilmiş çalışma konuları, özenli bir organizasyon, pırıl pırıl genç mimarlık öğrencileri Efes-Selçuk hazinesinde buluştuğunda, ortaya verimli bir onbir gün ve sonuç ürünler çıktığını gözliyorum. Üzerinde tartışabilecek veya eleştirilebilecek noktalar çok aransa belki bulunur, ancak ben bu organizasyonun hem katılımcı öğrenciler açısından hem de çıkan ürünlerin temasına ve yöreye hizmeti açısından tümüyle bir kazanç olarak görüyorum.

Bölgeyi hiç tanımayan ve tanımanın avantajını değerlendirmeye çalışan taze beyinler, Ege kıyılarının mimari mirası ile bugünkü 'mimarlığını' yeterli bir biçimde tanıma fırsatı buldular, çünkü organizasyon yörenin özelliği ve zenginliği itibarıyla çevre gezilerine de yer vermekte idi. Tarafsız gözlerin bir zaman sonra hayranlıkla baktıklarını görmek ve her türlü olumsuzluğuna rağmen 'eski' nin gölgelenmediğini anlamak birinci kazanç.

İkincisi, katılımcıların ve özellikle öğrencilerin 'turizm' olgusuna yaklaşımlarında daha bilinçlenmeleri oldu. Genel yaklaşımda turizm, mimari kimliği olumsuz etkileyen bir unsur olma dokunulmazlığından kurtararak, gerçek ve belki olumlu yönleriyle ele alındı. Mevcut duruma, mimarlar ve kent plancıları olarak nasıl bilinçli ve yaratıcı reaksiyon gösterilebilir üzerine yoğunlaşıldı.

Bir diğer kazanç ki kanımca en önemlisi, yaz atölyelerinin 'eğitim'deki önemini vurgulamasıdır. 'Deneyimlerimiz onu gösteriyor ki, yaz atölyeleri iyi programlandığı takdirde, öğrenci açısından bir eğitim dönemi kadar yararlı olabilmekte. 10-12 gün boyunca, geceli gündüzlü üretilen bir ortam ve o ortamda dönen enerji bizi çok çarpıcı sonuçlara götürüyor.' diyor Bert Van Meggelan, Rotterdam Üniversitesi Dekanı ve CWE direktörü, yaptığı açılış konuşmasında. On günün sonucunda, elimizdekilere ve belleğimizdekilere bakılırsa yapılmadığını söyleyebilirim □

Teras Evler ve Dahası

Elvan DAŞKAYNAK *

Coast Wise Europe ofisini ilk gördüğümde, çalışmanın içeriği hakkında pek bilgim olmasa da Avrupalı mimarlık öğrencileri ile birlikte yapılacak bir workshop olması ile ilgimi çektiğini söylemeliyim. Bir türlü kafamızda oturamadığımız 'neyiz, ne değiliz' karmaşasını bu öğrenciler ile böyle ortak bir çalışma ile görebileceğimiz bir ortam sunuluyordu. Bunun yanında üç ayrı Avrupa ülkesinde birbirini izleyen ve Coast Wise Europe projesinin kapsamında olan workshop'lardan birini oluşturunuyordu. Bir bütünün parçası olmasıyla bu workshop, bildiğim diğer workshop'lardan ayrılıyordu.

Bu organizasyonu düzenleyen kurumlar arasında bulunan İstanbul Teknik Üniversitesi'nden katılan onaltı öğrenci ile birlikte Dokuz Eylül Üniversitesi'nde iki öğrenciden oluşan Türk grubu için Coast Wise Europe, bir bakıma Taşköprü'de yapılan hazırlık çalışmaları ile başladı. Yapılan maketler, hazırlanan rehber ve grup içindeki tartışmalar ile çalışma yapılacak çevre ve konu hakkında fikir sahibi olduk.

On gün boyunca hem konaklama hem çalışma mekanı olarak kullanacağımız otele vardığımızda, öğrenciler arasında henüz başlayan kaynaşma, sonraki günlerde yapılan geziler ile daha da yoğunlaştı. Böylece öğrencilerin birbirini tanıması ve çevreye adapte olabilmeleri doğal bir süreçte gerçekleşti.

Gezi sona erdikten sonra, altı çalışma konusunun içinden yaptığımız tercihlere göre gruplar oluşturuldu.

Benim tercih ettiğim "Teras Evler" konusu, diğer çalışma konularına göre ölçek olarak daha küçük ve daha somut beklentileri olan bir konuydu. Burada sorun genel olarak teras evlerin dış etkenlerden korunması ve turistlerin ziyaretine, gelebilecek zararlara karşı mimari önlemler olarak açılmasıydı.

Konuya, turistlerin tarihi yerleri ziyaretleri sırasındaki tavırlarını gözönüne alarak girildi. Turistlerin belli bir ziyaret rotası dahilinde bir rehberi izleyerek bulundukları ortamın, mekanın farkına varmadan dolaştıklarını gördük. Bunun sonucunda da şu ya da bu eser arasındaki farkın bilincine varmadan dolaşan insanlar için böylesine değerli bir tarihi eseri riske atmak bize doğru gelmese de bir takım değerlerin farkında olanlara da bu eserleri göstermemenin haksızlık olacağını düşündük.

Teras evlerin ve içindeki fresko ve mozaiklerin dış etkenlerden korunması, üst örtü problemini getirdi. Genellikle grupta evlere hiç bir ekleme yapmadan, direk topraktan çıktığı gibi korunarak bir üst örtü tasarlanması öngörülüyordu.

Diğer büyük problem de ziyaretçilerin sirkülasyonuydu. Rehber eşliğinde gelen kalabalık grupları evlerin içine almadan, yukarıdan bakmalarını sağlayacak bir çözüm yoluna gittik. Burada üç tane rota alternatifini belirledik. Mekanların üzerinden geçecek olan yolların bu rotaları, gruptaki değişik bakış açıları sonucu oluştu.

Bu aşamaya kadar uzlaşan grupta somut ürün ortaya çıkarken üst örtünün biçiminde, konstrüksiyonunda, yürüme yollarının taşınmasında çeşitli fikir ayrılıkları oldu. Böylece grup kendi içinde de bölündü.

Jüri gününden önceki gece on gün boyunca yapılan tartışmalar, düşünceler, ortaya çıkan ürünlerle gözler önüne serildi. Bütün bu hazırlıklar sırasındaki karmaşıklık ve insan trafiği, paftalarımızı sunum için eski bir banka binasının duvarına asmamıza kadar devam etti.

Başka bir ülkede mimarlık eğitimi gören, değişik bir yaşam stilini benimsemiş, gelenekleri ayrı, olaylara bakış, sorunlara yaklaşımı farklı insanlar ile ortak bir takım aktivitelerde bulunmanın yaşanması gerekli bir deneyim olduğunu düşünüyorum. İlimizdeki yersiz güvensizliği kırmak için en iyi yolunun sorunla birebir karşı karşıya gelmek olduğunu bu çalışma ile çok iyi gördüm. Üniversitelerin böylesine iyi organize edilmiş, tüm paylaşım doğal bir süreç içinde gelişip bir patlama noktasına çıkan ürünler ile ulaşan bu gibi çalışmaları düzenlemesi ve katılan öğrencilere destek vermesinin öğrencilerin gelişmesine çok büyük katkıda bulunacağına inanıyorum.

“Ephesus By Night”

Yücel KÖSE *

• Avrupa sahil kentleri mimarlık öğrencileri ile Selçuk'ta buluştuk. Efes'e çözümler üretmek için. İlk üç gün Efes ve çevre antik yerleşimler üzerine birincil ağızdan alınan brifingler ve bunların gezilerle desteklendiği bir period oldu. Takip eden günlerde herkes çalışmak istediği gruba dağıldı.

• Efes'in yaz günlerindeki sıcaklığı için 50 - 55°C'lerden bahsedilmişti. Bu, Efes'in gece ziyarete açılabilirliğini gündeme taşımış. Bu duruma çözümler üretmek üzere açılan “Ephesus By Night” atölyesi olarak biraraya geldik. Türkiye (5), Hollanda (2), İsveç (1), Estonya (1), Finlandiya (1) ve Polonya (2) den katılım ile en kalabalık atölyeydik.

• Gece ziyaretlerine ve “nasıl bir aydınlatma” sorunlarına yaklaşabilmek için, önce Efes'i gece yaşamak gerekirdi. 4. gün özel bir izinle bunu gerçekleştirmemiz ilk adımımız oldu.

• Gün batımında anfi tiyatrodaki buluştuk. Tiyatronun farklı basamaklarına yayılıp kiminin eskiz yaparak, kiminin sevgilisini düşünerek, kiminin fotoğraf çekerek, “Ephesus By Night” dışında herşeyin düşünüldüğü bu eşsiz günbatımı, yoğun Efes konuşmalarıyla geçen günler arasında kısa ve kıymetli bir soluk oldu. Nitekim yerini gece karanlığında Efes'in mermer yollarında yapılan fikir paylaşımlarına bırakması uzun sürmedi. Elimizdeki imkanlar ile (mum ve fener) Celsus kitaplığında yapmaya çalıştığımız aydınlatma denemesi ise tamamen amatör ruhumuzu tatmine yönelikti.

• Konunun bilgi, tecrübe ve profesyonellik gerektirdiğinin bilincindeydik hepimiz. Dolayısıyla sadece fikrîsel projeler üzerinde tartışmalar döndü. Bir atölye çalışmasında da beklenen bu değil midir zaten?

• 6. gün yapılan ara sunumdan sonra hepimiz atölye içinde grup ya da kişisel final sunuma hazırlanmaya geçtik hemen. Fikrîsel farklılıklarımız ürünlerimize yansıdı. Kimine göre Efes kırmızı ışıklarla aydınlatılmalıydı, kimi mistik Efes geceleri kurguladı, kimi elektrikli içeri sokmadı. Günün teknolojilerini sevenler laser showlar önerdiler, amfi tiyatroya. Gece gezisi önerenler de oldu. Ben, Efes'in gündüzden farklı olarak gece daha iyi algılanabilmesi için antik şehir surlarının aydınlatılmasını, antik Efes yerleşiminin büyüklüğünün algılanabilmesinde yardımcı olacağını düşünerek, önerdim. Ayrıca periyodik olarak ışıklandırmanın (cinsi önemli değildi) voltajlı olarak yanıp sönmesi (fade out-in) ziyaretçilere tarih içindeki gezinti duygularını pekiştirmede yardımcı olacaktı. (Mesela 5 dakika periyotla 20 saniyede sönüp-yanma). Bu sırada ışıklandırmada elde edilmiş olan gölgeler de gidip gelecekler ve bu da antik objelerde 3. boyutta bir efekt sağlayacaktı.

• Final presentasyon öncesi 8. gecede herkeste bir yetiştirme telaşı vardı. Otelin karanlık bodrumunda bize ayrılan atölyelerde çalışarak geçirdiğimiz bu son geceden sabaha nasıl ulaştık bilemedik. Gecenin bir yarısında fotokopi kuyruğunda yapılan ayaküstü, telaşlı sohbetlerle yeni arkadaşlıklara adım attık. Son gün Selçuk'un bir sokağında eski bir yapının duvarında, fikirlerimizi paylaştık, tartıştık.

• Başlangıçta içten içe gizleyemediğim bir çekingenlik ile katıldığım bu çalışmadan, bambaşka ülkelerden mimarlık öğrencileri ile yaptığımız beyin fırtınalarının verdiği pozitif enerji ve hep küçülerek baktığımız “batı” ile de ortak çalışmalarda pekala başarı gösterilebileceği düşüncesi ile ayrıldım.

• CWE organizasyonunun başarısına ve orada geçireceğimiz 10 güne ait hazırlanmış itinalı programa ve buna uyumda katılmaların gösterdiği dikkate değinmeden edemeyeceğim.

• Sonuç olarak, Avrupa mimarlık öğrencileri ile ülkemizde bulunan bir Grek Medeniyeti izinin nasıl daha iyi sunulabileceği (Marketing Concept) üzerine çalıştık. Çok güzel, fakat kafamda şu soru oluştu. Ülkemizde benzer ciddiyette bir organizasyon ve program eşliğinde, geleceğin mimarlarının günün mimarları ilk (bu çok uluslu ya da ulusal olabilir), atölye satışı altında toplanarak, bir Türk Medeniyeti izinin nasıl daha iyi sunulabileceği üzerine bir çalışma, neden yapılmasın? Bu anlamda böyle başarılı bir organizasyona evsahipliği yapmış olmamızın bir başlangıç teşkil etmesini umuyorum.

Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Derslikler Grubu Binası

Mehmet TÜREYEN *

Binanın Tanımı

Derslikler Grubu (DG) Binası Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Balçova Tıp Fakültesi Kampüsü içinde yerleşik, söz konusu fakültenin temel derslerinin verildiği, çeşitli kapasitelerdeki derslik ve konferans salonlarından oluşan bir eğitim ünitesidir. Bu tesis, Üniversite yönetiminin talebi üzerine 1987 yılında Dekanlık ve Morfoloji Enstitüsü ile mevcut iki binayı içeren kompleksin bir bölümü olarak tarafımdan tasarlanmıştır. 1990'lı yılların başlarında yapımına başlanan DG Binası 1995 yılında, Rektörlük Yapı İşleri Dairesinin denetimi altında tamamlanmış ve aynı yılın ortalarında kullanıma açılmıştır. Morfoloji Enstitüsü ile aynı tarihte tasarlanmış olmasına rağmen yapımının ona kıyasla daha uzun bir sürede gerçekleştirilmiş olmasının nedeni, aşağıda değinileceği gibi, konuşlandırıldığı arsa üzerinde yetişmiş doğal bitki örtüsünün tahribini önlemek amacıyla konumunun değiştirilmiş olması ve parasal tahsisatlardaki yetersizlikler olmuştur.

Mekansal İhtiyaçlar

DG Binası, esas olarak 500 kişilik bir konferans salonu, öğretim üyesi odaları ve 50 ile 300 arasında değişen öğrenci gruplarının öğrenim gördüğü çeşitli boyutlardaki dersliklerden oluşmaktadır. Mekansal ihtiyaçların belirlenmesi süreci içerisinde kullanıcılarla kurulan temaslarda bu ana kullanım alanlarına ilaveten bol miktarda depo alanlarına da yer verilmesinin uygun olacağı vurgulanmıştır. Dolaşım alanlarının kullanım alanlarına göre oranlarının yüksek olması kullanıcıların önemli talepleri arasında yer almıştır. Bunun başlıca nedeni olarak da ders aralarında sınıfları terkeden kalabalık öğrenci gruplarının yaratacağı izdiham gösterilmiştir. Ayrıca konferans salonu ile bağlantılı olarak kokteyl ve benzeri faaliyetlere olanak sağlayacak geniş bir fuayenin düşünülmesi istenmiştir. Özetle binayı oluşturan mekanlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- Giriş ve danışma
- Bir adet 50 kişilik derslik
- Bir adet 100 kişilik derslik
- Beş adet 150 kişilik derslik
- Dört adet 300 kişilik derslik
- Bir adet 500 kişilik konferans salonu
- Geniş bir fuaye alanı
- Geniş bir depolama alanı
- 12 adet öğretim üyesi odası
- Gerekli ve yeterli servis mekanları

(Merdiven, asansör ve tuvaletler)

Kullanıcılar, bu mekanların bina içindeki yatay ve düşey dağılımlarına ilişkin düşünceleri sorulduğunda, yukarıdakilere ilaveten şu taleplerde bulunmuşlardır: Tesisin üç kattan yüksek olmaması; öğretim üyesi ve öğrenci girişlerinin ayrı noktalardan

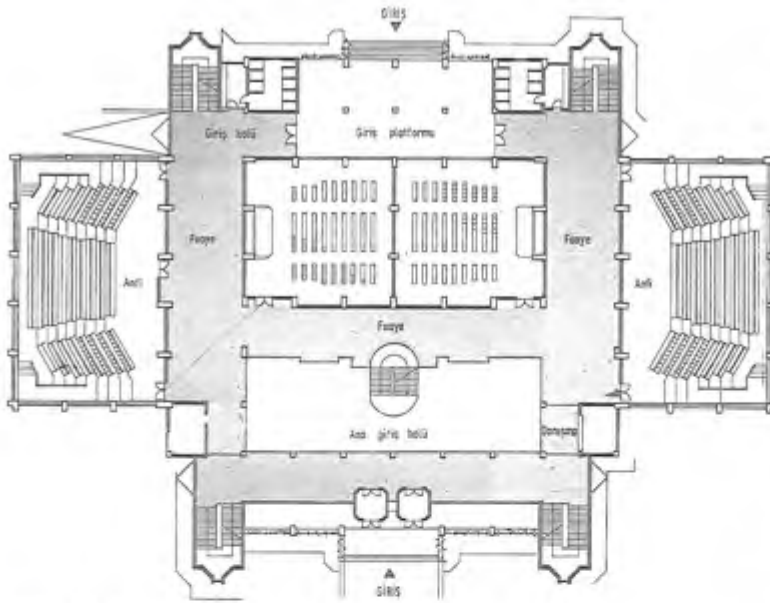

verilmesi. Konu hakkındaki bilgi ve deneyimlerinin yeterli olmaması nedeniyle sorulara verilen yanıtlar bunlarla sınırlı kalmıştır.

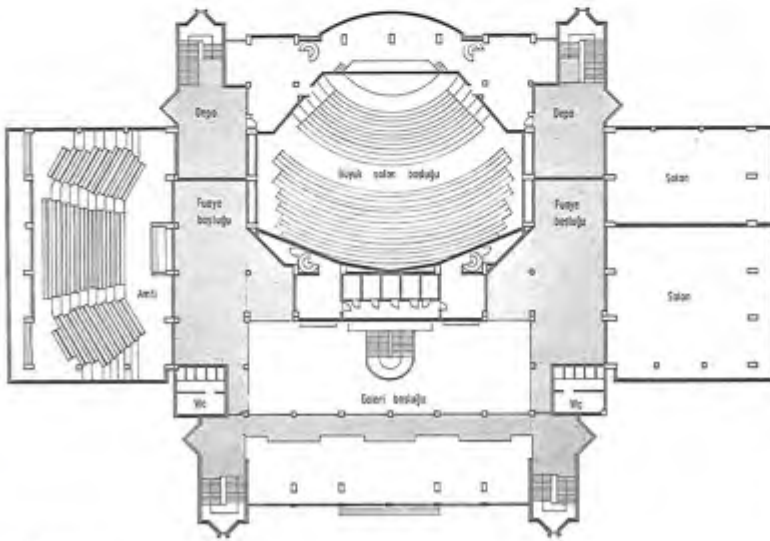
Binanın Konuşlandırılması

DG Binası, mevcut iki birbirine benzer ve paralel yapı ile bunları doğu uçlarından birleştiren Morfoloji Enstitüsünün oluşturduğu kompleksin bir bölümü olarak ele alınmıştır. Söz konusu (U) şeklindeki kompleksin batı yönündeki uçlarını birleştiren DG aynı zamanda bu komplekse bir giriş niteliği taşıyacak şekilde konuşlandırılmıştır. Dolayısıyla kampüsün ana girişinden yaklaşıldığında önce bu bina ile karşılaşılacaktır. Yine kampüs girişinden itibaren doğuya doğru yüründüğünde karşılaşılan elemanlar, sırasıyla Dekanlık ve DG'nun çevrelediği tören alanı, DG Binası, söz konusu yapılar grubunun çevrelediği iç avlu ve Morfoloji Enstitüsü olarak göze çarpmaktadır. Esas olarak öğretim üyesi odaları ile çeşitli kapasitelerdeki derslik ve konferans salonlarından oluşan bu yapının kompleksin ana girişine göre ön planda yer almasının nedeni daha özel mekanlardan oluşan diğer ünitelere göre daha çok dışa dönük olmasının istenmesi olmuştur. Ayrıca bu yapı kapsamında konferans salonu ve dağılım holü gibi genel mekanların dışa açık amaçlar için kullanılmalarının istenmesi de bu konuşlanmanın nedenlerinden birisi olmuştur.

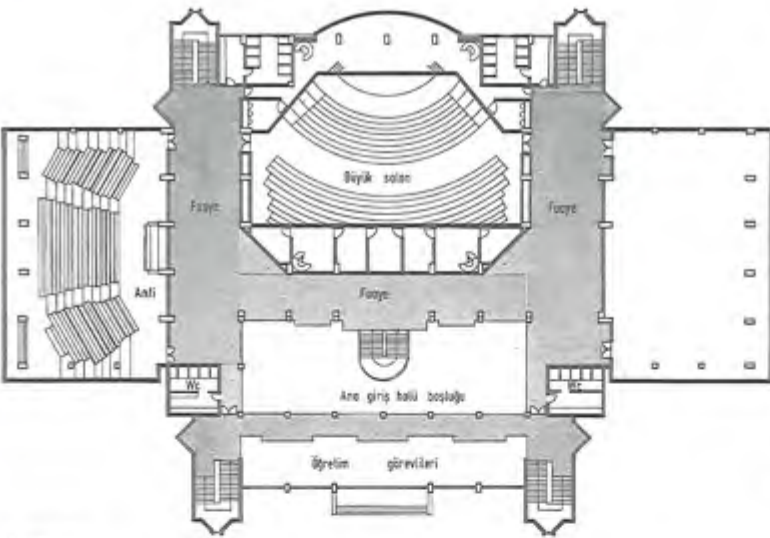
Vaziyet planındaki yeri böyle seçilmiş olmasına rağmen DG Binasının konumu sonradan değiştirilmiştir. Bu yer değişimi arsa üzerindeki yetişmiş ağaçların tahrib edilmesi karşılığında Tıp Fakültesi çalışanlarının gösterdiği tepki nedeniyle gerçekleşmiştir. Sonuçta derslikler ünitesi söz konusu yapılar grubundan koparılmış, kompleksin doğusunda (arkasında) bulunan açık alan üzerine, Morfoloji Binasıyla birlikte arka planda oluşturulacak bir plaza etrafında konuşlandırılmıştır. Hatta, gerçekleşmemiş olmasına rağmen, Dekanlığın bile arka planda oluşturulacak bu plaza çevresinde yerleştirilmesi düşünülmüş, bu amaçla çalışmalar yapılmıştır. Bir başka deyişle Tıp Kompleksinin önü arkasına, arkası da önüne dönüşmüştür. Bugünkü konumu itibarıyla birbirlerine göre (L) şeklinde yerleştirilmiş olan DG ve Morfoloji Binalarının girişleri bu (L) nin kolları arasında kalan plazadan sağlanmaktadır. Bu plazaya yaklaşım ise batıdan, yani kampüs ana girişinden değil, güneyden ana yoldan direk olarak verilmektedir.

Zemin kat planı

1. kat planı

2. kat planı

Mekan Organizasyonu

DG Binası, daha önce değinildiği gibi, Morfoloji Enstitüsü ile oluşturdukları (L) nin kolları arasında yerleşik bir giriş platformuna açılan yaklaşık dikdörtgen şeklinde bir plana sahiptir. Binaya ana giriş güneyden, dikdörtgenin uzun kenarının orta noktasından verilmiştir. Bu girişi izleyen fuaye veya ana dağılım holü tüm mekanların yönlendiği, koridor ve galerinin çevrelediği oldukça geniş ve yüksek bir iç mekan niteliğinde düşünülmüştür. Hemen tüm derslikler, konferans salonu ve öğretim üyesi odaları bu merkezi hol çevresinde yerleşik koridor ve galerilere açılmış, dikey ulaşım elemanları bu mekan çevresinde düzenlenmişlerdir. Özetle burası, giriş, çıkış toplanma, dağılıma, gezinme eylemlerinin yoğun biçimde yer aldığı bir odak olarak tasarlanmıştır. Merkezi dağılım holü çatıda tesis edilen fenerler aracılığı ile doğal olarak aydınlatılmaktadır.

Görüldüğü gibi DG kapsamında yer alan derslikler zemin ve birinci katlarda söz konusu hol çevresinde doğu, batı ve kuzeye yönelik olarak yerleştirilmişlerdir. Ulaşım ve boşaltım kolaylığı nedeniyle büyük salonun zemin katta olması gerekirken, birinci katta yerleştirilmesinin gerekçesi, geniş açıklıklarının ancak uzay çatı ile geçilebileceği düşüncesi olmuştur. Bu salona ulaşım merkezi dağılım holünün tam orta noktasında yer alan monümental bir merdivenle, boşaltım ise arka cephede yan-çıkış kapılarına yakın köşelerde yerleşik merdivenlerle sağlanmıştır.

Öğrenci girişi zemin katta binanın kuzey ve arka cephesinden verilmiştir. Bu giriş aynı zamanda servis girişi işlevini de yerine getirmektedir.

Öğretim üyesi odaları ana girişin üstünde iki kat halinde düzenlenmiştir. Giriş cephesindeki merdiven boşlukları ile birlikte ana kitleden daha öne fırlayan bu blok derslik ve konferans salonlarından iki kat yükseklikteki merkezi hol aracılığı ile ayrılmaktadır. Öğretim üyesi odalarının güneye, giriş yönüne yerleştirilmelerinin bir başka nedeni de binanın manzaraya açık en etkin yönünün burası olması, diğer yönlerin yapılaşmış bulunması olmuştur.

Dış Görünümle İlgili Düşünceler

DG Binası'nın dış görünümüne ilişkin önemli bir düşünce, öğretim üyesi odaları, merkezi dağılım holü ve büyük konferans salonunun dikey ulaşım elemanları ile birlikte oluşturdukları yaklaşık kare şeklindeki merkezi elemanın genel dikdörtgen planın orta noktasında daha yüksek ve hakim bir kitle olarak ifadesi olmuştur. Bu nedenle de kanatlardaki dersliklerin yükseklikleri bu hakim kitleye göre daha düşük tutulmuştur. Cephelerden anlaşıldığı gibi, merkezi kitlenin dört köşesinde yerleşik merdiven kuleleri bu kitlenin alçak kitlelerle sınırlarını belirlemektedir.

Giriş cephesinde yerleşik iki merdiven kulesi ile bunlara asılı öğretim üyesi odalarının yer aldığı birinci ve ikinci katlar bu cephenin en belirgin elemanları olarak tasarlanmıştır. Zemin katta bu katların altı tümüyle boşaltılmak ve şeffaf bırakılmak suretiyle söz konusu belirginlik daha da vurgulanmak istenmiştir. Merdiven kulelerine asılı yatay bantlar halinde düzenlenen öğretim üyesi odaları, zeminden ikinci kata doğru her bir katın bir öncekine göre öne fırlayan biçimlenmeleriyle, bina girişinin vurgulanmasına katkıda bulunmaktadırlar. Ana girişler yaklaşmaları ikinci kattan itibaren kademeli olarak içeriye doğru çeken ve zemin katta merkezi dağılım holü sınırına ulaşan boşluğun tam orta noktasına kolayca algılanabilecek şekilde yerleştirilmişlerdir. Merkezi kitleye göre sağ ve sol yanlardaki derslikleri simgeleyen cepheler zemin katta boşaltılmak ve birinci katta dolu bırakılmak suretiyle, bir yandan binanın tümünün kolonlar üzerine alınmış olduğu duygusu yaratılmak istenirken, diğer yandan da derslikler ve öğretim üyesi odalarının cephelerde birbirinden ayır-dedilmesine katkıda bulunmak istenmiştir.

Arka cephenin en belirgin özelliği büyük konferans salonunun binanın orta noktasındaki öğrenci girişi üzerinde daireve şekilde dışa fırlayan ifadesidir. Bu salon, her iki yanında yer alan merdiven ve tuvalet hacimlerinin oluşturduğu çifte kuleler tarafından taşındığı izlenimini veren güçlü bir kitle olarak cepheye yansıtılmak istenmiştir. Burada da yine kare planlı merkezi kitle, öğrenci girişi, büyük salon ve yanlarındaki kulelerin güçlü bir kompozisyonu ile etkin bir biçimde vurgulanmaktadır. Ön cephenin tartışılması sırasında değinildiği gibi, yan kanatlarda yer alan derslikler gerek cephe düzeni ve gerekse çapları itibarıyla merkezi mekanlardan kolayca ayırt edilebilmektedirler.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Morfoloji Binası

Binanın Tanımı

Morfoloji Binası, Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Balçova'daki Tıp Fakültesi ve hastanesi kampüsü içinde yer alan yaklaşık 3600 m2'lik dikdörtgen şeklinde dört katlı bir bina. Bu bina esasen Dekanlık, Derslikler Grubu, mevcut iki paralel ve birbirine benzer bina ile birlikte tasarlanan kompleksin bir parçasıdır. Söz konusu kompleksin tasarımı 1987'de D.E.Ü. Rektörlüğü'nün talebi üzerine tarafımdan yapılmış ve Rektörlük yapı işleri dairesinin kontrolü altında bunu izleyen iki yıl içerisinde inşa edilmiştir. Yaklaşık altı yıldır kullanıma açık bulunan ve tıp temel bilimlerinin öğretildiği bu bina D.E.Ü. tesisleri içerisinde tasarımı yaptığım binaların ilkidir.

Mekansal İhtiyaçlar

Morfoloji Binası, esas olarak çeşitli multidisipliner laboratuvarlarla tıp temel eğitiminin yer aldığı, birçok özel mekanlardan oluşan bir ünedir. Bu ünite ile ilgili gereksinim programı kullanıcılarla kurulan yoğun temaslardan sonra geliştirilmiş ve bu program kapsamındaki mekanlar ile bu mekanların katlara göre dağılımı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Zemin Kat: kadavra salonu, kadavra ilaçlama odası, küv salonları, yeterli depolar, gerekli duş ve tuvaletler, dolaşım alanları ve dikey ulaşım elemanları

Birinci Kat: Mikroskopi salonu, çizim odası, laboratuvar, araştırma odası, model ve kemik depoları, kemik atelyesi ile gerekli duş ve tuvaletler, dolaşım alanları ve dikey ulaşım elemanları

İkinci Kat: Laboratuvarlar, yeterli depolar, duş ve tuvaletler, dolaşım alanları ve dikey ulaşım elemanları

Üçüncü Kat: Operasyon odaları, toplantı odası, deney salonu, operasyon cihaz deposu, hayvan besleme ünitesi ve depoları, duş ve tuvaletler, dolaşım alanları ve dikey ulaşım elemanları

Bu mekanların detaylı bir dökümü sonucunda elde edilen toplam alan ihtiyacı yaklaşık 3600m2 olarak ortaya çıkmıştır. Çeşitli mekan gruplarının katlara göre dağılımı ve her katta yer alan mekanların birbirlerine göre yerleşimleri, bu mekanlarda yer alan çeşitli eylemlerin işlevsel ilişkilerine göre yapılmıştır. Gereksinim programının geliştirilmesi aşamasında kullanıcılarla yapılan çalışmalar sırasında bazı önemli talepler beyan edilmiştir. Bunlardan birisi Morfoloji Binasının mevcut binalarla olması istenen yakın ilişkisi nedeniyle mümkün olduğu oranda birinden diğerine dışarıya çıkmadan ulaşabilmesinin, diğeri ise çevrede yetişmiş olan bitki örtüsünün tahrip edilmeden yerleştirilmesinin sağlanması olmuştur.

Binanın Konuşlandırılması

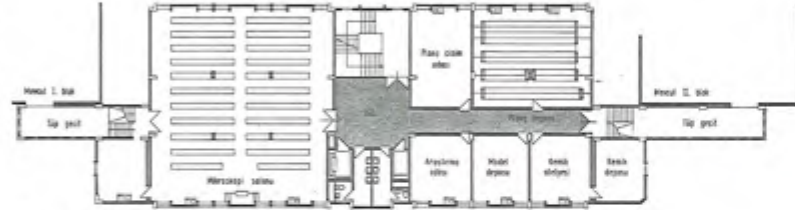
Morfoloji Binasının konuşlandırılması, bunun Derslikler Grubu (DG) ve diğer mevcut iki birbirine benzer ve paralel bina ile oluşturmaları istenen kompleks çerçevesinde ele alınmıştır. Söz konusu mevcut binaların konumlarının incelenmesi sonucunda bu binalarla bütünleşmenin iki şekilde sağlanabileceği ortaya çıkmıştır: bunlardan birisi, hastanenin ana girişine yönelen uçlar arasında kalan ve oluşturulacak kompleks için ana giriş niteliği taşıyan alana yerleştirilerek, diğeri ise, buna zıt yönde uzanan uçlar arasında kalan ve kompleks için arka ve servis girişi niteliğindeki alana yerleştirilerek. Bu iki seçeneğe göre elde edilecek biçimlenmeler aşağıdaki gibi ortaya çıkmıştır.

1. Morfoloji ile DG binalarının birlikte ve tek kitle halinde çözümlenerek uçlardan herhangi ikisi arasına yerleştirilmesi. Bu durumda kompleksin iki farklı şekil alması söz konusudur: (a) Ana giriş yönündeki uçlar arasına yapılacak yerleşimle arka avlu çevresinde elde edilecek (u) şeklinde bir biçimlenme; (b) buna zıt yöndeki uçlar arasına yapılacak yerleşimle ise giriş yönünde oluşacak ön avlu çevresinde elde edilecek yine (u) şeklinde bir biçimlenme.

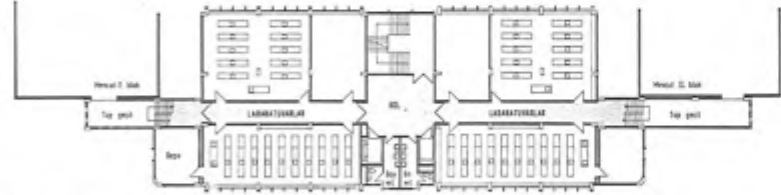
2. Morfoloji ile DG binalarının ayrı ayrı kitleler halinde çözümlenerek zıt yönde uzanan uçlar arasına yerleştirilmeleri durumunda ise, iç avlu çevresinde biçimlenen bir kompleksin elde edilmesidir. Bu durumda da iki farklı seçeneğin ortaya çıkacağı düşünülmüştür: (a) Morfoloji Binasının ana giriş yönündeki ve DG binasının buna zıt yönde uzanan uçlar arasına yerleştirilmeleri; (b) Bunun tersi olan Morfoloji Binasının servis girişine ve diğerinin ise ana girişine yönelen uçlar arasına yerleştirilmeleri.

Zemin kat planı

1. kat planı

2. kat planı

3. kat planı

Bu binanın konuşlandırılmasında ikinci seçeneğin (b) şıkkı kabul edilmiştir. Bir başka deyişle, Morfoloji ve DG Binaları birbirinden farklı üniteler olarak düşünülmüş, bunlardan birincisi: mevcut, birbirine benzer ve paralel binaların ana giriş yönünde, ikincisi de buna zıt olan servis girişi yönünde uzanan uçları arasına yerleştirilmiştir. Farklı üniteler olarak düşünülme nedenleri işlevsel ilişkilerinin dikkate alınmayacak kadar zayıf olması ve birleşik çözümleri durumunda ise entegre olmaları istenen mevcut binalara oranla aşırı büyük ve hakim bir kitle oluşturmaları olasılığıdır. Morfoloji Binasının servis girişi yönünde uzanan uçları arasına yerleştirilme nedeni ana girişle olan ilişkisinin DG Binasına göre daha önemsiz sayılması olmuştur. Böylece, bina mevcut yapıların arka uçlarını birleştiren köprü niteliğinde dikkatlerden bir kitleden oluşturulmuştur. Bu kitleye ana giriş iç avludan ve servis girişi de arka cepheden ve kitenin orta noktasından verilmiştir.

Mekan Organizasyonu

Morfoloji Binasının ana ve servis girişleri zemin katta kitenin tam ortasında yer alan dağılım holüne açılmışlardır. Planların incelenmesinden anlaşılabileceği gibi, bu dağılım holünün kitenin orta noktasında konuşlandırılmasının nedeni binanın iki yanında yer alan ve farklı eylemlere hizmet eden mekan veya mekan gruplarına merkezi bir noktada yer alan bu holden ve bu hole açılan düşey ulaşım elemanlarından (merdiven, asansör vb.) daha kolay bir ulaşım sağlanabileceği düşüncesi olmuştur. Bir başka deyişle, merdivenler, asansörler ve ıslak hacimler gibi servis yapan elemanlar bir bütün oluşturacak şekilde bu merkezi dağılım holünde, servis yapılan diğer mekan ya da mekan grupları ise bu holün iki yanında yerleştirilmiştir.

Mekanların farklı katlardaki dağılımları detayları olarak incelendiğinde zemin katta servis girişine göre sol yanda kadavra salonu ile ilgili deposu, sağ yanda ise kuv salonları ile kadavra ilaçlama mekanlarının yerleştirildikleri görülür. Her iki mekan grubuyla mevcut binalar arasındaki ilişki kitenin iki ucunda yer alan geçitler aracılığıyla sağlanmıştır. Birinci katta yine soy yanda mikroskopi salonu, sağ yanda ise planş deposu ile gili çizim odası ve bunlardan bağımsız olarak da koridor boyunca araştırma odası, model ve kemik depoları ile kemik atelyesi yerleştirilmiştir. Bu katta da mevcut binalarla istenen ilişki kitenin her iki ucunda yer alan tüp geçitler aracılığıyla sağlanmıştır. Multi disiplinler laboratuvarların tümü ilgili depolarıyla birlikte ikinci katta yerleştirilmiştir. Bu laboratuvarlar, aralarında önemli işlevsel farklılıklar olmaması nedeniyle, kitenin merkezi dağılım holüne göre iki yanında benzer şekilde serpiştirilmiştir. Bu kat ile mevcut binalar arasındaki ilişki birinci katta olduğu gibi kitenin her iki ucunda yer alan tüp geçitler aracılığıyla sağlanmıştır. Planda görülebileceği gibi, üçüncü ve son katın mevcut binalarla ilişkisi, bu katta yer alan mekanların çok özel mekanlar olmaları ve kullanıcıları dışında başkalarının ulaşımına kapalı tutulmaları gerektiği düşüncesi ile koparılmıştır. Bu mekanlara ulaşım yalnızca merkezi dağılım holünden ve kontrollü olarak sağlanmıştır. Bu katlarda yine merkezi dağılım holüne göre sol yanda operasyon odaları grubu, sağ yanda ise hayvan besleme odaları grubuna yer verilmiştir. Değişik mekan gruplarının katlara göre dağılımları ise zemin kattan itibaren bu mekanlara ulaşım sistemi içerisindeki öncelik sıralarına göre düzenlenmiştir. Yine zemin kattan itibaren değişik mekanlara yapılması gereken servislerin özellikleri (gereklikleri veya gereksizlikleri) bu mekanların değişik katlara dağılımları üzerinde etkili olmuştur. Örneğin, yoğun bir servis gerektiren ancak bu servisin üst katlara yapılmasının daha güç olması nedeniyle kadavra ve kuv salonlarının zemin katta yerleştirilmeleri, buna karşı operasyon odalarının, daha az yoğun servis gereksinimi nedeniyle en üst katta, konuşlandırılmaları sonucunu doğurmuştur. Benzer şekilde herkesçe ulaşılması ve görülmesi sakıncalı olmayan mekanların alt katlarda, sakıncalı olan çok özel mekanların ise üst katlarda konuşlandırılmaları daha uygun bulunmuştur.

Çevre Kontrolüne İlişkin Düşünceler

Morfoloji Binasını oluşturan mekanların hemen tümünün çok özel eylemlerin yer aldığı mekanlar olmaları ve belirli iklim koşulları gerektirmeleri nedeniyle ısı, aydınlatma ve gürültü gibi çevresel faktörlerin kontrolünün yapay (teknolojik) olarak sağlanmasının daha uygun olacağı kabul edilmiştir. Bu varsayımı, doğal aydınlatma ve ısıtma sistemlerinden yalnızca yapay sistemlere destek olarak yararlanma yönüne gidilmiştir. Örneğin, binanın doğu ve batıya yönelen her iki cephesinin de giydirmesi, cephe yapılmasıyla tümüyle doğal olarak aydınlatılması mümkün iken, kısmen düşey bantlar şeklindeki açıklıklar ve kısmen de güneş kontrol elemanlarıyla içmekanların aşırı aydınlatma ve ısınmaları önlenmiştir. Bir başka deyişle, yapay ve doğal

aydınlatma sistemlerini kontrollü bir şekilde kullanarak içmekanlarda dengeli bir ısıtma ve aydınlatma sağlamak yönüne gidilmiştir. Binanın çevresinde rahatsız edici gürültü kaynakları olmaması ve çeşitli içmekanlarda yer alan değişik eylemlerin yarattığı gürültülerin kullanıcıların dikkatlerini dağıtacak seviyede bulunmaması nedenleriyle özel gürültü kontrolü önlemleri alınmamıştır. Bununla birlikte, hayvan besleme üniteleri gibi potansiyel olarak gürültülü olabilecek mekanlar diğerlerinden, hem konum ve hem de yapı sistemleri yönünden, izole edilmişlerdir.

Dış Görünümle İlgili Düşünceler

Morfoloji Binası, Derslikler Grubu ile mevcut iki benzer ve birbirine paralel olarak yerleşik binayı uçlarından birleştiren ve bunlarla birlikte bir iç avlu çevresinde biçimlenen kompleksin tamamlayıcı bir parçasıdır. Ana girişi bu iç avludan ve servis girişi de arka cepheden, zemin katta kitenin tam orta noktasında yer alan dağılım holüne verilmiştir. Bina, kitesinin hem monotonluğunu gidermek ve hem de mevcut bina kitlelerine göre boyutlarını yumuşatmak için her iki cephesinde yer alan düşey ulaşım elemanları (asansör ve merdiven kuleleri) aracılığı ile iki eşit parçaya ayrılmıştır. Benzer düşüncelerle binanın yüksekliği mevcut binaların yüksekliklerine eşit tutulmuş, yani dört katla sınırlandırılmıştır. Ön ve arka cephelerden gözlenebileceği gibi, bina, her iki ucunda yerleşik depo mekanlarının merdiven ve asansör kulelerine benzer ve düşey elemanlar şeklinde düzenlenmeleri suretiyle mevcut binalardan ayrılmıştır. Bir başka deyişle, bu elemanların, Morfoloji tesislerini sınırlamaları, diğer yandan da binalar arası geçişlerin bağlandığı kitleler olmaları istenmiştir. Mevcut binalar geçişler her iki uçta da bu kitlelerden başlayarak birinci ve ikinci kat düzeylerinde devam eden iki katlı tüpler şeklinde düzenlenmiştir. Bu tüpler bir yandan sözkonusu geçişleri sağlarken, diğer yandan da uçlardaki kulelerin kat ve cepheleri hatlarını yumuşatmakta ve mevcut binalarla bütünlük sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Morfoloji Binasının ana cepheleri düşey ulaşım elemanlarını ve uçlardaki depoları simgeleyen kuleler, bunların arasında kalan dört katlı olarak düzenlenen kullanım alanları ve mevcut binalara geçiş koridorlarını simgeleyen tüp geçitlerden oluşturulmuşlardır. Kullanım alanlarını ifade eden cephelerde gözlenebileceği gibi, en üst katlarda yerleşik ve içe dönük özellik taşıyan hayvan besleme ve operasyon üniteleri diğerlerine göre daha masif bir şekilde tasarlanmış ve bu masiflik belirli aralıklarla bırakılan kare şeklindeki ardışık açıklıklar aracılığı ile hem yumuşatılmaya çalışılmış ve hem de üst katın yataylığı vurgulanmak istenmiştir. Dışarıya açık olması gereken ikinci katta bu yataylık güneş kontrolü için kullanılan ardışık düşey elemanlar aracılığı ile sağlanmak istenmiştir. Bu iki katta yaratılmak istenen yataylık hissinin nedeni bu katların oluşturduğu entegre elemanın düşey kuleler tarafından taşındığı ifadesinin verilmek istenmesi olmuştur. Bir başka deyişle, servis yapan düşey elemanların servis yapılan yatay elemanları taşımaları ifadesi bu cephe düzenlemesinin çıkış noktası olmuştur. Zemin ve birinci katlarda bırakılan bant şeklindeki düşey açıklıklar, bunların arasında yer alan kolonlarla birlikte bu taşıyan ve taşınan elemanlar kavramının daha da güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle binada yaratılmak istenen kitlesel etki, çeşitli kullanımların ifadeleri olan değişik elemanların uygun ölçüler ve oranlar dahilinde güçlü bir kompozisyonunu yaratmak olmuştur □

Sevgi MOLVA

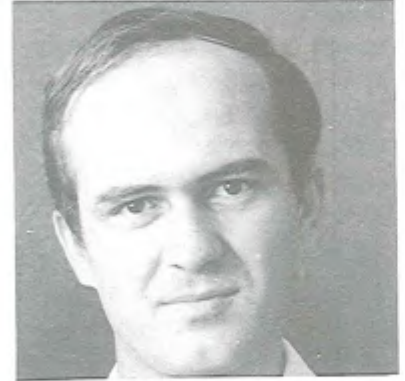
Namık Arkun, yurdumuzda Endüstri Ürünleri tasarımı akademik ve profesyonel anlamda meslek olarak seçen ilk kişilerdensiniz. Bunun paralelinde heykeltıraşlığınız, resimleriniz, takı tasarımlarınız, otuz yılı aşan sanat ve tasarım eğiticiliğiniz, özellikle de "Temel Tasarım" alanında yoğunlaşmış mimarlık hocalığı deneyimleriniz var.

Hayat hikayenizle birlikte, gittiğiniz eğitim kurumlarından, birlikte çalıştığınız hocalardan ve Mimarlık eğitimi hakkındaki görüşlerinizden endüstri ile mimarlık ilişkisi üzerine düşüncelerinizden bahseder misiniz? Kısaca sanatsal ve teknik güzellik üzerine birşeyler söyler misiniz?

Çok uzun ve kapsamlı bir soru oldu ama başka birşey sormayacağım. Siz neler anlatmak isterseniz buyrun.

Ankara'da o zaman ki adı Gazi Terbiye Enstitüsü olan, Atatürk'ün isteği üzerine Mimar Kemal Lezzin tarafından yapılmış olan o o manumetal eserin mekân ve yapısal zenginliğini yaşayarak sanat eğitimi 1957 yılında tamamladım. Bu arada ilk fotoğraf ve grafik ustalarından Şinasi Barutçu, Seramikçi ve Tatbiki Sanatlar Yüksek Okulunun Kurucusu Hakkı İzzet, Ressam Arif Kaptan ve Relik Epikman'ın adını anmak isterim. Birkaç yıl Öğretmen Liselerinde Resim Öğretmenliği yaptıktan sonra verilen resmi bir bursla Almanya'ya gönderildim. Aradan geçen 6 yılın ardından Hamburg Devlet Güzel Sanatlar Akademisinden Endüstriyel Tasarımcı ve Metal Heykeltıraş olarak mezun oldum. Bu okul 1933'lerde nasyonal sosyalistler tarafından kapatılan ve halen günümüzde aktüalitesini yitirmeyen anılarda bir mitos olarak kalan Bauhaus'un devamı niteliğindeydi. Biraz daha ileri yapıyı içeren bu okulu, sanatsal üretim ve eğitim düzeyi açısından, ilk yıllarda İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve Teknik Üniversitenin birleşen bir ara kesiti olarak görmekteydi. Son Bauhaus öğrencilerinin bir kısmı burada hocalık yapmaktaydılar. Max Bill, Kurt Kranz, Kurt Londenberg, Hans Thieman, Woefgang Tümpel gibi isimleri sayabilirim.

Adı geçen okulda öğrenciler deneme sömestirlerine tabi tutulmakta sonuçta başarılı iseler, eğitimlerine devam edebilme hakkını alabilmekteydiler. Aynı şartlar bir zamanlar D.G.S.A. kademesinde de geçerliydi. Bütün bunları kendimi prezante etmek kaygısıyla değil de halen gü-

Namık Arkun

Körfez

Gümüş kolye

nümüzdeki tasarım ve mimarlık eğitiminin bazı yanlışlıklarına değinmek için söz konusu ediyorum. Zira, adeta ilkokul sınıflarını andıran stüdyo ve mekanlar Yüksek Öğretim Kurumu'nun politik nedenlere dayanan yüksek kontenjan "Bir sınıf bir ara 150 kişilik mimarlık sınıfları" amaç, öğretim elemanı eksikliği, üniversiteye her ne olursa olsun kapak atabilme sıkıntısı, tasarıma yatkın olmayan gençlerin zorla diploma alabilme zorunluluğu, bazı adaylarda yanlış meslek seçimine sebep olmaktadır.

Bu gibi birçok negatif olgular hem mimarlık mesleğini zedelemekte hem de yaratıya dayanan Güzel Sanatlar ve Tasarım eğitimi zorlamaktadır.

Bu yeğinenin ardından teknik güzelliği söz konusu olan endüstriyel tasarımdan ve eğitici kurumlarından söz edecek olursam yine "Bauhaus" ve onun çok başarılı bir devamı olan Ulm'deki "Hochschule Für Gestaltung - Sanat Yüksek Okulu" politikacıların hismine uğrayarak 1966 yılında kapatılmıştı. Günümüzde tüm eskimışlik ya da aşımışlık eleştirilerine rağmen bu iki beynelmilel okulun yanına YÖK öncesi yapıyla D.G.S.Akademimizi ve hatta zamanının Gazi Terbiye Enstitüsü'nü de ekleyerek bu kurumların ve kurum insanlarının tasarımın en temel doğasına ne derecede eğilmiş olduklarını, ciddiyetlerini, meslek ve eğitime olan saygınlıklarını yadsıyamayız. Geçen yıl vefat eden, İsviçre asıllı hocam Max Bill'e çok şeyler borçluyum. Eğitimim sırasında o zamanlar çevre ve çevresel tasarım anlayışını, teknik güzelliği, plastizeyi bize aşıl原因 kişi olmuştur. Kendisi Bauhaus'tan yetişmiş mimar, heykeltıraş, endüstriyel tasarımcı bunun yanında da İsviçre'de önemli bir düşünür ve parlamenterdi. Sanatçı kanımca biraz da çok yönlü olmalı. Darısı yeni nesil tasarımcılarımızın başına.

Bana gelip de endüstri tasarımcısı ve sanatçı olarak ne yaptınız dersiniz tam içinde yer aldığımı iddia etmeyeceğim ama tam anlamıyla bu uğraşların dışında da kalmadım o zamandan bu yana hem bir akademisyen hem de sanat eğitimcisi olarak hep yakınında yer aldığımı söyleyebilirim. 1969 yılında Koç Holding'den teklif aldım. Koç'un o zamanlar Kartal'daki fabrika değil sadece atölye denebilecek yerinde "Anadol"lar üretiliyordu. Müdür odasından kafasını uzatıp "Beş tanesi kırmızı, iki tanesi beyaz olarak boyanacak" diye bağırdı ve boyanırdı. Tasarımcı olarak bu koşullarda çalışmak yerine belki gençlikten, belki idealiz'den, belki de enayilikten ben akademisyenliği ve hocalığı seçtim. İzmir Eğitim Enstitüsü Resim ve Sanat Öğretmenliği, Bölüm Başkanlığı görevini yürüttüm. Bu sıralarda rahmetli sanatçı Turgut Pura, Şeref Bigali, Ege Özel Mimarlık Yüksek Okulunda ise kıymetli Mimar Bedri Kökten, Harbi Hotan, Muhlis Türkmen ile aynı derslerin sorumluluklarını paylaştık.

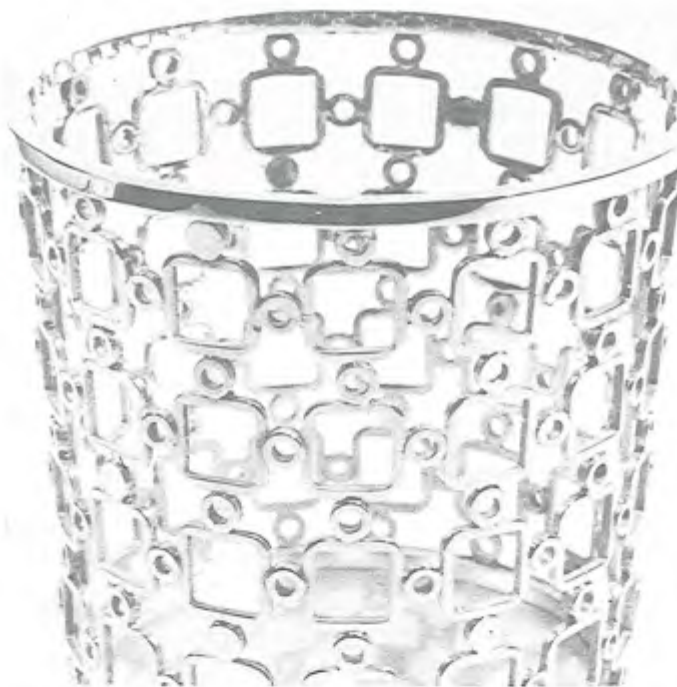
1972 yılından şu ana kadar olan gayretim ve heyecanım yalnızca mimar öğrencilerim içindir. Onlara Tasarım olgusunu ve esaslarını bir sanat eğitimcisi olarak aktarabildimse ne mutlu bana. İzmir'de Güzel Sanatlar Fakültesinin Yüksek Öğretim Kurumlarında yer almasında önemli katkılarının olduğunu zannediyorum.

Ben Heykeltıraşım demesem de İzmir ve çevresinde bilinen pekçok heykel, rölyef ve çevre tasarımı mimari düzenlemelerim, Devlet Resim ve Heykel Müzelerinde eserlerim, devlet heykel başarı ödülüm ve devlet jüri üyeliklerim vardır. Ben ressamım demesem de resmi ve özel koleksiyonlarım, resimlerim vardır. Yeni kuşaklar beni endüstri tasarımcısı olarak tanımasalarda, Lufthansa şirketi için plastik yemek takımı, Kayser Fotoğrafçılık firması için kağıt kesme giyotini gibi beynelmilel patentli üretimlerim olduğu gibi, Türkiye'de Beko'nun ürettiği saç kurutma makinasından elektrikli süpürge ve sobalarda ve bu gibi pek çok üründe benim imzam vardır.

Sayın hocam "Ben ressamım demesem de" gibi sözler söylemeyin. Bu kadar alçak gönüllü olmaya gerek yok. Bugün eline birkaç fırça alıp bir kaç tablo yapanın ressamım dediği bir ortamdayız. Diliyorum ki hepimiz bu biraz belirsiz olan kavramlar ve değerler kargaşalığının yaşandığı dönemi çabuk atlatırız. Bunun için tüm aydınlara, sanatçılara, bilinçli öğretim elemanlarına kısaca sizlere çok ihtiyacımız var.

Size herşey için çok teşekkür ediyoruz.

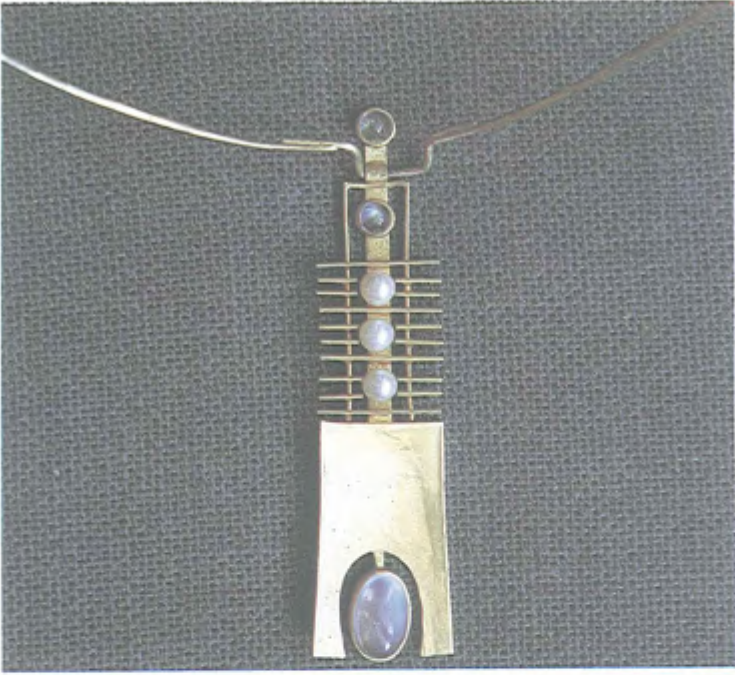
Ben de size teşekkür ederim.

Gümüş sepet

Bakır çaydanlık (abonoz ağacı sap)

İnci altın ağlaşı

Altın bilezik

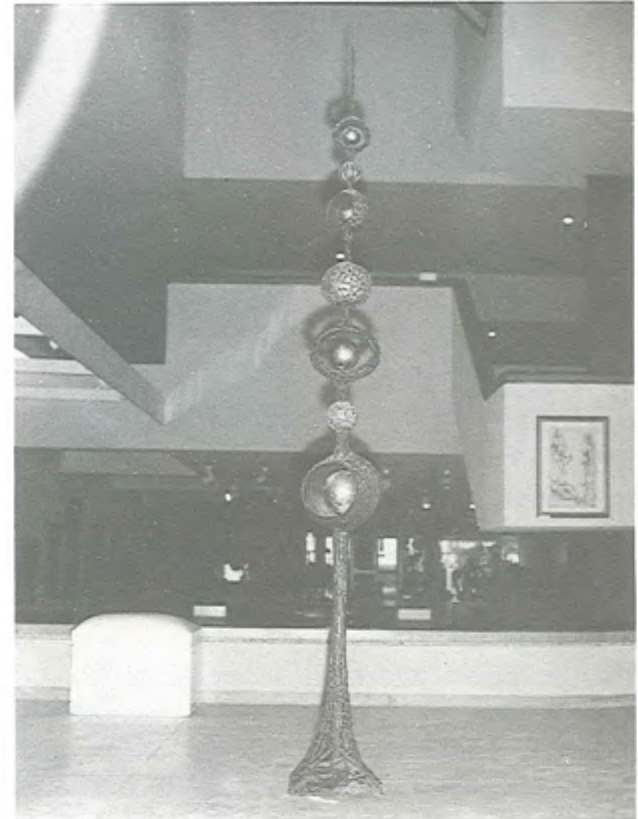
Kelebek

Krom + nikel paslanmaz çelik 1m. eninde

Kuşadası'nda heykel 25m.

Demir + pirinç metal heykel 2.5 m. 1972 TRT ödülü

Mimarlık ve Mimarlık Eğitimi Üzerine Geniş, Çağdaş Bir Perspektif

Mimarlık ve Eğitimi, Forum: 1, Nasıl Bir Gelecek, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, 1995, 364 sayfa

Arif ŞENTEK

İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinin Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği ile ortaklaşa düzenlediği ve geçtiğimiz yıl 19-21 Nisan tarihlerinde İstanbul'da yapılan foruma sunulan bildiriler bir kitapta derlenmiş. Özenle hazırlanmış bu kitap, mimarlığın sorunları üzerinde düşünenlere, çağdaş ve geniş soluklu yorumlar getirmek isteyenlere çok değerli bir kaynak olacak nitelikte. Düzenleme Komitesi adına yaptığı açıklamada Prof. Gülsün SAĞLAMER forumunun amacını şöyle belirliyor:

"Günümüzde inanılmaz bir hızla artan bilgi, gelişen iletişim olanakları ve teknoloji, uluslararası düzeyde ortak paydalar geliştirmekte ve yaymakta son derece başarılı sonuçlar üretiliyor. Bu bağlamda tek bir Avrupa veya tek bir dünya gibi hedefler şimdilik çok yakın görünmese bile, bu hedefler gelişmeleri yönlendiren kavramlar oluyor. Meslek adamlarının, öğretim elemanlarının ve öğrencilerin serbest dolaşmaları destekleniyor. İşbirliği için fonlar yaratılıyor ve tek bir dünya için elbirliğiyle çalışılıyor. Kendimizi bütün bu gelişmelerden soyutlamamız olanaksız. Dünya ile bütünleşmek ve dünya standartlarında meslek adamı, araştırmacı, uygulamacı yetiştirmek hedefimiz olmak durumunda."

Bu forumun amacı, küreselleşme ana eksenini çerçevesinde mimarlık eğitimi ve felsefe ile mimarlık eğitiminin tarihsel gelişimini incelemek, bu bağlamda mimarlık eğitimi ve mimarlık mesleği ilişkilerini irdeleyerek mimarlık eğitiminde eşkredilendirme (accreditation) konusunu ulusal ve uluslararası boyutta tartışma ortamına taşımaktır."

Kanımızca, forum ve foruma sunulan bildiriler, SAĞLAMER'in yukarıda özetlenen açıklamasından anlaşılacağı gibi, mimarlık meslek topluluğuna ve elbette Mimarlar Odasına bir çağrı anlamını da taşıyor. Bu forum, meslekte çağdaş koşulların gerektirdiği düzenlemeler yapmak isteyenlere, yıllardır bir 'Mimarlık Meslek Yasası'nı tartışan bizlere, çok yararlı olacak önemli açılımlar getiriyor.

Kitap, Prof. Doğan KUBAN'ın, geniş bir perspektiften çağdaş mimarlık eğitiminin içeriğini belirleyen "Mimarlık Öğretimi ve Felsefe" başlıklı bildirisi ile başlıyor. Forumun ikinci bildirisinde geçmişten günümüze mimarlık tanımının geçirdiği evrimi tanımlayan Prof. Gülsün SAĞLAMER, mimarlığı nasıl bir geleceğin beklediğini irdeleyiyor. 47 bildirinin sunulduğu forumun ana konu başlıkları şöyle sıralanıyor:

- Türkiye'de ve Dünyada Mimarlık Eğitiminin Gelişimi
- Mimarlık Eğitiminde Uluslararası Etkileşim
- Mimarlık Eğitimi ve Eğitim Politikaları
- Mimarlık Mesleğinde Çeşitlenen Roller
- Mimarlık Eğitimi ve Meslek İlişkilerinin Süreklilik ve Kopukluklar
- Mimarlık Eğitiminde Küreselleşme ve Eşkredilendirme
- Öğrenci ve Öğretim Üyesi Değişim Programları ve Yaz Okulu Uygulamaları

Gündelik uygulama ve tartışmaların ötesinde, mesleğin uluslararası ölçekte geçirdiği gelişim ve günümüz ortamında rekabet koşullarının gerektirdiği mimarlık meslek formasyonu ve benzeri konuları merak eden meslektaşlarımıza, kitapta yer alan diğer bildirilerin yanı sıra, özellikle Prof. Yıldız SEY'in "Mimarlık Eğitiminde Uluslararası Ortak Çerçeve" başlıklı yazısını tavsiye ederiz.

GÜRHAN TÜMER

AYNALI BİNALAR NÖBETÇİ MİMARLAR

Aynalı Binalar Nöbetçi Mimarlar

Gürhan Tümer

Mimarlar Odası Burba Şubesi Yayınları

Kasım 1996, 213 sayfa, 250.000 TL.

Prof. Dr. Gürhan Tümer kitabının önsözünde şöyle diyor "Okurken, düşünürken, birtakım notlar düşüyordum kağıtlara. Bu kırıtların kimileri geliştirebiliyordum, makale olabiliyordu, kitaba dönüşebiliyordu. Ama kimi de dosyalarda bekliyordu. Onlara acıyordum. Onların öyle kalakalmalarına gönlüm elvermiyordu. Onları değerlendirmek istiyordum."

Bir de, bıkmıştım biraz da çok "bilimsel" ve pek asık suratlı "araştırmalardan", "tezlerden", öyle yazılardan, kitaplardan. Daha bir özgürce kullanmak istiyordum kalemini.

Sonra, zaten yapıyordum bunu başka konulardaki başka yazılarımda. Başkaları da yapıyorlardı. Sonuçta, okunası denemeler çıkıyordu ortaya.

Dedim ki: Neden konusu mimarlık olan böyle yazılar yazmayayım?

Yazdım.

Aslında, konuları mimarlık olan bu tür birçok yazı yazmadım değil daha önce de, ama yine de, bunlar başka sanki."